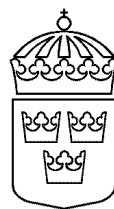

Riksdagens protokoll

2000/01:107

Onsdagen den 9 maj

Protokoll
2000/01:107

Kl. 09.00 – 18.01

19.00 – 19.37

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 3 maj.

2 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2000/01:132 Utkast till rådets beslut om skydd av förfälskning av euron
14935/00 DROIPEN 66 EUROPOL 50 till justitieutskottet

2000/01:133 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och Rådet – Översyn av direktivet om investeringstjänster (93/22/EEG)
KOM (2000) 729 till finansutskottet

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2000/01:T13–T15 till trafikutskottet

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Justitieutskottets betänkanden 2000/01:JuU20, JuU22, JuU23 och JuU32

Försvarsutskottets betänkanden 2000/01:FöU6–FöU8 och FöU10

UbU14 Kvalificerad yrkesutbildning

Punkt 1 (Inrättande av en ny utbildningsform: kvalificerad yrkesutbildning)

1. utskottet
2. res. 1 (m, kd)
3. res. 2 i motsvarande del (fp)

Förberedande votering:

114 för res. 1
16 för res. 2
189 avstod
30 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

189 för utskottet
114 för res. 1
16 avstod
30 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s, 36 v, 16 c, 13 mp
För res. 1: 75 m, 38 kd, 1 -
Avstod: 16 fp
Frånvarande: 7 s, 7 m, 7 v, 4 kd, 2 c, 3 mp

Punkt 3 (Lärande i arbete inom kvalificerad yrkesutbildning)

1. utskottet
2. res. 4 (m, kd, fp)

Votering:

186 för utskottet
133 för res. 4
30 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s, 36 v, 16 c, 10 mp
För res. 4: 75 m, 38 kd, 16 fp, 3 mp, 1 -
Frånvarande: 7 s, 7 m, 7 v, 4 kd, 2 c, 3 mp

Punkt 4 (Krav för tillträde till kvalificerad yrkesutbildning)

1. utskottet
2. res. 5 i motsvarande del (kd)

Votering:

264 för utskottet
38 för res. 5
17 avstod
30 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 75 m, 35 v, 16 c, 13 mp, 1 -

För res. 5: 38 kd

Avstod: 1 v, 16 fp

Frånvarande: 7 s, 7 m, 7 v, 4 kd, 2 c, 3 mp

Berit Jóhannesson (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Prot. 2000/01:107

9 maj

Punkt 10 (Dimensionering och lokalisering av kvalificerad yrkesutbildning)

1. utskottet

2. res. 8 i motsvarande del (c)

Votering:

230 för utskottet

16 för res. 8

73 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 2 m, 36 v, 38 kd, 16 fp, 13 mp, 1 -

För res. 8: 16 c

Avstod: 73 m

Frånvarande: 7 s, 7 m, 7 v, 4 kd, 2 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU21 Från anstalt till frihet

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

244 för utskottet

75 för res. 1

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 36 v, 38 kd, 16 c, 16 fp, 13 mp, 1 -

För res. 1: 75 m

Frånvarande: 7 s, 7 m, 7 v, 4 kd, 2 c, 3 mp

Punkt 5 (Intensivövervakning i samband med permissioner)

1. utskottet

2. res. 2 (m, kd)

Votering:

204 för utskottet

114 för res. 2

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 123 s, 36 v, 16 c, 16 fp, 13 mp
För res. 2: 75 m, 38 kd, 1 -
Frånvarande: 8 s, 7 m, 7 v, 4 kd, 2 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

6 § Beslut om utskottsbetänkande som slutdebatterats den 4 maj

SfU9 Migration och asylpolitik

Punkt 2 (Ordförandeskapet och flyktingpolitiken)

1. utskottet
2. res. 3 (fp, kd, c)
3. res. 4 (v, mp)
Förberedande votering:
71 för res. 3
49 för res. 4
198 avstod
31 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:
199 för utskottet

71 för res. 3
49 avstod
30 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s, 75 m
För res. 3: 38 kd, 16 c, 16 fp, 1 -
Avstod: 36 v, 13 mp
Frånvarande: 7 s, 7 m, 7 v, 4 kd, 2 c, 3 mp

Punkt 5 (Gemensam europeisk flyktingpolitik)

1. utskottet
2. res. 6 (m)
3. res. 7 (fp, kd, c)
Förberedande votering:
76 för res. 6
72 för res. 7
171 avstod
30 frånvarande
Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:
126 för utskottet

77 för res. 6
117 avstod
29 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 2 v

För res. 6: 75 m, 1 fp, 1 -

Avstod: 35 v, 38 kd, 16 c, 15 fp, 13 mp

Frånvarande: 7 s, 7 m, 6 v, 4 kd, 2 c, 3 mp

Prot. 2000/01:107

9 maj

Punkt 10 (Asylsökande från Kosovo)

1. utskottet

2. res. 13 (fp, v, kd, c, mp)

Votering:

185 för utskottet

130 för res. 13

5 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 61 m

För res. 13: 9 m, 37 v, 38 kd, 16 c, 16 fp, 13 mp, 1 -

Avstod: 5 m

Frånvarande: 7 s, 7 m, 6 v, 4 kd, 2 c, 3 mp

Punkt 14 (Transportörsansvar)

1. utskottet

2. res. 18 (fp, v, kd, c, mp)

Votering:

199 för utskottet

121 för res. 18

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 75 m

För res. 18: 37 v, 38 kd, 16 c, 16 fp, 13 mp, 1 -

Frånvarande: 7 s, 7 m, 6 v, 4 kd, 2 c, 3 mp

Punkt 15 (Kontroll av resehandlingar)

1. utskottet

2. res. 19 (v)

Votering:

277 för utskottet

41 för res. 19

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 73 m, 38 kd, 16 c, 16 fp, 9 mp, 1 -

För res. 19: 37 v, 4 mp

Frånvarande: 7 s, 9 m, 6 v, 4 kd, 2 c, 3 mp

Punkt 27 (Utredningsförfarandet)

1. utskottet
2. res. 32 (kd, c)

Votering:

140 för utskottet

88 för res. 32

91 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 1 v, 14 fp, 1 -

För res. 32: 34 v, 38 kd, 16 c

Avstod: 74 m, 2 v, 2 fp, 13 mp

Frånvarande: 7 s, 8 m, 6 v, 4 kd, 2 c, 3 mp

Punkt 28 (Instans- och processordningen)

1. utskottet
2. res. 34 (fp, v, kd, c, mp)

Votering:

199 för utskottet

121 för res. 34

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 75 m

För res. 34: 37 v, 38 kd, 16 c, 16 fp, 13 mp, 1 -

Frånvarande: 7 s, 7 m, 6 v, 4 kd, 2 c, 3 mp

Punkt 29 (Barnkonventionen)

1. utskottet
2. res. 36 (fp, c)
3. res. 37 (mp)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 9.26 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 9.30 då dagens förhandlingar skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 9.30.

Föredrogs

sammansatta konstitutions- och utrikesutskottets betänkande 2000/01: KUU1

EU:s framtidsfrågor.

EU:s framtidsfrågor

Anf. 1 PER UNCKEL (m):

Fru talman! I dag firas Europadagen runt om i Europa. Den minner oss om ambitioner att bygga ett fritt, fredligt och dynamiskt Europa, men den minner också om hur Europa såg ut då samarbetet försköts till förmån för konflikten. Då slets länder sönder av kriget. Människor dog för sitt ursprungs skull. Barbariet tilläts dominera där klokskap och mänsklighet skulle ha regerat.

Den europeiska unionen bildades för att detta aldrig någonsin skulle kunna hända igen. Denna dag som andra Europadagar minns vi och lär av erfarenheterna. Men framför allt ser vi framåt, och reflekterar över vilken väg Europa nu ska följa.

Vad är det Europa ska vara? Hur ska det europeiska samarbetet utvecklas? Hur ska alla människors inflytande i den europeiska unionen kunna säkras?

Kring dessa frågor vill Sveriges riksdag i dag inbjuda till debatt. Vi gör det i den anda som den europeiska unionen vid sitt senaste stats- och regeringschefsmöte i Nice angav. Där slogs det fast att hela EU och alla dess medborgare behöver engageras i en diskussion om unionens framtid, inte minst i ljuset av att många nya medlemmar är att vänta under de kommande åren. Det var ett viktigt uttalande som EU gjorde i Nice. Det vittnade om insikten om att samarbete mellan länder och folk inte kan byggas på regeringar och politik enbart. Samarbetet kräver förankring i vanliga människors vardag, i deras engagemang och i deras stöd. Här har många EU-länder en lång väg kvar att vandra, och allra längst är faktiskt vägen för vårt eget Sverige.

Utvidgningen av EU innebär en unik möjlighet att vidga det europeiska fredsprojektet till hela världsdelen. Om svenska folket alltjämt tvekar om själva EU är uppslutningen bakom idén om att EU ska stå öppet också för nya länder desto större och desto mer glädjande. EU som en idé för frihet och framtid är därmed fast förankrat hos Sveriges folk.

Det EU som nu skapas genom att gemenskapen blir större är samtidigt ett EU som måste ges nya villkor för att kunna fungera effektivt, öppet och demokratiskt. Det gör att denna sak brådskar. I Nice sattes ambitionerna högt. År 2004 ska det nya EU börja ta form på allvar. Ungefär samtidigt ska de första nya medlemmarna kunna hälsas välkomna i unionen. Det är viktigt inte bara att det nuvarande EU:s länder och folk tar del i detta samtal utan också att de nya medlemmarnas folk ges möjlighet att lämna sitt bidrag till det EU som i lika hög grad ska vara deras som vårt.

För att lägga grunden för detta framtidssamtal har Sverige ett alldeles särskilt ansvar i sin egenskap av EU:s ordförandeland detta halvår. När stats- och regeringscheferna möts i Göteborg om drygt en månad ska den svenska regeringen berätta vad den vill och hur samtalet ska fortsätta.

Till denna berättelse vill Sveriges riksdag i dag ge ett första bidrag. Vi har utnyttjat grundlagens möjlighet att sätta upp ett särskilt utskott, som förberett dagens debatt. Det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet överlämnar härmed sitt underlag för samtal och för kammarens överväganden.

Det är ett enigt utskott som gör detta – enigt över alla partigränser visavi de stora frågor som nu måste lösas.

Vad är det EU ska göra? Vad ska läggas till och vad ska möjligen dras ifrån? Hur ska EU:s fördrag kunna göras enklare så att alla vet vem det är som bestämmer om vad och så att man vet av vem det är man ska utkräva ansvar? Hur ska de grundläggande mänskliga rättigheterna kunna skyddas inte bara genom Europarådet utan också genom den europeiska unionen? Hur kan inflytandet i EU för varje lands invånare förbättras genom att de nationella parlamenten får mer inflytande? Och sist men inte minst: Hur ska det gå till när det nya EU tar form? Vem är det som ska hålla i taktpinnen?

Diskussionen om vad EU ska göra är den kanske mest centrala. Det kan naturligtvis inte ges, som utskottet säger, ett för all framtid givet svar. Nya utmaningar måste kunna lösas gemensamt när så krävs. Likväl är det i denna fråga som kärnan i Europadebatten finns. En utgångspunkt borde vara att EU lägger sitt engagemang på just det som måste vara gemensamt och inte tar sig för på områden där staten, kommuner eller t.o.m. enskilda människor själva rimligtvis vet bäst.

Om denna fråga är den bredaste och långsiktigt mest intressanta, så är det mer närliggande, men måhända lite tråkigare, spørsmålet om hur vägen fram till förnyelsen ska kunna anläggas det för dagen mest akuta. På denna punkt ger också det sammansatta utskottet sitt viktigaste och tydligaste bidrag i dagens debatt: Vi vill se en process där man fullt ut accepterar att många har legitima intressen av att delta – EU-kommissionen och de nationella regeringarna, Europaparlamentet och de nationella parlamenten samt många många fler.

Att de nationella parlamenten får en möjlighet att delta är viktigt, inte minst därför att parlamenten är den närmaste representanten för de europeiska folken. De europeiska frågorna måste bokstavligen kunna påverkas genom vars och ens eget val av sin egen riksdagsman.

Till Sveriges rapport till Europeiska rådets möte i Göteborg vill ett enigt utskott skicka med sitt förslag till hur detta praktiskt borde gå till. Utskottet skriver så här:

”I det förberedelsearbete som nu förestår behövs mångas deltagande från alla delar av samhället. Det gäller Europaparlamentet och kommissionen, de nationella regeringarna, fristående experter och intresseorganisationer.

För dessa organ kan flera lösningar, såsom en reflektionsgrupp, tänkas. Förberedelsearbetet måste inte minst engagera de nationella parlamenten, som dessutom har att särskilt överväga hur parlamenten långsiktigt kan spela en mera central roll inom den framtida unionen.

Utskottet anser för sin del att erfarenheterna från COSAC kan utnyttjas. Ett konvent i huvudsak baserat på de nationella parlamenten med bred representation skulle kunna lämna värdefulla bidrag i arbetet med det nya fördraget. Ett eget kvalificerat – och i förhållande till EU:s in-

stitutioner självständigt – sekretariat måste stå till detta arbetes förförande.”

COSAC – för den som inte alltid ägnar sig åt europeiskt samarbete – är den redan existerande formen för samarbete mellan de nationella parlamenten.

Detta, fru talman, vill vi att regeringen ska föreslå för hela EU. Det kan bli ett viktigt bidrag från vårt Sverige på det svenska ordförandeskapets sista stora möte med de europeiska ledarna.

Sverige har en kort tid bakom sig i EU men en lång historia av europeiskt och internationellt samarbete. I Europarådet tillhör Sverige de tongivande nationerna.

Kanske är det detta faktum som har gjort det så självklart för alla svenska politiker att hävda vikten av att EU som organisation ska anslutas till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Det tycker vi också att regeringen ska säga till EU:s stats- och regeringschefer i Göteborg i juni. Tveka inte, trots tvekan från andra! En sådan anslutning skulle ligga väl i linje med regeringens egna och lovvärda ambitioner att öppna EU för större insyn.

Fru talman! Dagens betänkande är enigt sånär som på svaren på Miljöpartiets motioner.

Däremot är partierna naturligtvis inte ense om hur politiken ska skötas inom den europeiska unionen. Inom den europeiska unionen är naturligtvis socialdemokrater och moderater alltfjämt oense om hur skatterna ska vara, och om hur annat som delar våra partier efter ideologiska skiljelinjer ska lösas. Det är naturligt att det förhåller sig så. Så ska det vara, därför att EU inte är en politik i sig utan är en arena inom vilken politiken kan utövas på den europeiska nivån.

Det är på detta sätt EU måste ses, just som en arena, en tummelplats för de idéer som bryts mot varandra, accepteras eller förkastas, allt i enlighet med vad Europas folk önskar – en tummelplats som genom sin blotta existens ger det avgörande bidraget till civiliserade relationer mellan folken.

Själva lösningen på alla frågor människor bär på ligger däremot alltfjämt i de värderingar och idéer som människor och deras partier själva är bärare av.

Så, fru talman, ska Europa vara. Alternativet har vi, som sagt, sett tydligt och avskräckande: konflikt, krig och förstörelse. De senaste 50 åren har Europa blivit mycket bättre. Det är i denna visshet vi nu har att ta sats för att skapa ett EU som kan föra detta vidare, med de nya villkor som nu avtecknar sig.

Med detta vill jag, fru talman, samtidigt säga ett tack till det utskott som har utarbetat underlaget för dagens samtal och till Margareta Landerholm, som har försökt klä detta utskotts tankar om Europas framtid i ett rimligt språk.

Anf. 2 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Även om vi i denna kammare kan ha helt olika åsikter om EU på många områden är det ett styrkebesked att det sammansatta utskottet har kunnat presentera ett så här pass samstämmigt betänkande om EU:s framtidsfrågor. Endast ett parti har reserverat sig mot delar av

betänkandet. I övrigt står riksdagspartierna enade i de frågor som vi har behandlat.

Europeiska unionen har många utmaningar framför sig. Vi ska gemensamt ena Europa genom utvidgningen, sätta Europa i arbete genom den gemensamma sysselsättningspolitiken och bygga ett socialt och ekologiskt hållbart Europa genom en gemensam politik mot orättvisor, miljöförstöring och social dumpning. För att lösa dessa uppgifter måste unionen fungera på ett godtagbart sätt, på ett sätt som är både demokratiskt och effektivt när gemensamma beslut för nästan 400 miljoner medborgare ska fattas.

För Sverige har medlemskapet i EU varit omtumlande på många sätt. Vi har lärt oss politik på ett nytt sätt, och genom ordförandeskapet har vi också fått en stor möjlighet att visa upp vårt sätt att arbeta för övriga medlemsstater.

Statistiken visar tyvärr att EU inte är särskilt populärt i Sverige. För några veckor sedan presenterade statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet boken *Europaopinionen*. I en av artiklarna konstaterar Sören Holmberg att stödet för EU-medlemskapet tyvärr inte har ökat sedan 70-talet. Tvärtom har det minskat i vissa medlemsstater. Vad gäller Sverige är en avsevärd del av befolkningen motståndare till medlemskapet eller i varje fall motståndare till en ytterligare fördjupning av medlemskapet.

Våren år 2000 sade 34 % av svenskarna att EU-medlemskapet var bra för Sverige, men 38 % sade att det var dåligt. Bara Österrike och Storbritannien hade en mer skeptisk befolkning. Andelen medborgare som svarade att medlemskapet var dåligt var dessutom allra högst i Sverige.

Jag tror att denna osäkerhet inför EU till stor del beror på att många uppfattar att EU:s institutioner inte har den demokratiska legitimitet som man kräver och som vi i Sverige anser självklar. Man talar om ett demokratiskt underskott i EU, att unionen är ett elitens och inte ett folkens projekt.

Om EU ska kunna lösa de enorma uppgifter vi står inför måste denna attityd förändras. Om det finns någon grund för det måste sakfrågan förändras. Ett EU för folket kan inte byggas utan folket – det kan aldrig skapas uppifrån. Ett demokratiskt underskott är i grunden ett hot mot hela Europaprojektet. Att bekämpa det demokratiska underskottet och skapa en legitimitet för EU handlar därför om att ett förtroende måste byggas upp under en längre tid.

Det är tråkigt att svenska folket tycker att EU är dåligt. Men det är nog ett större problem om människor i allmänhet tycker att EU inte angår dem alls, inte påverkar deras vardag, inte spelar någon roll i deras liv. Sådana attityder är svårare att förändra, särskilt på distans från Bryssel och Strasbourg. Om detta ska kunna ändras tror jag att vi måste utgå från demokratins traditionella forum, dvs. de nationella parlamenten.

I riksdagen har det en längre tid pågått ett arbete med att stärka de nationella parlamentens roll i EU:s arbete. Det arbetet måste fortsätta. För att kunna påverka utvecklingen inom unionen måste vi inte bara få tidig information från regeringen, utan också utveckla andra instrument och använda oss av andra källor som universitet, organisationer och företag med erfarenhet av EU.

Det finns i dag inte något som hindrar att riksdagsledamöter utöver kontakterna med den egna regeringen också tar direkta kontakter med EU:s institutioner, med kolleger i andra medlemsländers nationella parlament och med EU-parlamentets fackutskott. Det ska vi naturligtvis göra och utnyttja mera för att utbyta erfarenheter och delge varandra våra synpunkter. Det är bra för demokratin om källorna till informationen är flera.

I dag finns det flera forum där de nationella parlamenten samarbetar med varandra. Dessa forum måste stärkas, och även om det nu är för tidigt att låsa sig i en bestämd form måste de utvecklas. Den svenska EU-nämnden och dess motsvarigheter i EU samarbetar med varandra genom COSAC. Själv deltar jag sedan länge i ett väl fungerande nätverkssamarbete med ordförandena i utrikesutskotten i de nationella parlamenten i EU. Det fungerar väl, och flera andra fackutskott har samma ordning. Det är viktigt att vi har breda kontaktytor mellan de olika nationella parlamenten.

Fru talman! Utrikes- och säkerhetspolitiken har fått ett mycket stort utrymme i EU:s arbete. Det är bra, och opinionsundersökningar visar dessutom att den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är det politikområde som svenskarna är mest positiva till av alla EU:s samarbetsområden. 58 % av svenskarna gav i december i förra årets Europabarometer sitt stöd till EU:s utrikes- och säkerhetspolitik.

Samtidigt finns det ett demokratiskt problem på det här området. EU arbetar med utrikes- och säkerhetspolitiken genom rådet och kommissionen. Europaparlamentet har rättigheten att bli informerat, men genom att området är mellanstatligt utövas den parlamentariska kontrollen på nationell nivå. De nationella parlamenten kan utkräva ansvar för den egna regeringens agerande. Men vem granskar helheten?

I dag gör ingen det. Det är ett problem för legitimiteten i besluten, och som jag sade tidigare tror jag att lösningen på underskottet på legitimitet måste vara ett ökat inflytande för de nationella parlamenten.

Under vårt arbete med betänkandet öppnade vi en brevlåda på nätet där de som ville kunde skicka in synpunkter. Vi fick många intressanta och väl genomtänkta svar. Vi fick synpunkter från t.ex. Agneta Mattsson i Vilhelmina. Hon skrev att hon oroade sig för romernas ställning i ett inlägg som jag starkt sympatiserade med. Och vi fick ett inlägg från Tove Engvall från Norrtälje som skrev om en Tobinskatt i EU.

Den mångfald av synpunkter som har kommit in visar att det ändå finns ett slumrande EU-intresse hos allmänheten som jag tror kan väckas och växa om vi anstränger oss lite extra i våra kontakter, t.ex. genom att låta det lovande initiativet med en framtidsdebatt om EU upprepas med viss regelbundenhet, men kanske framför allt genom att flitigare delta i debatter där människor finns ute i samhället.

Fru talman! Jag yrkar härmed bifall till förslagen i det sammansatta utskottets betänkande om EU:s framtidsfrågor och avslag på reservationerna.

Anf. 3 LARS OHLY (v):

Fru talman! I dag firar den europeiska unionens eliter den s.k. Europadagen med högtidliga proklamationer, svulstiga deklarationer och stora ord om EU:s betydelse. Problemet är att de människor som befolkar den

europiska unionen inte i alltför stor utsträckning bryr sig, och det gäller framför allt det svenska folket.

Det svenska folket är så bångstyrt att den svenska EU-negativa opinionen t.o.m. har förstärkts under det svenska ordförandeskapet. Ja, det är så bångstyrt att det inte riktigt tror på de svulstiga deklARATIONERNA. En majoritet av det svenska folket ifrågasätter fortfarande den utveckling som den europeiska unionen tar och har tagit. Vi ser också ett mycket stabilt motstånd mot valutaunionen EMU.

Den politik som Sverige har fått erfara under vårt nu sexåriga medlemskap i EU har varit en politik som kan ifrågasättas på många sätt. Den ekonomiska politiken sätter ramar för nationella beslut. Vi vet att ett medlemskap i valutaunionen EMU sannolikt skulle göra det än svårare att företräda en alternativ ekonomisk politik till den som är förhärskande inom EU.

EU-kommissionen kommer regelmässigt med förslag som förstärker kapitalets frihet. Man föreslår sänkta skatter i nationerna, vilket på sikt kan hota välfärden.

Vi har också sett en utveckling där EU har lagt under sig alltmer makt och inflytande när det gäller säkerhetspolitiken. EU är på väg att militariseras. En snabbinsatsstyrka håller på att byggas upp. 60 000 man ska stå till förfogande för EU:s militära ambitioner 2003. Man talar om konflikt-hantering, och det är naturligtvis viktigt. Det är också många gånger positivt med de civila inslagen i den konflikthanteringen.

Men alltför många tecken tyder på att man här är på väg att skapa ytterligare en beståndsdel i det statsbygge på Europainivå som pågår och har pågått under en längre tid. Snabbinsatsstyrkan ska ha en operationsradie på 4 000 km från Bryssel. Den kommer att kunna sättas in i konflikter som ligger långt utanför EU:s eget område, ja, t.o.m. långt utanför Europa.

När det gäller flyktingpolitiken ser vi också hur asylnpolitiken har skärpts, hur vi alltmer har anpassat oss till en majoritetsuppfattning inom EU. Just i dagarna diskuteras hur Sverige ska ta ansvar för det beslut om s.k. transportörsansvar som Sverige redan har varit med om att godkänna. Det innebär att länderna förbinder sig att bötfälla dem som inte förhindrar att flyktingar med oklara papper tar sig in i ett av EU:s medlemsländer. Detta är ett brott mot mänskliga rättigheter. Det är en syn på flyktingpolitiken som borde ligga långt ifrån den som Sverige har företrätt och bör företräda i framtiden.

Vi har också sett ett antal exempel på hur offentligheten inom den europeiska unionen har suttit trångt till. Det gäller hemliga handlingar i säkerhetspolitiskt samarbete, brist på meddelarfrihet och en kultur som försvårar för medborgare och deras ombud att ta ställning till det som pågår genom att information helt enkelt är så svåråtkomlig.

Alltså: På ett antal områden går EU mot en utveckling som åtminstone inte majoriteten av det svenska folket omfattar med någon större entusiasm.

Även om vi här i riksdagen bland partierna är överens om att motarbeta en viss utveckling, att förhindra ett dåligt förslag eller att stå för någonting som vi tycker skulle förbättra EU:s legitimitet och demokratiska funktion, så finns det en inneboende dynamik i den europeiska

unionen som tydligen gör det svårt för vår regering att stå fast vid de uppfattningar som vi har varit överens om.

Vi behandlar just nu en fråga som proklamerades högtidligt i Nice, nämligen en s.k. stadga för grundläggande rättigheter. Vi anser att den är ganska onödig, och det är inte bara Vänsterpartiets uppfattning, utan det är en uppfattning som råder bland så gott som alla partier i riksdagens EU-nämnd. Från början var vi emot den här stadgan. Men vi kunde inte riktigt förhindra att den antogs under högtidliga proklamationer, utan vi flyttade försvarsgränsen och sade att den inte ska vara juridiskt bindande. Nästa försvarsgräns blir naturligtvis att ta ytterligare ett steg bakåt. Då får vi en egen EU-stadga som konkurrerar med den konvention för mänskliga rättigheter som Europarådet står för och som Sverige har anslutit sig till.

När det gäller synen på Europapartier har man ett uppifrånperspektiv på bildandet av partier. I stället för att människor sluter sig samman för att förändra samhället är det någonting som ska proklamerats uppifrån. Det kommer också att fattas beslut av EU-parlamentet som går vidare till ministerrådet och som handlar om att dessa Europapartier ska få del av ganska stora ekonomiska medel genom att de bildas på EU-nivå.

Det finns inte heller några exempel på att unionen har utvecklats i mer demokratisk riktning eller i riktning mot mellanstatlighet. Däremot finns det alltför många exempel på att överstatligheten har ökat.

Fru talman! Det här betänkandet är i stort sett enigt. Men det beror på att sakfrågorna om EU:s framtid inte behandlas i det. Varje yrkande om förändringar har besvarats med hänvisning till att man anser att det är viktigt att det svenska folket nu diskuterar och debatterar dessa frågor. Så småningom ska riksdagen komma tillbaka för att fastställa en svensk position, och det är oerhört viktigt.

Vi får inte överlåta åt regeringen att bara fortsätta att trampa i de hjulspår som i slutändan leder till en federal statsbildning i Europa. Vi måste förhindra en sådan utveckling. Uppgiften framöver är att återerövra demokratin, att minska EU:s makt och att stärka medborgarnas möjligheter till makt och inflytande.

Anf. 4 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Europatanken föddes i en innerlig längtan efter fred på en av krigets fasor förödd kontinent. Receptet för freden blev att skapa stabilitet genom dialog och ett på lag grundat samarbete med starka institutioner.

Receptet har varit framgångsrikt, och den europeiska familjen är nu på väg att enas. I dag manifesterar vi vårt stöd för den europeiska familjen. Det är en familj som Sverige har tillhört, med eller mot sin vilja, de senaste tusen åren. Framför allt är detta en gemenskap av värden och idéer.

Fru talman! Därför blir man beklämd när företrädare för två av riksdagens partier konsekvent förnekar och smutskastar denna gemenskap. Vi ser i dag en växande vänsterpopulistisk rörelse i Sverige, och för den delen även i andra länder. Den har minst sagt grumliga ideal. Genom att ta avstånd från såväl globalt som europeiskt samarbete förespråkar man i praktiken en världsfrånvärd isolationism. Man förespråkar till synes enkla lösningar: nej till EU, nej till frihandel. Man accepterar inte att

Sverige tar sitt ansvar för Europas gemensamma ansträngningar att bygga fred och välstånd för sina medborgare.

De enkla lösningarna är falska. Sanningen är den att vi måste engagera oss i ett samarbete på de arenor som för tillfället erbjuds, även om de inte är helt perfekta. I dag är EU den utan jämförelse bästa möjligheten för Sverige att lösa gränsöverskridande problem som exempelvis miljöförstöring och internationell brottslighet.

Fru talman! EU har med tiden getts allt större uppgifter, i takt med internationaliseringen av politik och ekonomi. Med ett ökat ansvar på alltfler politikområden måste också unionens funktionssätt löpande reformeras. En reformering krävs för att öka det folkliga förtroendet för unionen och för ökad effektivitet i beslutsfattandet. När EU nu utvidgas till att omfatta uppemot 27 medlemsländer blir behovet av reformer uppenbart.

Reformerna måste bli genomgripande för att skapa en ny och bättre union. Det behövs någon form av konstitution för Europa. Den s.k. gemenskapsmetoden, som innebär en på lag grundad demokratisk samarbetsform, måste förbli central för EU.

Fru talman! Vi kristdemokrater känner en viss oro inför hur dagens EU-samarbete fungerar, ett samarbete som har vidgats till att omfatta alltfler nya och känsliga politiska områden, t.ex. sysselsättningspolitik och säkerhets- och försvarspolitik. Det problem vi ser är att alltmer av EU:s dagordning sköts med mindre tyngd på de sedvanliga institutionerna. I stället är det regeringarna som på toppmöten tar beslut som inte alltid är väl förberedda. Detta innebär en risk för demokratin och kontrollen av EU:s makt.

Principen för EU:s arbete är ju en maktfördelning mellan Europaparlamentet, kommissionen och ministerrådet som ska garantera insyn och ett demokratiskt inflytande från folkets valda representanter. Vi anser att den kunskap som kommissionen och parlamentet besitter bättre måste tas till vara, men tyvärr märks en tydlig vilja från vissa håll att centralisera alltmer makt till ministerrådets slutna överläggningar.

Fru talman! Är det så att dagens nationella ledare har förlorat engagemanget för Europatanken och i stället väljer fokus på sig själva? Europatanken innebär ju att sätta vår gemensamma framtid över egennytta och det egna maktbegäret. Förlorar vi detta engagemang kommer vi att förlora mycket.

EU behöver en form av konstitution. En sådan kan se ut på många olika sätt, men den måste bli enklare och mer lättförståelig än dagens snårskog av regelverk. Om människor lättare kan förstå hur unionen fungerar och vilka uppgifter den har kommer förtroendet för EU hos oss medborgare också att öka.

En konstitution bör innehålla målen för EU:s verksamhet – fred och säkerhet, den inre marknaden m.m. Även nya mål måste skrivas in, inte minst att unionen ska främja en långsiktigt hållbar utveckling ekonomiskt och miljömässigt. Vidare bör en sådan konstitution också innehålla beslutsregler, att man för effektivitetens skull bör kräva att fler beslut ska fattas med kvalificerad majoritet. Enhällighet innebär en alltför stor risk för skadliga blockeringar, speciellt nu när medlemsantalet stiger uppåt 27. Ett exempel där majoritetsbeslut behövs är miljöstyrande avgifter på koldioxid.

Fru talman! Dagens svårförståeliga system med flera olika beslutsmodeller – medbestämmandeförfarande, samtyckesförfarande och samarbetsförfarande – måste ändras till en enkel och tydlig beslutsgång.

En konstitution bör även innehålla en bestämmelse om hur förändringar och tillägg i konstitutionen kan göras på ett regelmässigt sätt. De senaste årens kalabalik under regeringskonferensernas nattmanglingar måste undvikas.

Konstitutionen bör också tydliggöra var gränserna för EU:s kompetens går. Kanske kan det göras med någon form av principdeklaration över olika kategorier av beslut som EU bör ges ansvar för. Det ska vara av karaktären nationsgränsöverskridande beslut och politikområden.

Det finns en inneboende tendens i EU-samarbetet att successivt absorbera mer och mer beslutsmyndighet, vilket måste motverkas. Subsidiaritetsprincipen, att fatta beslut på den för medborgarna bästa nivån, måste vara en ledstjärna för EU:s arbete i förhållande till nationerna. För att den verkligen ska komma till användning borde subsidiaritetsprincipens tillämpning preciseras bättre. Dessutom behövs en prövningsmekanism för att följa upp att subsidiaritetsprincipen efterlevs.

EU behöver avgränsa och fokusera sitt arbete och sitt ansvar. Unionen ska göra rätt saker bättre.

Fru talman! En konstitution är inte detsamma som att göra EU till en stat eller en federation. EU bör förbli unikt som en hybrid av mellanstatliga och överstatliga beslutsformer. Även fortsättningsvis bör det vara medlemsstaterna själva som ger beslutsmyndighet åt unionen. Naturligtvis måste de små staternas ställning värnas särskilt.

Fru talman! En konstitutionalisering handlar till sist om att göra unionen mer lättbegriplig, att stärka demokratin, att göra unionen mer handlingskraftig där så behövs. Bara om EU kan lösa våra gemensamma problem kommer medborgarna att godkänna dess värde.

Fru talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet.

Anf. 5 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! I dag, på Europadagen, ska vi inte glömma Europas blodiga historia. Tvärtom ska vi dra lärdom av historien. Men i dag ligger tyngdpunkten ändå på framtiden och på EU:s och Europas framtidsfrågor.

EU liksom andra regioner står inför en mängd utmaningar, utmaningar som drivs på av globaliseringen och kunskapsekonomin, vilka kräver förändringar.

Andra stora utmaningar är förstås hur vi ska klara av utvidgningen, den folkliga förankringen, fred, säkerhet och stabilitet i Europa. Hur ska mänskliga rättigheter och en fredlig utveckling i hela Europa kunna säkras? Klarar vi av utvidgningsprocessen? Hur ska Europa hantera antidemokratiska strömningar i form av högerpopulister, nazister och vänsterextremister? Hur ska den internationella brottsligheten, handeln med och exploateringen av kvinnor och barn stoppas? Hur hanterar vi förskjutningen av ålderspyramiden i Europa? Hur ska Europa hantera miljöfrågorna och arbetet med regional balans? Hur ska Europa kunna ta ett större globalt ansvar såväl för fattigdomsutrotning som för fred och säkerhet i världen?

Inom alla de här områdena pågår arbete och processer där vi i Sverige har ett stort ansvar, alldeles särskilt nu under ordförandeperioden, men också i framtiden. Jag tänker särskilt på utrikes- och säkerhetspolitiken, där EU nu är på väg att ta ett större ansvar. Det tycker vi i Centerpartiet är bra.

Vi i Sverige har en komplicerad attityd till EU. Samtidigt som vi är det mest EU-negativa folket är vi också mest positiva till EU:s utvidgning. Vi i Centerpartiet har en lång tradition av att hävda en alleuropeisk gemenskap, och bl.a. därför är frågan om utvidgningen av fundamental betydelse för vårt arbete med det framtida EU. Det är bra att svenska folket tycker så också. Det är också viktigt att öka den folkliga förankringen.

Förberedelserna inför och genomförandet av ordförandeuppdraget var och är fortfarande en stor möjlighet att öka den folkliga förankringen genom en ökad diskussion och delaktighet i hela Organisations- och Folkrorelsesverige. Naturligtvis skulle mer ha kunnat göras och kunnat bli bättre, men det är ändå en liten bit på väg.

Ett av de mer spännande uppdragen för ordförandelandet Sverige är att utveckla diskussionen om EU:s framtid, den s.k. post-Nice-diskussionen, som vi i det av utrikesutskottet och konstitutionsutskottet sammansatta utskottet har haft att arbeta med inför toppmötet i Göteborg. Det har varit intressant för oss, och allmänheten har haft en möjlighet att delta genom den brevlåda som upprättats. Där har också många intressanta synpunkter kommit in.

De fyra viktiga frågor som behandlas särskilt är hur man ska upprätta och därefter upprätthålla en mer exakt avgränsning av EU:s och medlemsstaternas befogenheter i överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen, vilken ställning EU-stadgan och de grundläggande rättigheterna ska ha, en förenkling av fördragen för att göra dem tydligare och lättare att förstå utan att innebörden ändras och de nationella parlamentens roll i den europeiska strukturen.

Vi i Centerpartiet har arbetat mycket med EU-frågorna, med mycket stor bäring på de frågor som vi har behandlat i utskottet. Det handlar om formen och kanske inte så mycket om innehållet. Men formen är viktig för att arbetet ska fungera.

Det är ingen hemlighet att vi, även om vi på våra stämmor har fattat EU-positiva beslut, också har en stark EU-kritisk opinion i vårt parti. Det har gjort att vi har fått lägga ned extra omsorg på vår EU-politik. Det har varit mycket nyttigt för oss. I rapporten *Ett smalare och effektivare EU* utvecklar vi våra tankar om det framtida EU. Nu går vi vidare med ett förnyat arbete om EU:s framtid, som vi ska besluta om på vår stämma i sommar. Det handlar bl.a. om konstitutionen, om ansvar och maktfördelning.

Vi befinner oss alltså i en utvecklingsprocess, precis som EU gör. Därför tycker vi att den summariska hanteringen av våra motioner i betänkandet är helt acceptabel. Vi har inte fogat något särskilt yttrande till betänkandet heller. Det innebär förstås inte att vi på något sätt har gett upp vår politik. Vi har länge efterlyst en grundläggande diskussion på bred bas om vad EU egentligen ska ägna sig åt. Om inte EU ägnar sig åt det som känns angeläget och viktigt för medborgarna kommer en legitimitet för samarbetet aldrig att kunna växa fram.

Vi anser att EU måste förändras för att kunna hantera viktiga uppgifter och för att inte tilltron till EU och dess förmåga ska förloras. Vår uppfattning är klar och entydig. EU ska vara en union som gör det som görs bäst tillsammans. Och det är hög tid att reda ut vilka frågor som ska beslutas gemensamt och vilka som hör till medlemsstaterna och kanske i än högre grad till medlemsstaternas regioner och kommuner.

EU ska koncentrera sig på att möta de gränsöverskridande problemen och utmaningarna, att bygga och främja fred, demokrati, frihandel, miljö och hållbar utveckling. EU ska bekämpa den gränsöverskridande brottsligheten, men främja ekonomisk utveckling, välbefinningsutveckling i de fattigaste delarna av Europa och i tredje världen samt öppenhet inom EU och mot omvärlden. Det innebär att man slår vakt om det unika i EU-samarbetet, nämligen blandningen av mellanstatlighet och överstatlighet.

Därutöver finns en rad politikområden som med fördel sköts av människor själva eller på lokal, regional eller nationell nivå, där inget mellan- eller överstatligt beslutsfattande egentligen främjar saken. Att kunna definiera, begränsa och förtydliga EU:s uppgifter skulle kunna ta en lämplig form i en kompetenskatalog, tycker vi. Den skulle kunna ange ramarna för ett smalare men starkare EU. Men den måste utformas på ett sådant sätt att den inte är alltför statisk och medför för stora låsningar inför framtiden. Vi tycker att vi behöver ett smalare men effektivare EU, som är öppet mot omvärlden och mot nya medlemmar. EU:s viktigaste uppgift framöver är att på jämlika villkor bereda alla europeiska stater som uppfyller Köpenhamnskriteriet tillträde till den inre marknaden.

Vi i Sverige har stort ansvar. Vi behöver vara en pådrivande kraft mot det vankelmod som vi kan se hos en del andra medlemsstater när det gäller utvidgningen, t.ex. de långa övergångsregler som Tyskland och Österrike nu kräver för de nya medlemmarna när det gäller människors fria rörlighet.

EU uppfattas ibland som stort, byråkratiskt och långt borta. Fördragen upplevs som komplicerade och ibland omotiverade regler. Vi välkomnar att fördragen ska omarbetas och förenklas. Det är viktigt att komma ihåg i den här processen att fördragen ofta är resultat av förhandlingar och kompromisser och inte alltid de mest effektiva. Men efter en mognadsprocess tror jag att det nu går att göra förenklingar. Det är oerhört viktigt, inte minst för att stärka EU:s folkliga legitimitet.

Vår vision av Europa bygger på ett folkligt engagemang och mänskligt utbyte. Det är viktigt. En ökad folklig legitimitet för EU kan aldrig kommenderas fram uppifrån. Den kan bara växa underifrån, av de många människornas egna fria vilja att samla sig och sluta upp bakom en idé eller ett projekt. Därför är det viktigt att stödja och stimulera mellanmänskliga kontakter och folkligt utbyte. Föreningslivet, frivilligorganisationerna, de ideburna organisationerna, liksom universitet, högskolor, kommuner och regioner bör uppmuntras att fungera som kraftkälla i det medborgerliga Europasamarbetet. Naturligtvis är också de nationella parlamentens roll, som vi har behandlat i det här betänkandet, oerhört viktig i det sammanhanget. Det kommer vi att gå in på mer sedan.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 6 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Det har påpekats av flera talare hur enigt detta av konstitutionsutskottet och utrikesutskottet sammansatta utskott är. Det är riktigt ur den synpunkten att vi är eniga om att vi ska diskutera framtidsfrågor. Så heter också betänkandet, *EU:s framtidsfrågor*. Det är vi eniga om.

Men sedan slutar enigheten. Det framgår också av de inlägg som gjorts här. Jag tror att det är viktigt att partierna redovisar sina ståndpunkter klart och tydligt. Jag ska här försöka redovisa Folkpartiets syn på framtidsfrågorna.

Det framgår också tydligt att vi drar åt olika håll. Under det att vissa partier vill fördjupa, gå vidare, utvidga samarbetet mer och mer, vill andra partier dra sig lite mer tillbaka och tänka mer på det nationella och i slutändan helst lämna unionen. Det finns stora skillnader. Det är ingen hemlighet. Denna olika syn har vi diskuterat i årtal.

För Folkpartiet är den historiska delen viktig; varför vi över huvud taget diskuterar europeiskt samarbete. Det har sagts av ordföranden i utskottet hur Europa låg i spillror och hur man försökte hitta nyckeln till att inte återfalla till nya krig.

När den franske utrikesministern Robert Schuman i dag för 51 år sedan lade fram förslaget om Kol- och stålunionen lades embryot till det vi har i dag fram. Utvecklingen under första halvseket är unik i europeisk historia. Vi har upplevt en period på mer än 50 år där länder i Europa inte har startat krig med varandra. När har vi sett 50 år av den typen av fred i Europa? Redan under första halvan av 1900-talet genomgick vi två världskrig. Detta är starten på det hela. Sedan har utvecklingen gått successivt framåt: två steg framåt, ett steg tillbaka. Det har varit mycket snubbeltråd, många trösklar att gå över, men man har envist arbetat vidare mot närmare samarbete, att ta bort gränser, att öka kontakten mellan människor och länder. Därmed har denna unika situation skapats.

EU har genomlevt det kalla kriget, murens fall och äntligen ett svenskt medlemskap i denna union. Klarar vi som nu har att fortsätta arbetet de visioner och den framtidsblick som fanns för 50 år sedan hos de statsmän och andra som satte dagordningen? Jag tror att man ska ha det långa perspektivet i framtidsdiskussionen – 50–100 år. Vilket EU, vilket Europa, ärver våra barn och barnbarn, de som lever i Europa om 50 år? Är det ett fredligt Europa? Är det ett Europa med nära samarbete länder och folk emellan?

Såsom jag ser det är det två stora utmaningar som den europeiska unionen står inför. Den ena är utvidgningen, att få in fler medlemmar i unionen. Det är intressant att se att svenska folket är skeptiskt till EU, men ändå vill man att fler länder ska vara med i samarbetet. Det är någonting som inte riktigt stämmer där. Jag har funderat mycket över varför det är så. Varför är svenska folket så positivt till att fler länder ska in i detta samarbete samtidigt som man är skeptisk till det? Det är kanske en sund skepticism. EU har inte lösningar på allt. EU är inte perfekt. EU är ständigt i utveckling. Det är bättre att fler är med i detta fredsarbete. Detta är den ena utmaningen.

Nu gäller det att få in fler medlemmar. Många av kandidatländerna sitter hemma och arbetar febrilt på att anpassa sig enligt de lagar och statuter som EU har för att bli medlemmar. Nu gäller det för EU och dess medlemmar att göra sin hemläxa och se till att man släpper in nya med-

lemmar. Där ligger ett tungt ansvar på ordförandelandet Sverige att i Göteborg klart och tydligt ge ett tidsschema för hur detta ska gå till.

Den andra stora utmaningen är det jag berörde, nämligen EU:s bris-
tande förankring hos medborgarna. Varför är det så? Man upplever
kanske EU som byråkratiskt, att EU lägger sig i så mycket detaljer, hela
jordbrukspolitiken, den orättvisa handeln med utvecklingsländerna, osv.
Det finns mycket att göra i en framtid för EU.

Nu har vi vissa uppgifter att ta tag i efter Nicemötet. Nu gäller det att
arbeta vidare på miljöområdet, när det gäller kampen mot brottsligheten,
för värnandet av säkra livsmedel och framför allt för att säkra freden i
Europa.

Jag ska redovisa några av Folkpartiets framtidsvisioner när det gäller
hur vi vill se EU utvecklas.

Först och främst är det EU-parlamentets framtida roll. EU-
parlamentet är det enda folkligt förankrade organet i EU. Det består av
parlamentariker som är valda av folket. Då gäller det också att ge det mer
makt, så att människor upplever att det är där makten ligger och att det är
där vi kan påverka via val.

Det är val vart femte år till EU-parlamentet. Naturligtvis är det viktigt
att vi arbetar för att alltför medborgare deltar i dessa val. Målet ska na-
turligtvis vara att vi har samma höga valdeltagande till EU-parlamentet
som till de nationella parlamenten.

Konstitutionen för EU är viktig. Man måste försöka tydliggöra för
människor vad det är EU ska syssla med och vad EU inte ska syssla med.
Vi brukar använda ordet subsidiaritet, alltså att fatta beslut på rätt nivå.
EU ska naturligtvis inte syssla med allt – tvärtom. EU ska bara syssla
med det som är viktigt för det gränsöverskridande arbetet. Sedan ska alla
beslut fattas på lokal, regional och nationell nivå. Mellanstatlighet, hem-
lighetsmakeri och otydlighet måste ersättas av parlamentarisk öppenhet.
Det är en viktig del i Folkpartiets program på området.

Innan jag slutar vill jag ställa ett par frågor till utrikesministern, som
ska upp i talarstolen om ett par minuter för att ge sin version av ett EU.
Jag uppfattar det så att regeringen är ganska passiv när det gäller vision-
en. Man tycker att det mellanstatliga arbetet är ganska bra. Kommer den
organisation som finns i dag att klara kanske 25–30 medlemmar? Måste
vi inte ha någon form av konstitution? Hur ser utrikesministerns EU-
vision ut? Det ser jag fram emot att få höra.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 7 PER LAGER (mp):

Fru talman! Låt mig först och främst slå fast tre saker.

1. EU-medlemskapet har urholkat demokratin. Vi har steg för steg sett
hur makten över vår vardag har flyttats till Bryssel.
2. De farhågor som vi EU-kritiker och EU-motståndare framförde inför
folkomröstningen har i växande omfattning besannats. Det gäller från
hur knark och alkohol väller in över gränserna till hur vi har fått allt
svårare att sanera bland kemikalier och gifter.

3. Vi ser hur medlemsavgiften på långt mer än 20 miljarder kronor årligen urgröper våra möjligheter att göra goda och offensiva satsningar på miljön, skolan och vården.

Det vi i Miljöpartiet nu kräver är för det första folkomröstning om EMU. Vi kan inte acceptera att regeringen av taktiska skäl inte tar i frågan. Vi kräver ett datum för omröstningen. Oavsett om man är för eller emot EMU handlar det om politisk hederlighet. Miljöpartiet har föreslagit valdagen men är öppet också för andra alternativ. Jag riktar mig direkt till utrikesministern, men också till andra partier.

För det andra måste det bli slut på hyckleriet kring alliansfriheten. Regeringen kan inte låtsas skydda alliansfriheten samtidigt som Sverige glider in i EU:s system för det försvarspolitiska samarbetet med t.o.m. militära styrkor. Murarna runt unionen växer.

För det tredje måste vi ha en plan, fru talman, för att minska EU:s befogenheter. Det är ett allvarligt hot mot demokratin att allt fler frågor sugas in i Brysselbyråkratin. Bara ett fåtal frågor, t.ex. att fastställa lägsta krav för miljön och ha miljöskatter, bör vara föremål för EU:s beslut på överstatlig nivå. Det talas mycket om närhetsprincipen, men vi har inte sett en enda fråga som har flyttats från Bryssel till de nationella parlamenten. Inte en enda fråga har flyttats närmare människorna. Inte i en enda fråga har demokratin och närheten ökat. Det är tvärtom hela vägen. EU har blivit ett elitprojekt för politiker och byråkrater långt från folket.

Fru talman! När jag har sagt detta kan jag också konstatera att en bred riksdagsdebatt om Europeiska unionens framtid och utveckling är mycket viktig. Den måste handla om mycket mer än de fyra snabbbehandlade frågorna i betänkandet. Det är en viktig debatt just för att murarna växer, och den övergripande utvecklingen går mot en federation – ett Europas förenta stater.

Opinionsundersökningarna har ju visat alltmer hur den svenska majoriteten vänder sig mot EU. Ändå fortsätter utvecklingen faktiskt åt fel håll. Debatten måste ut till folket.

Varför, Anna Lindh, har vi ingen folkomröstning om Nicefördraget? Inget kunde vara mer naturligt. Folkomröstningen 1994 gällde ju ett svenskt medlemskap i EU enligt Maastrichtfördraget. Varken Amsterdamfördraget eller Nicefördraget kan därför sägas ha en verklig folklig förankring i Sverige – tvärtom. På Irland, t.ex., kommer man att genomföra en folkomröstning den 7 juni. Det vore på sin plats, Anna Lindh, att här och nu i alla fall motivera varför Sverige ska godkänna och ratificera fördraget utan att höra folkviljan först.

Miljöpartiet är mycket kritiskt till Nicefördraget vad det gäller både innehåll och det sätt på vilket fördraget förhandlades fram. Fördraget är ett resultat av kompromisser utformade av den franska regeringen helt utan medborgarnas insyn eller inflytande. Inte ens medlemsländernas förhandlare har haft tid eller möjlighet att sätta sig in i detaljerna. Det är oacceptabelt. EU:s utveckling ska inte dikteras från slutna rum. Europas utveckling måste styras av medborgarnas önskan.

Vi har hört flera nämna innehållet i fördraget, så jag tar inte upp tid med det här utan kan bara konstatera att de stora länderna faktiskt får ökat inflytande på de små ländernas bekostnad. Så är det. Tillsättningen av kommissionärerna förändras om EU kommer att omfatta 27 eller fler länder. Vem visste detta vid folkomröstningen?

Redan vid Amsterdamfördraget togs vetorätten bort inom många områden. Nu, med Nicefördraget, försvinner vetorätten inom ytterligare ett drygt trettiotal områden. Därmed fortsätter marschen, fru talman, mot Europas förenta stater utan att man frågar folket.

Offentlighetsprincipen är en omistlig del av den svenska demokratin – något som vi måste vara väldigt stolta över och aldrig tumma på. Det är fler som står upp för den tanken, tror jag. I Sverige finns en lång tradition av öppenhet. Den svenska offentligheten garanterar alla medborgare insyn i alla myndigheter, så länge inte särskilda beslut finns om sekretess.

Risken med den nyligen gjorda kompromissen i öppenhetsfrågorna är att de begravs och inte kan påverkas på länge och att vi därmed ryckt undan möjligheterna till en verklig förbättring inom EU samtidigt som vi skapat försämringar för oss själva. Offentlighet och insyn är inte bara en demokratisk rättighet utan också det kanske främsta vapnet i kampen mot den omfattande korruptionen inom EU.

Miljöpartiets krav är att Sverige inte ska nöja sig med denna överenskommelse utan genast inleda arbetet för att ytterligare begränsa sekretessen och öka öppenheten i EU, men också aktivt arbeta för att införa meddelarskydd inom EU:s institutioner. Jag yrkar bifall till reservation 1.

Nicefördraget innebär inte att EU är färdigt. Utvecklingen fortsätter, som i ett politiskt laboratorium, steg för steg mot Europas förenta stater. Det gäller inte minst försvaret, stora delar av rättsområdet, Schengensamarbetet med höga murar, ökad kontroll osv.

Utvidgningen innebär centralisering av makten och ökad makt till de större länderna i stället för att handla om solidaritet och respekt – solidaritet i den meningen att vi alla måste skapa förutsättningar för länderna i östblocket att komma till rätta med fattigdom och mänsklig misär och respekt i den meningen att länderna i EU måste respektera de värden och förutsättningar ansökarländerna har.

Miljöpartiet anser att Sveriges ambitioner borde vara att kraftigt verka för att omvandla EU till att i allt högre grad kunna vara ett mellanstatligt samarbete, bl.a. genom att avskaffa EU-kommissionens ensamrätt när det gäller att lägga fram förslag till förmån för förslagsrätt från både de nationella parlamenten och EU-parlamentet. Överstatligheten bör koncentreras till gränsöverskridande miljöföreningar och skydd för hotade arter och biotoper. EU går åt fel håll. Jag yrkar bifall till reservation 2.

Fru talman! Det här betänkandet hade varit värt en annan och mer seriös hantering, enligt min mening. Jag beklagar att just Europadagen bestämde vår tidtabell. Men nu är vi här. Låt mig avsluta med två direkta frågor till utrikesministern.

Varför får vi ingen folkomröstning om Nicefördraget, Anna Lindh? När är regeringen beredd att börja prata om ett datum för EMU-omröstningen? Kan jag få ett svar på det vore jag tacksam.

Anf. 8 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! För det första vill jag tacka för initiativet av riksdagen. Jag tycker för det andra att det är ett utmärkt underlag vi har fått av det sammansatta utskottet.

Låt mig, när vi diskuterar EU:s framtid, börja i min hemstad Nyköping. I söndags kom alla kandidatländer utrikesministrar till Nyköping. Alla medlemsstater – de 15 – fanns redan där. Gemensamt skulle vi diskutera Europas framtid. Det var faktiskt historiskt att alla medlemsstater och kandidatländer satt gemensamt runt bordet och diskuterade en stor fråga. Det visade att kandidatländerna har mycket att tillföra, men det visade också det kanske viktigaste, dvs. att det går att vara 28 länder runt bordet och få en bra debatt. Det var ingen skillnad mellan gamla och nya medlemmar. Alla bidrog konstruktivt.

Det påminner oss också, som flera talare i debatten har varit inne på, om att det absolut viktigaste när vi talar om Europas framtid är att vi verkligen kan ena Öst- och Västeuropa – att vi kan välkomna de nya medlemmarna in i EU. Det är viktigt för demokratin. Det är viktigt för freden. Det är viktigt för miljön. Det är viktigt för allt det som vi värnar i Europasamarbetet.

Vi har klarat många frågor under det svenska ordförandeskapet för att föra kandidatländerna närmare ett medlemskap. När det har gått bra har aptiten vuxit. Vi ska försöka klara ännu mer, och vi är övertygade om att vi kommer att lyckas.

Vi hade också en gemensam diskussion i söndags kring dessa framtidsfrågor och de fyra frågor som debatteras här i riksdagen i dag. Låt mig kommentera dem.

Den första frågan är: Vem ska fatta beslut om vad? När ska EU fatta beslut? När ska de nationella regeringarna fatta beslut? Det gäller kompetensfördelningen. Det är viktigt att förtydliga vem som bestämmer vad. Samtidigt får vi komma ihåg att om man lever i en föränderlig värld så är det svårt att slå fast det en gång för alla. Vi måste nog vara beredda att pröva det från fall till fall. Vem skulle t.ex. ha kommit på att skriva in miljöskydd som en av EU:s uppgifter 1957? För oss är det viktigt att alla frågor ska lösas på den nivå – lokalt, nationellt, europeiskt – som passar bäst.

Den andra frågan handlar om att förenkla fördragen, om att vi som EU-medborgare ska kunna läsa och förstå våra gemensamma fördrag. Det är egentligen självklart att svara ja på den frågan. Samtidigt ska vi komma ihåg att vi ska hålla isär det som faktiskt är en förenkling och det som i stället kan handla om att ändra EU:s karaktär. Fördragen måste bli lättare att förstå. Det är ett arbete som vi lägger stor vikt vid, men det finns också långtgående förslag om att stora delar av de här fördragen ska kunna ändras utan att de nationella parlamenten behöver godkänna det. Det är en helt annan sak. Det skulle minska riksdagens makt. Det är en annan sak att diskutera.

Den tredje frågan gäller mänskliga rättigheter som en grund för EU. Där delar vi helt riksdagens syn, att EU bör anslutas till Europarådskonventionen, och vi kommer att fortsätta att verka för det.

Den fjärde frågan gäller de nationella parlamentens roll. Jag tycker att det betänkande som har lagts fram och dagens debatt är utmärkta exempel. Det är avgörande för nästa regeringskonferens och för Europas framtid att de nationella parlamenten ska ha en stark roll. Det är faktiskt i de nationella parlamenten som den starkaste demokratiska trovärdigheten finns.

När vi har diskuterat framtidsfrågorna har bl.a. Folkpartiet och Kristdemokraterna talat för en ny konstitution, att vi då skulle få en öppenhet, få alla beslut på rätt nivå och lösa problemen. Om det vore så enkelt att det räckte med att tala om en ny konstitution tror jag att vi alla skulle vara varma förespråkare för en europeisk konstitution, men jag tror inte att det är en sådan saliggörande lösning. Det handlar ju väldigt mycket om vad vi menar med en konstitution. Vissa använder ordet i den bemärkelse som några av talarna gjorde här i dag. Andra använder det i bemärkelsen att man faktiskt ska ge de stora länderna betydligt större makt och skapa betydligt mer av överstatlighet och federalism gentemot de nationella besluten. Det är viktigt att komma ihåg att demokratin i EU även i fortsättningen måste vila på nationella demokratiska processer.

Jag tror att vi får komma ihåg i hela den här debatten att det inte är några enkla frågor. Det handlar om makt och demokrati, om att hitta en balans mellan en medborgare, en röst och ett land, en röst. Det handlar om att hitta en balans mellan de gemensamma besluten och de nationella besluten. Det handlar om att vissa frågor passar bäst för överstatlighet – miljöfrågorna kan tas som exempel i den debatten – medan andra frågor, t.ex. hur vi får fler jobb och arbetar med att säkra jobben och framtiden, passar bättre för det mellanstatliga samarbetet. Det finns inga enkla svar. Det här är en ständig process där vi, precis som Viola Furubjelke sade, också måste utgå från medborgarna och från sakfrågorna. Men det är också viktigt att komma ihåg att det är vi själva som sätter gränserna.

Per Lager och Miljöpartiet målade upp skräckvisionen av hur vi obönhörligt drogs in i ett Europas förenta stater. Nu är faktiskt sanningen den att nästan ingen vill se ett Europas förenta stater, och det är ju vi som avgör vilket framtida Europa det handlar om. Då ska vi också komma ihåg, precis som tydligt har märkts i debatten här, att framtidsdebatten inte bara handlar om institutioner, utan det är i första hand politik. När vi arbetar med att föra ut en bred debatt bland alla medborgare gör vi det för att vår vision är ett folkligt demokratiskt EU och inte elitprojektet. När vi driver utvidgningen och stödet till FN gör vi det för att vi vill ha ett EU som är öppet mot omvärlden, ett EU som är solidariskt och fredsskapande och tydligt i sitt stöd för mänskliga rättigheter. Och när vi lyfter in nya frågor i EU, som vi har gjort med sysselsättningen, miljöfrågorna, barnomsorgen och äldreomsorgen, gör vi ju det för att det är vår politik här hemma, och vi tycker att det är viktiga frågor att samverka kring.

Det är viktigt att den politiska diskussionen och sakfrågorna även i framtidsdebatten väger lika tungt som debatten om institutioner.

Sedan tycker jag kanske att det är lite tråkigt att höra en del av inläggen, i det här fallet från Lars Ohly och Per Lager. Vänsterpartiet och Miljöpartiet använder återigen en debatt om EU, till att bli det vanliga frontalangreppet mot att vi över huvud taget ska vara medlemmar i EU, som beskrivs som ett enda stort elände för vanliga medborgare. Jag tror inte att medborgarna tycker att det är fel att vi får miljölagar som gäller

för hela Europa, att vi kan minska de farliga utsläppen i hela Europa och få friskare sjöar i Sverige, att vi kan få bort de farliga kemikalier i hela Europa och därmed minska cancerriskerna för alla våra medborgare, att vi gemensamt arbetar för en stark ekonomi, fler jobb och livslångt lärande i hela Europa, att vi gemensamt arbetar för livsmedelssäkerhet och att vi gemensamt arbetar för att EU ska kunna hantera kriser och också bistå FN i kampen för fred.

Jag vill bestämt invända mot de här schablonerna, som kommer in igen, om att vi överger alliansfriheten och skapar gemensamma militära arméer. Det är inte det det handlar om. Det handlar om att man i EU gemensamt ska kunna agera för fred och säkerhet i Europa och att man också gemensamt ska kunna stärka FN i arbetet för fred och säkerhet utanför Europa. Varken Sverige eller de medlemmar som är med i Nato i dag vill se att EU utvecklas till ett gemensamt försvar för våra respektive länder. Det får vi sköta själva i fortsättningen. Kampen för freden ska vi däremot hjälpas åt att föra gemensamt.

Får jag bara avsluta med att också ställa en fråga till Miljöpartiet och Vänstern. Det är den fråga som jag har ställt till er så många gånger men som ni aldrig har kunnat svara på. Kan ni förklara varför ni tycker att det är bra att Estland, Tjeckien, Ungern och alla de andra kandidatländerna blir medlemmar i EU när ni samtidigt vill att Sverige går ur?

Anf. 9 PER UNCKEL (m) replik:

Fru talman! Det skulle vara frestande att starta en debatt med utrikesministern om de breda, stora och viktiga substansfrågorna i EU. Jag ska för stunden avhålla mig från detta och koncentrera mig på det som jag i mitt inledningsanförande sade var det viktigaste konkreta resultatet i det betänkande som vi nu diskuterar, nämligen en gemensam syn tvärsöver alla partigränser om hur Sveriges riksdag vill se de nationella parlamentens deltagande i arbetet med det fördrag som EU nu börjar skissera.

För att återupprepa huvuddragen kan jag säga att vi har full förståelse för och accepterar och välkomnar att EU-parlament, regeringar och andra intressenter kan ha sina förberedelseprocesser, men vi slår ett starkt slag för att vi i Sverige nu tar initiativ till att det inrättas ett konvent baserat på de nationella parlamenten som har att ta ett huvudansvar för arbetet fr.o.m. nu och fram till dess att en ny IGC ska samlas. Vår önskan är uppenbar, nämligen att detta ska bli Sveriges bidrag till hur vi ska forma den del av framtidsdebatten som de nationella parlamenten ska vara inblandade i.

Sveriges regering har ett uppdrag från Nice att rapportera till mötet i Göteborg om hur man från regeringens sida vill se detta arbete utvecklas. Min raka fråga till utrikesministern är: Är ni nu beredda att ta detta eniga ställningstagande över alla partigränser från Sveriges riksdag och göra det till Sveriges förslag, slåss för det och säkerställa att ni använder ordförandeskapets kraft för att sätta tillräckligt mycket kraft bakom ordet medan ni fortfarande har ordförandeskapet i era händer?

Anf. 10 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Jag är van att från denna talarstol ha fighter med Moderaternas företrädare också när vi diskuterar EU-frågor. Därför tycker jag att det är extra glädjande att ett enigt utskott i dag kan svara att vi självklart kommer att verka för de nationella parlamentens roll, för att vi hittar en lösning i linje med det som utskottet föreslår och för att vi också ska kunna bidra till framtidsdebatten och hur den ska organiseras medan vi är ordförande i EU.

Anf. 11 PER UNCKEL (m) replik:

Fru talman! Utrikesministern får förlåta mig om jag tidigare tyckte att hennes anförande var undflyende och allmänt. Allt var viktigt, i synnerhet att riksdagen nu håller debatt, och det mesta var trevligt, utom möjligen Miljöpartiet.

För att vara väldigt konkret: Om Sveriges riksdag nu – vilket med en till visshet gränsande sannolikhet kommer att inträffa om några timmar – som det första parlamentet i EU anger en väg för hur vi vill se förberedelseprocessen inför nästa IGC utformad, kan jag då tolka det utrikesministern just sade som att den linje riksdagen i så fall angivit fr.o.m. nu också är den svenska regeringens?

Anf. 12 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Jag har just svarat Per Unckel: Ja, i dess huvuddrag. När det sedan gäller hur detta exakt ska utformas är det väl rimligt att det kan få gå några timmar mellan det att riksdagen fattar sitt beslut och att regeringen svarar på förslaget från riksdagen.

Anf. 13 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Utrikesministern var inte nöjd med mitt anförande. Jag förbehåller mig rätten att diskutera sakfrågor alldeles oavsett vad utrikesministern tycker om det. Så länge Vänsterpartiet finns företrätt i riksdagen kommer också den EU-kritiska opinionen att finnas företrädd här.

Utrikesministern ställde en fråga som handlar om Vänsterpartiets inställning till utvidgningen. Den är inte komplicerad, den är ganska lätt att förstå. Vänsterpartiet anser att det är upp till varje folk att själva bestämma vad de vill ha EU till. Vad är det i den hållningen som utrikesministern inte förstår?

Slutligen undrar jag om den vision som den svenska regeringen påstår sig ha. Man kan säga mycket om Joschka Fischer och Gerhard Schröder, men de har i alla fall en vision. Men den svenska regeringens hållning har varit förhållandevis visionslös. Undfallenhet, ovilja att framstå som bråkmakare, kovändningar i vissa nyckelfrågor har lett till att den svenska hållningen har blivit svårförståelig. När, undrar jag, fru talman, kommer utrikesministern att presentera en svensk vision om EU:s framtid?

Anf. 14 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Det är de förespråkarna som vill ha ett federalt Europa, vill göra om Europa till något slags Europas förenta stater och helt vill göra om dagens EU som också presenterar de stora förändringsförslagen.

Det är därför naturligt att det är de federativa förespråkarna, de som totalt vill göra om Europasamarbetet i grunden, som har hållit de s.k. stora Europatalen, medan i princip samtliga andra länder, som tycker att det ändå handlar om att fortsätta att ha en balans mellan det nationella och det europeiska, mellan det överstatliga och det mellanstatliga, har valt att säga att vi vill fortsätta att arbeta utifrån dagens system, vi vill inte göra om Europasamarbetet i grunden.

Jag kan förstå om Lars Ohly egentligen skulle önska att jag höll de fantastiska federalistiska talen för att han också skulle få mera att angripa. Men jag tycker att det är fullständigt fel att säga att regeringen inte har varit tydlig med att vi faktiskt inte vill se den stora förändringen av Europasamarbetet. Vi tycker att det handlar om att hitta balansen mellan Europa och länderna, mellan det överstatliga och det mellanstatliga.

Jag blir inte mycket klokare på Lars Ohlys svar, att varje folk ska få avgöra vilka relationer de ska ha med EU. Men på vilket sätt skulle det hjälpa Sverige att vi står utanför om nästan 30 länder sitter innanför EU och diskuterar miljöfrågorna, jobben, diskuterar hur de ska kunna bidra till fredsarbetet och Sverige ensamt sitter utanför? Hur bidrar det till miljön, freden och jobben i Europa eller Sverige?

Anf. 15 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Jag skulle inte alls vilja se utrikesministern hålla ett federalistiskt brandtal. Överlåt det gärna åt Folkpartiet!

Jag skulle däremot vilja se en svensk vision som tog människors kritik mot EU på allvar och som innebar att man inte bara liknöjd sade att allt är bra som det är utan att man faktiskt formade en vision om att återerövra demokratin, om att minska EU:s makt, om att återföra makt till medborgarna och sluta att devalvera rösträtten. En sådan vision skulle omfattas av en klar majoritet av svenska folket och skulle också ge viktiga signaler till dem som applåderar federalisternas brandtal.

När det gäller utvidgningen förstår jag inte riktigt var problemet ligger. Precis som det svenska folket tog sig rätten att i en folkomröstning bestämma om vi ville gå med eller inte är det varje annat folks rätt att själva föra diskussionen och fatta besluten. Är det så att en majoritet av svenska folket anser att denna union utvecklas åt fel håll förbehåller vi oss t.o.m. rätten att besluta att lämna denna union. Är det så svårt att förstå?

Anf. 16 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Det är svårt att förstå på vilket sätt det skulle gagna Sverige ifall Vänsterpartiets EU-politik blev verklighet. Det är svårt att förstå hur det skulle gagna svenska medborgare.

Vilket Europa vill vi då ha? Vi säger inte att allting är bra som det är, men vi tror att det som är viktigast i EU i dag för att också få medborgarnas förtroende, inte bara i Sverige utan också i andra europeiska länder, är att vi ägnar oss åt, kan förklara och vara tydliga i sakfrågorna, att vi inte alltid börjar i institutionsdebatten utan också visar hur vi gemensamt kan arbeta för en bättre miljö i Europa och vem det är som ska fatta besluten, hur vi gemensamt kan arbeta för att stärka ekonomierna och minska arbetslösheten i Europa och hur vi bäst kan samarbeta för att nå resultat, hur Europa kan bli tydligare när det gäller att hantera kriser och

konflikter, hur vi kan lära oss att tala med en röst med länderna på Balkan i stället för med 15 olika och hur vi kan stötta FN i hela det här viktiga arbetet.

Jag tyckte att det var ett bra inlägg som Viola Furubjelke hade om att återerövra medborgarnas förtroende för Europasamarbetet. Jag tror att det är en av de allra viktigaste frågor som vi har framför oss. Jag tror att vi måste både visa vad det betyder för människors enskilda vardag med EU-samarbetet och fortsätta med den långsamma processen för att dag för dag, steg för steg, också förbättra EU:s sätt att arbeta och fungera.

Anf. 17 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Vi kristdemokrater tror att man kan utveckla och förbättra Europa och dess institutioner, och vi är övertygade om att vi som svenska medborgare också behöver Europa och dess institutioner.

Som kristdemokrat är jag ändå bekymrad över den fokusering vid ordförandeskap och toppmöten som blir alltmer koncentrerad kring premiärministrar som Schröder, Blair och Persson, mer koncentrerad på detta än på viktiga frågor för oss medborgare.

Jag vill ställa en fråga till utrikesministern: Hur ska vi exempelvis minska antalet informella ministermöten till förmån för ett helt öppet beslutsfattande, där vi som parlamentariker kan delta mer effektivt?

Anf. 18 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Nu tror jag inte att det är de informella ministermötena som är ett stort problem. De informella ministermötena handlar om att man en gång per halvår träffas för att diskutera väsentliga framtidsfrågor och diskutera hur man ska kunna arbeta vidare med dem, men man fattar inga formella beslut. Det tror jag inte att Holger Gustafsson behöver vara orolig för, jag tror tvärtom att det kan vara väldigt bra och viktigt att ibland ha strategiska debatter utan att fatta några beslut.

När det sedan gäller fördelningen mellan det mellanstatliga och det överstatliga, dvs. vad vi ska göra gemensamt när premiärministrar eller andra ministrar träffas och vad man ska fatta beslut om rent överstatligt så handlar det återigen mycket om sakfrågorna. När vi t.ex. diskuterar miljöfrågor handlar det om direkt lagstiftning. Där ska vi fatta beslut så öppet som det någonsin går, tycker jag. Jag hoppas att även ministerråden ska kunna bli betydligt öppnare i framtiden. Där ska vi fatta beslut om gemensamma lagar som blir bindande för oss alla.

När det handlar om hur vi ska få fler jobb i Europa eller om hur barnomsorgen ska förbättras i Europa så tror jag inte att vi ska ha gemensamma europeiska lagar för alla våra länder. Där handlar det snarast om att kunna ta och ge mellan länder, se var de bästa exemplen finns, sätta upp gemensamma mål och sedan försöka ge varje land i uppgift att uppnå de gemensamma målen på det sätt som passar det landet bäst.

Jag tror inte att det finns några givna enkla svar, utan jag tror att man får låta sakfrågorna avgöra om det är det överstatliga eller samarbetet länderna emellan som ska styra processerna.

Anf. 19 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tror ändå att det finns ett bekymmer hos svenska folket för att man gör upp på de informella mötena i stället för att arbeta

med det som vi tycker är ett honnörsord, nämligen öppenhet i alla avseenden. Det är det som gör mig bekymrad.

Som medborgare vill vi se mer hjälp till kandidatländerna för att exempelvis arbeta mot korruptionen i deras egna myndigheter. Vi vill se mer stoppinsatser för ekonomisk brottslighet. Detta är folkliga frågor. Vi vill se mer stoppinsatser för slavhandel med kvinnor och barn. Detta vill vi se, och detta vill vi som medborgarföreträdare också kunna arbeta för.

Hur ska vår röst bli starkare i EU-institutionerna? Vi från svenska parlamentet vill nå dit.

Anf. 20 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! När det gäller öppenheten är det bra att vi nu också har tagit det första steget mot att faktiskt förbättra den genom den s.k. öppenhetsrättsakten, som vi antagit under det svenska ordförandeskapet.

Alla de frågor som Holger Gustafsson nu tar upp och som är avgörande – hur vi ska hindra sexhandel med kvinnor och barn, hur vi ska bekämpa korruptionen och hur vi ska stärka rättsväsendena – är naturligtvis viktiga att vi fortsätter att arbeta med. Det ska inte bara ske i EU-parlamentet, vilket jag tyckte att Holger Gustafssons förra inlägg var inriktat på, utan också här i det nationella parlamentet. Det finns många viktiga och bra beskrivningar, som är väldigt öppna, om precis det som Holger Gustafsson beskriver. Det handlar om hur vi kan bidra till och stärka detta arbete och vad man ytterligare kan göra för att bistå kandidatländerna. Detta finns det som sagt bra beskrivningar av och det hela är öppet redovisat.

Även i framtiden kommer det naturligtvis i EU-arbetet, precis som i riksdagen, att finnas sammanträden där dessa frågor också diskuteras utan att det är helt öppet för omvärlden – precis som vi har diskussioner som kan föras i utskott och som sedan blir öppna när de kommer hit till kammaren. På motsvarande sätt tror jag att det kommer att fungera i det framtida EU-arbetet.

Anf. 21 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vill understryka det som flera har sagt och som jag har sagt tidigare. Det handlar om betydelsen av den folkliga förankringen och delaktigheten och att EU-frågorna mycket mer blir varje människas ansvar och delaktighet. Detta ska man känna.

Jag har också frågor som handlar om utvidgningen. Jag hoppas att det ska kunna bli en tidtabell för utvidgningen i Göteborg. Jag tycker att det är lite bekymmersamt att Tyskland och Österrike har krävt de långa övergångstiderna när det gäller människors rörlighet. På något sätt måste människor i ansökarländerna känna det lite grann som ett slag i ansiktet. De kanske tänker: Vi blir inte delaktiga, vi får inte vara med och vi kan inte åka till väst och söka jobb. Jag tror i och för sig inte att så många vill göra det, men det är ju ett hinder att man har en stoppregel.

Ser Anna Lindh några sorters möjligheter för att denna inställning kommer att mjukas upp i den framtida processen? Jag vet hur det ser ut nu, men kan det möjligen bli någon ändring?

Det finns ett ansökarland som är lite speciellt. Det handlar om Turkiet och dess brist på mänskliga rättigheter. Om det blir en tidtabell – hur kommer den i så fall att se ut för Turkiets räkning? Det är oerhört viktigt

att man inte på något sätt gör avkall på de krav som finns på mänskliga rättigheter i Turkiet, samtidigt som man bejakar Turkiets ansökan om kommande medlemskap. Det får inte ske på bekostnad av mänskliga rättigheter.

Prot. 2000/01:107
9 maj

EU:s framtidsfrågor

Anf. 22 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! För att samtidigt svara på frågorna om tidtabeller och om Turkiet så tror jag inte att vi nu ska försöka få tider för när de olika länderna kommer att bli medlemmar i EU. De olika länderna har nämligen fortfarande ett antal frågor som måste bli klara innan de kan bli medlemmar i EU. Att nu säga: Du kommer att bli medlem det året, och du kommer att bli medlem det året! gör att de fortsatta förhandlingarna inte längre får någon betydelse. Det tror jag inte skulle vara bra för utvidgningsprocessen.

Vi ska i stället försöka få en tydligare tidtabell för när de första länderna – utan att behöva specificera vilka de är – kan bli medlemmar och på andra sätt försöka göra en tydligare tidtabell för hur utvidgningen ska drivas vidare. Det är det som kandidatländerna har efterlyst för att de ska se att vi också är tydligare och konkretare från medlemsstaternas sida än vi var när vi sågs senast, i Nice i Frankrike i december.

När det gäller Turkiet så måste landet förstas uppfylla kraven på mänskliga rättigheter och demokrati innan det kan få påbörja den typ av medlemskapsförhandlingar som de andra länderna har. Därmed är det alldeles för tidigt för att våga spekulera i när Turkiet skulle kunna bli EU-medlem.

Jag håller med om att det är beklagligt att många länder nu reser upp ett antal olika hinder i utvidgningsprocessen. Samtidigt ska vi komma ihåg att det är fullständigt naturligt. Vi har ju hela tiden vetat om att när vi närmar oss de riktigt svåra kärnfrågorna så kommer alla nationella intressen upp på bordet – både från kandidatländer och från medlemsländer. Det som Sverige som ordförande försöker göra är att hitta lösningar så att vi ska kunna komma vidare i processen och kunna lösa de här svåra knäckfrågorna, som handlar om nationella intressen.

Anf. 23 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! När det gäller den senare frågan är det klart att dessa intressen kommer upp. Det inser vi allihop. Frågan är om de kanske kommer att tonas ned i processen. Man börjar förstås med en inställning, och sedan kan det hända att det blir kompromisser – som så ofta annars. På så vis kan det också bli förändringar under resans gång. Det är den problematiken som jag vill ha belyst lite grann.

Jag begärde ingen tidtabell för enskilda länder. Jag förstår mycket väl att man ska tala om de första länderna – det är helt riktigt.

Jag förstår också att det inte går att säga någon tidpunkt för Turkiet. Men det kan ändå vara bra att ha ett tryck på när kraven på mänskliga rättigheter ska vara uppfyllda för att snabba på processen, och mer konkret än vad man gör i dag tvinga Turkiet att agera. I dag pratar man mycket, men man gör så att säga inte så mycket på marken när det gäller att implementera de krav som EU har på Turkiet. Jag vill att man ska kunna ha någon sorts krav, och en tid när kraven ska vara uppfyllda. Det kunde vara intressant.

Anf. 24 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! EU har lagt fram en plan där man talar om vad vi vill se på kort sikt, vad vi vill se på lite längre sikt och vad som räcker att vi får se på ytterligare lite längre sikt.

Nu vill vi se det som vi har krävt på kort sikt och som handlar om många av de avgörande frågorna för att Turkiet ska bli en demokratisk stat som följer mänskliga rättigheter. Nu är det upp till Turkiet att bevisa hur snart landet faktiskt lyckas genomföra det. Turkiet har lagt fram svar som säger att man är beredd att genomföra detta på kort sikt precis som vi har krävt, dvs. inom ett par år. Nu får vi hoppas och tro att Turkiet också klarar det.

När det gäller den fria rörligheten för arbetskraften var Tysklands och Österrikes första krav sju år. Det skulle gälla för alla länder. Sedan har vi sett ett kompromissförslag från EU-kommissionen där man talar om fem år, men också om möjlighet till betydligt kortare tid för andra länder.

Vi får se hur långt vi kommer. Det här innebär ju att Tyskland och Österrike är tvungna att också tona ned sina krav om vi ska kunna hitta en kompromiss.

Anf. 25 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Jag ställde en fråga om utrikesministerns vision när det gäller EU. Jag välkomnar den öppna attityd som utrikesministern visar här. Men jag tycker att det målas upp ganska många svårigheter. Jag tog t.ex. upp detta med en kompetenskatalog eller någon form av konstitution, men då säger utrikesministern att en kompetenskatalog måste kunna förändras. Den kan inte vara statisk. Vem har sagt att den ska vara det? Man kan naturligtvis ändra även i en kompetenskatalog framöver. Jag sade tidigare att EU ofta tar två steg framåt och ett steg tillbaka. Det gäller även de här frågorna.

Sedan gällde det överstatligheten. Folkpartiet väjer inte för att även i EU-sammanhang tala om någon form av federation. Jag tycker att man kan ha en öppen attityd också till detta och diskutera vidare. Nu förordar regeringen den här mellanstatligheten, men jag undrar om det inte egentligen i förlängningen betyder att det är de stora och starka staterna som tar för sig mer i ett sådant system än i någon form av federalt system.

Slutligen skulle jag vilja kommentera en sak. Jag ställde en fråga om antalet medlemmar. När det blir 25–30 medlemmar fordras det någon form av konstitution för att klara detta. Då säger utrikesministern att företrädare för 28 länder träffades runt ett bord i Nyköping, och att det gick alldeles utmärkt. Men det är ju detta som är problemet för människor utanför. De står där med sina plakat och undrar vad som egentligen pågår i det där rummet där 28 personer sitter och pratar. Efter mötet i Nice kom regeringsföreträdarna, ministrarna och presidenterna, rödögda ut ur rummet på morgonen och sade att man var överens. Om vad då? De var t.o.m. lite osäkra på det i det fallet.

Detta ska naturligtvis ske öppet. Därför tror jag att man måste ha någon form av konstitution som klarar ut de här sakerna.

Anf. 26 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Jag svarar ja på flera av de här frågorna som gäller en förenkling av fördragen, en kompetenskatalog och liknande. Jag svarar ja på frågorna om man ställer dem så enkelt. Men om vi ska föra en diskussion är det också viktigt att vi är klara över att det inte är så enkelt. Det finns ett antal ytterligare frågor som vi då måste ställa oss och även bevaka, så att vi inte faller i de enkla falluckorna.

Vilket system vill vi då långsiktigt se? Jag tror att ett federalt system gynnar just de stora länderna. Det är ett skäl till att jag också är tveksam till ett federalt system. Jag tror att det gynnar de stora länderna, och därmed också ger mindre makt till de mindre länderna och deras medborgare.

När det gäller frågan om man ska ha en konstitution tycker jag att det beror lite grann på vad man menar med en konstitution. Ser man en konstitution som något slags överordnad grundlag som skapar ett federalt Europa, är en klar majoritet här i kammaren emot en konstitution. Kallar man dagens fördrag och en förenkling av dem samt något mer av en kompetenskatalog för en konstitution, är en konstitution inte särskilt dramatisk.

Det är därför jag säger att en konstitution inte är saliggörande i sig, utan att det handlar om vad vi vill uppnå med de kommande fördragen i EU. Vilken typ av maktdelning och vilken typ av demokrati är det vi vill uppnå i framtiden? Där tror inte jag på det federala Europa. Där tror inte jag på att ge de stora länderna mer makt och gå över från ett land–en röst till bara en medborgare–en röst.

Anf. 27 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Utrikesministern frågar: Vad vill vi uppnå? Jag skulle vilja svara två saker på den frågan.

Det är att de gränsöverskridande frågorna ska behandlas med överstatlighet. Vi har t.ex. talat om miljöområdet. Där är det viktigt att man har klös i besluten genom majoritetsbeslut. Det är det ena.

Det andra man ska uppnå med någon form av konstitution är öppenheten som jag har talat om. Parlamentet kanske ska reformeras. Man ska kanske fundera på ett tvåkammerssystem där man har de valda i den ena kammaren och någon form av ministerråd i den andra kammaren. Detta ska vara öppet. Då skulle möten som det i Nice och liknande diskussioner kunna vara öppna så folk ser vad som pågår och inte bara får det *carte blanche* på ett papper dagen därpå. Det vill jag att man ska kunna uppnå.

Sedan är vi överens om att det inte är enkelt att förändra detta. Där är vi helt överens. Det är den processen som vi nu startar med diskussionen om de här framtidsfrågorna. Jag tror att det är viktigt att partierna, precis som här i dag, klart och tydligt framför sina idéer och synpunkter och inte passar här.

Diskussionen om huruvida ett federalt system gynnar eller missgynnar stora eller små nationer ska jag gärna fortsätta. Jag tror nämligen att mellanstatligheten där man träffas i de här rummen innebär att de stora och starka nationerna tar för sig mycket mer på de små nationernas bekostnad. Det finns en stor risk för detta. Jag tror att någon form av federalt system skulle vara bättre för de små nationerna.

Anf. 28 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Vi får väl fortsätta debatten om federalismen, och det är väl intressant.

Jag tycker att miljöfrågorna är ett utmärkt exempel på var man ska ha överstatlighet, och det sade jag också tidigare. Vi är också överens om att det är viktigt att man kan fortsätta att öka öppenheten steg för steg. Vi har tagit ett steg under det svenska ordförandeskapet. Vi hoppas att det kan tas många fler steg. Vi hoppas att det ska bli betydligt öppnare när det gäller vad som sker på ministerråd och europeiska råd.

Samtidigt tror jag ändå att vi också ska vara ärliga nog att erkänna att på samma sätt som det inte är alla debatter i Sveriges riksdag som förs från den här talarstolen – det förs också en hel del debatter på andra håll – kommer det att vara så även i EU i framtiden. Vi måste också se till att vi kan ha en kontroll av de processerna även i EU i framtiden.

Anf. 29 PER LAGER (mp) replik:

Fru talman! Det är inte ett skräckscenario som jag målar upp när det gäller utvecklingen av EU mot ett Europas förenta stater, Anna Lindh. Det är en verklighet. Den kritiska hållningen till EU delas av en majoritet utanför det här huset. Det är väl Anna Lindh medveten om? Detta är inga fantasier. Det är verkligheten. Till det kan läggas Gerhard Schröders senaste förslag till federation. Där vill han göra kommissionen till en regering, ministerrådet till ett överhus och EU-parlamentet till ett underhus.

Jag ställde en fråga till Anna Lindh i mitt huvudanförande. Det var: När kommer regeringen att ställa upp på att fastställa ett datum för EMU-omröstningen? Jag vänder mig också indirekt till andra partier här i kammaren. Är ni beredda att fastställa ett datum nu?

Anf. 30 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Vi har sagt att vi ska återkomma till folkomröstningen om EMU när vi ser att de kriterier som vi har ställt upp för ett EMU-medlemskap är uppfyllda. Vi vill också följa den svenska lönerörelsen. När vi så har gjort och när vi ser att den svenska ekonomin är helt i fas med den europeiska återkommer vi till att diskutera tidpunkten för en svensk folkomröstning om EMU.

Låt mig sedan gå över till frågan om skräckscenarier eller inte skräckscenarier. Inte ens Gerhard Schröders förslag innebar att vi skulle bilda ett Europas förenta stater. Men Gerhard Schröders förslag gick t.o.m. så långt i att utveckla ett överstatligt Europa att Tyskland inte har fått stöd för det förslaget från en bred majoritet av andra medlemsländer. Förslaget om så mycket överstatlighet att man inte har fått stöd av andra medlemsländer, innehåller också förslag om att man till de nationella parlamenten ska återföra väsentliga frågor som i dag fattas beslut om i EU.

Det var en mycket förenklad skräckbild som Per Lager gav i sitt första inlägg. Det står jag definitivt fast vid.

Anf. 31 PER LAGER (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker av olika orsaker att man ska sluta att tala om när vi ska ha en EMU-omröstning. Vi måste kunna fastställa ett datum för en sådan. Den hederligheten kan man begära av oss politiker och våra partier.

När det sedan gäller min uppfattning om EU:s utveckling må det inte vara en majoritet av staterna som nu går i denna riktning, men hela utvecklingen av EU drivs ju åt det hållet. Det verkar nästan som om utrikesministern och jag har helt olika verklighetsuppfattningar. Många forskare och andra talar just om den här utvecklingen. Man måste vara medveten om att mer av överstatlighet leder till ett Europas förenta stater.

Jag vet att regeringen verkar för det mellanstatliga samarbetet, men hur ska man till de nationella parlamenten kunna återföra t.ex. överstatliga beslut som inte gäller gränsöverskridande miljöproblem? Ett nationellt parlament är ju lagstiftande, men vi ser här i riksdagen hur denna funktion mer och mer försvinner från oss. Hur ska vi kunna återföra den? Utrikesministern verkar ändå vara inställd på att de nationella parlamenten måste ha den rätta lagstiftande tyngden också i framtiden.

Anf. 32 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att det är den instans som kan påverka en fråga som fattar beslut. Det allvarliga som vi har sett under senare år är att olika politiska instanser har förlorat alltför mycket av sin makt. Det som vi måste se på är dels vad vi kan göra i den svenska riksdagen för att se till att den kan hålla den politiska makten, dels vad vi kan ha svårt att påverka i den svenska riksdagen och som vi därför måste fatta beslut om europeiskt. Det gäller t.ex. miljöfrågor när miljöförstöring sprider sig över gränserna. Det hjälper då inte vilka beslut som vi fattar i den svenska riksdagen, om vi inte gemensamt med andra länder kan fatta beslut om hårda miljölagar. Det måste göras överstatligt, och det måste till majoritetsbeslut för att inte det land som är allra sämst ska få sätta ribban för oss allihop.

Men det blir inte ett Europas förenta stater, Per Lager. De som ville ha ett Europas förenta stater sade efter Nicemötet i december att de nu ansåg det tydligt vara bevisat. En del var glada och andra var olyckliga över att det inte blir någon utveckling mot ett Europas förenta stater.

Slutligen: Det viktiga när det gäller EMU är att vi ska ha en folkomröstning om EMU-frågan. Regeringen har garanterat att svenska folket ska få avgöra den frågan i en folkomröstning.

Anf. 33 SÖREN LEKBERG (s):

Fru talman! Den här debatten har disponerats på det sättet att olika frågor i detta betänkande ska belysas från olika håll. Det som jag ska ta upp ryms under rubriken Inför regeringskonferensen. Jag är rädd för att det kommer att bli en del återupprepningar av sådant som tidigare har sagts.

Jag vill först och främst påminna om att Nicefördraget, som här har nämnts, ännu inte har ratificerats. Det är kanske lite märkligt att man precis när man är klar med en regeringskonferens bestämmer sig för att utlysa en ny regeringskonferens, som ska komma med nya förslag om ett

antal år, men nu är det så. Nicefördraget kommer för svensk del att ratificeras under hösten, och vi får då återkomma till en debatt om de här frågorna.

I samband med det vill åtminstone jag framhålla att jag tycker att den kritik som riktas emot Nicefördraget är mycket orättvis. Vi har hört något av den kritiken i dag, och jag tycker att den är orättvis eftersom förhandlingarna inför Nicemötet gällde att ta hand om de knäckfrågor som var olösta i samband med Amsterdamförhandlingarna. Det var svåra knäckfrågor, eftersom det handlade om renodlade maktförhållanden, dvs. fördelningen av röster i ministerrådet och platser i parlamentet. Vi känner själva från svenska förhållanden till hur svårt det är att klara ut sådana saker.

Nu blev de här frågorna lösta i Nice, och det ska vi vara tacksamma för. Nu ligger faktiskt vägen öppen för unionens utvidgning, och vi har möjlighet att genomföra den historiskt viktiga uppgiften att förena Öst- och Centraleuropa med Västeuropa. Det är därför också viktigt att Nicefördraget kan ratificeras väldigt snabbt.

Jag vill också påpeka något som ofta glöms bort när man nu vitt och brett talar om att förhandlingspositionerna för Sveriges del var väl förankrade. Det var faktiskt Sveriges riksdag som hade lagt fast de svenska förhandlingsståndpunkterna. Det gjordes i ett särskilt betänkande, som behandlades här i kammaren före Amsterdamförhandlingarna. Därefter har riksdagen varit involverad i processen fram till Niceförhandlingarna. Vi har diskuterat den öppet i kammaren, och vi har haft möjlighet att i EU-nämnden nära följa förhandlingarna inför Nicemötet.

Det var inte så, som en del försökte framställa det, att ett antal stats- och regeringschefer plötsligt satt och förhandlade en natt i Nice och kom fram till det ena och det andra. För svensk del var förhandlingspositionerna genomarbetade. Det fanns ett brett samförstånd omkring dem, och vi hade från riksdagens EU-nämnd möjlighet att på plats i Stockholm följa förhandlingarna och kunde under dagarnas lopp pricka av de olika ståndpunkterna. Detta innebär att Göran Persson hade ett klart riksdagsmandat att luta sig emot.

Det är så vi arbetar i Sverige, och på det sättet arbetar också några andra medlemsstater. Jag tycker att det är viktigt att framhålla att den svenska riksdagen faktiskt är med i EU-arbetet, i nära samråd med regeringen.

Inför nästa regeringskonferens behövs det naturligtvis både bredd och djup i debatten. I det sammanhanget har idéer om ett konvent lanserats. Det är en idé som väldigt mycket omhuldas av EU-parlamentet och kanske också av kommissionen och andra organ i Bryssel. Vi ska vara medvetna om att det är en ganska snäv syn som de institutionerna predikar. Vad det handlar om är att de vill få större inflytande över debatten om det nya fördraget.

Jag vill upprepa att EU inte främst är synonymt med kommissionen och Europaparlamentet. Europeiska unionen är så mycket mer. Den består av medborgarna, de nationella parlamenten, de lokala sammanslutningarna och regionerna. Därför måste den här debatten vara mycket bredare än så. Vi ska också ha klart för oss att det är medlemsstaterna som är fördragets herrar. Det framgår också med all tydlighet av dagens betänkande.

I betänkandet framförs också synpunkten att vi ska utnyttja de organisationer som redan finns och som är mer eller mindre fördragsfästa. Bakom det märkliga namnet COSAC döljer sig sammanslutningen av motsvarigheter till EU-nämnden. Inom COSAC pågår ett samarbete mellan medlemsstaternas nationella parlament. Det är ett utmärkt organ att använda under åren inför den nya regeringskonferensen.

I COSAC ingår representativa delegationer från varje medlemsstat. Det finns också med delegationer från kandidatländerna, och även EU-parlamentet är representerat. Eftersom COSAC skiftar med ordförandelandet finns det alltså möjlighet att få in olika nationella synpunkter. Regeringschefer och utrikesministrar inbjuds regelbundet att vara med på COSAC. Då kan man få en ganska bra bild av det enskilda landets synpunkter, som därmed kan berika debatten inför nästa regeringskonferens. Det är också därför som utskottet rekommenderar att ett konvent med fördel bör baseras på COSAC-modellen. Det är glädjande att utrikesministern här i dag har deklarerat att hon delar den uppfattningen och att regeringen är beredd att driva denna fråga inför mötet i Göteborg.

Men det här räcker naturligtvis inte för en framtidsdebatt. Debatten måste föras brett inte bara i Sverige utan också utanför Sverige. Det är viktigt att de nätverk som Viola Furubjelke pekade på i sitt anförande också kommer att utnyttjas för denna viktiga framtidsdebatt. Vi i riksdagen har naturligtvis ett ansvar för att den debatten förs djupt i Sverige. Regeringen har nyligen tillsatt en parlamentarisk kommitté som ska stimulera den svenska debatten. Det är bra. Vi hoppas naturligtvis att den ska leda till att vi får den här fördjupade debatten i Sverige, men vi får inte dra oss undan vårt ansvar här i riksdagen. Det är viktigt att också utskotten och EU-nämnden under åren framöver arrangerar olika former av offentliga utfrågningar och ser till att debatten stimuleras.

Jag nämnde, fru talman, att medlemsstaterna är fördragens herrar. Så är det i Europeiska unionen och så ska det naturligtvis förbli i fortsättningen. Därför är det också väldigt viktigt att vi inför nästa regeringskonferens kan göra på samma sätt som inför Amsterdam, dvs. se till att regeringen levererar en skrivelse till riksdagen med förslag till svenska förhandlingsståndpunkter som kan debatteras och läggas fast i riksdagen. Därför innehåller också detta betänkande ett förslag till tillkännagivande från riksdagen på denna punkt.

Anf. 34 PER LAGER (mp) replik:

Fru talman! Jag har bara en enkel fråga till Sören Lekberg. Den handlar om Nicefördraget och en folkomröstning vad gäller Nicefördraget. Är Sören Lekberg med på att vi borde ha en folkomröstning om Nicefördraget precis som vi tidigare hade det om Maastrichtfördraget?

Anf. 35 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Fru talman! Nu tror jag att Per Lager blandar ihop sakerna. Maastrichtfördraget hade vi ingen folkomröstning om. Vi var inte medlemmar i Europeiska unionen när det fördraget förhandlades fram. Det som Nice handlade om, och det betonade jag, var de s.k. Amsterdamresorna, det som man inte klarade ut i Amsterdam. Vi hade ju en ingående diskussion om Amsterdam i Sverige. Riksdagen lade fast förhandlingspositionerna inför Amsterdam. Så det behövs ingen folkomröstning.

Jag kan också upplysa Per Lager om att ett land som regelmässigt har folkomröstningar då det gäller fördragsändringar i unionen är Danmark. Men danskarna har kommit fram till att de inte behöver ha någon folkomröstning eftersom de frågor som Nice gäller redan har klarats ut för dansk del.

Anf. 36 PER LAGER (mp) replik:

Fru talman! Det innebär alltså att de förändringar som skedde med Amsterdamfördraget och nu med Nicefördraget enligt Sören Lekberg inte är så stora att det skulle föranleda en sådan folkomröstning som man har t.ex. i Irland den 7 juni?

Anf. 37 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Fru talman! Nu kan jag inte uttala mig om Irland, men Irland har en speciell konstitution som gör att de måste hålla folkomröstningar. Vi behöver inte det i Sverige. Riksdagen är ju befullmäktigad att själv kunna fatta sådana beslut.

Jag vill betona att Nicefördraget handlar om resterna från Amsterdam, men det innebär inte att jag vill förringa Nicefördraget. Det är ett oerhört viktigt fördrag eftersom det, som jag sade i mitt anförande, innebär att vägen ligger öppen för en utvidgning av unionen. När Nicefördraget har ratificerats i samtliga medlemsländer öppnas den unika, möjligen historiska, möjligheten att förena de forna kommunistdiktaturerna i Öst- och Centraleuropa med Västeuropa. Därför är Nicefördraget viktigt. Jag hoppas att riksdagen i höst ska kunna godkänna fördraget och att det för svensk del därmed blir ratificerat.

Anf. 38 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Först vill jag säga att trots all debatt om Europas framtid och förberedelserna för nästa regeringskonferens får vi inte glömma Nicefördraget och dess roll. Sören Lekberg var väl egentligen den förste som tog upp dess existens och påminde om det. Jag kanske är något mer kritisk till dess innehåll, men det är ändå en förutsättning för att vi ska kunna få EU:s utvidgning öster- och söderut. Därför är det en viktig uppgift för det svenska ordförandeskapet att driva på så att det ratificeras av de 15 medlemsländernas parlament så snabbt att inte utvidgningens tidsramar av detta skäl skulle fördröjas.

Jag vill fråga utrikesministern: Kommer regeringen att lämna över fördraget till riksdagen i så god tid att vi kan slutbehandla det under hösten? Och kommer regeringen att vidta åtgärder för att påminna även andra regeringar om att de har en skyldighet i det här avseendet gentemot sina parlament?

Utvidgningen har ju angivits vara den viktigaste frågan för det svenska ordförandeskapet. Allt oftare hör jag farhågor från kandidatländerna om att processen ska försenas – något som på sina håll återspeglas i sviktande opinionsstöd. Jag tänker då på att siffrorna för stöd till EU-medlemskap i vissa länder börjar gå ned. Orsaken anges vara att de nuvarande medlemsländerna, länderna inom EU alltså, inte förmår samla sig till gemensamma positioner. En aktuell fråga är personers fria rörlighet, där bl.a. Tyskland och Österrike kräver långa övergångstider. Kravet på

enhållighet i denna fråga gör väl att EU:s ståndpunkt kommer att hamna i närheten av kommissionens förslag som utrikesministern berörde.

Men ingen tvingar, det framgick också av vad utrikesministern sade, ett EU-land att införa en övergångstid. Jag menar att Sveriges problem de närmaste åren blir att hävda sig i konkurrensen om attraktiv arbetskraft i Europa. Och min fråga är: Är regeringen beredd att rakt ut förklara, i mönsterbildande syfte, att vi i Sverige avstår från att tillämpa någon övergångstid vad gäller inflyttning från de nya medlemsländerna? Det tror jag skulle vara ett verksamt bidrag för att underlätta utvidgningsprocessen och förhandlingarna.

Många andra känsliga EU-ståndpunkter återstår att utveckla. Det gäller t.ex. jordbruket, strukturfonderna, det monetära samarbetet och budgetära frågor. Regeringen borde enligt min mening lägga ned mer kraft på detta än på att försöka pressa fram enighet om en tidpunkt bara för de första nya medlemsländernas inträde i unionen. Risken är ju att ett sådant beslut vid toppmötet i Göteborg skulle inverka negativt på förhandlings- och kompromissviljan hos de länder som känner sig tillhöra tätgruppen. Det räcker tills vidare bra med det mer allmänna målet att några nya länder ska kunna delta i nästa val till Europaparlamentet.

Fru talman! När antalet medlemsländer i EU om några år nära nog fördubblats räcker inte de institutionella förändringar som beslöts i Nice. Därför är det bra att debatten om Europas framtid nu kommit i gång och att Sveriges riksdag faktiskt gjort något av en rivstart. Men vi svenskar är ovana vid detta slags debatt, och det råder på sina håll en påtaglig begreppsförvirring.

Federalism uppfattas som överföring av beslutsmyndighet till Bryssel. Det fanns tendenser till detta i utrikesministerns anförande. Men i Tyskland, som är en federation, en förbundsstat, står ordet för decentralisering, motsatsen till centralstyrelse, och det är onekligen, statsvetenskapligt sett, den rätta innebörden.

En liknande oklarhet råder beträffande begreppen överstatlighet och mellanstatlighet. Statsminister Persson tror att ministerrådet, särskilt Europeiska rådet med stats- och regeringschefer, är mest demokratiskt, därför att det är mellanstatligt. Men ministerrådet fattar också överstatliga beslut, ibland med kvalificerad majoritet utan nationell vetorätt. Kännetecknande för beslutsprocessen i ministerrådet är att den är den mest slutna som förekommer. I stället för demokratisk öppenhet härskar där diplomatins insynsfria spelregler. Detta gäller inte minst hanteringen av statsministerns så omhuldade s.k. öppna samordningsmetod, där man med riktmärken och rekommendationer försöker styra på områden som ibland ligger utanför EU:s kompetensområde. Jag instämmer i Holger Gustafssons kritiska synpunkter på den punkten.

Det talas ofta om ett demokratiskt underskott i EU. Vad man då egentligen menar synes vara avsaknad av parlamentarism. Bakom ligger ovanan vid att demokrati kan ta sig andra former än parlamentarism, t.ex. maktindelningen som i USA. EU präglas just av maktindelning mellan de självständiga institutionerna ministerrådet, parlamentet och kommissionen. Skulle parlamentarism införas – och det finns tendenser till det i det K-G Biörsmark säger – så att kommissionen vilar på parlamentets förtroende och ministerrådet ingår däri, enligt tysk modell, då skulle vi få verklig ökad överstatlighet.

Fru talman! Den begreppsoklarhet som jag påtalat är givetvis inget argument mot en organisatorisk reform av EU – tvärtom. Tiden är mer än mogen för en översyn av den komplicerade fördragsstruktur som där finns, där en uppdelning på ett grundfördrag och tillämpningsbestämmelser, som går lättare att ändra, ligger nära till hands. I ett sådant grundfördrag, eller om man så vill konstitution – jag är inte rädd för det ordet – regleras naturligen vad EU bör göra och vad som ligger utanför dess kompetens. Men även här gäller att gränsdragningen inte ska vara omöjlig att ändra. Där håller jag med om vad utrikesministern tidigare anförde.

Det är också naturligt att en ”konstitution” inrymmer en rättighetsförklaring, för vars formulering den i Nice proklamerade stadgan kan utgöra en utgångspunkt. Det är ett sätt att täta den växande lucka i rättighets-skyddet som föreligger mellan EU:s medborgare och dess institutioner. Men förutsättningen är då att relationen till Europadomstolen i Strasbourg är utklarad genom EU:s tillträde till Europakonventionen. Utrikesministern sade sig vara beredd att fortsätta att verka för det. Men det räcker inte att här rent allmänt vara positiv. Nu är Sverige ordförandeland. Är utrikesministern beredd att före ordförandeskapets slut ta initiativ till att den processen kommer i gång – det är ju en ståndpunkt som har stöd hos samtliga riksdagspartier?

Ett av de i Niceförklaringen angivna debattämnena gäller de nationella parlamentens roll i den europeiska strukturen. Det är en fråga som naturligtvis i hög grad berör dessa parlament själva. Utifrån svenska erfarenheter finns det alla skäl att hävda att ett nationellt parlaments huvuduppgift i EU-arbetet ligger på hemmaplan – gentemot den egna regeringen. Vårt viktigaste bidrag är den påverkan vi har på EU:s beslutsprocess via bevakningen i fackutskott och EU-nämnd, och det är en modell som vi gott kan missionera om i medlemsländer söderöver. Kontakter, t.ex. utskottsvis, med andra länders parlament och med Europaparlamentet har givetvis sitt värde. För samråd parlamenten emellan finns redan COSAC, som har nämnts. Att nationella parlamentariker ska ingå i beslutsförsamlingar på EU-nivå tror jag däremot inte är särskilt klokt. Särskilt i ett avlägset land som Sverige går det inte att tids- och arbetsmässigt förena två så krävande uppdrag.

Fru talman! Det sammansatta utskottet har enats om vissa riktlinjer för den fortsatta debatten inför nästa regeringskonferens. Avslutningsvis ska jag försöka utveckla hur en sådan modell kan utformas. En startpunkt kan då vara de krav som framförs från många håll att förberedelserna ska ske i ett konvent enligt det mönster som användes för rättighetsstadgan. Jag var själv ledamot i detta konvent, och mina erfarenheter är inte alltigenom goda. Det är oklart vem man företräder, och det var svårt att hinna delta i arbetet, eftersom mötena hölls i Bryssel och anpassades efter Europaparlamentets schema. Sekretariatet var också baserat på EU:s institutioner i Bryssel.

Att forma EU:s framtid är en betydligt större och bredare uppgift än att utarbeta en rättighetsstadga. Det kan därför finnas skäl att – åtminstone inledningsvis – föra debatten i skilda forum. Regeringarna, som har ett särskilt ansvar för fördragsöversyn och kompetensfördelning, skulle kunna tillsätta en reflexionsgrupp med företrädesvis konstitutionell expertis för att främst ägna sig åt dessa frågor. Europaparlamentet kom-

mer naturligtvis att vilja diskutera samtliga frågor inom ramen för sina befintliga organ.

Frågan om de nationella parlamentens roll är som sagt i första hand en fråga för dessa parlament själva. COSAC är ett redan etablerat samarbetsforum. Vid dess sammanträden är även kandidatländernas parlament företrädare. Den diskussion som redan börjat där, och som blir en huvudpunkt vid det kommande mötet i Stockholm, kan lämpligen föras vidare och då beröra hela fältet av frågor. Med hänsyn till uppgiftens storlek kan det behövas en organisation i arbetsgrupper eller utskott, vilket aktualiserar behovet av andra sekretariatsresurser än vad det aktuella ordförandelandets parlament kan erbjuda.

Om detta arbete inleds nästa år kan i ett senare skede, t.ex. år 2003, företrädare för regeringarna, Europaparlamentet och COSAC föras samman till ett konvent för avslutande diskussioner inför inkallandet av en regeringskonferens. Arbetet bör dock i denna form inte drivas så långt som till förslag till fördragstext, vilket vore att föregripa regeringskonferensens arbete.

Får jag till sist fråga utrikesministern: Är detta en arbetsmodell som regeringen – med stöd i riksdagens kommande beslut – kan tänkas driva i sin rapport till Göteborgsmötet? Anna Lindh begärde i sitt svar till Per Unckel viss betänketid. Det kan vara rimligt. Men riksdagen har sin principiella hållning klar. När nu regeringen funderar vidare, är då regeringen beredd att göra detta och att utforma rapporten i samråd med riksdagens partier?

Anf. 39 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! När det gäller den sista frågan har jag redan svarat Per Unckel. Regeringen avser att i huvudsak följa de förslag som vi får från riksdagen. Vi tycker att det har varit ett utmärkt underlag. Vi tycker därför att det är bra att kunna diskutera vidare med riksdagen hur arbetet ska bedrivas.

När det gäller Niceförklaringen räknar vi med att vi överlämnar propositionen i god tid till riksdagen så att den kan behandlas av riksdagen i höst. Vi förutser också att andra medlemsstater kommer att vara snabba i sin behandling av Niceförklaringen. Vi kommer att få en ratifikation så pass snabbt i alla medlemsstater att utvidgningen inte försenas, eftersom det är vårt huvudmål.

Fru talman! Efter detta moderata engagemang för EU och framtidsfrågorna kan jag inte låta bli att konstatera att det också är viktigt att komma ihåg hur moderaterna har engagerat sig i EU och sakfrågorna under de år som har gått. Här kan vi tyvärr se att samma politik som vi grälar om på hemmaplan går igen i EU.

Moderaternas engagemang för marknaden i EU har alltid varit starkt. När vi däremot har sett moderaternas argumentation kring sysselsättningen i EU, familjepolitiken, barnomsorgen och det livslånga lärandet har moderaternas engagemang inte varit starkt, utan där har de ansett att EU inte har någon roll alls.

Jag hoppas att moderaterna när de nu diskuterar det framtida EU också kommer att vilja ge EU en roll när det handlar om jobben, barnomsorgen, det livslånga lärandet och alla de andra rättvisefrågor vi diskuterar i den svenska riksdagen.

Anf. 40 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! När det gäller t.ex. sysselsättningen står vi bakom och stöder de riktlinjer som upprättats för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken inom EU. Regeringen säger sig också i princip göra detta, men när de rekommendationer ska genomföras som handlar om att sänka skattetrycket, att reformera bidragssystemet så att det blir mer arbetsfrämjande och i övrigt få ett bättre företagandeklimat i Sverige, då sviker man på hemmaplan. Då genomför man inte detta, och det är vår kritik mot regeringen på den punkten.

Utrikesministern har redan svarat att man är beredd att pröva riksdagens förslag om den kommande processen, och det är väl bra. Men min fråga var mer konkret. Är man beredd att ta med riksdagspartierna i utarbetandet av den rapport som ska föreläggas i Göteborg, att t.ex. kalla till partiledaröverläggningar i frågan?

Jag har några andra frågor till utrikesministern.

Är regeringen beredd att avstå från kravet på övergångstid när det gäller inflyttning från de nya medlemsländerna?

Är regeringen beredd att avstå från att kräva en konkret tidpunkt för första inträde i samband med Göteborgsmötet och i stället inrikta sig på att förbereda EU:s förhandlingsståndpunkter gentemot kandidatländerna?

Hur är det med initiativ för att verkligen driva kravet på en anslutning av EU till Europakonventionen om mänskliga rättigheter? Det svarade heller inte utrikesministern på. Det är nu cirka en och en halv månad kvar av ordförandeskapet. Det här är en process som behöver sättas i gång. Den är komplicerad, och det är skäl till att göra det desto tidigare. Detta är det enda sättet att komma ur den knipa som vi har kommit i med många krav på att rättighetsstadgan ska göras juridiskt bindande. Jag menar att det kan ske, men först sedan anslutningen till Europadomstolen i Strasbourg är avklarad.

Anf. 41 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Som Lars Tobisson vet har regeringen drivit på när det gäller Europarådskonventionen. Vi har också sagt – det förutsätter jag att Lars Tobisson har tagit del av i tidningarna – att Sverige är ett av de länder som inte hade velat se någon övergångsperiod när det gäller arbetskraftsinvandringen. Vi tillsammans med andra länder vill därför se till, även om några länder har långa övergångsperioder när det gäller arbetskraftsinvandringen, att de inte ska gälla alla länder. Vi har också när det gäller deltagandet och förberedandet av framtidsdebatten välkomnat att EU-nämnden deltar i Göteborg.

Nu har jag försökt att svara på alla Lars Tobissons frågor. Då kan det väl vara en fördel om Lars Tobisson åtminstone svarar på min fråga om sysselsättningsunionen. Var det inte så, Lars Tobisson – jag har riksdagsprotokollet framför mig – att Lars Tobisson den 27 mars 1995 och ett antal gånger därefter, Sten Tolgfors, Göran Lennmarker och ett antal andra talare från moderaterna gång på gång förhånade att socialdemokraterna ville göra sysselsättningsfrågan till en viktig fråga i EU? Ni såg EU och ni ser EU som ett marknadsprojekt. Ni såg inte EU och ni ser inte EU som en möjlighet att få fler jobb och större rättvisa i hela Europa.

Anf. 42 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Det är riktigt att vi kritiserade regeringens tal om en sysselsättningsunion. Vi vill inte föra in AMS-politik i Europa. Det kan inte vara en uppgift för EU. Det bästa bidrag som vi kan ge, och i den meningen är vi för EU:s sysselsättningspolitik, är att vi ser till att den inre marknaden kan fås att fungera, att vi över huvud taget avvecklar de hinder som finns för företagande. Det ska ske i de nationella besluten. Att det sätts upp rekommendationer om detta från EU:s sida är bara bra, och det stöder vi. Men då ska man också efterleva dem när man har röstat för dem, som regeringen har gjort. Där brister den svenska regeringen.

Sedan när det gäller detta med övergångstid för personers rörlighet inom EU säger utrikesministern att vi från Sveriges sida har förklarat att vi inte vill ha någon sådan övergångstid. Man har också varit inställd på att ordna det så att det inte kommer att behöva gälla för alla. Det är bra. Men min fråga gällde om regeringen är beredd att deklarera att Sverige avstår från att tillämpa en sådan övergångstid. Det går längre, men det skulle vara ett gott mönster för fortsättningen. Och jag skulle vilja förordna att man gör detta, för det kommer att verka avkylande för de länder som av för mig oklara skäl vill sätta upp en gränsbom för rörlighet i Europa för de nya medlemsländerna.

Fru talman! Jag tycker att det är bra att den här debatten förs. Jag vet fortfarande inte riktigt hur regeringen har tänkt sig att den ska föras vidare i förhållande till den rapport som regeringen som ordförandeland i EU ska lämna till toppmötet i Göteborg. Nu sades det något om att den skulle diskuteras i EU-nämnden. Ska det ske bara när den väl är färdig som en sista ståndpunkt inför det toppmöte som påbörjas dagen därpå? Jag skulle förordna att man gör det dessförinnan och mer grundligt. Jag vet att utrikesministern inte kan svara på detta, men kanske någon i den övriga församlingen av socialdemokrater kan svara på frågan.

Anf. 43 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Jag tänkte bara lite kort kommentera det som Lars Tobisson tog upp om detta med konstitution och någon form av federalt system. När man använder de här orden associerar man ofta till någonting som redan existerar, och det är helt naturligt att man gör. Men vad vi säger från Folkpartiet när det gäller konstitution är följande: Principerna och procedurerna måste finnas tydligt i en officiell text, och det måste klart framgå vilka frågor som EU ska handha och även vilka frågor EU inte ska syssla med. Och när det gäller någon form av federation säger vi följande: Folkpartiet förordar någon form av federalt system där den centrala makten är reglerad och begränsad till de gränsöverskridande frågorna och där huvuddelen av de politiska frågorna ligger kvar hos medlemsstaterna.

Min korta fråga till Lars Tobisson är: Kan Lars Tobisson tänka sig att fortsätta en diskussion med det här som en grund för hur vi vill se EU utvecklas? Det är det som vi diskuterar i dag. Vi ska ju ha en framtidsvision här om hur EU ska utvecklas. Är det här en plattform som är tänkbar för moderaterna att utgå från?

Anf. 44 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Jag är smickrad över att bli föremål för replik, men jag vet egentligen inte var motsättningen ligger någonstans.

När det gäller konstitution sade jag att vi är för detta begrepp. Jag kanske föredrar att kalla det för vad det är, ett grundfördrag, därför att en konstitution brukar kunna ändras av församlingen själv så att säga, medan vi i det här fallet ska hålla fast vid att det är ett fördrag baserat på enhälliga överenskommelser mellan medlemsstaterna. Om man sedan kallar det för konstitution har jag ingenting emot det. Men fördelen är att man klart kan utläsa i en sådan konstitution var gränserna går. Ytterligare en fördel – jag tror att det var Sören Lekberg som tidigare tog upp det som en invändning – är att det även kan vara bestämmelser av mer teknisk natur som behöver beslutas enhälligt för att kunna ändras. Javisst, gränsen mellan vad jag kallar för grundläggande regler och tillämpningsbestämmelser drar vi själva medlemsstaterna emellan. Det är också medlemsstaterna som förfogar över eventuella ändringar.

Sedan frågade K-G Biörsmark om jag är för en federation. Ja, jag är för en federation, men då i detta ords egentliga bemärkelse. Det ska alltså vara en ordning där man har decentraliserat makten till de ingående beståndsdelarna, medlemsnationerna, men med klara regler för vad som ska beslutas överstatligt därför att det passar sig. Vi har tidigare diskuterat vad det kan vara; inre marknaden, miljöfrågor, kampen mot internationell brottslighet osv. Man måste också klart ange vad som inte ska hanteras på den gemensamma nivån utan beslutas av medlemsländerna.

Detta är för mig begreppet federation. Det är så det redan är ordnat. Det tycker jag att vi ska hålla fast vid. Sedan kan vi diskutera vilka frågor som hör hemma på vilken sida.

Anf. 45 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Det är bra att man känner på varandra inför den debatt som startar om framtidsfrågorna så att man blir klar och tydlig. Grunden till att jag tog upp frågan var att Lars Tobisson själv tog upp den i sitt anförande.

Jag är glad över att vi har en i stort sett gemensam syn i dessa frågor. Jag tror nämligen, som jag har sagt tidigare, att det är väldigt viktigt för medborgarna i de europeiska länderna att de vet var besluten ska ligga och att man decentraliserar så mycket som möjligt – att man driver subsidiaritetsprincipen så långt som möjligt – och att detta läggs fast i någon form av konstitution.

Där drar vi åt olika håll. Det är tydligt i diskussionen i dag att Folkpartiet och Moderaterna ligger nära varandra under det att andra partier vill gå åt helt annat håll. Det är bra att det klarläggs i en sådan här debatt, öppet i Sveriges riksdag.

Anf. 46 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! K-G Biörsmark talar om att vi är eniga. Låt mig nyansera det. Min lilla gliring mot K-G Biörsmark grundade sig på att det i hans anförande fanns tendenser till att vika från den demokratiska ordning som råder inom EU, maktdelning, och i stället gå över till ett mer parlamentariskt system. Folkpartiet har t.ex. förordat att man ska införa en andra kammare, eller om möjligen ministerrådet ska vara en andra kam-

mare. Jag tror att det är en äventyrlig utveckling. Då får man en parlamentarism där makten läggs helt och hållet i Europaparlamentet och kommissionen får karaktären av en regering som vilar på Europaparlamentets förtroende. Vi får eventuellt en andra kammare bestående av parlamentariker från de nationella parlamenten eller av ministerrådet, som sorteras in som något slags överhus som möjligen får godkänna i efterhand vad som bestäms i övrigt. Det blir en kraftig överflyttning av makt till överstatlig europeisk nivå. Jag tror inte att vi är mogna för det steget.

Från moderat håll har vi sagt att det viktiga i konstruktionen av EU är fortsatt maktindelning mellan självständiga institutioner. Det mest överstatliga organet är Europaparlamentet. Kommissionen tar initiativ och verkställer beslut. Ministerrådet består av ledamöter av medlemsländernas regeringar men har en överstatlig funktion i beslutsprocessen. Där kan en minister, med aldrig så mycket stöd från sitt nationella parlament, bli överröstad i omröstningen med kvalificerad majoritet. Det är en lagom blandning. Steg i den riktning som t.ex. Gerhard Schröder har förordat tror jag inte vi är mogna för i Sverige.

Anf. 47 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Det är bara att instämma i det som har sagts från olika håll om vikten av en bred debatt kring vad vi vill med EU och vilken inriktning vi vill ha på samarbetet i framtiden. EU är inget folkets projekt. Det har visat sig i det låga valdeltagandet i valet till Europaparlamentet och i opinionsmätningar att många är kritiska till unionen.

Det svenska ordförandeskapet har inneburit att informationen om vad som händer på EU-nivå aldrig förut har varit så omfattande i vårt land. Det är intressant att notera att Sverige då går förbi Storbritannien och lägger sig i topp på listan över högsta andelen EU-kritiker.

Även EMU-kritikerna är många. Den senaste opinionsundersökningen visar att 64 % av svenska folket är emot ett svenskt EMU-medlemskap.

Visst vore det rimligt att starta en framtidsdebatt helt förutsättningslöst, en debatt som inte begränsar sig till ett samarbete inom ramen för EU-projektet utan ett samarbete som tar sin utgångspunkt i ett verkligt alleuropeiskt samarbete byggt underifrån. Självklart finns det en stor vilja hos svenska folket att samarbeta, både i Europa och i övriga världen, men med andra utgångspunkter än att vi ska bygga en ekonomisk, politisk union med stora demokratiska brister, där icke folkvalda byråkrater och penningstarka lobbygrupper har så mycket makt.

EU har utvecklats till en helt annan union än den vi en gång folkomröstade om. Vi har sett och ser en utveckling som går mot alltmer av överstatlighet. Nya områden har tillkommit, inte minst militariseringen och samarbetet med Nato.

Från Vänsterpartiets sida har vi försökt lyfta fram en diskussion om folkomröstning om Nicefördraget och också om militariseringen. Det vore det överlägset bästa sättet att få till stånd en bred, kunskapshöjande debatt med många deltagare. Det skulle också innebära en process med ett verkligt inflytande, där folkets slutsatser och uppfattning skulle få en avgörande betydelse, även om vi nu har konsultativa folkomröstningar. Därmed har jag svarat på Miljöpartiets frågor om folkomröstningar.

Som vi har hört i dag finns det inte stöd för folkomröstningar i de här frågorna. Vi kan inte heller räkna med något stöd för en mer förutsättningslös diskussion där vi omprövar hela EU-idén. Däremot finns det enighet om att initiera en bred debatt och en relativt stor enighet kring formerna för processen, sett utifrån riksdagens perspektiv.

I betänkandet skriver man att man ska utnyttja erfarenheterna från COSAC, att konvent kan vara en modell, även om det finns oklarheter när det gäller mandat och beslutsfattande. Man understryker att det ska finnas en tidtabell, att remissförfarande är viktigt och att ansökarländerna också måste finnas med i processen. Det har också förts fram från talarstolen. Från Vänsterpartiet vill vi understryka vikten av att de nationella parlamenten och riksdagspartierna utgör basen i processen.

Något som inte diskuteras så mycket i betänkandet, som jag tänkte ägna lite mer tid, är hur vi redan nu ska få till stånd en bred debatt bland allmänheten, olika organisationer och institutioner. Det handlar också om hur man, inte minst, ska få med alla de ungdomar som i dag är kritiska på olika sätt och också misstänksamma mot EU.

Kommissionens ordförande Prodi har uttryckt att debatten ska vara så övergripande som möjligt. Den ska inte organiseras uppifrån utan få utvecklas på ett sådant sätt att den berör de frågor som ligger nära individen. Här har Prodi rätt – för en gångs skull, kanske man ska tillägga. Helt avgörande för om vi får till stånd en debatt med mångas deltagande är att frågorna känns angelägna och inte enbart formuleras uppifrån. Det betyder att ett av de mer centrala inslagen i arbetet är att hitta arbetssätt där människor själva formulerar de viktiga frågeställningarna och att dessa frågeställningar ska utgöra stommen i diskussionen.

Visst är det så att EU och färdriktningen mot en gemensam valuta på olika sätt påverkar oss i vardagen. Det visar också EMU-utredningen, som påpekar riskerna för välfärdsstaten och behovet av en mer flexibel arbetsmarknad med förändrad arbetsrätt osv.

Med utgångspunkt i utredningens slutsatser kan vi också konstatera att konsekvenserna av EU och EMU blir olika för olika grupper. T.ex. finns det fog för funderingar kring att kvinnor riskerar att bli förlorare i förhållande till män, att Norrlands inland riskerar att bli förlorare i förhållande till tillväxtregionerna.

En viktig grundprincip i processen är att hitta former för att i möjligaste mån göra debatten underifrånstyrd, så att både individers och regioners olika frågeställningar kommer upp på bordet till offentligt samtal.

Som i andra sammanhang är det viktigt att ta del av gjorda erfarenheter. Där finns en viss kritik mot arbetssättet i den parlamentariska EU 96-kommittén. Kritiken handlade om att perspektivet blev mycket av ett ovanifrånperspektiv. Det finns anledning att tro att det i praktiken blev en rätt smal debatt, utan någon egentlig folklig förankring. Därför blir man lite betänksam när regeringen i dagarna har utsett en expertgrupp för EU-frågor, en grupp som ska arbeta direkt under regeringen och till sitt förfogande har politiskt utsedda forskare. Den nya myndigheten ska fördjupa och bredda underlaget för ställningstaganden som har betydelse för utvecklingen av EU och Sveriges EU-politik.

Från Vänsterpartiets sida vill vi höja ett varningens finger. Kanske kan vi under den fortsatta debatten få svar på varför man inte kan lita till den fria forskningen och den fria folkbildningen i frågorna. Varför bygga

upp egna forskningsinstitutioner vid sidan av det offentliga utredningsväsendet och den fria forskningen?

Fru talman! Förutom en diskussion om den mer innehållsliga EU-politiken så är ett annat viktigt perspektiv att ta med i debatten demokrati och konstitution.

Från statsvetarhåll har det bekräftats att EU har ett demokratiskt underskott. De nationella parlamenten har fått minskad makt. Folken kan inte utkräva ansvar via sin valsedel. Beslutsgången är krånglig. Politiken styrs till stor del av unionens traktat och kan inte ändras av väljarna. Rätten att föreslå och besluta om lagstiftning ligger inte hos de folkvalda, osv. Om man följer de fördragsändringar som har gjorts genom åren så ser man att det går mot ökad överstatlighet, och konturerna av ett Europas förenta stater växer fram. Mycket talar för att vi är inne i ett vägval. En ren demokratisk ordning måste betyda att vi bestämmer oss: Är det ett mellanstatligt arbete eller är det en federation vi är på väg mot? Och i den diskussion som vi nu ska föra så brett som möjligt måste en central frågeställning vara: Vill medborgarna ha ett Europas förenta stater? Och vad vill de politiska partierna?

I detta sammanhang vill jag ansluta mig till Karl-Göran Biörsmarks uppfattning om att alla partier har ett ansvar att faktiskt spela med öppna kort i denna process och att öppet redovisa sina ambitioner med EU. Hitintills har ju resultatet varit att den politiska nivån passivt har följt med strömmen och accepterat mer och mer av överstatlighet. Därför är det i dag välkommet att Folkpartiet är tydligt, att man inte väjer för en federation. Moderaterna är väl också det, även om de ville lägga in en brasklapp. Vi vet att Vänsterpartiet och Miljöpartiet är tydliga i sina ambitioner, att det handlar om ett mellanstatligt samarbete. Och från Vänsterpartiets sida är vi beredda att så gott vi kan se till att vi får en bred och saklig debatt om överstatlighet kontra mellanstatlighet. Förhoppningsvis kan det föra med sig att samtliga partier i denna kammare så att säga bekänner färg. Det vore ett viktigt bidrag till den debatt som vi nu ska initiera.

Anf. 48 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Möjligen var vi något för ambitiösa i det sammansatta utskottet. Vi försökte nämligen pröva en modell där samtliga partier skulle vara överens, och vi skulle undvika reservationer. Men vi lyckades som synes inte med detta. Miljöpartiet klarade inte av det. Och egentligen var det kanske en övermäktig uppgift att förena sju partier om EU:s framtidsfrågor, varav två anser att EU inte ska ha någon framtid. Kanske hade vi andra i ett annat läge bättre kunnat ge betänkandet en skarpare profil, men därom kan vi bara sia.

Fru talman! Jag vill berätta en liten anekdot från ett studiebesök som Fri- och rättighetskommittén gjorde i Bonn för ett antal år sedan. Jag vill minnas att det var under riksmötet 1992/93. Inom kommittén hade vi nu och då diskuterat subsidiaritetsprincipen, och det var många som tyckte att det var en löjlig princip, att den var märklig och något överreklamerad. Jag tillhörde dock inte den skaran.

Vid Bonnbesöket mötte vi ledande tyska parlamentariker. Vid den första träffen började den tyske socialdemokraten tala om subsidiaritetsprincipen omedelbart och möttes av ett stort skratt från ledamöterna i Fri-

och rättighetskommittén. De enda som inte instämde i skrattet var, såvitt jag minns, jag och moderaten Birger Hagård. Den tyske politikern insåg säkert aldrig varför denna plötsliga munterhet etablerades. Men när dagen var slut i Bonn var det min tur att skratta. Alla som vi hade mött under dagen hade haft fokus på subsidiaritetsprincipen. Det är ju ett något svårstavat ord, och det ligger kanske inte riktigt väl på den svenska tungan. Men det är faktiskt en mycket viktig princip. Dess styrka inom EU har accentuerats och påtalats i många sammanhang.

Det är ganska intressant att denna princip tar sin utgångspunkt i gemenskapsbegreppet som i sin tur definieras utifrån att människor tillsammans strävar efter ett visst ändamål, ett visst syfte. Och det förtjänar att påpekas att Europeiska unionen har ett grundläggande syfte som Europafäderna Alcide de Gasperi, Robert Schumann och Konrad Adenauer var överens om, att skapa en hållbar fred i Europa. Medlet i det arbetet var och är att sammanfläta ekonomierna så att det övergripande syftet om fred kan uppnås. Det finns ett ändamål med Europeiska unionen. Och ändamålsenlighet är den bärande utgångspunkten i subsidiaritetsprincipen.

Principen har två ben:

För det första: Det en gemenskap på ett ändamålsenligt sätt kan sköta ska den också få sköta.

För det andra: De överordnade gemenskaperna har en skyldighet att stödja där så behövs, och detta stöd måste respektera de enskilda människornas rättigheter och gemenskapernas eget kompetensområde.

Slutsatsen är att om en överordnad gemenskap vill överta en funktion från en underordnad så ligger bevisbördan för bättre ändamålsenlighet på den överordnade gemenskapen.

Fru talman! I Europadebatten finns det många olika förvrängningar av subsidiaritetsprincipens innebörd. En del tror att den är en närhetsprincip. Andra tror att principen med automatik säger var makten ska ligga. Ingendera är rätt. Principen kan vara både en närprincip och en fjärrprincip. Det som avgör är ändamålsenligheten. Och principen är ett tankeverktyg, en hjälp i arbetet att försöka att bena ut var den rätta nivån är för en viss kompetens. Det finns en annan princip som i sådana här sammanhang brukar nämnas, och det är proportionalitetsprincipen, och det förstår nog fler att den är ett analysverktyg. Subsidiaritetsprincipen är alltså som sådan ingen substansprincip. Den är en hjälp på vägen.

Därför är den viktig när vi nu diskuterar EU:s framtid och därmed också unionens kompetens för att få idéer om de avgränsningar som är nödvändiga och viktiga.

Fru talman! EU har ingen egen autonom rättskompetens, därför att det är medlemsstaterna som äger fördragen, som det heter. Och därmed agerar EU:s olika institutioner egentligen på ett slags delegerad makt från de nationella parlamenten, på samma sätt som t.ex. riksdagen i dag delegerat makt till kommuner och landsting.

Jag tror att det viktigt att vi tydliggör vem som har vilken makt över vad. Därför tror jag också att en förenkling av fördragen är nödvändig, precis som vi skriver i utskottets text, en uppdelning i ett grundfördrag och i andra bestämmelser. Man kan kalla ett sådant grundfördrag för en konstitution, även om det inte tilldelar unionen en, som man brukar säga kompetens-kompetens, dvs. ingen autonom rättskompetens.

Fru talman! Tydlighet i och överskådlighet över fördragen ger därmed också tydlighet över kompetensfördelningen. Det är också viktigt att arbetet genomsyras av en önskan att leva upp till den kompetens man har på de olika nivåerna, inte att ständigt försöka lägga under sig nya kompetensområden. Exempelvis tror jag att Europaparlamentet skulle stärka sin position på olika områden om arbetet fokuserades på det som ligger inom det egna kompetensområdet.

Fru talman! Den kristdemokratiska Europapolitiken vill stärka kopplingen mellan den enskilda människans verklighet och vad vi kan kalla storpolitiken inom EU. Det kan göras genom att man slår vakt om den värdegrund som är gemensam för EU:s folk och stärker denna dimension i arbetet.

Utifrån det perspektivet är det bra att det nu har utarbetats en rättighetsstadga som proklamerades vid mötet i Nice. Visserligen har det s.k. konventsarbetet där stadgan togs fram spretat åt olika håll, men samtidigt sprider det insikten om att den europeiska gemenskapen inte bara handlar om inre marknad, pengar och konkurrens.

Det finns förstås en juridisk problematik, eftersom vi redan har en Europakonvention om de mänskliga fri- och rättigheterna som omfattar fler länder än EU:s. Den högsta instansen är domstolen i Strasbourg, vilken åtnjuter ett stort förtroende. Det är därför angeläget att en ny stadga inte skapar konkurrens mellan två skilda system. Lösningen ligger ju i, som en del har varit inne på tidigare, att EU som organisation införlivar konventionen med det hittills uppnådda inom den europeiska rättsordningen.

Det är faktiskt ganska intressant att det i dag i Sverige har blivit en betydande enighet kring Europakonventionens betydelse. Så har det inte alltid varit. Det fanns en ledande socialdemokratisk partiledare som på sin tid ibland kallade domstolen i Strasbourg för Petréns lekstuga. När Fri- och rättighetskommittén i början på 90-talet skulle granska frågan om införlivandet av Europakonventionen i svensk lag så var motståndet stort, det kan jag lova, och flera partiföreträdare beskrev den som en flummig naturrätt. Mer eller mindre motvilligt från en del håll accepterades den dock. Och från den 1 januari 1995 är konventionen svensk lag. Och det är ju bra att vi har fått denna utveckling och att den nu framstår som ett föredöme när det gäller mänskliga fri- och rättigheter.

Förutsatt att de mänskliga fri- och rättigheterna inom EU på detta sätt knyts till Europakonventionen välkomnar vi också att en ny kompletterande stadga inlemmas som lagligt bindande i en ny konstitution för Europagemenskapen. Det kan ju finnas behov av att utöka vissa fri- och rättigheter inom unionen som går utöver det skydd som Europakonventionen ger. Vi tror att en fokusering på mänskliga fri- och rättigheter skulle kunna innebära ett större förtroende för EU:s institutioner. Den enskilde behöver ett skydd mot EU-byråkratin. En sådan utveckling kan bidra till att stärka EU:s legitimitet och identitet.

Fru talman! Det svenska nationella parlamentet har jämfört med andra EU-länders parlament ett betydande inflytande genom sin EU-nämnd. Regeringen kan inte agera mot en majoritet i EU-nämnden. Utöver nämnden har även utskotten möjligheter att anlägga synpunkter på EU-arbetet inom sitt respektive kompetensområde. Vi i konstitutionsutskottet ser gärna att det på sina håll sker med en större intensitet. Man

skulle kunna säga att om alla nationella parlament fick samma befogenheter som det svenska skulle de olika parlamenten avsevärt ha stärkt sin ställning i EU-arbetet.

På den europeiska nivån är det kanske inte så enkelt att lösa frågan. Det har talats om konventsprincipen, om en andra kammare etc. Möjligen kan man, som många här i dag har varit inne på, tänka sig att utvidga befogenheter i COSAC:s arbete. Men egentligen är t.ex. de svenska ledamöterna i COSAC i formell mening inte representanter för det nationella parlamentet utan enbart representanter för vissa i parlamentet ingående partier.

Det finns all anledning att titta på olika modeller och lösningar som kan förbättra inspelsmöjligheterna för de nationella parlamenten. I synnerhet gäller det förstås de fördragsändringar som blir aktuella men det kan också avse den process som förestår inför regeringskonferensen 2004.

Anf. 49 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Denna debatt och det omfattande betänkande om EU som vi nu behandlar är exempel på hur Europasamarbetet och EU-frågorna får en allt större betydelse för oss som enskild nation. Det som händer i EU påverkar alltför av oss och påverkar oss alltmer. Det finns en tendens till att ett samarbete som startar blir ganska vildvuxet. En del vill ha in mer och mer av frågor att arbeta med, medan andra vill ha in andra frågor som är angelägna. En del vill vidga samarbetet till fler och fler länder, medan andra vill begränsa det.

Jag tror att det är viktigt att säga att EU aldrig får tillåtas bli ett självändamål. För oss i Centerpartiet är EU inte ett självändamål som man behöver konstruera uppgifter för. Vi vill använda EU till vad det är bra för, inte till någonting annat. Vi vill t.ex. utveckla EU för att möta Europas stora framtidsfrågor. EU ska inriktas på att bygga och främja fred, demokrati, frihandel, miljö och hållbar utveckling samt på att bekämpa den organiserade brottsligheten, främja ekonomisk utveckling och välförståndsutveckling – särskilt i de fattigaste delarna av Europa och tredje världen – och öka öppenheten inom EU och omvärlden.

På de här områdena ska EU vara ett offensivt arbetsforum. På andra områden däremot ska uppgifterna finnas nationellt. Det finns en rad sådana uppgifter som man kan peka på. Hit hör utbildningsfrågorna, forskningspolitiken, kulturpolitiken, socialpolitiken och arbetsmarknadspolitik, liksom delar av skattepolitiken t.ex. För att klara ut denna uppgiftsfördelning behöver vi en kompetenskatalog som talar om var de olika uppgifterna hör hemma. En sådan kompetenskatalog blir då helt enkelt en del i ett konstitutionellt arbete i EU. Det är ju demokrati- och framtidsfrågorna efter Nice som den här delen av debatten ska handla om.

En fortsatt utveckling med ett lappande och lagande och med tillägg av uppgifter och länder håller dock inte i längden. Nicefördraget kom ju t.ex. till för att möjliggöra den närmast förestående utvidgningen av EU:s medlemsstater. Så har fördrag på fördrag staplats. En förenkling av fördragen är ju en av de framtidsfrågor som nu ska diskuteras efter Nice och det är bra. Vi i Centerpartiet har pekat på vikten av detta. Helt klart behövs det ett nytt fördrag. Kanske är det dags att skapa en helt egen kon-

stitution för EU där makten byggs underifrån och utkrävandet av ansvar och fastläggande av politikerområden blir tydligare.

Det är viktigt att EU har en folklig förankring, vilket har sagts tidigare i debatten. Det är viktigt att demokratin utvecklas och att beslutsvägar, ansvar och ansvarsområden blir tydligare. Därför måste makten, som jag nyss sade, byggas underifrån. I ett sådant resonemang kan man inte heller skilja de nationella konstitutionella frågorna, grundlagsfrågorna, från de europeiska, för då är risken stor att man går vilse. Ska det i framtiden vara regeringarna som, likt principen i utrikespolitiken i övrigt, är nationernas ombud i ett indirekt samarbete av den modell som EU utgör, eller ska det vara en mer direkt modell? Det är en fråga som är intressant i ett fortsatt demokratiskt perspektiv och som några varit inne på i debatten här.

En viktig fråga när det gäller öppenheten och stärkandet av demokratin är frågan om kommissionens ställning. Det sticker naturligtvis i ögat på varje förtroendevald och på varje engagerad medborgare att tjänstemännen har ensamrätt när det gäller att komma med förslag och dessutom har möjlighet att vägra att släppa igenom frågor där både regeringarna i ministerrådet och de folkvalda i parlamentet är överens. Detta är problematiskt, inte minst därför att det omöjliggör en institutionell reform. Om kommissionen handlade om ett tjugotal kommissionärer skulle det kanske ha gått att hantera men det är fråga om så mycket mer. Det är en enorm institution med egna intressen, egna spelregler och egna konflikter. Sådant påverkar naturligtvis arbetet som helhet och, som jag ser det, försvårar processen framåt.

Kommissionens ställning och förslagsmonopol måste vara en del i den kommande diskussionen om EU:s framtid. Det fanns en tid då EU byggdes upp på ruinerna efter andra världskriget. Då var det motiverat med en stark, centraliserande, kraft. Kommissionen har för det mesta skött det med den äran. Men nu handlar EU om att ta sig an nya utmaningar, om att vinna medborgarnas hjärtan och om att övergå till ett brett alleuropeiskt samarbete. Då måste vi också våga pröva och ompröva gamla institutioner. En sådan institution är just kommissionen. Det finns alla skäl att fundera över var tyngdpunkten i det europeiska samarbetet ska ligga – hos de folkvalda med ett parlament som driver integrationsprocessen framåt och ett ministerråd som värnar medlemsstaternas intressen eller i en kommission med begränsad insyn och som vägrar att ta direktiv från alla de miljoner människor i Europa som de ska företräda.

Fru talman! Vad EU:s medborgare vill, behöver och förväntar sig av EU kan bara de själva uttrycka. Det är rent förkastligt att behandla EU-frågorna som om de vore traditionell utrikespolitik med begränsad medborgerlig insyn och delaktighet. EU behöver tvärtom finnas med i inrikespolitiken så långt det över huvud taget är möjligt.

Ytterligare en fråga är just de nationella parlamentens roll. Vilket inflytande ska de ha, och kan det ges? De förslag som har kommit fram ur Riksdagskommitténs arbete om riksdagens arbete med EU-frågorna har inneburit en breddning och fördjupning av EU-frågorna i riksdagen. Det är en utveckling som vi i Centerpartiet har bejakat och som vi bejakar.

Mer går säkert att göra för att fler ska bli engagerade i EU-frågorna. De bör naturligtvis ha en förankring i varje sakutskott som har EU-frågor på agendan. Det tillkännagivande om de nationella parlamentens roll som det sammansatta utskottet föreslår är viktigt och understryker färdriktningen vidare mot ökade möjligheter till påverkan. Det står Centerpartiet bakom.

Men hur vi än breddar och fördjupar riksdagen kan vi inte få något direktinflytande på EU, hur vi än bär oss åt, med nuvarande konstruktion och författning. En sådan fråga ligger också i framtiden att fundera över. Det är en intressant fråga, och inte minst vi i Centerpartiet ska redovisa ett arbete om öppenhet, som här har sagts i debatten.

Anf. 50 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Nu har EU fått en egen offentlighetsprincip. Europaparlamentet röstade, efter månader av segdragna förhandlingar mellan institutionerna, i torsdags för det kompromissförslag som rådet dessförinnan lagt fram, ungefär en vecka tidigare. Trots att de nya öppenhetsreglerna innebär stora och i många fall välkomna steg mot en ökad öppenhet och insyn är bristerna betydande. Det finns all anledning att vara orolig för hur de nya reglerna kommer att påverka vår egen svenska offentlighetslagstiftning.

Att de nya reglerna trots allt innehåller en rad mycket positiva delar kan vi framför allt tacka det öppenhetsvänliga EU-parlamentet för. Särskilt den liberala gruppen i parlamentet, som är de som hårdast driver frågan om öppenhet och reformer av EU:s förvaltning, har bidragit med många konkreta och bra förslag. Ändå slår sig regeringen för bröstet och framställer de nya offentlighetsreglerna som något som Sverige uppnått på egen hand. Faktum är att Europaparlamentet deltar på lika villkor i beslutsprocessen och har haft en avgörande betydelse i arbetet för bättre offentlighetsregler. Förhoppningsvis kan regeringen se fördelarna med att parlamentet som medborgarnas företrädare har en avgörande roll i EU:s beslutsprocess.

Den nya förordningen är klart bättre än de EU-regler om offentliga handlingar som finns i dag. Om det finns det ingen som helst tvekan. Medborgarna kommer exempelvis för första gången att få rätt att ta del av de handlingar som finns hos kommissionen, rådet, parlamentet och andra EU-organ. En medborgare som begär ut en handling har rätt att få svar inom viss tid och har dessutom möjlighet att överklaga ett avslag. Det kommer naturligtvis att ta lång tid innan offentligheten blir en naturlig del av varje tjänstemans arbete, men detta är ändå en reform som mer än något annat kommer att driva hela EU:s förvaltning mot ökad öppenhet och effektivitet.

Samtidigt återstår en rad problem. Känsliga handlingar som hemligstämplats, t.ex. med hänvisning till allmän säkerhet eller internationella relationer, undantas från offentlighetsprincipen och behöver inte diarieföras. Författaren till ett känsligt dokument är den som beslutar om mottagaren får lämna ut det. Detta är regler som står helt i strid med de principer som vi har i Sverige. Som ordförande har Sverige bedyrat att specialreglerna om känsliga handlingar bara ska omfatta dokument som rör utrikes- och säkerhetspolitik. Frågan är hur regeringen kan vara så säker på det, när reglerna faktiskt talar ett annat språk. Känsliga dokument kan

mycket väl komma att omfatta också handlingar som rör inrikespolitiskt samarbete, t.ex. Schengensamarbetet och flyktingpolitiken.

En knäckfråga som delat institutionerna är hur EU-handlingar ska behandlas i medlemsstaterna, t.ex. i Sverige. En hänvisning om att medlemsstaterna ska besluta om utlämnande enligt sin nationella lagstiftning ströks av EU-kommissionen bara några timmar innan kompromissen skulle antas i parlamentets utskott för medborgerliga fri- och rättigheter. Detta visar att kommissionen, som är en på många sätt gammalmodig och byråkratisk institution, inte direkt tillhör öppenhetsivrarna utan föredrar att hålla på principen att göra hemligstämpel till regel.

Fru talman! Som liberal känner jag en stark oro för att vår svenska ofentlighetsprincip riskerar att hotas genom oklara EU-regler. I den nya EU-förordningens inledning står att syftet inte är att ändra befintlig nationell lagstiftning. Regeringen och experter hos Justitiedepartementet har försäkrat oss att den svenska grundlagen fortsätter att gälla för samtliga handlingar som finns hos svenska myndigheter. Tyvärr delar inte jag den självsäkerhet som den svenska regeringen visar upp. Jag undrar: Kan regeringen lova att ingen urlakning av den svenska grundlagen kommer att ske i vare sig tolkning eller tillämpning? Kan vi vara förvissade om att regeringen fortsätter att ta kampen för offentlighetsprincipen om kommissionen skulle dra Sverige inför EG-domstolen?

EU:s offentlighetsregler kan faktiskt bli ännu bättre, och vi måste hela tiden gå vidare, även med andra öppenhetsrelaterade frågor. Sverige måste fortsätta att aktivt driva på öppenheten i EU. Vi kan inte nöja oss med det beslut som Sverige under sitt ordförandeskap beskriver som en odelad succé.

Anf. 51 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Utrikesminister Anna Lindh sade i sitt anförande att det var viktigt att vara med i EU för att minska utsläppen i hela Europa och att få bort farliga kemikalier i hela Europa.

Anser utrikesminister Anna Lindh att EU lyckas med detta? Om svaret är ja, varför har vi då tvingats återta kemikalier och färgämnen som vi tidigare, före EU-medlemskapet, hade förbjudit i vårt land? Är Anna Lindh nöjd med miljöarbetet inom EU? Anser Anna Lindh att EU:s sjätte miljöprogram, som fått hård kritik från miljöorganisationer, är tillräckligt bra?

Nu är Anna Lindh tyvärr inte kvar och kan inte svara på dessa frågor. Men det kanske finns någon annan representant för hennes parti som kan svara hur man ser på miljöarbetet inom EU.

Miljöpartiet tycker att det är viktigt att man har rätten att gå före inom miljöarbetet och alltså ha hårdare miljökrav, vilket är en förutsättning för att ha ett aktivt miljöarbete inom EU. Annars riskerar vi att stagnera på grundval av marknadens krav och andra regelsystem som hindrar ett effektivt miljöarbete.

Anna Lindh tog också upp att det gick bra att sitta 28 länder runt bordet och ha en bra debatt. Det hade ju varit trist om man dragit ihop dem och det inte hade varit möjligt med en bra debatt. Men det som är de stora framtidsfrågorna tyckte jag inte att Anna Lindh tog med i det här.

Hur är det med maktfrågorna i framtiden? Ska alla länder ha rätt till en kommissionär? Varför pratar man om att det går bra med 27 länder,

men sedan måste man ompröva det hela? Är inte detta ett sätt att skjuta på känsliga framtidsfrågor och gömma sig bakom att utvidgningsprocessen är viktig just nu?

Nicefördraget öppnar visserligen för en utvidgning, och jag tror att många av oss tycker att det är bra. Men det handlar ju om så mycket mer. Det är enkelt att säga att riksdagen ska besluta om det nya fördraget i höst, men då måste man också ta upp en debatt om innehållet i det.

Nicefördraget har många delar som berör de kommande maktfördelningsfrågorna. Innan Nicemötet fördes en relativt livlig debatt om vad det skulle leda till. Efteråt har det varit ganska tyst, och man gick med på det för att man sade att det var bra för utvidgningsprocessen. Trots allt innehåller det fördrag som riksdagen kommer att få på sitt bord bl.a. frågan om ifall vetorätten ska avskaffas och ersättas med överstatliga majoritetsbeslut. Detta finns med i 33 nya punkter.

EU får förmyndarrätt över medlemsstaterna genom den s.k. Österrikeparagrafen. Det är naivt att tro att den bara kan komma att användas vid rasism och främlingsfientlighet. Denna paragraf kan naturligtvis tillämpas också inom andra områden såsom äganderätten och kapitalets fria rörlighet.

Kravet på enhällighet för att tillåta en minoritet av EU-länderna att gå före tas bort. Det är också ett exempel.

Det finns också förändringsförslag beträffande kommissionen som borde diskuteras betydligt mera om ifall det leder till förbättrad eller försämrad demokrati.

Demokratisaspekterna är naturligtvis stora och viktiga frågor som inte bara kan gömmas undan genom att riksdagen får ett betänkande på sitt bord som man ska besluta om. Det här borde i mycket större utsträckning tas upp i en ordentlig genomlysningdebatt ute i det svenska samhället för att människor ska kunna vara delaktiga och få veta vad det får för konsekvenser.

Vi vet att det inte finns något jättestort gehör bland svenska folket för EU som det ser ut i dag. Det som har tagits upp här och som jag tycker är intressant är att det finns ett gehör för en utvidgning av EU. Där ligger svenskarna långt framme. Och vad beror det på? Jo, jag tror att det beror på att svenska folket är större globaliseringsivrare, mer internationella och mer för ett samarbete med hela världen.

Det här borde också finnas med i den debatt och diskussion som rör EU-frågorna. Som jag upplever det i dag låser EU in sig i stället för att öppna sig mot omvärlden. Även om man tar in fler länder begränsar man ändå möjligheterna för övriga världen att ha t.ex. vettiga handelsregler med EU. Jordbrukspolitiken är bara en av de kärnpunkter där man kan se hur EU bygger murar runt sitt eget jordbruk för att skydda det i förhållande till tredje världen. Detta är någonting som också måste tas med i den debatt och diskussion som berör EU-frågorna.

Vad är det som är viktigt för svenska folket i dag? Vad är det som engagerar människor? Hur kan vi få med människor i debatten? De internationella frågorna är då viktiga att ta med, den internationella globala solidariteten med rättvis handel, med möjligheter för tredje världen att växa och naturligtvis miljöfrågorna.

Vi i Miljöpartiet är oerhört kritiska till hur EU utvecklas. På flera områden går EU alltför långt med att bilda en federal stat. Man värnar sin

egen ekonomiskt starka ställning i en global värld. Solidariteten och den ekologiska rättvisan finns inte med. Det här är frågor som måste tas med i framtidsdiskussionen för att det ska bli en bra debatt om EU:s framtid och vi ska få ett engagemang bland människor som vill vara med och verka.

Vi i Miljöpartiet tycker att folkomröstning är ett viktigt instrument. Kan man vara med och rösta, kan man också delta i debatten samtidigt som man vet att man kan vara med och påverka.

Om vi i riksdagen ska ratificera Nicefördraget vet vi ju inte ens om vi har väljarnas mandat för det. Vi sitter här på deras mandat, men vi vet egentligen inte vad de anser om fördraget som det ser ut i dag. Därför borde det hållas en folkomröstning också om Nicefördraget eftersom det är en del av Amsterdamfördraget, vilket vi inte hade någon folkomröstning om. Det här är viktiga frågor som man i ett demokratiskt land borde vara mer mån om att se till att det blir en diskussion, debatt och öppenhet kring.

Anf. 52 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att en debatt om EU:s framtid inte kan föras utan att man funderar på institutionerna i de enskilda medlemsländerna. Utgångspunkten för den här debatten måste då vara de enskilda medborgarnas situation. Vilka frågor och problem anser man vara viktiga att få lösta genom politiska beslut? Och i förlängningen av detta måste det föras en diskussion om var dessa politiska beslut lämpligen ska fattas för att de ska tillgodose de önskemål och de behov som den enskilde medborgaren har. De ska också tillgodose behoven av effektivitet så att det får ett genomslag hos medborgarna i nationen.

Jag vill säga detta därför att jag tycker att den här debatten stundtals handlar mycket om olika institutioner. En talare säger att man ska ha en konstitution medan en annan säger att man inte ska ha det. Man ska ha federalism eller inte ha federalism. Dessa begrepp hanteras såsom de vore alldeles entydiga för alla talare i denna kammare och för medborgare i allmänhet. Men bakom dessa ord döljer sig olika värderingar och olika definitioner. Jag är rädd för att debatten ibland kan låsas bara därför att man inte kan komma överens om vilket innehåll de olika begreppen har.

Låt mig ta ja eller nej till konstitution som exempel. Det är klart att det ligger många olika värderingar bakom det. Men i Nicebeslutets uppdrag ligger att man ska förenkla den nuvarande regelboken så att den blir mer lättillgänglig för medborgarna. Det handlar ju inte om att skapa en annan karaktär på EU i förhållande till Niceuppdraget, utan det handlar om en förenkling.

Fru talman! Jag tänkte beröra i huvudsak två frågor i mitt anförande. Den ena rör stadgan om mänskliga rättigheter – jag deltog i konventet som utarbetade den för EU:s räkning – och mänskliga rättigheter i mera vid mening. Jag ska också under den tid som står mig till buds försöka att beröra öppenhetsfrågor.

När det gäller detta unika betänkande som konstitutionsutskottet och utrikesutskottet har presterat ska man notera att den första europeiska institutionen som beskrivs i detta sammanhang är Europarådet som skapades för mer än 50 år sedan. Om vi i dag, den 9 maj, har födelsedag för

Europa tenderar en del att diskutera som om det vore Europa 15, dvs. EU-länderna, som hade födelsedag. Det är möjligt att det är så. Men för mig är det angeläget att peka på att Europarådet var den första europeiska organisation som kom i gång efter kriget och naturligtvis också har spelat en stor roll för uppkomsten av EU.

Jag ska inte närmare gå in på den historieskrivningen utan i stället peka på att det Europarådet sedan lyckades åstadkomma var den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter, som trädde i kraft 1953. Man kan fråga sig om det finns något europeiskt beslut, något europeiskt instrument, som haft större betydelse för fler europeiska medborgare än Europakonventionen om mänskliga rättigheter. Europarådet har i dag 43 medlemsstater. Alla dessa – varav Armenien och Azerbajdzjan är de senast anslutna; det kommer förhoppningsvis fler – är bundna av denna konvention om mänskliga rättigheter. Staterna är bundna av konventionen, och 800 miljoner människor kan åberopa den i förhållande till sina regeringar. De har också individuell möjlighet att gå till domstolen i Strasbourg för att söka få rättelse i det de anser vara felaktig behandling från deras stats sida.

Denna Europastadga har alltså haft och har en oerhörd betydelse.

Min anledning att ta upp de här frågorna är att jag tror att det är väldigt viktigt att slå vakt om just Europakonventionen om mänskliga rättigheter. Här riskerar EU-stadgan att kollidera med denna konvention och också, om man inte hanterar det på rätt sätt, att erodera dess värde. Det skulle ha stor negativ betydelse. Då kan man nämligen få en konkurrens mellan de två domstolarna, den i Strasbourg och den i Luxemburg. Nu är det inte någon fara för ögonblicket. Det finns dock anledning för mig att kraftigt understryka det utskottet är enigt om, nämligen att det är viktigt att EU kan ansluta sig till Europakonventionen om mänskliga rättigheter så att vi inte får nya gränser i Europa – en gräns innanför det som kommer att vara EU så småningom och en annan gräns vid det som för närvarande är Armenien och Azerbajdzjan.

Det har sagts många gånger att alla är intresserade av att denna anslutning sker. Jag vill här peka på vikten av, och jag vill också föreslå regeringen, att man snarast sätter i gång en expertarbetsgrupp som ska titta på de legala förutsättningarna för denna anslutning. Den är tekniskt sett mycket komplicerad, och det fordras en rad beslut på både Europarådssidan och EU-sidan för att detta ska bli verklighet.

Som en följd av denna europeiska konvention kan vi i dag också säga att dödsstraffet är avskaffat på den europeiska kontinenten. Det är en fantastisk framgång som de europeiska staterna på det här sättet har nått.

Fru talman! Låt mig också något beröra öppenhetsfrågorna och då konstatera att det är tillfredsställande att det nu har kunnat fattas beslut om öppenhetsregler för EU. De är förvisso inte så bra som vi skulle kunna önska från svensk synpunkt, men de är oerhört mycket bättre än de förhållanden som hittills har rått i EU-sammanhang. Inte heller påverkar de, enligt min och andras mening, de svenska öppenhetsreglerna.

Jag skulle, fru talman, utan att direkt vilja polemisera mot Helena Bargholtz ändå lite grann varna för hennes framställning av EU-parlamentets roll i den här processen. Det är viktigt och riktigt att man har deltagit i den, men det är ju inte EU-parlamentet som har haft den avgörande rollen. Sanningen är ju den att i systemet med maktindelning

mellan olika institutioner ligger EU-parlamentets makt egentligen i att säga nej till ett förslag. Man kan faktiskt inte besluta om ett förslag och genomföra det. Detta skiljer EU-parlamentets roll från de nationella parlamentens i det normala systemet.

Jag ser, fru talman, att min anmälda talartid har tagit slut. Låt mig bara avsluta detta inlägg med att något kommentera Lars Tobisson's fråga om hur den svenska regeringen nu ska behandla frågan om processen fram till regeringskonferensen 2004. Den kommer naturligtvis att fortgå på det sätt som har varit, med överläggningar med regeringen i EU-nämnden och andra sammanhang. Jag har talat med Sören Lekberg, som leder EU-nämndens s.k. lilla nämnd, om att vi i morgon vid samrådet med regeringen om ordförandeskapsfrågor ska ta upp den här frågan och försöka diskutera hur vi ska driva själva hanteringen av de här frågorna fram till mötet i Göteborg.

Fru talman! Låt mig med detta yrka bifall till utskottets förslag till beslut i det framlagda betänkandet.

Anf. 53 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Göran Magnusson påpekar att EU-parlamentet kanske inte är så öppenhetsintresserat. Något som har varit intressant i de just avslutade förhandlingarna är att den svenska regeringens förhandlare har bedrivit parallella förhandlingar med kommissionen och med öppenhetsintresserade ledamöter i parlamentet. Det här förhandlingssättet har t.o.m. fått ett eget namn. Det kallas för triangeln. Detta har lett till att många ledamöter i EU-parlamentet som kommer från länder med ett större intresse för ökad offentlighet, t.ex. de svenska ledamöterna, har kunnat påverka mer direkt i dessa förhandlingar. Det har lett fram till ett resultat som varken Göran Magnusson eller jag är hundra procentigt nöjd med, men det har ändå varit ett bra sätt att förhandla.

Det är här jag menar att EU-parlamentet, genom att ha ledamöter som är intresserade av öppenhetsfrågorna, har spelat en betydande roll.

Anf. 54 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har inte ifrågasatt EU-parlamentets, eller i varje fall en kraftig majoritet i EU-parlamentets, intresse av öppenhetsfrågorna. EU-parlamentet *har* spelat en roll. Men Helena Bargholtz sade förut att det var en avgörande roll, vilket närmast gav intrycket att det faktiskt var EU-parlamentet som hade beslutat om dessa regler. Då ville jag peka på den balans som finns mellan olika institutioner, där EU-parlamentets stora möjlighet faktiskt är att säga nej till förslag, inte att sist och slutligen besluta om dessa förslag.

Jag tror inte att jag avslöjar några större statshemligheter om jag också säger att det faktiskt var EU-parlamentet som gav upp tanken på att det i det här beslutet skulle finnas en skrivning om att prövningen på nationell nivå skulle ske enligt nationella regler. Såvitt jag har förstått satte EU-parlamentarikerna in det i sitt förslag, men så småningom tyckte man, när kommissionen bjöd motstånd, att det inte spelade någon större roll. Jag vet inte om jag tycker att deras uppgivande av denna ståndpunkt förbättrade den här frågan. Jag tror kanske inte att det spelade så väldigt stor roll. Det är dock ett exempel på det man också ska vara klar över när man talar om EU-frågor, nämligen att det är ett ständigt förhandlande

mellan olika maktcentrum inom EU-konstruktionen. Att då utpeka EU-parlamentet som en avgörande beslutsfattare är ju fel, när det handlar om medbeslutanderätt mellan de olika institutionerna.

Anf. 55 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Herr talman! Jag är inte heller lycklig över denna strykning som EU-parlamentet gjorde i sista stund och faktiskt mycket överraskande. Men vad jag vill peka på är att det ändå är bra att EU-parlamentet kommer in i ett tidigare skede i förhandlingarna. Tänk om vi bara hade förhandlat med kommissionen! Då hade vi kanske inte ens kommit så här långt, eftersom man i kommissionen är mycket mer tveksam till öppenhetsfrågorna. Man har tydligen ett större intresse av att skydda vad som pågår i EU.

Vi har från Folkpartiets sida betonat vikten av att EU-parlamentet får en ännu viktigare roll än det har i dag.

Anf. 56 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Jag är inte alldeles övertygad om att EU-parlamentet ska ha en ännu viktigare, ännu större roll i de här systemen. Det kan man nog diskutera utifrån en rad olika utgångspunkter.

Jag tänkte också, herr talman, få säga att i debatten om öppenhet eller inte öppenhet tenderar verkligheten ibland att gömma sig bakom orden och uttrycken, precis som jag var inne på inledningsvis. Ibland kan man få ett intryck av att i Sverige finns det inga hemligstämplade papper, medan i EU-systemet är alla papper hemligstämplade.

Man kan möjligen lite förenklat uttrycka det så att i Sverige är alla dokument som kommer in till en myndighet offentliga till dess några hemligstämplas därför att det finns lagstöd för det i sekretesslagen. I EU-systemet är det möjligen på det andra sättet. Där är allting hemligt till en början och sedan släpper man ut fler och fler dokument.

Det är det som man nu har skaffat regler för. Jag tror att det är hederligt att i den här diskussionen säga att hemligstämplade dokument finns både i Sverige och i EU-systemet. Det som nu är en viktig framgång är att den enskilde EU-medborgaren med hjälp av lagstöd faktiskt kan kräva att få se dokument. Han har dessutom möjlighet att få saken prövad av domstol, om det sist och slutligen inte går. I varje fall finns det ett system för detta.

Låt mig då, herr talman, allra sist säga att det väl är svårt för någon i det legalistiska system som EU är att garantera att en förordning eller ett beslut har exakt detta materiella innehåll. Med sina traditioner lika och med stor förtjusning har EU-institutionerna skapat domstolen som den slutliga tvistlösaren. Den har stor frihet att faktiskt bestämma också det materiella innehållet i vad politiker i andra sammanhang har beslutat.

Anf. 57 GÖRAN LENNMARKER (m):

Herr talman! Hittills har EU varit ett västeuropeiskt projekt. Men om två och ett halvt år börjar EU också omfatta länder från Central- och Östeuropa. Från dagens 15 kommer EU i framtiden kanske att ha över 30 medlemmar. Det ger en ganska annorlunda union i många stycken.

De nya medlemmarna har erfarenhet av förtryck och fattigdom mycket senare än några andra. De har en kulturell bakgrund i ortodox

kristendom och islam. Vi får å ena sidan ett EU som är mycket mer heterogent och mycket fattigare.

Å andra sidan får vi ett EU som växer kraftigare. De nya demokratierna ska ta igen förlorad mark och få en anständig europeisk levnadsstandard. Det kan bli ett EU som vibrerar av tillväxt och utveckling.

Vissa länder har kommit långt med reformer och kan bli medlemmar redan om två och ett halvt år. Andra tar lite längre tid på sig för att reformera sig. Det kommer säkert att bli fler utvidgningsomgångar de närmaste tio–femton åren. Vi får alltså vänja oss vid ett EU som befinner sig i utveckling. Vi kan se framför oss ett EU där nästan alla länder väster om Ryssland och Ukraina är medlemmar.

I det perspektivet är det viktigt att EU verkligen kan genomföra det man har åtagit sig. Det måste gå att fatta kloka beslut och inte hamna i handlingsförlamning. Inget land vill lämna över uppgifter till ett EU om man inte känner sig trygg med att EU också kan lösa de uppgifter som det blivit anförtrött. Det tror jag kanske är en av de viktigaste utgångspunkterna inför förändringsarbetet i framtiden i EU.

En god liberalkonservativ utgångspunkt är den begränsade statsmakten. Det offentliga ska inte ta på sig uppgifter som andra kan göra bättre. Men det man gör ska utföras väl och med hög kvalitet. Den utgångspunkten bör man ha också när man ser på EU.

Efter snart ett halvsekels erfarenhet av EU-samarbetet finns det nu en god grund för att överväga vad EU för framtiden ska fokusera på och vad man kan avveckla, liksom vad det nationella kan sköta bättre. Utgångspunkten är naturligtvis, det har många sagt i debatten, att det ska finnas ett europeiskt mervärde i det man gör. Det finns ingen anledning till att EU ska syssla med saker som det inte ligger ett värde i att göra på just europeisk nivå.

Jag tror att det är sex områden som EU ska fokusera på. Först har vi det som hänger samman med den gemensamma marknaden, en marknad som är öppen mot omvärlden. Alternativet till det vore en rad små protektionistiska nationella marknader. Allt det elände det ställde till med har vi bitter erfarenhet av i Europa, inte minst från mellankrigstiden.

Det andra är att vi behöver en gemensam valuta med hög kvalitet. Det fördjupar marknaden och ökar välfärden.

Det tredje är att det ska vara fri rörlighet för personer i Europa. Man ska kunna röra sig fritt. Gränserna ska inte längre vara hinder. Det gör det också naturligt att EU tar över ansvaret för invandrings- och flyktingpolitiken.

En fjärde punkt är att vi måste bekämpa den grova internationella brottsligheten tillsammans. Vi nationalstater klarar inte av detta. Huvuddelen av brottsbekämpningen ligger nationellt, ingen tvekan om den saken. Men den grova internationellt organiserade brottsligheten måste vi faktiskt lösa tillsammans.

Man måste få stopp på de gränsöverskridande föroreningarna i luften, i floder och över haven. Det är en femte uppgift som är oerhört viktig.

Sist och slutligen bland de fokuserade uppgifterna gäller det den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Det är klokt att vi slår oss samman och bedriver en gemensam utrikespolitik. Det är särskilt viktigt att ha den relationen till våra nära grannar längre österut i Europa, i den

östligaste delen och i Medelhavsområdet. Vi ska se till att EU är en kraft för frihet, öppenhet och samarbete där liksom i det globala samarbetet.

Övriga uppgifter, herr talman, är sådana som normalt klaras bäst nationellt, lokalt eller på marknaden.

Det är kanske lika viktigt att slå fast vad EU inte ska syssla med. Här finns det en väldigt viktig sak som jag tror att man grundligt ska fundera över. Det är att EU inte ska ha någon beskattningsrätt. Vi har den ordningen i dag. EU tar inte ut skatt. EU har ingen beskattningsrätt. EU finansieras genom medlemsavgifter. Jag tror att det kanske är det allra viktigaste kritistrecket för framtiden att slå fast att det också ska gälla i fortsättningen.

EU ska inte utvecklas till en transfereringsunion. Sociala insatser som finansieras med skattemedel måste därmed ligga kvar nationellt eller lokalt. Därmed kan man säga att EU i allt väsentligt inte kommer att växa fram till något slags superstat eller vad det heter i debatten. Man får en union som fokuserar på precis det som ska lösas på europeisk nivå.

I dag tar EU i anspråk en dryg procent av medlemsländernas BNP. Det är en andel som faktiskt inte stiger, utan kanske t.o.m. sjunker något lite grann. Det finns ingen anledning att EU i framtiden ska kosta mer för medlemsländerna.

Herr talman! Det har diskuterats mycket om demokratiskt underskott. Det finns en viktig debatt om hur EU ska fatta sina beslut på ett bättre och öppnare sätt. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att Europa som helhet aldrig har haft ett mindre demokratiskt underskott än i dag.

Det var inte en bättre ordning när Europasamarbetet en gång i tiden bestod av att självständiga länder förhandlade med varandra. Det var ofta de stora länderna som bestämde. Små länder fick anpassa sig. Vi har ju förödande erfarenheter i europeisk historia av hur det kan gå när man har en sådan ordning. I dag fattar vi europeiska beslut gemensamt. Det är mycket bättre än internationella förhandlingar, där den starkaste normalt vinner.

Debatten om demokratiskt underskott är levande i Norge, ett land som inte är medlem av EU, men som i stor utsträckning ändå är integrerat i EU:s viktigaste områden. Där upplever man hur man får anpassa sig till EU, men man är inte med och utformar EU:s spelregler. Att ställa sig vid sidan av för att själv kunna fatta beslut är inte ett realistiskt alternativ.

Samma sak gäller Schweiz, som nyligen hade en folkomröstning om man skulle vara med i EU, men där förslaget avvisades. Parallellt med folkomröstningen slöt man sju avtal med EU. Vi har för övrigt ratificerat dem i den svenska riksdagen. Man ställer sig alltså vid sidan av, men man måste samtidigt sluta stora avtal för att ta till sig EU:s regelverk, regelverk som man inte har någon möjlighet att påverka.

Här ligger naturligtvis illustrationen av svårigheterna för det lilla landet i Europa att stå vid sidan av. Det går inte att agera i ett vakuum, därför att många frågor måste avgöras på en europeisk nivå. Därför ligger det stora demokratiska underskottet inte hos oss EU-medlemmar utan hos dem som påverkas starkt av EU och får följa EU:s regelverk utan att därmed ha chansen att påverka och utöva inflytande.

Herr talman! Det betänkande som nu ligger framför oss är viktigare än de flesta tänker sig. Det innehåller en stor innovation i EU, nämligen att för första gången finns ett förslag om att EU:s reformarbete ska ut-

formas med bas i periferin och inte i centrum. Tidigare har det varit så att inför alla förändringar har initiativet legat hos kommission, ministerråd, Europaparlament, dvs. institutionerna i Bryssel – som slarvigt får illustrera centrum. Nu föreslår den svenska riksdagen att i arbetet inför nästa reformation i EU, 2004, ska initiativet ligga hos medlemsländernas parlament – i periferin. Det är inte bara där utan även i kandidatländernas parlament, vilket vi noga understryker. Det är en mycket stor händelse. Det kan bli en av de riktigt stora sakerna.

Därför är det så viktigt att den svenska regeringen med all kraft slåss för förslaget. Det finns många som inte vill se detta. Jag kan lova att entusiasmen hos somliga i Bryssel inte är den största över tanken att medlemsländernas parlament plötsligt ska sätta sig i förarsätet för att driva debatten och diskussionen om hur EU ska utvecklas. Därför är detta ett större förslag än vad man i förstone inser. Därför är det oerhört viktigt att den svenska regeringen inför Göteborgsmötet driver förslaget och att sedan inte bara regeringen utan även riksdagen driver frågan, för att sedan i Laeken i december kunna få en ny ordning för tankarna om EU:s utveckling i framtiden.

Anf. 58 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Herr talman! Göran Lennmarkers syn på demokrati och det demokratiska underskottet i EU förvånar mig något. Jag förstod inte riktigt Göran Lennmarkers utläggning utifrån demokratisk synvinkel. Jag tycker snarare att det var fråga om en förstärkning av ett ganska stort demokratiskt underskott.

Göran Lennmarker hävdade att de som stod utanför EU tvingades ingå avtal med EU utan att utöva inflytande. Men är inte det en del i det demokratiska underskottet, dvs. att det finns ett regelsystem som innebär att länder som inte är med tvingas att anpassa sig till EU:s regler? Det är snarare en förstärkning av ett demokratiskt underskott än att det inte skulle vara så.

Anf. 59 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Snälla Marianne Samuelsson, EU tvingar inte vare sig Norge eller Schweiz att på något sätt anpassa sig till EU:s regelsystem. De får faktiskt själva besluta sig för hur de vill ha det. De länderna uppfattar och finner det förenligt med sina intressen att knyta sig in i EU:s regelsystem. Då hamnar de i situationen att de anpassar sig till regelsystemet utan att själva vara med och fatta beslut. Det är den debatt som finns i vårt västra grannland Norge, där åtskilliga partier säger att det vore bättre att vara medlem med representanter i Europaparlamentet och i ministerrådet och tillsammans utforma EU:s spelregler. Alternativet att stå helt vid sidan om utan att över huvud taget påverkas finns inte för små länder i Europa. Det är så många frågor som måste lösas tillsammans.

Det är ungefär som om en svensk kommun skulle säga att kommunen inte vill vara med i den svenska staten, men kommunen ska samtidigt ägna sig åt att förhandla med svenska staten i alla frågor utan representanter i riksdagen men samtidigt ta till sig av svensk lag. Det är ingen bra ordning.

Detta visar att själva grunddebatten om demokratiskt underskott faktiskt handlar om att man måste ha mekanismer för att länder tillsammans ska kunna fatta beslut om saker som är gemensamma. I Europas blodiga historia finns andra erfarenheter där länder har förhandlat med varandra. Det gjorde de under hela mellankrigstiden. Det var de stora som bestämde, och de små fick stryka på foten.

Anf. 60 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Herr talman! Det är precis detta jag säger, dvs. det är ingen bra ordning och det här är ingen bra demokratisk väg att fatta beslut på. Att tvinga fram bilaterala avtal som innebär att den ena avtalsparten inte har samma möjligheter att vara med i dialogen som föregår avtalet visar verkligen på en brist i demokratin och en brist i öppenheten och samarbetet med länder runt Europas EU-del. Det bekräftar det jag sade i mitt anförande, nämligen att EU bygger murar mot omvärlden och försöker tvinga in länder att vara med utan att de har möjlighet att själva välja.

Anf. 61 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Nu tror jag att Marianne Samuelsson går alldeles för långt. EU tvingar ingen. I Norge var det en folkomröstning. Det norska folket fick ta ställning till om man ville vara med i EU eller ej. Norge har ett storting som mycket noggrant betonar sin självständiga roll. Stortinget beslutade om EES-avtalet – EEA-avtalet – och därmed är Norge långt integrerat in i EU:s beslut, på samma sätt som det är med Island och Schengensamarbetet för den fria rörlighetens skull. Det är inget som är påtvingat utan som man har sökt sig till och är bra.

Det demokratiska underskottet uppstår om man inte är med i samsarbetsorganisationerna. Det är det stora problemet med demokratiska underskottet i Europa. Det går inte att försöka framställa det som att det demokratiska underskottet skulle tas bort om saker återförs till länderna, t.ex. att den svenska riksdagen tar tillbaka beslut i alla frågor. Skulle problemet med det demokratiska underskottet därmed vara löst? Nej, vi skulle hamna i ett större demokratiskt underskott. Då tvingas vi in i de sedvanliga internationella förhandlingsprinciperna. Där vet vi att det lilla landet normalt väger ganska lätt, och ofta får acceptera lösningar som de stora har kommit fram till. Det här är det centrala i hela debatten om det demokratiska underskottet.

Anf. 62 KENNETH KVIST (v):

Herr talman! Jag har lyssnat med intresse på Lennmarker och på flera andra debattinlägg i dag. Jag noterade att Lennmarker räknade upp ett antal områden som han anser att EU ska syssla med. Han sade klart och tydligt att övriga uppgifter klaras bäst nationellt. Han räknade inte upp penning- och räntepolitik och EMU. Jag vet inte om jag ska tolka det som en för mig glädjande tillnyktring eller om det var ett för Lennmarker något pinsamt förbiseende. Men om det är en tillnyktring hälsar jag Lennmarker välkommen till EMU-motståndarna.

Vi i Vänsterpartiet är kritiska mot EU från en internationalistisk utgångspunkt. Vi är för internationalism, vi är för öppna gränser, vi är för mellanfolkliga förbindelser, vi är för öppen och fri handel – den kunde

gärna domineras mindre av multinationella storkoncerner – vi är för rörlighet och vi är för internationell solidaritet.

Internationalism, dvs. mellanfolkligt samarbete, sker bäst för fria, demokratiska och likaberättigade folk. I EU tenderar emellertid debatten att gå åt ett annat håll. För själva grundfrågan i debatten om EU:s framtid handlar om huruvida EU ska bli mera överstatligt eller inte. Vad betyder då överstatligt? Ja, detta ställer egentligen frågan om hela den nationella suveräniteten, den nationella självbestämmanderätten, i fokus. Om ett folk kan tvinga på ett annat folk sin vilja kommer det folk som blir påtvingat något inte att vara fritt. Då kommer det inte att ha nationell självständighet. Då kommer dess folkstyre att trampas under fötterna.

Demokrati utgår ju från att ett folk inom ett område – det kan bestå av olika etniska grupper, osv. – har bestämmanderätt och att det är det som väljer och vrakar politiker och som fastställer politiken. Är man missnöjd med politiken väljer man en annan majoritet. Detta är demokratins idé.

Men om andra folk ens i de vällovligaste syften tvingar på ett folk en politik mot dess vilja har man trampat detta folks demokratiska rättigheter under fötterna. Därför strider överstatlighet mot demokrati.

I stater i vilka medborgarna inte vill ha den överstatligt beslutade politiken har folkviljan ingen betydelse. Om makten över politiken ska utgå från folket, som det heter också i vår grundlag, måste varje politik genomföras sedan folket är övertygat om dess riktighet och har gett den sitt förtroende. Det finns ingen annan demokratisk möjlig beslutsform.

Därför är också ett mellanstatligt, dvs. internationellt, samarbete alltid mera demokratiskt än ett överstatligt. Det kan finnas udda lägen där vi för en världsdel eller för världens bästa tvingas till överstatlighet, men det måste vara i mycket specifika och särskilda frågor. Det är det mellanstatliga samarbetet som måste vara grunden för relationerna mellan fria likaberättigade och demokratiska stater, därför att det inte är bra när vissa folk kan tvinga på andra folk sin vilja.

Men EU-systemet utvecklar sig mot mer och mer av överstatlighet. Alltmer av politiken tar man tag i på EU-nivå. EU-parlamentet, t.ex., får mindre och mindre folklig förankring eftersom valdeltagandet i EU-parlamentsvalen tycks minska för varje gång. Men ju mindre folklig legitimitet parlamentet har, ju fler frågor lägger det sig i med sina resolutioner, och man verkar för att EU ska lägga sig i mer och mer i vidgande riktning.

All verksamhet från kommissionen, domstolen och även rådet går i samma riktning. Det ena fördraget efter det andra går ut på att mera av politik ska föras över till den överstatliga nivån. Fördjupa och utvidga samarbetet, heter det. Men det handlar egentligen om att mer och mer av politiken läggs på nivåer som väljarna har allt mindre kontroll över.

Politiken teknokratiseras och elitiseras. Vad människorna tycker – det gäller människornas möjligheter att ta till vara sina intressen och slåss för sina frågor – får allt sämre förutsättningar att slå igenom eftersom det är en liten elit på den övergripande europeiska nivån som styr.

Vi varnade för detta när vi röstade nej till medlemskap i EU. Vi ser nästan dagligen att våra farhågor besannas.

Förvisso är inte allt EU gör dåligt. Förvisso är inte varje beslut ett oklokt beslut. Förvisso förekommer det klokskap, bra förslag och bra tankar. Men det är ändå så att grundproblemet är att det sker en fortlö-

pande teknokratisering av politiken och att politiken flyttar allt längre bort från det som är närbart för väljarna. EU strider alltså mot folkens möjligheter i varje medlemsland att hävda sina intressen.

Därför gäller den grundläggande framtidsfrågan, där vi måste bestämma väg, om vi vill ha ett Europa med mera överstatlighet och därmed mindre demokrati eller ett Europa med mer mellanstatlighet och därmed ett återupprättande och förstärkande av demokratin.

För oss i Vänstern är det klart att vi vill ha det mellanstatliga samarbetets väg. Därför ser vi inte talet om en konstitution för Europa som något neutralt, utan vi menar att detta är ett led i försöket att göra Europa till en överstatligt karakteriserad federation. Vi avvisar varje förslag som går mot mera överstatlighet.

De nationella parlamenten bör däremot stärkas. EU-parlamentet i sin nuvarande form borde egentligen avskaffas. Det som kallas kommissionen och som en del vill se som regering i EU borde egentligen omvandlas till ett sekretariat åt ministerrådet. Makten över Europas framtid ska läggas i samverkande fria staters händer med ett minimum av överstatlighet och ett maximum av mellanstatlighet och samarbete och därmed folkligt förankrad demokrati.

Anf. 63 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Först måste jag göra Kenneth Kvist besviken. Jag tror faktiskt att jag sade att Europa behöver en gemensam valuta med hög kvalitet, vilket fördjupar den gemensamma marknaden och ökar välfärden. Jag glömde nog inte bort detta. EMU är en viktig del av EU:s uppgifter.

Sedan går jag till den fråga som Kenneth Kvist ägnar huvuddelen av sitt anförande åt, nämligen frågan om överstatlighet och mellanstatlighet. Vi observerar att grunden för EU är mellanstatlighet. Fördragen varpå hela verksamheten grundar sig är mellanstatliga. Vi upprepar var och en att det är medlemsländerna som äger fördragen. Man kan säga att EU bygger på överstatlighet på mellanstatlighetens grund, om man nu ska använda denna något svårgenomträngliga formulering.

Det är inte alldeles unikt, dock. Vi kan se att vi har samma konstruktion vad det gäller Europakonventionen för mänskliga rättigheter. Där kan domstolen i Strasbourg meddela ett domslut som den svensk riksdagen måste rätta sig efter.

Vi har säkerhetsrådet i FN. Där är det detsamma. När man fattar beslut sitter vi inte ens med, men vi måste böja oss för dess beslut.

Vi har också inom OSSE konsensus-minus-en-principen. Om alla utom en är överens kan man faktiskt påtvinga det land som tredskas i det avseendet sin vilja.

Vi bygger in detta också i andra internationella sammanhang. På mellanstatlighetens grund bygger vi överstatliga beslut för att vi inser att det är klokare att hantera en beslutsordning på detta sätt än att göra det i form av mellanstatliga förhandlingar, särskilt när många länder är involverade som är fallet när det gäller globala beslut i FN eller beslut som rör hela Europa när det gäller Europakonventionen eller OSSE.

Det är väl ändå en klok väg och inte en felaktig?

Anf. 64 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Om Göran Lennmarker lyssnade hörde han att jag inte sade att överstatlighet alltid var omöjligt. Men det får vara i mycket sällsynta och specifika fall. Vaktslåendet om de mänskliga rättigheterna är ett sådant fall. Av FN sanktionerade bojkottaktioner mot länder som grovt bryter mot de mänskliga rättigheterna är också sådana fall där det finns drag av överstatlighet.

Men EU:s överstatlighet är någonting annat än FN:s. FN går inte in och lagstiftar om förhållanden som gäller i vår inrikespolitik, men detta kan EU göra. Detta gör EU unikt i världen.

Det är viktigt som Lennmarker säger att fördragen beslutas mellanstatligt, men innehållet i fördragen går mot ökad överstatlighet, mot att de nationella parlamenten och därmed väljarna och demokratin får ett minskat inflytande och att mer och mer inflytande läggs på en överstatlig nivå där politiken verkligen teknokratiseras eller elitiseras till ett litet toppskikt av internationellt verkande toppolitiker.

Anf. 65 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Det är ju bra att vi är överens så långt, att man ska utesluta idén om att fatta överstatliga beslut på mellanstatlig grund. Sedan kan man som Kenneth Kvist säga att det finns mänskliga rättigheter och säkerhet, om jag förstod honom rätt, som är sådana unika saker att man kan tänka sig det undantaget. Men vi har ju också andra saker som är av stor vikt. Alla kanske inte gäller världsfreden, men de är likväl väldigt viktiga för samarbetet på vår kontinent. Med den överstatliga beslutsmodellen kan man ju då tänka sig att Sverige, som är ett litet land, faktiskt får ett större inflytande än vad man skulle få i en ordning med mellanstatliga förhandlingar om samma sak. När det handlar om mellanstatliga förhandlingar hamnar man normalt – det visar all internationell erfarenhet – kring stormakternas position, och små länder har ofta att välja att acceptera eller förkasta positioner som stora länder redan har intagit.

Anf. 66 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Var vårt inflytande blir större eller inte beror ju på vilken sida vi hamnar på. Om vi hamnar i minoritetspositionen i ett överstatligt beslut påtvingas vi ju ett beslut och minskar vårt inflytande över det egna landet. Om vi hamnar i majoritetspositionen kan vi naturligtvis vara nöjda med att vårt inflytande över andra länder ökar. Men om vi undantar sådana saker som världsfred och mänskliga rättigheter så verkar varje politiskt beslut bäst om det är fattat på ett sådant sätt att det har ett stöd av de människor som beslutet gäller.

Varje beslut som tas emot folkviljan är ett beslut som också undergrävs och står på en bräcklig grund. Det är därför som den överstatliga beslutsformen inte är bra. Det är därför den spänner emot demokratin. Det är därför den kommer att vara ineffektiv. Det är därför det är viktigt att se till att EU inte vidareutvecklas i överstatlig riktning utan i stället ändrar riktning helt och hållet och blir ett mellanfolkligt och mellanstatligt samarbete. Då kan vi utveckla demokrati i Europa till fördel för Europas medborgare.

Anf. 67 BJÖRN VON DER ESCH (kd):

Herr talman! I inledningen till den här debatten sades det att det skulle bli en bred och fördjupad debatt om EU:s framtid. Vi är nu knappt ett halvt dussin i kammaren, och det illustrerar ganska väl att intresset inne i huset inte är mycket större än vad det är utanför huset för de här frågorna.

Nåväl, herr talman! Betänkandet *EU:s framtidsfrågor* ger en förtjänstfull överblick av unionens utveckling fram till dags dato. Men när det gäller EU:s kanske mest fundamentala ödesfrågor tassar man som katten kring het gröt.

Den enligt mitt förmenande helt avgörande framtidsfrågan är: Hur ska EU vinna medborgarnas förtroende? Inget samhällsskick överlever i längden utan medborgarnas förtroende.

I vårt land fick medborgarnas förtroende för EU sig en svår knäck i samband med folkomröstningen. I dag medger man att den genomfördes på ett ojust sätt vad gäller resurstilldelningen till respektive sidor. Men det är så dags nu att erkänna det. Men detta tillsammans med senare uppfyllda löften gör att många, även ja-röstare, numera känner en allmän olust inför EU-projektet, ofta utan att man kan precisera exakt vad det är man avser.

I Tyskland, där man inte har haft folkomröstning, försäkrades medborgarna dyrt och heligt att euron skulle vara lika stark som D-marken. I dag upplever de att D-marken och därmed euron måste stiga över 30 % för att återvinna det värde gentemot dollarn som deras politiker en gång utlovade. Många känner sig grundlurade.

Långt mer förödande än sådana politiska manipulationer är emellertid det faktum att EU:s medborgare nära nog dagligen erfar hur vissa av deras hösta politiska ledare anklagas för korruption och bedrägerier i sina hemländer. De ser hur åklagare tvingas lägga ned åtal mot stats- och regeringschefer därför att dessa politiker skyddas av immunitet eller tvivelaktiga uppgörelser i godo. De ser hur EU:s egna toppolitiker på möte efter möte förnöjsamt fortsätter att dunka varandra i ryggen trots alla outredda anklagelser om bedrägeri och korruption inom de egna leden. Våra EU-politiker håller god min i elakt spel. Men krukan håller bara tills den brister, och en vacker dag har medborgarna fått nog. I kandidatländerna sprider sig också misstron mot EU. De förespeglades medlemskap redan år 2003 eller 2004. EU har emellertid aldrig gjort en samlad analys av utvidgningens konsekvenser. Ändå lovade EU storstilat. Nu drabbas några av EU-länderna av eftertankens kranka blekhet och talar i stället om övergångstider på 6–8 år. Det är inte undra på att opinionen i kandidatländerna har blivit kritisk mot EU.

Alltfler medborgare förknippar EU med oförutsägbarhet och – dessvärre – oärlighet. Få tror att politikerna är förmögna att komma till rätta med dessa missförhållanden.

Under sådana omständigheter blir de kanske i och för sig angelägna frågor som behandlas i det här betänkandet av begränsat intresse för gemene man. En närmast bedövande bekräftelse på det utgör det faktum att det av Sveriges nästan nio miljoner invånare endast var ett femtiotal som utnyttjade sin möjlighet att ge synpunkter på EU:s framtid.

Hur många utanför det här huset intresserar sig för skillnaden mellan en federativ och en konfederativ union eller mellan statsförbund och

förbundsstat? Bryr man sig ens om hur många pelare det finns i fördraget?

Betänkandets förslag och funderingar om EU:s framtid lär inte bli någon kioskvältare ute i landet. Och det är nog tur för oss politiker. De förslag som finns har nämligen en sak gemensamt. De framstår mer som villrådiga försök att bota ett sjukt EU än som kraftfulla idéer för att vitalisera en frisk union.

På regeringskonferensen i Nice proklamerades storstilat att EU om tio år ska ha gått förbi USA som världens mäktigaste ekonomiska makt. Det är samma utfästelse som gjordes av forna Sovjetunionen några år innan den unionen kraschade. Bortsett från det undrar jag hur EU:s målsättning går ihop med EU:s försäkringar att EU inte eftersträvar att bli en supermakt. Kan man gå förbi världens enda supermakt, USA, utan att själv bli en ny supermakt, och kan man göra det utan att ha en effektiv ledning?

Herr talman! Vi vet alla att EU saknar en effektiv ledning. Genom att byta ordförande varje halvår har man dessutom i praktiken gjort sig ansvarslös gentemot medborgare och omvärld. Till följd av EU:s oförmåga att fatta beslut har vi ett EU som efter snart 50 år inte har förmått lösa de helt fundamentala demokratifrågorna, och jordbrukspolitiken utgör ett lika olösligt problem nu som det alltid har gjort.

Frånvaron av ledarskap i vedertagen bemärkelse kommer förr eller senare att föra in EU i en svår kris med oförutsebar utgång. EU:s teknik är att ställa upp ambitiösa målsättningar som ska uppfyllas innan nästa steg i utvecklingen tas. Men eftersom varje sexmånadersledare vill bli historisk är det få som avvaktar att tidigare uppställda målsättningar blir uppfyllda. I stället hoppas ofta EU-ordförandena bli historiska genom att ställa upp egna målsättningar. De kallar det för EU:s inneboende dynamik.

Följden blir att varken den ekonomiska eller politiska grunden hinner läggas innan nya beslut läggs på. I EU:s begynnelse med få stater och få avtal var det ett mindre problem. Men i dag har EU:s forcerade beslutsprocess resulterat i luftslott av vackra visioner som bygger på förhoppningar i stället för på realiteter. Så är det t.ex. med EMU. När EMU bildades var det bara Luxemburg som hade lyckats uppfylla samtliga fem konvergenskrav. Man körde på ändå, eftersom politikernas prestige inte tålde att man avvaktade tills man hade uppnått den ekonomiska stabilitet som man ursprungligen satt som villkor. Ekonomernas varningar tystades ned då som nu. Det är *en* av förklaringarna till att eurons utveckling blivit en sådan besvikelse. Det är samma sak med EU:s utvidgning.

Redan i Maastrichtfördraget 1992 insåg man att utvidgningen inte kunde påbörjas förrän viktiga ändringar i bl.a. beslutsprocessen ovillkorligen genomförts. Fem år senare misslyckades man lösa problemen i Amsterdam, och i Nice lyckades man med nöd och näppe. Glad i hågen ställde man genast upp fyra nya mål i Nice – och vips anser man sig kunna förhandla vidare om utvidgningen. Ingen samlad analys har hittills gjorts av utvidgningens problematik.

När det gäller den framtida utrikes- och säkerhetspolitiken, GUSP, som för Sveriges vidkommande alltid varit en medborgarnas hjärtesak, är förvirringen total. I betänkandet undviker man dessa besvärliga men helt fundamentala frågeställningar genom att på sedvanligt sätt begränsa sina

Prot. 2000/01:107
9 maj

EU:s framtidsfrågor

synpunkter till de nya målsättningar som knåpades ihop vid senaste regeringskonferensen i Nice.

Men å andra sidan har utskottet pliktskyldigast gjort vad det rimligen kan göra, för hur löser man olösliga problem?

EU:s framtidsfrågor är självfallet fler och mer djupgående än vad som hinns med på åtta minuter från talarstolen. Förhoppningsvis är dock den tid förbi då EU:s förespråkare urskillningslöst använde freden som övergripande argument mot kritik vad den än gällde, EU:s krökta gurkor eller ambitionen att bli superstat.

Herr talman! Unionsbyggaren Lenin skulle nog med ett igenkännande ha konstaterat att i EU fungerar freden och miljön lika bra som opium för folket som religionen gjorde på hans tid!

Anf. 68 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Att på Europadagen diskutera EU:s framtidsfrågor är ett rätt naturligt förhållningssätt från ett nationellt parlament, och det är också naturligt att i ett sådant EU-kritiskt land som Sverige på Europadagen föra en öppen debatt om EU och EU:s framtidsfrågor med syfte att föra upp dem på den svenska politiska dagordningen och via TV-rutorna komma in i vardagsrummen.

Det finns för den europeiska unionen stora utmaningar, och under det svenska ordförandeskapets ansvar har med stor svensk enighet fokus lagts på vikten av att öppna EU både inåt och utåt, att ge nya länder möjlighet att komma med i gemenskapen och att inom gemenskapen förstärka medborgarnas möjligheter till delaktighet och insyn.

Men, herr talman, det avgörande för EU:s legitimitet såväl i dag som i framtiden med ett antal nya EU-medborgare är att var och en av oss kan svara på frågan varför vi behöver EU, varför vi behöver en union. Legitimiteten blir aldrig större än den enskildes förståelse för varför vissa beslut kanske kan bli bättre om de tas gemensamt tillsammans med andra länders medborgare.

För Centerpartiet är diskussionen om EU:s konstitution också en diskussion om den enskilde medborgarens makt i Sverige och hur den demokratiska beslutsstrukturen i Sverige ser ut. Därför är diskussionen om EU:s framtidsfrågor också en diskussion om den svenska nationella demokratin.

Herr talman! Vi har under de senaste månaderna under det svenska ordförandeskapet sett svårigheterna att driva igenom öppenhet och insyn i EU. För Centerpartiet är det av avgörande betydelse att visionen om en öppnare union förverkligas, och Centerpartiet välkomnar den nya öppenhetslagstiftningen.

Men öppenheten och insynen ska dock inte överskattas som det enda avgörande för demokratin. En levande demokrati förutsätter också en levande debatt och att människor känner samhörighet med varandra. Bristen på arenor för människor att mötas, debattera och samverka är i sig ett problem för ökade inslag av överstatlighet. Grunden för ett folkstyre är att det finns en mängd människor som känner samhörighet och att det bland dessa människor finns en fungerande vardagsdemokrati på gräsrotsnivå. Det är farligt att frikoppla de politiska institutionerna från denna nivå, så som riskerar bli fallet med europeiska institutioner som inte motsvaras av gränsöverskridande nätverk bland medborgarna.

Ofta beskrivs dessa nätverk och vardagsdemokratiska processer som det civila samhället. Ännu är det ganska svagt utvecklat i EU som helhet, även om det i många länder kan finnas ett levande civilt samhälle. De mest livaktiga nätverken har handlat om motstånd mot en utveckling där människor upplever sig som isolerade från den politiska processen – olika grupper har protesterat mot EU, som ATTAC-rörelsen. Dessa har också utvecklat förhållandevis väl fungerande internationella nätverk bl.a. genom att nyttja Internet. Paradoxalt nog förefaller det som om globaliseringens motståndare har gått i spetsen för att också göra globaliseringen till en fråga för det civila samhället. Det är en viktig iakttagelse, oavsett hur man i övrigt förhåller sig till dessa organisationer.

Herr talman! Vanligen tänker man sig samhället som ett kontrakt mellan människor för att ta ansvar för gemensamma angelägenheter som grunden för konstitutionen. Och då är det lätt att se att ett sådant kontrakt inte kan skrivas en gång för alla. Dessutom kan vi se att det kan krävas flera olika kontrakt. Människors självbestämmande och ansvarstagande utövas på olika arenor, och ingenting talar för att den offentliga makten då ska utövas på endast en arena. Därför måste, herr talman, diskussionen om de europeiska fördragen föras tillsammans med och i anslutning till den svenska konstitutionen och de svenska grundlagarna.

Herr talman! Den demokratiska legitimiteten måste härledas och utgå från medborgarna, från en gräsrotsnivå, som är lokalt och nationellt ansvar. För att gemensamt fattade beslut ska vara meningsfulla och för att få människor att engagera sig i de sammanslutningar som fattar besluten krävs också att besluten kan förverkligas. Det står naturligtvis byggeskapen fritt att besluta att fattigdomen i världen ska utrotas, men det är knappast verkkningsfullt, eftersom man inte förfogar över de verktyg som krävs för att verkställa besluten. I det moderna samhället har alltför samhällsproblem en gränsöverskridande natur, där inte heller nationalstater kan agera effektivt och som ibland uppmuntrar till lösningar på andra nivåer.

Herr talman! Övertygelsen om att den politiska makten inte kan utgå från några andra värden än människors vilja att frångå sig en del av den personliga makten för att tillsammans åstadkomma lösningar på gemensamma problem innebär att det inte alltid finns en naturlig gräns var den makten ska sluta. Det är alltså ingen principiell skillnad i att diskutera beslutsnivåer i Sverige, i Europa eller t.o.m. i världen. Därför kommer också Centerpartiets fortsatta debatt och engagemang i EU:s framtidsfrågor fram till regeringskonferensen än tydligare att ta sitt avstamp i frågeställningen: Varför behöver vi en union, och vad tycker vi ska beslutas på EU-nivå? Men denna diskussion kommer att ta sitt avstamp utifrån den enskilda människans egen förmåga att fatta fler beslut i Sverige. Därför är den svenska demokratidebatten avgörande för att människors engagemang ska stärkas också i den europeiska politiken.

Herr talman! Centerpartiet anser att det finns ett värde att skapa en – om vi nu kallar det så – kompetenskatalog och därmed tydliggöra vilka uppgifter som ska beslutas på EU-nivå. Det är också viktigt att man får besluta vad som inte ska beslutas på EU-nivå.

Därmed är det också avgörande att vi ställer samma krav på den nationella nivån när det gäller var det ska fattas beslut om saker och ting. Vi måste tydliggöra vilken roll de nationella parlamenten ska ha, och där-

med också tydliggöra hur demokratin i Sverige ska utvecklas. Först då kan vi också på allvar börja räkna med medborgarnas förtroende för EU, och få en förståelse för att EU faktiskt kan ha en roll för ökad påverkan också i vår egen vardag.

Anf. 69 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! När man lyssnar på Åsa Torstensson så hör man att det handlar ganska mycket om *vad* man ska diskutera, dvs. själva dagordningen. Men det vore ju också intressant att få veta vad Centerpartiet anser och vilka ståndpunkter partiet egentligen förfäktar i diskussionerna.

Det är t.ex. alldeles riktigt att det berör den svenska demokratin hur EU utvecklas. Men vad anser då Centerpartiet? Vill Centerpartiet ha ökad överstatlighet, eller vill Centerpartiet ha mer mellanstatlighet och minskad överstatlighet? Vilken ställning tar Centerpartiet? Tenderar Centerpartiet att hålla med om den EU-positiva analys som t.ex. Göran Lennmarker gör eller om den kritiska och mer realistiska analys som Björn von der Esch mycket förtjänstfullt uttryckte?

Centern måste sätta ned foten! Vi kan inte bara tala om vad vi ska diskutera, utan vi får någon gång börja själva diskussionen – och det gör vi utifrån någorlunda tydliga ståndpunkter.

Anf. 70 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Efter tre timmar och två tidigare inlägg och rundor hoppas jag att Kenneth Kvist har varit uppmärksam på vad Centerpartiets tidigare företrädare just har tagit upp i sina debatter. Det är också därför som jag i mitt inlägg tydligt lyfter fram EU:s framtidsfrågor utifrån det faktum att det är dags att också föra in EU:s uppgifter på den svenska dagordningen. Därmed för vi en tydligt demokratisk diskussion som berör den nationella nivån. Utifrån de konsekvenserna tar vi också diskussionen om hur vi vill se den mellanstatliga nivån utvecklas. Det kan också röra delar av beslut som långsiktigt kanske ska hamna på en överstatlig nivå.

Jag hoppas att Kenneth Kvist är öppen för att framtidsdebatten innebär att vi också har en öppen syn på att vi kan gå in och förändra EU:s beslutsstrukturer.

Anf. 71 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Jag är helt överens med Åsa Torstensson om att EU:s beslutsstrukturer behöver ändras. Jag pläderade för att man skulle avskaffa parlamentet i dess nuvarande roll eftersom det drar mot ökad överstatlighet. Jag vill minska kommissionens makt. Jag kan också tänka mig att minska domstolens karaktär av författningsdomstol.

Jag ser naturligtvis helt klart att om vi diskuterar EU – vars beslut gäller över svensk lag, kan ersätta svensk lag och står över riksdagens beslut – så diskuterar vi också förhållanden som har betydelse för den svenska demokratin. Men vi kan inte bara säga att diskussionen om EU har betydelse för den svenska demokratin, utan vi måste också tala om *vilken* betydelse den har. Ökar EU, och mer makt åt EU, svensk demokrati eller minskar mer makt åt EU svensk demokrati? Det är detta som jag menar att Centerpartiet svarar så suddigt på.

Jag trodde att Åsa Torstensson därvidlag skulle kunna presterat ett tydligare svar, eftersom Åsa, herr talman, ofta är en mycket tydlig och klar person.

Prot. 2000/01:107
9 maj

EU:s framtidsfrågor

Anf. 72 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Det kan mycket väl vara så att när vi anser att vi ska förändra EU-parlamentet så kommer vi också att anse att EU-parlamentet ska förändras. Men det får ju direkta konsekvenser utifrån vilken ståndpunkt vi har när det gäller vilka beslut som ska fattas i Sverige och hur den nationella beslutsfördelningen ser ut.

När vi pratar om en kompetenskatalog för att definiera vad EU ska syssla med så innebär det också att vi vill se över var beslut på ett tydligare sätt ska fattas inom nationen. Kenneth Kvist och jag har fört den här diskussionen tidigare utifrån ett nationellt engagemang. Det är med just det avstampet som jag har förväntningar på att Kenneth Kvist och Väns-tern inte isolerar EU-politik som något som ligger utanför svensk demo-kрати, utan ser det som något som har ett tydligt samband med hur beslut i Sverige fattas och var – på vilka nivåer – beslut i Sverige fattas.

Anf. 73 HARALD NORDLUND (fp):

Herr talman! Visst behöver vi EU – inte minst för miljöns skull och för att få en vettig jordbrukspolitik! Jag kommer att uppehålla mig vid de två områdena, herr talman!

Eftersom miljöpolitiken faktiskt i högre grad än tidigare är gränsöver-skridande så krävs det en ökad solidaritet med människor i fattigare län-der. För oss som socialliberaler är det viktigt att vi strävar efter en miljö-utveckling som gynnar hela världen. Fattigdomen tvingar många gånger fram en livsföring som allvarligt tär på naturresurserna.

Vi folkpartister är starka anhängare av frihandel. Genom frihandel ökar förutsättningarna för att lösa många av dagens stora miljöproblem. Frihandel leder till effektivare hushållning med resurser. Det leder till att miljövänlig teknik sprids snabbare. Det leder också till ökad välfärd.

Vi vill att EU med det snaraste avskaffar sina tullar mot utvecklings-länderna. Liberalism är internationalism. Av den anledningen är det självklart för Sveriges liberala parti att solidarisera sig med människor som lever i fattigare länder.

I Europa är EU ett unikt verktyg för att skapa gemensamma miljöreg-ler. EU ska kunna fatta beslut om gemensamma regler och miljöavgifter. Sådana beslut anser vi ska kunna fattas med kvalificerad majoritet.

Vi socialliberaler vill införa en europeisk miniminivå för koldiox-idskatt. Men en europeisk koldioxidavgift är i sig inte nog för att klara utmaningen med att stoppa växthusgaserna. Unionen måste skapa en gemensam handel med utsläppsrätter för växthusgaser. Sverige bör i avvaktan på ett EU-system införa sådan handel med utsläppsrätter på nationell nivå så snart som möjligt.

Hotet mot ozonskiktet ligger främst i fortsatt eller ökande produktion och användning av ozonnedbrytande ämnen i andra länder. Med tanke på att det i dag finns fullgoda tekniska alternativ för de allra flesta ozonned-brytande ämnen ska Sverige driva på utvecklingen. Sveriges möjligheter att minska svavel- och kvävenedfall och halter av marknära ozon är till stor del beroende av åtgärder i Europa eftersom merparten av nedfallet i

Sverige kommer från kontinenten. Vi vill att EU inför en miniminivå för svavelbeskattningen. EU bör också införa gemensamma regler för att minska utsläppen av kväve.

Sverige bör arbeta kraftfullt för en förändring av EU:s kemikalielagstiftning. Vi vill att utredningsansvaret ska gälla alla kemiska ämnen och att information om alla kemiska ämnens egenskaper ska finnas tillgänglig.

Östersjöproblematiken är en viktig EU-fråga. Utsläppen kring Östersjön kräver gemensamma lösningar på framför allt EU-nivå, men också på nationell nivå. Den bästa miljöinsatsen för att stärka regionen kring Östersjön är att arbeta för att våra grannländer blir medlemmar i EU. Sverige måste verka för att Östersjösamarbetet blir effektivare. Jag menar att samarbetet runt Östersjön i dag för mycket handlar om former och för lite om efterlevnad av gällande överenskommelser. Sverige måste verka för en lag om miljölots på alla lastfartyg som trafikerar Östersjön. För att minska utsläppen av olja och miljögifter är ett införande av sanktioner för dem som gör överträdelser en viktig åtgärd. Men för att det ska vara möjligt krävs ju att alla länder runt Östersjön har mottagningshamnar för förorenat vatten.

Samverkan med våra grannländer bör också inriktas på att minska koldioxidutsläppen på ett effektivt sätt. Ett viktigt inslag är då teknik- och kunskapsöverföring till de baltiska staterna, Polen och Ryssland.

EU måste också fungera som en arena för att t.ex. samordna gods-transporter inom hela EU på järnväg, liksom för transporter av bilar på järnväg inom hela EU. Det är också en olöst och viktig uppgift för EU.

Vi menar att den återstående tiden av Sveriges ordförandeskap i EU måste användas till att ta initiativ som gör att parallella processer inom Europeiska unionen och den internationella frihandelsorganisationen WTO får ny fart. En förändring av politiken är viktig.

Vi anser att ett av problemen med den förda europeiska jordbrukspolitiken är överproduktion som medför dumpade världsmarknadspriser, vilket slår ut jordbruket i u-länderna eller omöjliggör framväxten av en livsmedelsproduktion för lokal avsalu och för export.

Ett annat problem är en kraftig specialisering av jordbruksproduktionen i Europa. Det har medfört negativa effekter på miljön och utgör faktiskt också ett hot mot människors hälsa. Metoderna har också rest allvarliga etiska frågor om förhållandet mellan människor och djur.

Ytterligare ett problem som vi pekar på är slöseri med skattemedel. Dessa medel hade kunnat göra mycket större nytta på något annat sätt. Omfattningen av EU:s jordbrukspolitik är ett stort problem för unionens angelägna östutvidgning.

Vi har satt upp flera mål för att reformera jordbrukspolitiken, t.ex. internationell solidaritet, större möjligheter för jordbrukare i tredje världen att producera mat, säker mat av hög kvalitet till Europas konsumenter, biologisk mångfald, radikalt minskat läckage av kemikalier och växtnäringssämnen, etisk djurbehandling, bevarande av kulturvärden och kulturbygder. Det är viktiga uppgifter för EU att ta tag i nu.

Anf. 74 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! Den här debatten handlar om EU:s framtid. I diskussionen här i kammaren i dag, och även i medierna, behandlas vi som till-

hör EU-motståndarna på ett sätt som jag tycker är ganska dåligt. Man anklagar alltid EU-motståndarna. Det har vi märkt här i debatten också. EU-motståndare är mot samarbete. EU-motståndare är isolationister. EU-motståndare är mot miljön, för det är bara EU som kan lösa miljöproblemen. Jag tillhör ju de gröna, och man undrar varför vi kan vara EU-motståndare när det finns andra gröna partier som tycker annorlunda. Alla här i riksdagen vet att vi tycker väldigt olika i EU-frågor inom samma partier på Europainivå. Det finns väldigt många olika frågor. Det gäller för socialdemokrater, moderater, folkpartister och miljöpartister. Det gäller för vänsterpartisterna också. Samma partigrupp tycker olika i de olika länderna i EU-frågor.

När det gäller miljöfrågorna får man ofta höra att vi inte kan rädda sjöarna om vi inte har en miljöpolitik på EU-nivå, och Anna Lindh var också inne på det i dag. Det är det enda sättet att föra en bra miljöpolitik på. Jag skulle verkligen vilja analysera vilken miljöpolitik som behövs. Vilken politik är det EU bidrar till? Jag skulle vilja säga att EU är en miljöbov i dag. EU skapar mer miljöförstöring än EU lyckas rätta till utslaget på hela EU.

En av grunderna för det är det faktum att handelsintressen går före miljöintressen på EU-nivå. Det är det som gör att vi inte har en stark kemikaliepolitik på EU-nivå. Problemet är att man som enskilt medlemsland inte har rätt att gå före och ställa högre krav när det gäller vilka kemikalier som får finnas i livsmedel. Ett företag eller en skola i ett land får inte ställa miljökrav när man köper upp t.ex. datorer. Det anses vara ett handelshinder. Det här blir ett grundproblem. Vi får ingen bra miljöutveckling på grund av detta.

När det gäller sjöarna ser vi i dag en jordbrukspolitik på EU-nivå som främst subventionerar och stöder det konventionella jordbruket där man bl.a. använder bekämpningsmedel som leder till att sjöar förorenas.

Det här är väldigt allvarliga problem som den politik som förs i EU tyvärr bidrar till. Ändå säger man alltid att EU är bra för miljön och är man mot EU så är man mot miljön.

Det som EU borde göra på miljöområdet, det som är bra att det sker på internationell nivå, är t.ex. att lösa de frågor som måste lösas på global nivå. Det gäller t.ex. frågan om växthusgaser som diskuterades här tidigare. För att minska växthuseffekten måste vi naturligtvis minska koldioxidutsläppen. Där vore det bra om vi jobbade internationellt. Ett av de mest effektiva sätten att minska koldioxidutsläppen är att införa en miniminivå på koldioxidskatt. Vi vill gärna göra det internationellt på EU-nivå, Europainivå och FN-nivå. Men här bromsar tyvärr Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i riksdagen. De vill inte att EU ska fatta ett beslut om en miniminivå på koldioxidskatt på EU-nivå. Sverige vill att man ska komma överens om att alla länder ska göra det. Här ska det inte finnas överstatlighet. Men det är just på det här området som EU skulle kunna göra någonting för miljön.

Jag tycker ändå att man ska betänka att man måste kunna vara emot EU. Det måste kunna accepteras. Man hör diskussioner om vad som händer i EU och om vad som är demokratifrågor. I dag diskuterade man Nicefördraget. Man fattade beslut om det som man kallade för Amsterdamsresterna. Min kollega Per Lager frågade varför vi inte skulle ha en folkomröstning om de beslut om fördragsändringar som fattades i Nice.

Man säger då: Men det gäller ju bara Amsterdamresterna, så det är inte så intressant. Nej, det låter inte så mycket när man talar om Amsterdamrester, men likväl var det fråga om fördragsändringar och ökad överstatlighet på ett antal områden, beslut som man borde få ta ställning till i en folkomröstning. Det vill man dock inte utan kallar det för Amsterdamrester som inte är så viktiga.

Det finns också mycket annat på EU-nivå som göms bakom ord. Det förekommer ”processer”, politiska beslut som tas i små steg. Först uttalar man sig, sedan fattar man beslut och därefter försöker man komma fram till samma politik på EU-nivå. Det kan gälla på alla möjliga områden, och jag tycker att detta är oroväckande.

När man som EU-motståndare tar upp sådant här får man t.o.m. höra uttryck här i debatten som ”Snälla!” Man får som EU-motståndare ibland höra lite nedsättande kommentarer, och jag tycker att det är väldigt sorgligt. Jag hoppas att vi kan diskutera mer i sak och att vår inställning kan accepteras och respekteras. Den överensstämmer i dag med uppfattningen hos en majoritet av den svenska befolkningen, och det finns partier som är emot EU. Vi bör kunna föra en konstruktiv diskussion utifrån olika uppfattningar.

Jag vill väldigt snabbt också ta upp en annan fråga. Det har nu gått ett antal år sedan vi blev medlemmar i EU. Något som hitintills inte har gjorts är en undersökning av vad EU-medlemskapet har inneburit för svensk politik, för den svenska budgeten och för det svenska självstyret. Jag tycker att man borde initiera en utredning för att få fram konsekvenserna. Då skulle man också få ett bättre underlag för den framtidsdiskussion som ska föras inom EU.

En fråga som ingen har nämnt i dag men som är väldigt viktig är hur statsbidragsreglerna påverkar den svenska skattepolitiken. Skattepolitik är en väldigt central del av ett lands ekonomiska politik. Något som är chockerande är att ministrar i dag vaknar upp med förvåning över det sätt som EU-reglerna inverkar på. Vi får t.ex. inte längre ha sänkta arbetsgivaravgifter i norra Sverige, vilket vi har haft tidigare. EU:s kommission säger nej till detta. Vi har också svårigheter med att veta vilka energiskatter som vi kan ha, för vi vet inte vilka regler EU:s kommission kommer att införa i framtiden eller vilken tolkning som kommissionen gör när vi lämnar in ett förslag eller underrättar om vilka skatteregler vi vill ha.

Jag skulle kunna gå in på många skatteområden och ta upp enskilda förslag som EU:s kommission över tiden har gjort olika tolkningar av. Detta är väldigt olyckligt, för skattepolitik är ett centralt område där man borde kunna föra en självständig politik på svensk nivå. Med dagens EU-regler kan man inte göra det, och det är en ordning som behöver ses över.

Anf. 75 HARALD NORDLUND (fp) replik:

Herr talman! Yvonne Ruwaida börjar med att peka på en del olösta miljöproblem och använder dessa som motiv för att vi inte skulle delta i ett europeiskt samarbete. Yvonne Ruwaida kommer senare in på frågan om en miniminivå för koldioxidskatt och säger att det kan vara en uppgift för EU att försöka skapa en sådan. Det tycker också vi. Men jag vill, herr talman, ställa några frågor till Yvonne Ruwaida.

Vi är eniga om att koldioxidskatten är en viktig fråga för länderna inom EU. Kan inte frågan om en minskning av svavel- och kvävenedfal-

let vara en viktig fråga för EU? Kan inte förändring av kemikalielagstiftningen inom Europa vara en viktig uppgift för EU? Kan det inte vara så att Östersjöproblemen löses på bästa sätt genom samverkan mellan de europeiska länderna inom ramen för EU? Kan dessutom inte tillskapande av miljölots för att komma ifrån de här problemen på haven, inte minst i Östersjön, vara en viktig uppgift för EU att försöka träffa en överenskommelse om?

Prot. 2000/01:107
9 maj

EU:s framtidsfrågor

Anf. 76 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Herr talman! När det gäller miljöfrågorna sade Harald att det finns en del olösta frågor. Tyvärr har miljösituationen på en del områden försämrats på grund av EU-medlemskapet. Låt mig peka på exemplet livsmedelstillsatser. Vi har efter EU-inträdet tvingats godkänna mer än hundra tillsatsämnen som tidigare har varit förbjudna. Det är en försämring för svensk del.

När det gäller bekämpningsmedelsrester är det så att vi på grund av EU:s jordbrukspolitik inte har haft samma möjligheter att konvertera jordbruket till ett ekologiskt jordbruk och minska bekämpningsmedelsanvändningen.

På kemikaliesidan tycker jag inte att det är en bra idé att ha gemensamma regler på EU-nivå. Om det vore fråga om minimiregler och länderna hade rätt att gå före, vore det bra på kemikalieområdet. Det är helt acceptabelt. Problemet är att det i dag är fråga om maximiregler.

När det gäller koldioxidskatt och svavelavgift har vi tidigare tydligt deklarerat att vi kan tänka oss överstatlighet. Om detta är mitt parti och Folkpartiet överens i EU-nämnden. Det är områden där både EU och andra internationella forum kan spela en roll och där överstatlighet behövs. Det kan gälla på EU-nivå och på andra nivåer, men det innebär inte att det bör finnas en överstatlighet i de andra frågorna. Däremot kan det gärna förekomma ett mellanstatligt samarbete på dessa områden och väldigt gärna också ett utbyte av kunskaper osv.

Det problem som vi i dag ser främst i kemikaliefrågorna är att det blir en konflikt mellan handelsintressen och miljö- och hälsointressen, där handelsintressena i EU går före.

Anf. 77 HARALD NORDLUND (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att Yvonne Ruwaidas svar var väldigt avslöjande. När det gäller jordbruksfrågorna tror jag väl att de flesta i dag kan konstatera att vi ska vara glada för att vi har EU-samarbetet, mot bakgrund av de problem som vi har haft och fortfarande har inom jordbrukssektorn.

Vad beträffar de olika miljöfrågorna säger Yvonne Ruwaida att man bör bedriva ett samarbete. Det är precis det som också vi säger. Man ska samarbeta inom EU. Vilka former menar Yvonne att vi skulle använda för att komma åt kemikalieproblemen, koldioxidproblemet, problemen i Östersjön och problemen med den biologiska mångfalden? Vi står inför gigantiska problem, men det tas nu viktiga steg inom det europeiska samarbetet inom ramen för EU.

Det räcker inte med att säga: Vi ska samarbeta, men vi vill inte samarbeta på det sätt som sker nu. Vi tycker på vårt håll att det är viktigt att

Anf. 78 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Herr talman! Hade EU varit det miljöprojekt som vissa här hävdar att det är, hade EU varit handlingskraftigt och antagit direktiv om miniminivåer för koldioxidskatt. Den frågan ligger i dag och skrotar hos EU-kommissionären Bolkestein, och den verkar inte kunna väckas till liv igen under den närmaste tiden. Det är väldigt sorgligt, för jag tycker att vi har varit väldigt tydliga. När det gäller beskattning, t.ex. en svavelavgift eller koldioxidskatt, kan vi tänka oss miniminivåer på EU-nivå och överstatlighet, dvs. att ett eller flera länder blir överkörda av andra och måste acceptera en miniminivå.

När det t.ex. gäller kemikaliepolitik och jordbrukspolitik vill vi inte ha överstatlighet. Vad angår kemikaliepolitiken har man dessutom i dag maximiregler. Man får inte lov att ställa högre krav. Däremot vill vi gärna ha ett samarbete. Om man kommer överens om miniminivåer är det inget problem så länge det är miniminivåer och ingenting annat. Problemet med kemikaliepolitiken är att den har maximinivåer. Dessutom har man inte rätt att i offentlig upphandling ställa de miljökrav som man vill ställa. Det finns kanske en fabrik i Italien som i dag fortfarande inte kan tillverka en dator på ett mer miljövänligt sätt. Därför får man alltså inte vid en offentlig upphandling i Sverige ställa det här miljökravet, för då diskrimineras företaget i Italien. Det är absurt när det finns företag som kan producera den här miljömässigt bättre produkten.

När det gäller jordbrukspolitik måste jag nog säga att vi har väldigt olika uppfattningar om hur lyckat det är med EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Jag ser EU:s gemensamma jordbrukspolitik som ett stort misslyckande, och en del av de problem som vi har sett på senaste tid är orsakade av att vi har ett väldigt storskaligt, konventionellt och industriellt jordbruk som har understötts just av dessa subventioner på EU-nivå. Man har inte gått mot ett mer småskaligt, ekologiskt jordbruk.

Anf. 79 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Yvonne Ruwaida inledde med att säga att EU-motståndarna behandlas illa både här i kammaren och utanför. Jag ska inte närmare gå in på den frågan utan egentligen till en början konstatera att Miljöpartiet om jag inte minns fel förband sig att följa folkomröstningsbeslutet om medlemskap i EU. Senare har man tyckt att vi ska lämna EU.

Jag tänker på alla de problem som finns, t.ex. förslaget om koldioxidskatten som ligger och skräpar hos Bolkestein. Skulle det bli lättare att genomföra det om Sverige följde Miljöpartiets råd och lämnade Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen? Det är den ena frågan.

Den andra frågan gäller att det fanns en mycket bred majoritet i kammaren för EES-avtalet. Miljöpartiet fanns inte i riksdagen då, så jag vet inte vad Miljöpartiet hade för uppfattning om EES-avtalet. Men många av de här problemen, bl.a. upphandlingsfrågan som Yvonne Ruwaida tar upp när det gäller miljökrav på datorer, har väl ingenting att göra med medlemskapet. Det har egentligen att göra med EES-avtalet,

som jag förstår att svenska folket tyckte var ett ganska lagom steg i de här sammanhangen.

Min fråga är: Är det så att Miljöpartiet var emot också EES-avtalet? I så fall är ju kritiken berättigad. Var man för EES-avtalet är det faktiskt så att alla inre marknadsregler hade gällt i Sverige oberoende av om folkomröstningsresultatet hade blivit ja eller nej till en svensk anslutning till EG och den europeiska unionen.

Anf. 80 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Herr talman! Först vill jag kommentera frågan om folkomröstning och huruvida man respekterar folkomröstningsbeslut. Efter folkomröstningen har vi respekterat beslutet här i kammaren. Det vet alla här i kammaren om att vi har gjort. Däremot innebär inte det faktum att folkmajoriteten en gång har tagit ställning i en folkomröstning att det blir någon slags förändring av människors åsikter.

Säg samma sak till den majoritet av Sveriges befolkning i dag som är emot EU! Säg till dem: Det har varit en folkomröstning. Tyvärr – ni måste älska EU nu, för nu är vi med. Vi har haft en folkomröstning och ni kan inte ha en annan uppfattning.

Vi har inte röstat mot EU här i riksdagen eftersom folkomröstningen sade ja till EU. Det är den respekten man visar en folkomröstning, att man följer beslutet. Det vi senare har krävt är att varje fördragsändring som sker, varje förändring som gäller EU:s kompetens och hur man fattar beslut på EU-nivå, behöver följas upp med en ny folkomröstning. Men det vill man inte göra från den svenska regeringens sida, och inte från Moderaternas sida heller. Man vill inte underställa varje ny fördragsförändring ett beslut av folket.

Man säger att det nu finns något slags stort mandat för att i all framtid fatta beslut om vad EU ska göra och hur EU ska utvecklas utan att fråga folket. Det räcker med att vi har diskussionsforum, kanske en riksdagsdebatt och låter människor säga något på nätet. Men de ska inte få delta i en folkomröstning och säga sitt.

Vi har sagt att varje gång man gör en fördragsändring på EU-nivå måste svenska folket få ta ställning till det. Blir det då ett nej till fördragsändring och det inte accepteras av de andra EU-länderna måste man också överväga frågan om medlemskap eller inte igen. Det är inte så att en folkomröstning leder till en sanning i all evighet.

Nu är min talartid slut. Jag återkommer till de andra frågorna senare.

Anf. 81 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ser fram emot svaret på den egentliga frågan om EES-avtalet och inre marknadsreglerna.

Såvitt jag förstår är Miljöpartiets politik i dag att Sverige ska utträda ur Europeiska unionen. Det går att drapera det i väldigt många ord. Men såvitt jag minns hade Miljöpartiet inget villkor i folkomröstningskampanjen som innebar att det skulle folkomröstas om varje fördragsändring i fortsättningen. Det är väl så med folkomröstningar. Många vill ha dem – före. Resultaten älskas av dem som det går bra för och man tycker illa om det bland dem som förlorar. Det är den allmänna tendensen kring folkomröstningar.

Sedan får jag komma tillbaka till frågan, eftersom politiken är att vi ska utträda ur Europeiska unionen: På vilket sätt förbättras Europeiska unionens miljöpolitik genom att Sverige utträder?

Anf. 82 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Herr talman! I första hand, kan jag säga, skulle jag vilja ha en så stor förändring av EU så att EU sysslar med det som jag tycker kan ske på EU-nivå. Det är en väldigt radikal förändring. Det innebär att EU t.ex. ska syssla med miniminivåer på koldioxidskatt och svavel, alltså med sådana frågor som verkligen borde ligga på EU-nivå. Det innebär en rejäl bantning av dagens EU. Jag tror att det är väldigt svårt att nå ända dit. Snarare tror jag att utvecklingen går åt ett annat håll; att EU sysslar med alltfler frågor.

Varför tror jag att Sverige skulle kunna ha större påverkan om vi var utanför EU? Jag tror att om Sverige hade sagt nej till EU i folkomröstningen, eller gör det framöver, måste man också omförhandla EES-avtalet. EES-avtalet som det ser ut i dag har sina brister. Vi är kritiska till delar av dagens EES-avtal. Vi hade dock rätten att gå före på vissa områden, t.ex. när det gäller livsmedelstillsatser. Där är det EU-medlemskapet som hindrar oss att ställa högre krav. Det är inte EES-avtalet som har hindrat oss att ha den miljöpolitik och den matpolitik som vi vill ha utan det är också EU-medlemskapet. Det finns olika regler på olika nivåer. Vi anser att EES-avtalet behöver förändras.

Hur tror jag att man kan förändra en värld? Kan man förändra en värld genom att alla länder blir lika dåliga? Det är lite grann så EU ibland blir. Eller så blandar sig EU i väldigt små beslut som borde ligga på en annan nivå. Jag tror att det är väldigt viktigt att ha en situation där vissa länder kan gå före och vara pionjärer på miljöområdet och att inte ha den likriktning som vi i dag ser på EU-nivån. Jag tror att den är livsfarlig. Både ekonomi och andra saker likformas mer och mer. Sakta men säkert tror jag att EU håller på att bygga upp det som jag brukar kalla ett planeekonomiskt Sovjetunionen – men med marknadsekonomisk planeekonomi.

Det är lite grann det som jag ser i dag. Jag hoppas att vi kan få en annan utveckling. Det här är en del av den debatt som vi för.

Anf. 83 Andre vice talman EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Till skillnad från Yvonne Ruwaida skulle jag vilja säga att jag tycker att det har varit en väldigt bra debatt här i dag. Det säger jag inte för att jag tycker att utvecklingen av Europeiska unionen och vårt medlemskap är positiv i alla avseenden, men jag säger det utifrån att Sverige är medlem. I mina ögon finns det ingen återvändo. Vi är medlemmar, och därav följer att vår uppgift är att samarbeta och göra det bästa möjliga av vårt medlemskap.

Jag säger det också för att jag tycker att den debatt som vi har haft här i riksdagen i dag är bra. Det är bra att riksdagen – äntligen, skulle jag vilja säga – tar sig ton och sätter ned foten för att öka sitt inflytande över Sveriges agerande i Europeiska unionen. Jag tänker bl.a. på att vi nu lyfter fram framtidsfrågorna och visar vad vi som riksdag tycker är viktigt. Även om vi har olika åsikter inom olika partier och mellan partierna är det ändå riksdagen som sådan som uttalar sig.

Vi pekar också på betydelsen av hur riksdagen agerar och av att vi ligger steget före och inte bara kommer några dagar innan regeringen ska åka till Bryssel och driva en viss fråga. Det är viktigt att vi kommer med på ett tidigare stadium i utredningar och på andra sätt.

Vi har talat om COSAC, samarbetet mellan olika parlament och parlamentariker. Men det gäller också det samarbete vi bedriver mellan olika fackutskott här i riksdagen och mellan utrikesutskottet i Sverige och de andra medlemsländernas utrikesutskott. Det är en typ av samarbete som har kommit och som jag tror att vi måste stärka alltmer för att visa att EU inte är regeringarnas ensamma arena. Det är inte heller EU-parlamentets, utan de nationella parlamenten har här en väldigt viktig roll.

Jag vill peka på en framtidsfråga som inte har kommit fram i debatten så mycket i dag. Det gäller EU:s utvecklingssamarbete. Jag, och många med mig, är oerhört kritisk till hur det ser ut i dag. Vi kan inte bortse från att en så stor andel av vårt svenska bistånd, för år 2000 var det 757 miljoner, går i väg till EU:s bistånd. EU är dessutom en av världens största biståndsgivare. Oavsett om vi tycker att det är bra eller inte är det av allra största vikt att vi lägger oss i och försöker att påverka utvecklingen.

Jag är av den åsikten att EU egentligen inte borde ha en gemensam biståndsorganisation och gemensamma projekt. Jag tycker inte att det i grunden är EU:s kompetensområde. Snarare skulle man via samarbete länderna emellan se till att varje land satsade mer. Men kritiken mot utvecklingsarbetet är så omfattande att det även med de reformer som görs i dag skulle ha varit bättre på ett annat sätt. Men nu har vi en organisation. Därmed måste vi försöka se till att den utvecklas så gynnsamt som möjligt.

Där menar jag att grundreceptet borde vara att se till att de gemensamma resurserna inom EU läggs ut på entreprenad till de olika medlemsländerna – svenska Sida, danska Danida etc. – där det finns kompetens. Jag tror inte att jag går för långt om jag säger att väldigt mycket av biståndsverksamheten inom EU i dag sköts på ett sätt som gjordes på 60- och 70-talet på Sida. Man skulle ha mycket att lära därifrån.

Jag ska inte upprepa allt som sagts i den omfattande kritiken, eftersom det är väl känt. Det gäller hur den europeiska utvecklingsfonden 1958 utvecklades till Loméavtalet och livsmedelsbiståndet. En viktig del var att få en avsättning för EU:s livsmedelsöverskott. Men biståndet användes också som ett instrument för att uppnå andra förmåner för EU-länderna, och det gick i huvudsak till de gamla kolonierna.

Vi kan också peka på hur ECHO, katastrofbiståndet, har varit föremål för omfattande utvärderingar. Korruption och pengar som har kommit fel har varit påfallande. Den låga utbetalningsgraden är någonting annat. Det nya Cotonouavtalet där 77 AVS-länder är med och där fattigdomsbekämpning under det 20-åriga avtalet står i fokus är av stor vikt och är en positiv utveckling där man kan se en förändring.

Jag menar att det inte räcker. De reformer som har gjorts är väsentliga. Den nya kommissionären Poul Nielsen har gjort ett bra arbete liksom de svenska representanter som är aktiva på området. Men det återstår väldigt mycket att göra. Jag tycker att Sverige med kraft måste driva exempelvis frågan om barnets rättigheter, miljöfrågor och jämställdhetsfrågor förutom fattigdomsbekämpningen. Där har vi väldigt mycket ett

konstaterande och en målsättning på papperet. Men i praktiken har det inte skett särskilt mycket.

Inte bara svenska regeringen utan även vi från riksdagens sida måste vara aktiva och följa med olika projekt och försöka påverka. Det är också av väldigt stor vikt hur vi påverkar EU:s bistånd, eftersom vi kan se en mycket positiv utveckling i Sverige vad gäller stödet för internationellt samarbete. Den internationella solidariteten har ånyo kommit fram och omfattas av alltfler.

Människor är villiga att hjälpa och tycker att biståndet är ett viktigt instrument. Men om man ser missbruk och hur unionens pengar inte används på avsett sätt kan det också få effekter för det svenska biståndet och biståndsviljan. Därför menar jag att en av de viktigaste framtidsfrågorna är hur den internationella solidariteten som kanaliseras via EU ser ut och hur vi utformar den.

Den måste höra till de viktiga framtidsfrågorna. EU kan inte operera på egen hand. Det måste också från EU:s sida vara ett engagemang och ett arbete för att utveckla situationen och bidra till en positiv utveckling i de fattigaste länderna i världen.

Anf. 84 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Herr talman! Detta är ett bra betänkande eftersom det ändå visar en vilja från det sammansatta utskottet att försöka att komma till rätta med den bristande legitimiteten och den klara försämring av vår demokrati som EU-medlemskapet innebär. Detta till trots tillåter jag mig att problematisera.

Jag vill för det första påminna om unionens födelse. När Jean Monnet skrev utkastet till det som blev Schumandeklarationen gjorde han det utifrån sina krigserfarenheter. Han hade jobbat med att samordna transporter hos de allierade. Han visste att det var svårt att få olika länder att fungera tillsammans.

Han ansåg också att Europa befann sig i nöd. Det gjorde det väl också. Det här var precis efter kriget. Europa kunde inte självt ta ansvar för sin säkerhetspolitik och sina egna angelägenheter över huvud taget. Därför drog Jean Monnet slutsatsen att man fick göra avkall på demokratin och sätta effektiviteten i högsätet.

Det gjorde att hans utkast byggde på att man skulle skapa en oåtkomlig överstat. Smaka på orden: oåtkomlig överstat. Det skulle innebära att det skulle vara lätt att ta ytterligare steg i integrationsriktning, men det skulle vara väldigt svårt att ta ett steg tillbaka. Vi kan i dag konstatera att han var väldigt framgångsrik i detta. Det arvet lever kvar. Det allra tydligaste och glasklara uttrycket för detta är EMU.

För det andra vill jag ta upp den omdefiniering av demokratibegreppet som har skett under resan in i EU-medlemskapet. Det är skildrat i en doktorsavhandling av Kerstin Jacobsson. Hon har kunnat påvisa hur man för att kunna legitimera EU-medlemskapet har fått lov att omdefiniera demokratibegreppet. Man har gått från procedur till s.k. effektivitet.

Det har i princip inneburit att vi har kommit tillbaka till samma syn på demokrati men även på ekonomi som rådde vid tiden före första världskriget. Det är i nuvarande system förbjudet att bedriva keynesiansk politik. Den frågan har nog aldrig svenska folket känt att det ställts inför. Jag tror keynesianismen verkligen hade en djup folklig förankring.

Varför har det då blivit förbjudet att bedriva keynesianism? Jo, det handlar naturligtvis om att EU-systemet garanterar kapitalets fria rörlighet. Det är när kapitalet blir fritt rörligt som maktskiftet sker. Då går makten från politiken till kapitalet.

Det kan illustreras av att det egentligen finns tre möjliga mål för valutapolitiken. Det ena är fri rörlighet för kapitalet. Det andra är valet av valutapolitisk strategi, fast eller rörlig växelkurs. Det tredje är självständig ekonomisk politik. Men man kan inte tillämpa alla de tre målen samtidigt. Man måste välja bort något.

Det som vi har valt bort genom vårt EU-medlemskap är en självständig ekonomisk politik. Nu lever vi i ett ganska anständigt politiskt klimat i alla fall, eftersom vi har en regering som har lyckats sköta ekonomin så föredömligt och har skapat så goda förutsättningar för företagande i det här landet att vi inte har drabbats av marknadens fördömande. Men det minsta som det går snett i vår ekonomi kommer dessa krafter att göra sig gällande. Då kommer vi att se hur snävt vårt handlingsutrymme är. Så redan EU-medlemskapet fångar oss i den här fällan, och skulle vi gå med i EMU kommer den situationen att cementeras.

Ingenting av det här berörs i betänkandet. Det tycker jag är en allvarlig brist. Det finns heller ingenting i betänkandet som refererar till de varningar som olika forskare har fört fram kring EU-systemets framtida förutsättningar. Det är en annan brist.

EU:s egna framtidsforskare har skisserat scenarier som är ganska dramatiska i sina utfall och som inte betecknas som helt osannolika. Hans Agné har beskrivit problematik i en av underrapporterna till Demokratiutredningen. Sverker Gustafsson har också i sin forskning visat på hur oerhört avgörande stabilitetspakten är för EU:s framtida funktionsätt. Jag har inte tid att gå in på detta närmare nu, men hoppas kunna återkomma till det någon annan gång.

Herr talman! Det är viktigt med de konstitutionella överväganden som görs i utskottet. Men det är ändå så att det som i grunden kommer att avgöra EU:s framtid är om medlemsländerna och medborgarna kan anpassa sig till EU:s ekonomiska tvångströja. Det är det som är det avgörande. Det är de ekonomiska spänningarna som i slutändan kommer att diktera EU:s funktionssätt.

Jag vill avsluta det här anförandet på samma sätt som jag har gjort tidigare med att säga att i EU är makten diffus och auktoritär, i EMU är makten tydlig men oåtkomlig.

Anf. 85 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Betänkandet från konstitutions- och utrikesutskottet kallas EU:s framtidsfrågor. Det ska främja en bred debatt om EU:s utveckling. Opinionsstödet för EU är i Sverige på precis samma låga nivå som för 25 år sedan. Konstigt? Nej, inte för den som har läst dagens betänkande.

Svaren är få och otydliga. Vad innebär Niceavtalet? Vad innebär rättighetsstadgan för vårt nationella självstyre, för vår svenska lagstiftning och för vår parlamentarism?

Min motion K366, *Nya EU-avtal och folkomröstningar*, ansågs inte höra hemma under ämnet EU:s framtidsfrågor. Motionen berörde dock den viktigaste av alla framtidsfrågor, en stat eller en hybrid av fransktysk

modell. Den berörde Niceavtalet, rättighetsstadgan och på det riktigt konkreta planet den lagstiftningsteknik som EU använder sig av för att få igenom nya avtal. Jag ska vara opassande konkret gällande lagstiftningsavtalet.

Amsterdamavtalet som följde upp Maastrichtavtalet innehöll 8 titlar, 34 protokoll och 58 deklARATIONER men också 300 sidor ändringar och tillägg till alla tidigare avtal. Det hela var och är så krångligt att British Management Data Foundation gav ut en hel bok på enbart 350 sidor som ställde samman texterna från de olika avtalen i en tabell med tre kolumner, som gjorde det möjligt att se vad förslagen innebar. Utan denna bok hade de brittiska parlamentsledamöterna haft det lika svårt som vi i Sverige att förstå EU:s avtal och fatta vettiga beslut. Det är väl också därför som de brittiska parlamentarikerna är de mest insatta, de mest vrånga i EU-frågor och de mest kunniga kritiker som finns av EU:s ambitioner.

Min slutsats i motionen var att nya avtal kräver avsevärt längre handläggnings- och motionstider och ett mycket bättre beslutsunderlag. Avtalen berör nämligen hjärtpunkten, den svenska suveräniteten. Drastiskt uttryckt handlar det om ifall Sverige ska finnas kvar som självständig nation eller inte. Det finns ingen viktigare fråga för oss svenskar. Därför krävs beslutande omröstningar om alla avtal.

Det är synd att min motion inte behandlades. Den hade även i detaljer kunnat bidra till lite bättre texter i betänkandet. Avsnitt 5.2 t.ex. hade kunnat bli mer läsvärt. Antagligen hade slutsatserna också blivit radikallare.

EU är inne på fel väg. Unionsvägen passar inte ett Europa med olika språk, olika historia och olika traditioner. Ja till samarbete, ja till handel, ja till institutionell konkurrens, men nej till en alltmer svällande byråkrati och nej till en önskan att skapa en superstat. Förbundskansler Schröders förslag häromdagen är oroväckande.

Förenklingar av fördragen räcker inte för att göra EU mer folkvänligt. Att diskutera detaljer i kompetensfördelningen mellan EU och medlemsstaterna räcker inte. Det krävs djupgående förändringar av fördragen för att kunna förena vår och andra länders självständighet med samarbete, fri rörlighet och institutionell konkurrens, som i sin tur leder till korsbefruktnings- och utveckling för att bevara det europeiska arvet. Jag ber av denna anledning att få avstå från att stödja reservation 2. Den är bättre än utskottstexten men inte tillräckligt bra. Jag kommer att avstå från att rösta i den omröstningen.

Symtomatiskt är att betänkandet om framtidsfrågor behandlar en demokratisk självklarhet – offentlighetsprincipen. Öppenheten är något främmande för EU. Det har varit en seg kamp om de förbättringar som nu gjorts, men fortfarande finns goda möjligheter att hemligstämpla det som inte ska synas.

Jag stöder reservation 1. Kafkas mardrömmar hör inte hemma i vårt land.

I samband med skandalerna vid EU-kontoret här i Stockholm avskedades en s.k. lokalanställd. Hon ville få fram motiveringarna till varför hon avskildes från sitt jobb. Det fick hon inte. Det fick inte heller tingsrätten. Man sade att de var hemligstämplade under *community law*, och den lagen står över svensk lag.

Lägg märke till två saker, dels att vi här talar om en svenska som var lokalanställd här i Stockholm – det är sådant som man brukar tala om i kolonier – dels att svensk lag måste underordna sig *community law* här i Stockholm, i Stockholms tingsrätt. Jag tycker, och det är därför som jag har gått upp och sagt de här orden, att det är viktigt att skydda vårt land och våra medborgare. Det är för mig den viktigaste framtidsfrågan.

Anf. 86 WILLY SÖDERDAHL (v):

Herr talman! Vi ska ha en bred debatt om EU och framtidsfrågorna. Det är bra, och vi har ju alla ett ansvar för detta. I betänkandet uttrycks det på flera ställen en önskan om en sådan bred debatt där både allmänhet och intresseorganisationer ska delta.

Min erfarenhet är att många människor som man träffar har åsikter om och synpunkter på vårt förhållande till EU. Däremot är det betydligt färre som har kunskap om och intresse av strukturen och hur besluten fattas inom unionen. Det gör att allmänheten oftast stannar vid att ha en åsikt. Sällan går man vidare till aktiv handling, kanske därför att det inte finns något självklart forum där man framför åsikter. Avståndet mellan medborgare och beslutsinstitution är alldeles för långt.

Jag menar inte att vi inte ska försöka få till stånd en bred debatt om EU:s framtidsfrågor. Men jag är pessimistisk till att det blir ett brett deltagande om man med det menar vanliga medborgare, på grund av det långa avståndet till besluten. Vi i det svenska parlamentet måste framföra i EU att det är så.

Vill vi ha ett medborgarnas Europa måste beslutsstrukturerna ändras. EU måste lämna ifrån sig beslutanderätt till de nationella parlamenten, där det finns en direkt koppling mellan väljare och beslutsfattare. Först då kommer vi att få en verkligt bred debatt.

Medborgare som inte känner att de kan påverka besluten i någon nämnvärd omfattning deltar inte i någon debatt eller aktiv beslutsprocess. Det är en farlig utveckling, som vi måste ta på största allvar.

EU:s institutioner har hittills inte tagit till sig kritiken. Europaparlamentet framför i sitt betänkande om EU:s framtid följande: "Parlamentet anser att denna debatt bör innehålla en lämplig upplysningskampanj så att man förklarar för europeerna vad saken gäller och motiverar dem att delta aktivt." Här visar en av institutionerna prov på den ovanifrånattityd som finns. Medborgarna förstår inte själva, utan de måste upplysas om vad de ska diskutera. Med det synsättet kan man inte få en bred debatt.

Ber man om synpunkter får man inte ha facit klart. Då måste man också vara beredd att ändra sig efter dessa synpunkter.

Som påpekas i betänkandet är lobbyorganisationer mycket aktiva inför ett beslut. De informerar sig och försöker påverka förslagen på ett mycket tidigt stadium. Det förhållandet är i sig tveksamt. Här måste de nationella parlamenten bli en motkraft som tar till vara medborgarnas intressen.

Intresseorganisationer tar ofta ställning i enskilda sakfrågor inom EU, det som rör deras intresseområde. Däremot tar de inte så ofta ställning i mer principiella frågor som gäller EU:s struktur. För att engagera medborgarna i en diskussion hade det varit av vikt att intresseorganisationerna hade ägnat lite energi åt dessa frågor också. Vill man ha en federat-

ion? Vill man ha harmonisering eller mångfald? Varför vill intresseorganisationerna ha det, i så fall?

Genom att de deltar i diskussionen om EU:s framtid kan de ge ett värdefullt bidrag till den s.k. breda debatt som vi hoppas ska komma. För medborgare som inte tycker att deras egen röst hörs kan intresseorganisationerna kanalisera sina medlemmars åsikter, precis som vi kan göra i de politiska partierna.

Herr talman! Menar vi allvar med att vi vill ha en bred debatt måste vi också ta deras åsikter på allvar, även om det innebär kritik mot det rådande systemet.

Anf. 87 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Det står i betänkandet att denna debatt skapar en öppning för de nationella parlamenten, som ska finna en roll på EU-nivå. Det är ett oerhört intressant påstående. Med den erfarenhet jag har av arbete i Sveriges riksdag vågar jag hävda att vi inte kan undvika en aktiv roll på EU-nivå.

Jag ska ta några exempel från det praktiska vardagsarbetet i lagutskottet. Vi arbetar med patentfrågor, upphovsrättsliga frågor, konsumentfrågor och många frågor som rör transaktioner via Internet. Inga av dessa frågor kan i dag lösas enbart på nationalstatens arena. Om vi inte har modeller och rutiner för samarbete åt alla håll på EU-nivå, fattar vi konstiga beslut som vi sedan måste rätta till.

Nästan alla riksdagsledamöter här har varit dränkta i protester i frågan om oönskad reklam på Internet. Där hade det funnits en mycket bra möjlighet att fatta ett beslut som inte skulle ha skapat någon upprördhet och som skulle ha stämt med många beslut inom EU, om man hade förberett sig för det. Men vi valde av någon anledning en isolerad position. Detta har skapat mycket stort missnöje hos den svenska befolkningen.

Det är viktigt att vi hittar modeller och rutiner för samarbetet. Det betyder inte bara samarbete med EU:s olika organ. Det betyder också samarbete mellan olika nationella parlament, så att vissa beslut kan fattas effektivt på ett tillräckligt väl grundat underlag i god tid.

Vi måste få information redan i inledningsprocessen av arbetet med mycket svåra frågor. Vi får information punktvis. Vi har mycket få möjligheter att följa en hel arbetsprocess i frågor som inte kan lösas på nationell nivå. I de frågorna borde vi få en möjlighet att via bestämda arbetsmodeller gå in i hela arbetsprocessen.

Om den nationella riksdagen ska kunna hävda sina ståndpunkter i EU-sammanhang är det viktigt att inte endast majoritetens och regeringens ståndpunkt kommer fram. Vi har en helt annan ståndpunkt än majoriteten och regeringen i t.ex. arbetslöshetsfrågor. Men jag har svårt att finna att den svenska oppositionens synpunkt på arbetslösheten i Sverige har kommit fram i debatten i EU.

En sista punkt: För mig är EU i stor utsträckning en arena för de svagaste grupperna, därför att de genom samarbete över gränserna kan komma ifrån den positionen. Det heter med ett engelskt ord i EU-ordförrådet *empowerment*. Det är ett viktigt sätt att se på de svagaste gruppernas möjligheter.

Det är i detta sammanhang mycket intressant, gåtfullt och obegripligt vad som händer med de svagaste grupperna i Sverige. Under den första

perioden med stöd från EU:s socialfond, mål 3, kunde t.ex. de arbetslösa ta initiativ till projekt och driva fram egna projekt. Under hela år 2000 har det arbetet stannat upp, därför att svenska myndigheter inte kunde bestämma sig för hur dokumenten om arbetet mot arbetslösheten ska utformas.

Vi är nu redan i mitten av år 2001. Tror ni att de svagaste grupperna i dag har samma möjlighet som före år 2000 inom EU? Nej! AMS har monopoliserat arbetet mot arbetslösheten, och såvitt jag vet har inte en enda ny insats gjorts i Stockholmstrakten av fristående grupper av arbetslösa. Invandrarna har på så sätt förlorat en nyvunnen arena som de hade fått när Sverige hade gått in i EU. Så det finns väldigt mycket att göra just för att kunna gå vidare med det som var ett stort löfte till de svagaste grupperna när vi kom in i EU.

Anf. 88 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Jag ska också tala för en svag grupp, nämligen de icke födda, de som förhoppningsvis ska kunna leva ett liv som är lika gott som det som tidigare generationer har levt. Och vi vet alla att vi står inför stora miljöproblem som faktiskt är stora framtidsfrågor, och om vi inte löser dem så vet vi att de kommande generationerna inte kommer att kunna leva ett lika gott liv som vi har levt. Man kan säga att det är dags för oss att börja lägga om vår livsstil radikalt.

EU:s sjätte miljöhandlingsprogram skulle, om det var ett radikalt dokument, kunna leda till att kommande generationer tackade oss. Tyvärr måste vi från Miljöpartiets sida konstatera att det inte alls har den tyngd eller den radikalitet som krävs för att vi ska börja närma oss en lösning på de stora miljöproblemen.

Vi anser att Sverige under det svenska ordförandeskapet aktivt ska driva miljöfrågorna. Och vi skulle önska att man hade kommit betydligt längre när det gäller detta, bl.a. när det gäller det sjätte miljöhandlingsprogrammet.

En av de stora framtidsfrågorna i dag är klimatförändringen, där det just nu ser ut som om den förändrade synen från USA på Kyotoprotokollet kommer att leda till att vi snarare kommer att gå bakåt än framåt. Här har EU en mycket viktig roll att fylla. EU-länderna har kommit överens om att de ska minska sina utsläpp av växthusgaser med 8 % till år 2012. Men det som sker i EU i dag är tyvärr det motsatta – koldioxidutsläppen ökar. Här har EU verkligen ett ansvar för att visa att detta inte är en politisk floskel utan att det är något som betyder någonting och som kommer att innebära förändringar i framtiden för att man ska kunna uppnå detta mål. Om EU verkligen ska visa att man tar miljöfrågorna på allvar så måste denna överenskommelse om att minska växthusgaserna med 8 % till år 2012 redan nu börja synas i den praktiska politiken.

Från Miljöpartiets sida har vi krävt att en gemensam miniminivå för koldioxidskatt inom EU ska införas. Vi anser att en kilometerskatt på lastbilstransporter är nödvändig, och vi anser att det behövs en miljöbeskattning av flygbränsle. Detta är ödesfrågor för framtiden. Och det är också frågor där EU skulle kunna agera om man nu menar att man ska ta miljöfrågor på allvar.

Vi kan i dag se att varje person i EU producerar 370 kilo sopor. Här har EU också en utmaning som man måste ta tag i. Vi får ofta höra att

man har någon sorts miljögaranti inom EU. Vi börjar nu alltmer se vad den var värd, nämligen ingenting. Ett exempel är den översyn av bekämpningsmedel som just nu sker, och där Sverige tvingas godkänna bekämpningsmedel som har varit förbjudna i Sverige under tiotals år och ibland så länge som 30 år. Det är medel som är både cancerogena och bioackumulerande och som vi vet är mycket giftiga. Här är alltså miljögarantin inte vatten värd.

På samma sätt kan vi när det gäller kemikalier, som också är en ödesfråga för framtiden, se att EU sviker. I Sverige har regeringen lagt fram en kemikalieproposition som även Miljöpartiet och Vänsterpartiet står bakom. Den fick god kritik. Man ansåg att det fanns radikala förslag i den. Men bara några veckor därefter kom EU med sitt papper om kemikalier som tyvärr omöjliggjorde de ambitiösa satsningar som Sverige säger sig vilja göra. Inte heller här gör miljögarantin att vi faktiskt kan gå före. Det är dags för EU att ge olika medlemsländer möjlighet att faktiskt gå före och att man inte som i dag är så oerhört rädd för vad som kallas renationalisering, att man inte vågar ge länder möjlighet att utvecklas.

En fråga som är en ödesfråga för EU och EU:s trovärdighet är frågan om djurtransporter. I dag vet vi att 4 miljarder fjäderfän, 209 miljoner grisar, 78 miljoner får och getter och 28 miljoner kreatur vistas på vägarna. De transporteras. Dessa transporter är egentligen orsakade av ett strukturproblem som EU har byggt in. Man har subventionerat uppbyggande av stora slakterienheter i framför allt södra Europa, framför allt i Italien och Spanien. De är så stora att man inte har en sådan djuruppfödning i närområdet utan att man måste importera djur, framför allt från mellersta och norra unionen, t.ex. England, Irland, Holland och Belgien. Detta är alltså ett strukturproblem i EU som, om jag får säga det, påminner ganska mycket om den typ av strukturproblem som fanns i gamla Sovjetunionen. Man gör en sak på ett håll och en annan sak på ett annat håll. Man kan faktiskt säga att hela EU:s jordbrukspolitik är typexempel på en politik som är så hårt strukturerad att någon marknad inte existerar utan att den följer femårsplaner.

Vi kan också se att inte bara hanteringen av djur utan också jordbrukspolitiken leder bort från det som är ekologiskt långsiktigt hållbart. Vi kan här i Sverige se att effekterna av jordbrukspolitiken har blivit att man inom det konventionella jordbruket har ökat mängden bekämpningsmedel och konstgödsel som används per hektar på konventionell mark. Det leder också, som vi vet, till mycket fusk.

Om man tittar på de slaktdjurstransporter som förekommer kan man se att även om de inte är subventionerade så är de mycket styrda av bi-dragen. Det är många människor som i dag tar djurhanteringen på allvar och som förfäras över att EU i sin struktur har byggt in dessa många gånger oerhört plågsamma djurtransporter. Detta måste EU komma till rätta med. Det finns ett transportdirektiv som kom för ungefär 20 år sedan och som många länder inte ens har implementerat. De skiter i det, om jag ska uttrycka mig på ren svenska. De bryr sig inte.

Vi i Miljöpartiet anser att EU:s trovärdighet står och faller med många av dessa frågor. Man måste ta tag i miljöfrågorna, man måste ta tag i djurtransporterna, och man måste se till att man får en jordbrukspolitik som leder till ett ekologiskt hållbart samhälle och inte bort från det. Om EU ska få en trovärdighet som det som EU-förespråkarna säger,

nämligen att vara en miljöunion, då återstår mycket, och då är det upp till bevis. Annars bör vi från svensk sida lämna unionen av dessa skäl och i alla fall jobba för att man får bort det som kallats för renationalisering. Det kallar vi för delegering i Sverige. Det brukar vi anse vara bra, att man kan fatta beslut och att man faktiskt kan se till att besluten får en effekt. Låt oss se till att EU också börjar delegera, så kanske vi kan få en utveckling även på dessa områden.

Prot. 2000/01:107
9 maj

EU:s framtidsfrågor

Anf. 89 HARALD NORDLUND (fp) replik:

Fru talman! Gudrun Lindvall tog upp flera av de problem som jag tog upp på miljöområdet och på jordbruksområdet. Men jag tycker att det var väldigt oklart vilka slutsatser som Gudrun Lindvall drar av detta. Det kan möjligen vara samma slutsatser som Yvonne Ruwaida tidigare drog, nämligen att vi ska lämna EU och låta dessa problem finnas kvar i de övriga länderna. Vi ska inte vara med och påverka och lösa problemen på jordbruksområdet och förändra en vansinnig jordbrukspolitik, vilket vi är överens om att vi har i dag. Blir Gudrun Lindvalls slutsats att vi ska lämna detta samarbete och låta andra fortsätta att brottas med problemen på miljöområdet med koldioxidproblemet, med kemikalieproblemet, med Östersjöproblemet, osv.?

Anf. 90 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Man kan säga att många av de miljöproblem som vi står inför, t.ex. klimatförändringarna, måste lösas i ett större sammanhang. De måste lösas i ett internationellt sammanhang. Där är EU för litet. Det är alldeles självklart. Samtidigt måste man till en viss del lösa många andra miljöproblem i samverkan. Det betyder inte att man måste vara i union med varandra. Det finns ingenting som säger att miljöproblemen löses bäst i någonting som är en union. Men det är klart att vi ska lösa miljöproblem i samverkan. Jag vill inte att hela världen ska ingå i en union. Jag tycker att FN fungerar utmärkt. Jag tror inte att den politiska överbyggnaden är det viktigaste för att nå resultat.

När det gäller många andra problem tror jag också att man måste ge människor möjligheter att verka lokalt på samma sätt som vi har gjort i Sverige, dvs. att många frågor löses på kommunal nivå.

Om man i miljöfrågor låser in människors kreativitet kommer vi nämligen inte framåt. Detta tycker jag är ett problem i EU. Det är bara att titta på EU:s lagstiftning när det gäller miljöutveckling. Man säger inte: De här resultaten ska vi nå. I stället sägs det: Den här tekniken ska användas. Detta betyder att EU i dag lägger en död hand över många områden där människors kreativitet stryps just på grund av EU:s metod med direktiv.

Miljöpartiet menar att vi måste släppa loss de krafter som kan leda till ett samhälle i ekologisk balans. Där är det oerhört viktigt att vissa länder eller landskap – eller vad det nu kan vara – kan gå före. Det ska finnas en möjlighet att visa att man kan klara sig utan gifter – på samma sätt som Sverige över tiden förbjudit många bekämpningsmedel därför att vi har sett att de inte behövs och att det finns andra medel som är mindre giftiga. Men EU *förbjuder* enskilda länder att gå före. Detta är naturligtvis ett oerhört stort problem.

Min slutsats är att det inte är den politiska överbyggnaden som anger om vi kommer att klara miljöproblemen eller på vilket sätt vi samarbetar. Jag förstår inte att det är det viktigaste för Folkpartiet.

Anf. 91 HARALD NORDLUND (fp) replik:

Fru talman! Det är inte det viktigaste, utan det viktigaste är att vi genom samarbete kan ta itu med problemen. Gudrun Lindvall säger att vi ska samarbeta, men inte inom Europeiska unionen utan på något annat sätt. På vilket sätt då?

Vi har en union och vi har möjlighet att vara med och påverka. Både Miljöpartiet och Folkpartiet liberalerna säger att vi när det gäller koldioxidproblemet ska ha en miniminivå för koldioxidbeskattningen. Vad betyder det annat än att vi också säger att Sverige ska ha möjlighet att gå före men att vi ska ha en miniminivå?

Vi gör inte miljön en tjänst genom den miljöpartistiska politiken och genom att säga att vi ska samarbeta men att vi får se vilka former vi ska använda för detta. Vi i Folkpartiet säger: Vi har formerna nu. Låt oss använda dem och kraftfullt ta itu med problemen!

Anf. 92 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Jag är förvånad över att den politiska strukturen fortfarande är viktigare för Folkpartiet än att problemen kan lösas. Jag tror inte att den enda strukturen för att i framtiden kunna lösa miljöproblemen är en europeisk union. Det krävs att vi sätter oss ned i helt andra sammanhang för ett samarbete. Europarådet har t.ex. ett transportdirektiv som är bättre än vad som finns i EU. 15 medlemsländer i EU har undertecknat Europarådets transportdirektiv men det stämmer inte med EU:s. Europarådet skulle i det fallet kunna vara en utmärkt samlingsorganisation eftersom där finns med också andra länder i Europa än de som råkar befinna sig inom EU.

Jag skulle önska att det var så som Harald Nordlund säger – att EU var en struktur som visat sig fungera på miljöområdet. Tyvärr är det tvärtom. EU har visat sig vara en struktur som bromsar för miljön, som bromsar mer än de enskilda länderna vill. Det har visat sig att enskilda länder inte kan gå före. Det har också visat sig att man tar bort frågor från enskilda länder som dessa har drivit på ett framgångsrikt sätt. Djurtransporterna är ett typexempel. Där hade i Sverige bättre regler innan vi gick med i EU.

Om nu det resultat som vi kan se efter fem år visar att EU är en union som när det gäller djurskyddet, miljön och jordbruket för utvecklingen bakåt kan man väl inte med en dåres envishet fortsätta att säga att EU är bra på det här området. Våga säga att EU på det här området är precis vad det är, nämligen en katastrof!

Vi i Miljöpartiet anser att man, om man menar allvar med miljöfrågorna, ska samarbeta där man vill komma framåt – det kan man inte i EU i dag!

Anf. 93 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Fru talman! Ärade fyra ledamöter i kammaren, alla ni på åhörarläktaren och protokollärsarna! Jag är alltså sist på talarlistan men jag väljer att tolka det så att man har sparat det bästa till sist. Jag kommer att ägna

mina sex talarminuter åt att ge uttryck dels för den oro som vi i Miljöpartiet känner och dels för den olust som vi upplever inför den militära utvecklingen av EU:s gemensamma försvarspolitik och utvecklingen av de gemensamma militära styrkor som från EU ska kunna sättas in runtom i världen, även utanför EU.

Ni som sitter på åhörarläktaren minns kanske hur det var inför folkomröstningen om svenskt medlemskap i EU. Då förnekades ju att det skulle bli en militär utveckling och ett gemensamt försvar. Den dimensionen förnekades ihärdigt. Men i dag har vi lite grann av facit. Vi har ju sex års facit och kan konstatera att mycket av det som då förnekades i dag är ett faktum. Det är detta som vi känner en olust inför.

Det är ett faktum att det i dag finns en gemensam försvarspolitik i EU.

Det är ett faktum att det finns gemensamma militära styrkor som ska kunna sättas in.

Det är ett faktum att det finns en EU-armé. 60 000–100 000 soldater ska kunna sättas in, inom loppet av månader, upp till 4 000 kilometer från Bryssel. Från svensk sida har vi bistått med JAS-flygplan, ubåtar och annan modern krigsmateriel.

Det förnekas från svensk sida att det rör sig om en EU-armé men Prodi och andra företrädare för EU har väldigt tydligt sagt: Visst, om ni inte vill kalla det här för en EU-armé, gör då inte det! Ni kan i stället kalla det för Margareta.

Budskapet är väldigt klart. Det handlar om en gemensam EU-armé. Ett angrepp mot ett EU-land är ett angrepp mot hela unionen.

Vidare finner jag anledning att utöver olusten inför att så mycket som förnekats blivit ett faktum också känna oro över att man inte riktigt talar klarspråk om den fortsatta utvecklingen. Man talar inte klarspråk om att EU faktiskt har förbehållit sig rätten att kunna använda sina militära styrkor utan ett FN-mandat. Hittills har ju FN varit den enda internationella organisation som legitimt har kunnat fatta beslut om våldsanvändning. Vidare utformar man kapaciteten på ett sådant sätt att EU-styrkor kan sättas in långt utanför EU:s eget territorium.

Man kan fråga sig: Hur legitimeras den här utvecklingen? Är det t.o.m. möjligt att skapa ett stöd för den?

I morse hörde vi någon av talarna säga att 53 % av svenska folket stöder den utveckling som sker i form av en gemensam säkerhets- och försvarspolitik. Men hur är det möjligt att det samlar mer stöd än själva EU-medlemskapet? Ja, fru talman, det beror på att detta legitimeras genom talet om krishantering. Vad vi upplevt i Europa under 90-talet är väldigt tragiskt – krig i Bosnien och i Kosovo. Vi har saknat förmåga att hantera de här kriserna och krigen och det är det som EU:s gemensamma försvars- och säkerhetspolitik ska utvecklas till att kunna klara.

Nu är det dock så att de här krigen – i Bosnien, Kosovo eller någon annanstans i världen – inte kommer som en blixtnöd från klar himmel, utan det är alltid en väldigt lång process som föregår ett krig. Det kan vara fråga om en potentiell konflikt som utvecklas till en konflikt som, om ingenting görs, kan utvecklas till en väpnad konflikt som, om ingenting görs, kan utvecklas till krig.

Det vore positivt om man skulle kunna tänka sig att inom EU utveckla förmågan att föregripa att en konflikt utvecklas så långt att den

leder till krig, att man kunde använda sig av de tidiga varningar som finns om potentiella väpnade konflikter och om man kunde skapa institutioner som med automatik använde sig av de här tidiga varningarna för att utarbeta en politik som kan förebygga att konflikten fortsätter att utvecklas och eskalera. Vidare handlar det om att man inom EU kunde utveckla civila insatsstyrkor som kan användas i ett skede innan konflikten har gått så långt att den utvecklas till fullt krig; detta för att på så sätt försöka skapa tid och utrymme för förhandlingslösningar och politiska lösningar.

Det är detta som döljer sig bakom begreppet krishantering. Det handlar alltså om att hantera en kris innan den leder till krig. Det är självklart att det finns ett brett folkligt stöd för tanken att kunna hantera kriser på ett konstruktivt och positivt sätt och därmed undvika krig och allt det lidande som det står för.

Det som gör att vi känner oss oroadade inom Miljöpartiet är att verkligheten inte motsvarar förväntningarna. Verkligheten är att man har satt Natos tidigare generalsekreterare som chef för hela den militära utvecklingen.

Man har militärkommitté, militära staber, hundratals anställda – i huvudsak män. Man har arbetsgrupper för samarbete mellan de här styrkorna och EU. Däremot finns det inga arbetsgrupper för samarbete mellan EU och FN eller mellan EU och OSSE. Den civila kommitté som ska hantera de civila aspekterna har bara ett tjugotal anställda.

Folks förväntningar och den tro man kan ha om EU:s krishantering rimmar inte riktigt med verkligheten, utan vi ser ett fullständigt fokus på den militära utvecklingen och i stort sett ett ignorerande av den civila utvecklingen.

Detta inger oro. Den enda möjligheten att det här kan fortsätta är att det sker bakom lyckta dörrar. Vi har helt nyligen fått uppleva det faktum att man har beslutat sig för att allt som rör EU:s krishantering – såväl den militära som den civila – är hemligstämplat. Därmed förhindras folklig insyn. Därmed förhindras debatt i riksdagen och de andra europeiska parlamenten.

Detta är djupt olyckligt, fru talman. Det finns tyvärr ingen anledning att se optimistiskt på utvecklingen. Fokus fortsätter att ligga helt på den militära delen.

Därför stöder jag självklart de reservationer som det tidigare har yrkats bifall till.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

8 § Vissa EU-frågor

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2000/01:NU10
Vissa EU-frågor.

Anf. 94 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 3, utrikes- handelspolitiska frågor.

I fråga om regelförenklingar för strukturfonderna anser utskottet att mer behöver göras. Jag anser att denna skrivning får betraktas som dagens *understatement*.

I likhet med många medlemsländer har EU utvecklat alltför omfattande regler. Därför behövs en regelrevision med syfte att avskaffa onödiga regler och i övrigt förenkla och förtydliga det regelsystem som behövs. En gemensam marknad behöver gemensamma regler, men de ska vara enkla och överskådliga. Samtidigt ska de underlätta och inte förhindra den fria rörligheten, och därmed vara ett hjälpmedel för tillväxt och välbefinnande. Rätten att utfärda regler för den inre marknaden får inte överlåtas på medlemsländer. Det skulle resultera i protektionism och en ökning av regelmängden.

Av dessa skäl borde Sverige verka för en ordentlig regelrevision inom EU. Som bekant är Sverige ordförande i EU detta halvår, och jag kan ha viss förståelse för att frågan om en regelrevision inte ligger högst upp på regeringens dagordning. Det vore däremot bra om frågan över huvud taget fanns på dagordningen. Jag kan ju passa på att fråga den socialdemokratiska företrädaren hur det är med den saken. Planerar regeringen att under ordförandeskapet försöka lyfta fram denna viktiga fråga?

I denna kammare råder förhoppningsvis stor enighet om att EU:s regionalpolitik behöver reformeras. En del av våra förslag på detta område går ut på att de riktade bidrag som ges till svaga regioner i medlemsländer i stället ges som en avräkning på medlemsavgiften för länder som ligger väsentligt under genomsnittet av EU:s medelinkomst.

Grundförutsättningen måste ändå vara att medlemsländerna själva bättre kan utforma sin egen regionalpolitik under förutsättning att det sker i överensstämmelse med konkurrensreglerna på den inre marknaden.

Ett tydligt mervärde för en europeisk regionalpolitik är däremot att EU ska kunna ge stöd till regionalt samarbete över nationsgränser. Särskilt viktigt är det regionala samarbetet mellan länder som tidigare kanske har varit i konflikt eller har spända relationer. Det gäller inte minst kandidatländerna och gränsen mellan kandidatländer och länder längre österut, exempelvis Ryssland.

Fru talman! Visserligen är det angeläget att minska klimatpåverkan från transportsektorn, och vi satsar gärna på förbättringar inom infrastrukturen. Till skillnad från regeringen har Moderaterna också lagt fram ett förslag i vad vi kallar en infrastrukturproposition.

Jag hoppas att regeringens företrädare inte tar illa upp. Det vanliga är ju att det är en regerings uppgift att lägga propositioner på riksdagens bord. Just vad gäller infrastrukturen har dock inga propositioner anlänt på ganska länge, så vi beslöt oss för att ta saken i egna händer. Jag hoppas att våra förslag kan fungera som en inspirationskälla när regeringen eventuellt till hösten lägger fram sin proposition.

Så småningom ska ju regeringen också presentera en klimatproposition. Dessa dokument blir ofta väldigt omfattande och fyllda av höga målsättningar. Så långt är allt gott och väl, men när det sedan kommer till konkreta exempel krockar de ofta med de uppsatta målen.

Låt oss t.ex. se lite närmare på det statligt ägda Vattenfall. Vattenfall har köpt verksamheter, och därmed kunder, i Tyskland och Polen. Med dessa verksamheter följer ungefär 26 000 anställda bara i Tyskland. I Sverige har Vattenfall 8 000 anställda. Men basen sägs trots allt vara den

svenska verksamheten där målet är att ge svensk industri billig el. Fast verksamheten verkar nu också gå ut på att bygga vindkraftverk. Företaget vill ju vara en ledande europeisk spelare.

Mot bakgrund av diskussionen kring energipolitiken och den kommande klimatpropositionen bör man hålla i minnet att den mesta elen inom Vattenfall kommer att produceras, inte av vind- eller vattenkraft utan av andra energikällor som kol.

Att målen med energipolitiken samspelar med den policy som bedrivs i det statliga energibolaget skulle kunna vara en god början.

På vissa håll framförs ibland uppfattningen att den fria rörligheten för varor bör ersättas med sociala och miljömässiga mål. Alla sådana uppfattningar avvisar vi å det bestämdaste. Det stadgas däremot i Amsterdamfördraget att miljöhänsyn ska integreras i alla gemenskapens politikområden för att uppnå en hållbar utveckling.

En av de viktigaste handelspolitiska frågorna alla kategorier är frihandelsfrågorna. Jag hoppas verkligen att vi står enade i uppfattningen att hela den globala ekonomin, inklusive EU och framför allt u-länderna skulle tjäna på minskade handelshinder och ökad frihandel. Det är inte rimligt att EU bedriver omfattande stödprogram för att stödja den ekonomiska utvecklingen i olika länder samtidigt som dessa länder inte ges fullt tillträde till marknaden.

Anf. 95 GUNILLA WAHLÉN (v):

Fru talman, åhörare, utskottskamrater! Vi har hela dagen ägnat oss åt att diskutera EU-frågor här i kammaren. Det är viktiga frågor att diskutera. I den här debatten från näringsutskottet kommer jag mer att ägna mig åt detaljfrågor. De är också viktiga.

Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation under punkt 1. Den reservationen bygger i huvudsak på en motion från Vänsterpartiet som handlar om strukturfonderna.

Den förra programperioden kan man se som en lång läro- och anpassningsperiod till gemenskapens strukturfondssystem. Ett antal organisatoriska och administrativa problem har man upptäckt under den här tiden. Regelsystemet ansågs byråkratiskt och krångligt och därmed mindre effektivt. Man har gjort vissa regelförändringar och regelförbättringar. Bl.a. har man tillsatt sex länsstyrelser som ska vara en förvaltningsmyndighet som ska svara för beslut och utbetalning inom mål 1- och mål 2-områdena.

Man har också sett till att det ska vara möjligt att betala förskott till ideella föreningar och lokala kooperativ eller en allmännyttig stiftelse. Dessa regelförändringar var bra, och de var nödvändiga att genomföra. Men det finns oerhört mycket mer att göra. Även tidigare talare har pratat om regelförändringar. Det finns stora möjligheter för regeringen att i den kommande regionalpolitiska propositionen gå igenom strukturfonderna för att se hur de används och hur de ska användas samt genomföra nödvändiga regelförändringar.

När det gäller utvärdering finns det mycket att göra. Vi anser att regeringen bör ta ett helhetsgrepp på frågan om utvärdering. Man behöver ha en bättre kontroll över hur utvärderingar sker.

Inför den nuvarande programperioden har det utvecklats indikatorer för att man bättre ska kunna mäta resultat och effekter av programmen.

Lika möjligheter för kvinnor och män liksom hållbar utveckling ska vara genomgående teman i strukturfonderna, och detta ska genomsyra alla projekt. Det här kommer att följas upp av såväl kvantitativa som kvalitativa indikatorer. För de svenska mål 1-programmen avser man att göra mätningar på följande tre områden:

Finansiell förvaltning där målet ska vara att 80 % av de beviljade medlen ska vara utbetalade före den 1 juni 2003.

Inom området förvaltning ska man belysa den administrativa kvaliteten genom att vissa av projekten ska finnas dokumenterade i NUTEK:s informationsbas.

När det gäller resultat av verksamheten ska man mäta tre indikatorer: antal nya företag, antal nya arbetstillfällen och antal timmar för kompetensutveckling.

Var finns utvärderingsbara målsättningar för jämställdhet? Var finns utvärderingsbara målsättningar för hållbar utveckling och regional balans?

Enligt de utvärderingar som vi har kunnat ta del av har många länsstyrelser och kommuner inte kunnat avsätta tillräckliga resurser eller också säger de sig ha saknat kunskap för att göra kvalificerade utvärderingar.

I en regional delutvärdering av mål 5b konstateras att trots att jämställdhetsmålet är centralt finns det en tendens att de olika aktörerna som hanterar program och projekt ofta närmar sig detta område med okunskap. Det är de enskilda tjänstemännens hållning som får avgöra. Resultatet blir olika maktstrukturer ute i länen. I de utvärderingar som har gjorts har man inte lyckats att integrera ett maktperspektiv i jämställdhetsanalysen. Det är allvarligt med tanke på att jämställdhetsperspektivet är prioriterat av regeringen.

Inför kommande programperiod är det nödvändigt med en högre kvalitet på både utvärderingar och uppföljningar så att jämställdhetsperspektivet genomsyrar hela processen.

Även när det gäller långsiktigt hållbar utveckling är erfarenheterna desamma. Av de redovisningar som Vänsterpartiet har haft tillgång till har det varit svårt att se att hållbar utveckling skulle vara en viktig princip för att en ansökan skulle beviljas.

Slutligen är ett av huvudmålen för strukturfonderna att motverka regional obalans. Även på nationell nivå måste det vara ett uttalat mål att strukturfonderna ska bidra till att skapa balans inom de regioner där medlen fördelas. Annars finns det risk för att det blir de stora centralorterna som får del av utvecklingspengarna.

Fru talman! Självfallet måste en utvärdering inkludera effekter på jämställdhet, på långsiktig hållbar utveckling, på sysselsättning, på regional obalans och kostnadseffektivitet.

Anf. 96 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Jag har en fråga som berör Vattenfall. Som vi alla vet expanderar Vattenfall kraftigt utanför landets gränser. Man investerar i Polen och Tyskland. Företrädesvis gäller det energiomvandling från fossila bränslen till elenergi. Man har också köpt in sig i tysk kärnkraft.

Min fråga till Vänsterpartiet är: Hur ställer sig Vänsterpartiet till den svenska miljöpolitiken generellt där man försöker minska koldioxidut-

släppen? Vänsterpartiets politik syftar ju till nedläggning av kärnkraft. Staten har ett 100-procentigt ägande i ett bolag som för en expansionspolitik som går tväremot både den svenska uppfattningen och Vänsterpartiets uppfattning om hur miljöpolitiken och energipolitiken ska se ut.

Jag undrar om Gunilla Wahlén kunde säga någonting om detta.

Anf. 97 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet ställer oss inte positiva till att Vattenfall tänker ställa om till koldioxidbefrämjande energi i Sverige. Vi ställer krav på att det i ägardirektivet ska finnas mer preciserade mål för vad ägandet ska leda till. I detta ägande ska det också finnas ett ansvar för en hållbar utveckling, för en regional utveckling och för elsäkerhet.

Anf. 98 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Med tanke på att elmarknaden har avreglerats och på att elbolagen lever i konkurrens med varandra är det besvärligt när man från ägarhåll – som Vänsterpartiet vill – anger vissa begränsningar. Det rimliga vore naturligtvis att Vattenfall fick verka på marknaden på marknadens villkor. Kanske skulle statens ägande skiljas från Vattenfall helt och hållet så att Vattenfall kunde verka i olika länder efter dessa länders lagar och regler. Som jag ser det skulle detta underlätta Vattenfalls expansion och Vattenfalls möjligheter att vara en stor och aktiv spelare även i framtiden. Vad anser Vänsterpartiet om detta?

Anf. 99 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Fru talman! Vi anser att staten har ett ansvar för infrastrukturen. En del av infrastrukturen i ett land är elförsörjningen. Eftersom det finns ett statligt ansvar för den måste man också ha kontroll över ägandet. Framför allt måste medborgarna veta vem som kan utkrävas ett ansvar för att elförsörjningen fungerar.

Skulle man göra som Ola Sundell föreslår, att man skulle dela upp Vattenfall i en marknadsmässig del och en infrastrukturdelen där staten tar det fulla ansvaret, är det ingen mening med att staten ska äga Vattenfall om det ska drivas som ett kommersiellt bolag. I så fall ska det vara ett kommersiellt bolag. Därför anser vi att Vattenfall måste få klara ägardirektiv och klara direktiv om hur verksamheten ska skötas, vad den är ämnad för och vilka krav som ska ställas på Vattenfall. Men huvudkravet kan inte vara att Vattenfall ska agera på en marknad under marknadsmässiga villkor.

Anf. 100 INGER STRÖMBOM (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation nr 2, men vi står naturligtvis också bakom reservation nr 3.

Jag tycker att det har varit mycket intressant att från mitt arbetsrum följa dagens långa debatt om EU och framtidsfrågorna i EU. De allra flesta av oss vill ju så fort som möjligt få till stånd en utvidgning, och många talare har tagit upp detta.

Det som startade som ett fredsprojekt kan inte vi som nu är med hålla för oss själva. Vi måste skapa ett enat Europa, ett Europa där fler länder och deras invånare får del av de fördelar som en fri rörlighet för perso-

ner, varor, tjänster och kapital ger. Men vi måste också skapa ett Europa där vi tillsammans kan lösa nationsövergripande problem, t.ex. den internationella brottsligheten eller miljöproblemen där utsläppen av växthusgaser får globala effekter. Här kan och måste EU spela en aktivare roll än i dag.

Men att det inte är så enkelt att enas mellan de olika europeiska länderna framgick tydligt vid utrikesministermötet, där några länder ville senarelägga kandidatländernas tillträde till arbetsmarknaden. Ännu mer komplicerat tror jag att det blir när de nuvarande EU-länderna ska inse att hela det ekonomiska bidragssystemet måste förändras, både till innehåll och till nivå. För hur ska annars medlen räcka till för att ge samma villkor för de tillkommande länderna?

Fru talman! EU:s strukturfondssystem har inte fungerat på ett acceptabelt sätt i Sverige. Det har präglats av krånglighet. Regelverket har varit alltför omfattande och snårigt. Mycket tid och kraft har gått åt till administration. Det har varit nära nog omöjligt för en liten projektägare att starta och genomföra ett EU-projekt, eftersom det krävts både byråkratisk kompetens och en stabil finansiering då EU-medlen har betalats ut så sent. Dessutom vet vi att de lokala skattemyndigheterna har haft olika uppfattning om momsplikt eller icke momsplikt för strukturfondsbidragen.

De förenklingar och förbättringar som har genomförts inför den nuvarande programperioden 2000–2006 är steg i rätt riktning, men det räcker inte. Det måste bli ännu enklare. Jag menar att målet måste vara att det ska vara lika enkelt för t.ex. ett byabaserat kvinnokooperativ att starta och driva ett EU-projekt som det är för ett landsting. Möjligheten att betala ut en viss del av strukturfondsstödet i förskott är också ett steg i rätt riktning. Men mer kan göras, och det är i huvudsak på nationell nivå som detta ska ske.

Fru talman! När det gäller EU:s regelverk är kraven desamma: Reglerna för den inre marknaden måste bli enklare och färre. Regeringen bör därför kraftfullt driva kravet på ett mer intensifierat regelförenklingsarbete. Färre och tydligare regler är en förutsättning för att de regler som finns på den inre marknaden kan tolkas och tillämpas mer likvärdigt. Då kommer vi att uppnå en större harmoni och likabehandling, vilket är grunden för att syftet med unionen ska uppnås.

Fru talman! Beslut måste också tas på rätt nivå i EU. Vi kristdemokrater välkomnar därför de nya förordningar som gör det möjligt att nationellt hantera och besluta om stöd till utbildning, mindre stöd och stöd till små och medelstora företag. Vi menar att varje land bättre och snabbare än EU-byråkratin kan avgöra hur medel behövs och hur de ska nyttjas på hemmaplan. Men fler beslut borde enligt subsidiaritetsprincipen lyftas ned till nationell nivå. Det kan gälla t.ex. regionalt stöd och miljöstöd.

Sedan, fru talman, vill jag gå över till avsnittet om EU och energi. Inom EU drivs en mängd olika frågor och projekt med bäring på energifrågorna. Det gäller t.ex. främjande av förnybara energikällor, avreglering av el- och gasmarknaderna samt utveckling av ett regelverk och ett ersättningssystem så att handel med el kan ske över nationsgränser på den inre marknaden och med länder utanför EU. Också forskning och utveckling av energiteknik ingår i det gemensamma arbetet i EU, och

energieffektivisering och energibesparing är pågående projekt. Allt detta är mycket bra och angelägna frågor som kan och bör drivas på EU-nivå.

En annan viktig och angelägen fråga som EU på allvar borde ta tag i är de energirelaterade miljöproblemen. Här finns ett fält som ligger öppet för en mängd olika åtgärder, däribland en gemensam lägsta avgift för utsläpp av koldioxid. Vi menar att det är skandal att regeringen inte har velat driva detta med kraft i EU. Sverige är ett föregångsland inom detta område med ganska höga miljöavgifter – faktiskt så höga att de nästan kan ses som konkurrenshinder så länge som inte de andra industrinationerna har samma avgifter.

Fru talman! Inom miljö- och energiområdet är det också viktigt att det finns tydliga definitioner på vad som är att betrakta som avfall och vad som är bibränsle, liksom på vad som ska deponeras, förbrännas eller återvinnas. Vår definition av bibränsle innebär avfall med biologiskt ursprung, torv, halm, salix och energigräs, grot, dvs. grenar och toppar, spån och bark samt avlutar. Det, menar vi, är en mycket bra definition. Vi menar också att detta borde kunna användas som bränsle i samtliga EU-länder.

Vi anser att regeringen borde ta tag i definitionsfrågorna och driva dem i EU. Det handlar om en europeisk miljö- och energifråga där vi i Sverige, med vårt kunnande och vårt miljötänkande, borde agera i stället för att möjligen i efterhand försöka reagera.

Fru talman! Jag har redan yrkat bifall till reservation 2. Jag hoppas att fler anser det angeläget att vi får en enhetlig definition inom det här området.

Anf. 101 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Utskottet har ganska nyligen debatterat utrikeshandelspolitiska frågor. En fyllig EU-debatt har också förts i kammaren här i dag. Jag ska inte förlänga den så väldigt mycket, men några få saker speciellt om internationell handel skulle jag ändå vilja säga.

Fru talman! De internationella kontakterna och handelsförbindelserna har varit och är en förutsättning för tillväxt i den svenska ekonomin. Sverige har som en liten, öppen ekonomi med ett stort internationellt beroende ett starkt intresse av att handelsförbindelser och andra internationella utbyten kan ske så obehindrat som möjligt. Därför är från svensk synpunkt fortsatta förhandlingar inom WTO om ytterligare liberaliseringar av handeln och förbättring av de internationella spelreglerna mycket angelägna.

Det är ingen slump, fru talman, att frivilliga överenskommelser som syftar till förbättringar kallas för liberaliseringar. Även länder och regimer som på intet sätt kan kallas liberala inser många gånger i praktiken att förändringar i den här riktningen gynnar också den egna nationen. Samtidigt skapar också liberaliseringar inom handelns område på lång sikt ett tryck på demokratiseringar i auktoritära och odemokratiska länder.

Liberalisering av världshandeln har varit en motor för tillväxt i olika länder. Det är de länder som har varit öppna mot omvärlden som lyckas bäst sett i ett längre perspektiv. Det finns i dag en oro, främst i i-länderna, för att konkurrens från låglöneländer ska slå ut företag och jobb i industrivärlden. Men erfarenheterna från vår egen industrialiseringspro-

cess visar att vår ökade öppenhet mot omvärlden ledde till tillväxt och ökad sysselsättning både i Sverige och i de länder vi handlade med.

Att försöka skydda sig mot omvärlden med tullar och andra handels hinder kan verka tryggt på kort sikt men leder på längre sikt bara till förstelning, sämre standard och lägre sysselsättning. En liberal marknadsekonomi innebär öppenhet och snabb spridning av information. Arbetet för en öppnare handel måste därför fortsätta både för ekonomins och för demokratins skull.

Internationell handel, miljö och arbetsvillkor är ett mycket kontroversiellt område i dag. Många u-länder fruktar att de krav på förbättrade arbetsvillkor som ställs av i-länder i själva verket är en form av protektionism. Det är en berättigad fråga om inte u-länder ska ha möjlighet att arbeta sig upp ur fattigdom på samma sätt som de nuvarande i-länderna gjorde under sin industrialiseringsprocess – så också Sverige.

Det finns också ett behov av att se över och förbättra WTO:s regelverk. Jag vill särskilt påtala vikten av att frågan om regelförenkling när det gäller handelsprocedurerna drivs framåt. Ett sådant krav framfördes bl.a. av oss från Folkpartiet förra året. Sverige bör därför prioritera denna fråga inom EU, fru talman, som arbetar aktivt med att få in detta område i nästa förhandlingsrunda.

Fru talman! Den 26 februari i år beslutade allmänna rådet att avskaffa tullar och kvoter för alla varor utom vapen för de 49 fattigaste länderna i världen. För den stora mängden varor inträdde tullfriheten redan den 5 mars, medan socker, ris och bananer kommer att vara tullfria först efter en övergångsperiod, dock senast år 2009. Det är glädjande att de fattigaste länderna kommer att få fullständig tullfrihet till EU-länderna, om än något sent.

En rapport från Statens jordbruksverk slog fast att EU:s handelshinder på jordbruksområdet innebär mycket höga kostnader för jordbruksbefolkningen i u-länderna men också för konsumenter och skattebetalare i länder som tillämpar höga stödnivåer.

Jag vill understryka att de nu uppnådda resultaten och framgångarna endast bör ses som ett etappresultat, vilket måste följas av ytterligare liberaliseringar av världshandeln. En fri handel är en motor för tillväxt i alla länder, men innebär särskilt för de fattigare länderna en möjlighet att förändra sin position.

Med detta, fru talman, skulle jag vilja yrka bifall bara till reservation nr 3.

Anf. 102 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag välkomnar kommande regelförenklingar och regelförändringar när det gäller strukturfonderna. Detta är behövligt, och ett steg har tagits på vägen. Det behövs säkert mer av detta också framöver.

Jag tycker också att det är bra att strukturfonderna ska följas upp i fortsättningen när det gäller jämställdhet och hållbar utveckling. Detta är också nödvändigt. Det har ju visat sig att de hittills inte har använts på ett tillräckligt bra sätt för dessa frågor. Jämställdhet och en hållbar utveckling har inte stått i fokus för de här fonderna än så länge, och det bör de naturligtvis göra.

Det är också bra att vi får en större enhetlighet inom energipolitiken. Men där har regeringen missat den viktigaste delen, som en del tidigare

talare också har nämnt. Det viktigaste är nämligen att vi får miniminivåer åtminstone när det gäller miljöskatter.

Mycket allvarligt är att regeringen inte vill att vi ska ha majoritetsbeslut vad gäller koldioxidbeskattningen. Jag tycker att det är svårt att smälta att man, när vi går in för större enhetlighet i energipolitiken, inte arbetar för de allra viktigaste delarna, nämligen växthuseffekten och hur vi ska motverka att den bara ökar och ökar.

Jag välkomnar att EU-länderna har bestämt sig för att avveckla i-ländernas tullar mot de allra minst utvecklade och fattigaste u-länderna. Mer kunde göras på detta område, och vi kräver att detta går vidare.

En fortsatt WTO-runda och de frågor som hör ihop med en sådan har vi diskuterat alldeles nyligen med anledning av det handelspolitiska betänkande som vi debatterade för ett par veckor sedan, så jag ska inte säga mycket om det. Men jag anser inte att det är tillräckligt klarlagt att de regler som råder för handelspolitiken verkligen medför att inkomstskillnaderna minskar för de fattigaste människorna i u-länderna och att de får det bättre. Inte heller har det visats att miljön far väl av den ökade handeln. Jag menar att vi borde titta närmare på detta innan vi går in för nya rundor.

Jag tycker inte heller om detaljregleringar när det gäller livsmedel och fröer. Många fröer som har använts och varit populära kan inte användas längre, eftersom det blir för dyrt att registrera dem. Det här är ganska tokiga regler som EU kör med.

Jag ser gärna att reglerna för regionalpolitiken blir mer flexibla och att länderna får mer att säga till om själva.

Anf. 103 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna. Betänkandet berör, som vi har hört, tre områden: regionalpolitiken, energipolitiken och utrikeshandeln. Jag vill kort beröra vart och ett.

Först regionalpolitiken.

För programperioden 2000–2006 gäller en ny ordning för strukturfonderna. Det finns färre program och därmed underlättas överblicken och utvärderingarna.

Det har också utvecklats indikatorer för att bättre kunna mäta resultat och effekter av programmen. För detta redogör utskottet närmare i betänkandet.

Detta tycker jag är bra. Det upptäcktes under förra perioden, precis som Gunilla Wahlén sade, att det fanns ett antal organisatoriska och administrativa problem i den svenska hanteringen. Nu har reglerna väsentligt förbättrats.

Jag vill också i denna del hänvisa till den regionalpolitiska proposition som kommer i höst, där vi kommer att få en samlad bedömning.

Energi är inget gemensamt politikområde i EU, och EG-fördraget har inte något specifikt avsnitt som behandlar energi. Sverige har tidigare avvisat att energiområdet blir ett särskilt politikområde. Motivet för detta är att energipolitiken kännetecknas av nationella politiska beslut och intressen. Dock är vi i Sverige positiva till ökat samarbete på energiområdet, t.ex. när det gäller energirelaterade miljöproblem.

Regeringen förbereder en proposition om klimatpolitiken, och utskottet anser att ett ställningstagande till klimatpolitiken får äga rum i samband med behandlingen av propositionen.

Utrikeshandeln har vi ju helt nyligen debatterat och konstaterat att det råder en betydande samsyn mellan partierna. Det som egentligen skilde oss åt i behandlingen av detta betänkande var ordet "rättvis".

För oss socialdemokrater är en rättvis och fri handel grundläggande, liksom en närmare dialog mellan WTO och ILO. Genom Amsterdamfördraget betonas att miljöhänsyn ska integreras i alla gemenskapens politikområden för att en hållbar utveckling ska kunna uppnås.

Fru talman! Jag yrkar än en gång bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 104 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp regionalpolitiken, klimatpropositionen och infrastrukturen. Det har framförts tidigare från talarstolen att regionalpolitiken och infrastrukturen skulle sammanfalla och att intressena därvidlag skulle kunna tillfredsställas i bägge dessa delar. Det ligger en rimlighet i detta. Dock hörde jag för ett tag sedan språkröret Hammarström säga att en förutsättning för att infrastrukturpropositionen skulle komma till stånd var att klimatfrågorna behandlades samtidigt.

Då är min fråga till Barbro Andersson Öhrn: Väger klimatfrågorna tyngre än regionalpolitiken?

Anf. 105 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik:

Fru talman! Jag tror att båda områdena är så pass viktiga att det är svårt att vika vilket som är viktigare än det andra. Dock kommer enligt de uppgifter som jag har klimatpropositionen att sammanfalla i tiden med infrastruktur- och regionalpropositionerna.

Anf. 106 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Vänsterpartiet har en reservation till detta betänkande som även jag vill yrka bifall till. Utöver vad som tidigare har framförts av Gunilla Wahlén skulle jag vilja argumentera ytterligare för den här reservationen.

Som det sagts här tidigare är det bra att antalet strukturfondsprogram blir färre. De borde kanske kunna bli ännu färre om man låter medlemsstaterna bestämma mer själva. Är det t.ex. inte större chans att respektive medlemsland bäst vet vilka geografiska områden som behöver regionala stöd? EU:s fyrkantiga regler kom ju i öppen dag när mål 1-områdena för den nya perioden skulle fastställas. Kartan fick ritas så att industriområdena kom med och bostadsområdena kom utanför för att passa EU:s regler.

Vi har i vår motion beskrivit hur organisationen för strukturfondsarbetet ser ut. Det kännetecknas av, för att använda sig av utskottets egna ord, byråkrati och krångel. Jag skulle vilja lägga till att det dessutom är svåröverskådligt och inte ger några garantier för att mål som jämställdhet och hållbar utveckling blir styrande.

Regeringen gav 1999 Statskontoret i uppdrag att ge en samlad bild av om och hur målen i strukturfondsprogrammen har uppnåtts samt hur de har utvärderats.

Statskontorets uppdrag presenterades i Mittutvärderingar av strukturfonderna, som lämnades till regeringen i december 1999. Där kan man utläsa en hel del om metodiken kring utvärderingen. I denna rapport finns ett förslag om att inrätta en kommitté som ska ha ett övergripande nationellt ansvar för utvärdering och måluppfyllelse av strukturfonderna. Från Vänsterpartiets sida anser vi att det är ett bra förslag, och denna kommitté bör vara parlamentariskt uppbyggd för att garantera insyn från allmänhetens sida.

Utskottet hänvisar till att berörda frågor kommer att aktualiseras i samband med regionalpolitiska propositionen under hösten 2001. Vad jag vet har inte den regionalpolitiska utredningen speciellt sysslat med utvärdering och uppföljning av EU:s strukturfonder, men varifrån förslagen kommer är väl mindre viktigt.

Fru talman! Det viktiga är att förslagen läggs fram och att förslagen blir sådana att utvärderingarna blir överskådliga och att de också mäter kvaliteten på sådana mål som jämställdhet och långsiktigt hållbar utveckling.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

9 § Riksdagens revisorers årsredovisning för 2000

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2000/01:FiU24
Riksdagens revisorers årsredovisning för 2000 (redog. 2000/01:RR1).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 11 §.)

10 § Nordiskt samarbete

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2000/01:UU13
Nordiskt samarbete (skr. 2000/01:90 och redog. 2000/01:NR1).

Anf. 107 CHRIS HEISTER (m):

Fru talman! Det har gått lite fort, så jag ser att mina vänner engagerade i nordiskt samarbete inte har hunnit hit. Jag hoppas att det inte är tecken på att deras engagemang har svalnat snabbt utan att det är för att de springer i korridorerna.

Låt mig i alla fall göra en anknytning till den debatt vi har haft tidigare i dag och göra klart att det är EU som står i centrum för utvecklingen i vår världsdel. De nordiska samhällena och det nordiska samarbetet kan frodas endast inom en vidare europeisk ram och genom att de nordiska länderna deltar aktivt i det europeiska samarbetet.

I dag präglas tyvärr det nordiska förhållandet till Europa av splittring, obeslutsamhet och halvhjärtat engagemang. De nordiska länderna sitter vid olika bord. Beskrivande för situationen är att Norden i dag har fem olika valutor. När EU nästa år går över till den gemensamma valutan har Norden även fortsättningsvis fem olika valutor. Här krävs ett mer kraftfullt politiskt ledarskap för att den nordiska rösten ska bli starkare i det europeiska samarbetet och en tydlig vision om euron som Östersjöområdets framtida gemensamma valuta som uppmuntrar handel och ekonomisk integration mellan länderna.

Nordiska rådet, som nästa år firar sitt 50-årsjubileum, har under de senaste tio åren genomgått mer genomgripande förändringar än under sin tidigare historia. De dramatiska förändringarna i vår omvärld som inledde 90-talet påverkade redan från början rådets verksamhet. Men det var först i mitten av årtiondet som man allmänt insåg nödvändigheten av en mer genomgripande förändring av rådets arbetssätt och organisation.

En av de mer påtagliga förändringarna var de ökade kontakterna med de nu självständiga baltiska staterna vars talmän inbjöds till Nordiska rådets session redan innan länderna hade uppnått sin formella självständighet.

I slutet av denna månad kommer vi att ha vårt tredje gemensamma möte mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen. De två tidigare hölls 1996 och 1999 och framstår som något av det viktigaste som Nordiska rådet har arbetat med de senaste åren. Denna gång möts vi i Riga. Viktiga teman för detta möte är EU:s utvidgning och den nordliga dimensionen.

Detta visar att de säkerhetspolitiska frågorna i vid bemärkelse intar en alltmer framträdande roll i samarbetet. Det är en enorm utveckling från den tid när dessa frågor över huvud taget inte fick finnas med på dagordningen i det nordiska samarbetet.

Vid den senaste sessionen lade den konservativa gruppen fram ett medlemsförslag om att man skulle erbjuda de baltiska länderna medlemskap i Nordiska rådet. Det finns också en moderat reservation i dagens betänkande från utrikesutskottet till förmån för baltiskt medlemskap. Ingen annan partigrupp var beredd att stödja vårt förslag, precis som här i riksdagen. Rådets majoritet stannade vid en, som jag tycker, mycket urvattnad rekommendation om att samarbetet med de baltiska staterna ska intensifieras.

Jag håller med min företrädare som ordförande i den svenska delegationen, Gun Hellsvik, som i rådets debatt påpekade att det är svårt att i längden intensifiera samarbetet med de baltiska länderna och samtidigt förneka dem att delta fullt ut. Det kan inte i längden vara meningsfullt för dessa länder att försöka samarbeta med en organisation som ständigt håller sig på armlängds avstånd.

Fru talman! Alla här i kammaren hade inte möjlighet att vara med på sessionen i Reykjavik. Men när statsminister Paavo Lipponen avslutade generaldebatten gjorde han för sin del klart att han tror att utvecklingen går mot att de baltiska länderna blir medlemmar i Nordiska rådet.

Liknande tankegångar för den s.k. vismanspanelen fram i sin rapport Norden 2000 – öppet för världens vindar. De talar om att man måste gå ifrån det patron-klient-förhållande som kännetecknar samarbetet i dag mellan Norden och de baltiska länderna till ett samarbete byggt på jämställdhet parterna emellan.

Jag undrar om ni som nu har sagt nej till att öppna för medlemskap för Estland, Lettland och Litauen har funderat på vad som händer om förhoppningsvis bara några år då de blir medlemmar i EU. Då kommer dessa medborgare att i praktiken få de rättigheter vilka varit de mest betydelsefulla och handgripliga resultaten av det nordiska samarbetet för medborgarna sedan 1950-talet, dvs. frihet att välja var man vill bo och var man vill arbeta i Norden.

Vad tänker ni då säga till våra grannar på andra sidan Östersjön? Det blir svårt att säga nej till en medlemsansökan.

För mig med min vision av en dynamisk framåtskridande Östersjö-region är det självklart att Nordiska rådet så långt som möjligt ska bidra till att stärka relationerna i vår del av Europa. Det är nu som Nordiska rådet skulle kunna göra en skillnad genom att välkomna de baltiska länderna som medlemmar och fördjupa samarbetet med nordvästra Ryssland och Kaliningrad.

Över huvud taget är jag orolig för vad som nu håller på att hända med närområdessamarbetet i rådet. I de diskussioner som nu förs när det gäller att förändra rådets struktur känner jag att andra partigrupper inte riktigt prioriterar detta samarbete. I stället för att flytta fram positionerna är man nu på väg att ta flera steg tillbaka. En sådan utveckling vore djupt olycklig och skulle försämra våra möjligheter att bidra till frihet och fred, säkerhet och stabilitet i vår del av Europa.

Fru talman! Organisatoriska reformer kan inte ersätta politisk drivkraft. Men ändå är det det som alltför mycket kännetecknar arbetet i rådet i dag. Med frenesi läggs nu den ena organisatoriska utskottsmodellen fram efter den andra i den arbetsgrupp som har fått till uppgift att se över rådets organisation. Det gör man, enligt min uppfattning, utan att man riktigt har gjort klart för sig vad man vill med det nordiska samarbetet framöver.

Ska det nordiska samarbetet bli kraftfullt kan man inte göra allt. Man måste koncentrera sig och fokusera på det som är viktigt. Det är då vi kan åstadkomma nordisk nytta.

Nordiska rådet måste bli mer mål- och resultatinkänt och fokusera på utmaningar som påverkar människors liv samt de nordiska ländernas möjlighet att genom samverkan påverka EU. Till våra gemensamma intressen hör bl.a. att främja frihandel och den fria rörligheten, att ta bort gränshinder i Norden och Europa, att förstärka den politiska stabiliteten, speciellt i Östersjöregionen, och att utveckla EU:s säkerhetspolitiska roll.

Fru talman! Banden mellan Nordiska rådet och de nationella parlamenten måste stärkas. I dag lever det nordiska samarbetet alltför mycket ett eget liv skilt från det vi gör och skulle kunna göra i de nationella parlamenten. För att nordiskt samarbete ska bli mer kraftfullt måste det omfatta fler än de 87 valda ledamöterna till Nordiska rådet. Precis som mina kolleger i utrikesutskottet anser jag att det vore värdefullt med ett brett samarbete mellan de nationella parlamentens olika utskott.

Ett starkt nordiskt samarbete stammar ur vardagen. Det är bra att vissa av ländernas parlamentariker har särskilt ansvar för det nordiska samarbetet, men det vore ännu bättre om de nordiska frågorna involverade alla parlamentsledamöter i deras dagliga gärning.

Ett sätt att klara detta vore att varje nordiskt lands fackutskott samarbetar med varandra inom respektive frågeområde.

Politiska initiativ skulle kunna tas i varje nationellt utskott för att sedan beredas gemensamt. Besluten skulle som i dag fattas i Nordiska rådet.

Fru talman! Som jag tidigare redovisat är det tydligt att många gemensamma nordiska frågor också har stark koppling till de europeiska frågorna, och omvänt gäller att många Europafrågor har stark inverkan på de nordiska länderna och de nordiska frågorna. Såväl den politiska som den personella kopplingen till EU-parlamentet måste därför förstärkas.

Vi vill att de nordiska ländernas EU-parlamentariker ska kunna ingå i respektive lands delegation till Nordiska rådet tillsammans med nationella parlamentariker. De nordiska ländernas parlament måste därför ges rätt och möjlighet att nominera ledamöter till Nordiska rådet partipolitiskt proportionellt bland såväl nordiska parlamentsledamöter som nordiska EU-parlamentariker. Vi har också glädjande nog fått stöd från Folkpartiet liberalerna när det gäller denna viktiga fråga.

Fru talman! Det nordiska samarbetet har spelat en mycket betydelsefull roll för att väva samman de nordiska länderna. Det nordiska samarbetet har och kommer att ha viktiga uppgifter också i framtiden. Men det förutsätter att vi är villiga att utveckla Nordiska rådets uppgifter. Det är här vi ser medlemskap för de baltiska staterna som den stora utmaningen för samarbetet.

Fru talman! Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer som är fästade till detta betänkande, men för tids vinnande kommer jag att begränsa mig till att yrka bifall till reservation 3 under mom. 21.

Anf. 108 JAN ERIK ÅGREN (kd):

Fru talman! Lite grann i skuggan av debatten om EU:s framtid denna Europadag diskuterar vi nu det nordiska samarbetet. Jag vill påstå att det är lyckosamt och betydelsefullt på många områden. Den fria rörligheten för människor och gemensamma satsningar inom viktiga områden som miljö och utbildning är några tydliga exempel.

Det nordiska samarbetet vilar på en grundval av ett gemensamt kulturarv och en gemensam historia. Det finns en värdegemenskap kring människosynen och framför allt kring demokratin och den folkliga förankringen i politiken. Vi kristdemokrater vill därför även i fortsättningen utveckla och fördjupa det nordiska samarbetet i denna tid av nya förutsättningar och möjligheter.

Fru talman! Det år som gått har till rätt stor del präglats av den rapport som den s.k. vismanspanelen lade fram. Den handlar om Nordens framtid och det nordiska samarbetet och innehåller ett stort antal förslag till hur detta ska kunna förbättras. Inte minst gäller detta arbetet inom Nordiska rådet.

En sak som det råder stor enighet om är att det gäller att bättre förankra Nordiska rådet i respektive lands parlament. Ett tänkbart sätt att göra det skulle kunna vara att i våra parlament ha en nordisk dag, som skulle uppmärksammas samtidigt i de nordiska länderna. På denna nordiska dag skulle man i parlamenten kunna ha debatter, information och seminarier i syfte att sprida information och kunskap om det nordiska samarbetet och om vad det ger, om problem som behöver lösas men också om hur vi som nordiska grannar ännu mer ska kunna utveckla vårt samarbete.

Nästa år firar Nordiska rådet 50 år. Kanske skulle det vara möjligt att i samband med det firandet ha en gemensam nordisk dag – en jubileumsdag för hela Norden.

Fru talman! Föreningen Norden har en särställning bland olika frivilligorganisationer när det gäller det nordiska samarbetet. Det är positivt att den informationsverksamhet som tidigare drevs av Föreningen Norden via Arena Norden nu fått en god efterföljare genom den informationsverksamhet som Nordiska ministerrådet etablerat i Stockholm.

På initiativ från mittengruppen i Nordiska rådet, där bl.a. kristdemokraterna ingår, arbetar nu ministerrådet med frågan om en etablering av en informationspunkt i Kaliningrad. Det är ett uttryck för den ökade vikt som den ryska enklaven Kaliningrad har i det nordiska närområdet. Kaliningrad har också hamnat i ett speciellt läge nu när både Litauen och Polen förbereder sig för att bli medlemmar i EU. Kaliningrad blir då helt omgivet av EU-länder förutom vad gäller kusten mot Östersjön.

Vi förutsätter att frågan om en informationspunkt i Kaliningrad på grund av sin betydelse kommer att kunna lösas relativt snart.

Fru talman! Det är angeläget att frågan om samernas representation i Nordiska rådet får en bra lösning. De representerar faktiskt en urbefolkning i Norden. Den frågan har diskuterats ett antal år i bl.a. vårt utskott, och det som vi som arbetar med frågan får böja oss för den här gången är att den tidigare aviserade skrivelsen från regeringen enligt en ny uppgift kommer att lämnas till riksdagen under hösten 2001. Vi får alltså anledning att snart återkomma till den frågan.

Fru talman! I det nordiska samarbetet ingår också ett betydelsefullt miljösamarbete. För oss kristdemokrater är det ett av de viktigaste områdena i det nordiska samarbetet. Det måste ha hög prioritet och utgöra en grund för allt övrigt samarbete. Utan strävan och konkreta åtgärder för ett hållbart ekologiskt samhälle ter sig den framtida utvecklingen i viss mån utan hopp. Miljöstrategier måste utarbetas och framför allt implementeras både generellt inom miljöpolitiken och specifikt inom ett antal tvärssektoriella områden. Miljöpolitiken måste implementeras i hela politiken.

Miljösamarbetet inom Norden är inte bara viktigt för vårt närområde utan måste i högre utsträckning även omfatta dessa länder – kanske allra helst nordvästra Ryssland och de baltiska länderna. I denna region finns oerhörda utmaningar inför framtiden, och det är av yttersta vikt att miljöfrågorna kan lösas gemensamt av de nordiska länderna och länderna kring Östersjön, Barents hav och Arktis. Därför bör miljösamarbetet gentemot främst nordvästra Ryssland, med bl.a. Murmanskområdet, ges en ännu högre prioritet.

Därför, fru talman, vill jag avslutningsvis yrka bifall till kristdemokraternas reservation nr 1.

Fru talman! Efter en lång dags färd och med en stor Europadebatt bakom oss kan det kännas lite smått att särbehandla det nordiska samarbetet. Betänkandet ser till det yttre ganska oansenligt ut, men till sitt innehåll har det en hel del att bjuda på. Inte mindre än 24 hemställanspunkter har utrikesutskottet skrivit med anledning av Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse om nordiskt samarbete och Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående sin verksamhet i fjol.

Ett förhållandevis stort antal motioner kommenteras högst sympatiskt med tanke på hur rätt andra utskott brukar avstyrka yrkanden. Väldigt få får avslag rätt upp och ned. Det tyder på att motionärerna från nästan alla partierna har en hög grad av utskottets sympati för sina förslag. Det rör sig om ett fyrtiotal olika yrkanden utöver regeringens skrivelse och ministerrådets redogörelse.

Under året har en försöksperiod avslutats när det gäller servicetelefonen Hallå Norden, och på svenskt initiativ har ministerrådet upprättat informationsverksamheter i Stockholm, Köpenhamn och Oslo. Men visst satt det hårt åt, och den svenska delegationen ägnade flera möten åt att återkomma till det till synes enkla som plötsligt för ministerrådet var så stort och svårt. Dit hör t.ex. budgetfrågorna med drygt 700 miljoner danska kronor där Sveriges insats är drygt ett par hundra miljoner, eller om man så vill ungefär 1 % av det vi satsar på EU-samarbete.

Det finns några saker som träder fram lite tydligare än annat. Det snart dussintalet år av nära samarbete med Baltikum har ytterligare stärkts. Nordiska rådet blev något av en dörröppnare, för att inte säga en murbräcka, då Nordiska rådet rent fysiskt var före nordiska länders ambassader. Dessutom var det en viktig signal till den gamla sovjetledningen, nämligen att det fanns ett nordiskt intresse om utvecklingen på Baltikum.

Från den nordiska mittengruppen, där bl.a. liberalerna ingår, har vi gjort besök i Kaliningrad, detta lilla landområde som har så mycket av gammal sovjetisk prägel. Det gråa och fattiga är det som mest framträder, och den ungefär en miljon stora befolkningen drömmer också om att få en utvecklad demokrati och ett liv i frihet och fred.

För Folkpartiets del har vi lagt tyngdpunkten på Västnorden, där de båda självstyrande områdena Färöarna och Grönland tillsammans med det isländska landet uppmärksammas i några yrkanden. Utöver det allmänna samarbetet förespråkar vi en ökad satsning på förbättrade kommunikationer inom och med Västnorden. Frågor som rör IT och tele, medicin, distansundervisning och forskning i det nordiska samarbetet med Västnorden vill vi driva på.

Ingen fråga har nog samlat den svenska nordiska delegationen som vårt engagemang för att lösa den flera decennier gamla frågan om TV:s *public service*-utbud, att kunna se programmen i hela Norden. Bor man i gränsområden är det en stor fråga. Därtill kommer att alla länderna skulle få glädje av den ökade språkförståelsen, det kulturella utbudet och viljan till sammanhållning.

Vi har ibland sagt: Du kan se all världens TV-kanaler här i riksdagshuset men inte norska *fjernsyn*. När Bill Clinton var på Karl Johann i Oslo var det inte norsk *public service* som sände här, utan vi fick text och

bilder via CNN över satellit från Washington. Men visst kändes det lite snopet att våra närmaste grannar inte kunde nå oss trots modern teknik.

För några veckor sedan var jag i österbottniska Vasa i Finland. Där ser 60 % av stadens invånare på svensk TV. Det bör vi i och för sig känna oss hedrade av. Men när nu digitala lösningar ska avlösa de analoga sändningsmetoderna och när Finland dessutom satt ut ett datum för att släcka ned den var man uppenbart oroad. Samma ängslan finns också på Åland, dvs. det område som vi brukar säga är det mest svenska i Norden.

Man brukar säga att Nordiska rådet och nordiskt samarbete är de många frågornas framgång, och det är få men stora bakslag. Till de senare hör att Nordsat aldrig blev mer än ett förslag som inte fullföljdes, och den industrisatellit som skulle kunna förmedla nordiskt TV-utbud kom aldrig i luften. Därför har nordiskt TV-samarbete blivit en lång lidandets historia. Många ministermöten, det må vara samarbetsministrar eller statsministrar, har upprepade gånger gett sin försäkran och lugnande besked att frågan arbetar vi med, frågan kommer att lösas.

Nu börjar det bli bråttom. Otåligheten är i stigande. Saken blir inte bättre av att kulturministrarna som hade lovat rapporter till vårt möte i Oslo för en månad sedan helt sonika uteblev. Den nonchalansen tog Nordiska rådet illa vid sig av, och det känns just nu som en inre påfrestning. Nu förväntar vi oss besked vid sommarmötet i Kungälv. Jag skulle vilja vädja till samarbetsminister Leif Pagrotsky att engagera sig i ärendet och driva frågan fram till en lösning. Skulle det ske skulle den svenske samarbetsministern gå till historien. Därför kommer vi med intresse att redan här i den här debatten lyssna på samarbetsministern.

Att människor ska kunna röra sig fritt mellan länderna utan att behöva pass är en av grundstenarna i EU-bygget. Sedan sex veckor tillbaka är passkontrollen i 13 av EU:s länder jämte Norge och Island inne i det s.k. Schengenavtalet. Av EU och Nordiska rådet är det bara England och Irland som håller sig utanför. Sverige är inte den yttre gränsen i detta sammanhang, utan det är vårt broderland Norge, Norge som tillsammans med Sverige har världens längsta EU-gräns som går från Strömstad i Bohuslän till norska Kirkenäs, nästan borta vid Murmansk.

Delvis motsägelsefulla saker ska åstadkommas. Å ena sidan en stor öppenhet för de deltagande ländernas medborgare, å andra sidan ska det vara en tydlig yttre gräns. När de fem nordiska statsministrarna för sex år sedan i Reykjavik med flödande välvilja förband sig att inte splittra Norden med ett sådant här avtal utan lösa det i god broderlig anda var det inget fel på retoriken. Men nu, fru talman, är vi framme vid praktiken.

För Nordens medborgare är passfriheten inte något nytt. Den har vi haft i över 50 år. Vad som nu händer är att vi kan drabbas av alternativa kontroller som Schengenländerna bygger upp för att kompensera bortfallet av passkontroll mellan länderna. Vi står inför paradoxen att när passfriheten inträder kommer vi i det korta perspektivet att rentav behöva ha passet till hands. Att röra sig mellan Schengenländerna är att betrakta som inrikesresa som inte kräver pass. Ändå ska man kunna styrka sitt medborgarskap. Detta har vi i Nordens och Nordiska rådets historia funnit relativt lätthanterligt tidigare.

Men den inrikes rörligheten i Schengenområdet med samordning av visumregler och en bärighet på flykting- och asylpolitik är inte lika enkel med de kraftigt skilda kulturerna och ambitionerna t.ex. när det gäller nordligare delen av EU och de södra kontinentalländernas hållning i flykting- och invandrarfrågor. En kommentar från statsrådet Pagrotsky hur de inledande veckorna har förflutit kommer vi med intresse att lyssna till.

Vi lever i en tid då nationsgränserna självfallet existerar men får en allt mindre betydelse. Såväl ute i Europa som i Norden har vi framväxande regionala områden som bygger på handels- och arbetsmarknadsområden eller kulturella ekonomiska band som förenar. Bara för Sveriges del är vi berörda av ett tiotal nog så fasta samarbetsområden över landsgränsen, det senaste i Öresundsregionen som nu är en av landets verkligt heta regioner. Men vi har det också på många andra håll, mellan Sverige och Norge, mellan Sverige och Finland och ett etablerat samarbete sedan länge på Nordkalotten. Ett gott exempel i norr är samarbetet över Torne älv mellan Haparanda och Torneå.

Frågan infinner sig: Leder inte allt detta till nationalstatens upplösning? Förmodligen inte, dessutom är det inte önskvärt. Men värdet av mer samordnade regelsystem pockar på allt större uppmärksamhet. Gränshindren kommer snarare att bli färre när nu vår fria arbetsmarknad har utvidgats till hela EU-området. Men vår erfarenhet är att vi inte ens i Norden har helt klarat av gränsproblemen. Sverige har nu som ordförande i EU också den fria rörligheten på dagordningen. För två år sedan innehade Sverige ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet. Då var inomnordisk rörlighet, avveckling av gränshinder en profilfråga. Gränshinder för boende, arbetspendling och företagande över och runt gränserna i Norden skulle undanröjas.

När det gäller den fria rörligheten i Norden och Europa kan man konstatera att Finland under sin nordiska ordförandeperiod har valt huvudtemat Nordbo 2001. Ambitionen är att se alla de här aktiviteterna på alla sektorer ur den enskilde nordiska medborgarens synvinkel. Delvis följer man upp det svenska och det danska ordförandeskapets prioriteringar, men har fokuserat väldigt tydligt den enskilde individen. Det tycker jag, fru talman, är bra. En särskild utredning har också tillsatts under ledning av ambassadör Olle Norrback, som under många år var Finlands nordiske samarbetsminister. Uppgiften är att kartlägga de medborgerliga rättigheterna i Norden och komma med ett förbättringsförslag. Det arbetet ska relativt snart vara avslutat.

Ministerrådets då sammanställda inre katalog gav konkreta exempel på företeelser som försvårar samarbetet i framför allt våra gränsområden. Därför är det viktigt att det arbetet kan fullföljas och att ministerrådet fortsätter att med kraft driva på den frågan, för det är viktigt att vi klarar vardagsfrågorna. Det är viktigt att kunna köra sin utlandsregistrerade bil över gränsen, att tillfälligt övernatta på arbetsplatsen utan att bilen blir beslagtagen eller rätten att passera nordisk landsgräns med sin tjänstebil.

Frågan är inte enkel, men för nordiskt samarbete är det en trovärdighetsfråga att den klokt kan hanteras och lösas. Medlemsstaterna ska hindra t.ex. illegal invandring, och s.k. transportörsansvar införs. En publik fråga blir då hur kontrollen ska gälla vid hotell- och pensionärelser inklusive campingplatser.

Dessa regler avskaffade vi i Sverige för drygt tio år sedan. De återinförs nu. Som liberal känner jag mig naturligtvis starkt oroad över det s.k. transportörsavtalet, som leder till att flygbolag och rederier riskerar att få ta rollen som gränsmyndighet. Det är uppenbart att det på flera håll kommer att bli en hårdare kontroll vid de yttre gränserna. Men jag tror också att det är viktigt att vi inte inom Schengenområdet, och framför allt inte i Norden, blir en del av en fästning mot tredje världen.

Under senare år har det funnits en ambition att knyta parlamentariker som inte tillhör Nordiska rådet, men som har tunga positioner i sitt hemland, till nordiskt samarbete. Det har skett vid temakonferenser och vid möten där man på olika sakområden har haft överläggningar i avsikt att ge en starkare knytning av nationella och nordiska frågor. Den tanken är också levande i den reservation som avgetts i anledning av motioner om att få ett starkare samband med våra EU-parlamentariker. Det känns angeläget att hitta en bra form för att få ett liknande samarbete. Formerna för det kan övervägas, men det centrala är att vi hittar en god och lätthanterlig modell i ett läge då nordiskt samarbete så ofta berörs av skeenden inom EU:s ram.

Fru talman! Jag har ett önskemål som jag har framfört flera gånger. Det gäller den årliga sessionens placering i tiden. Det är olyckligt att den ska klämmas in under höstdagar då varje nordiskt parlament är starkt engagerat i sitt eget budgetarbete. Jag hoppas att vi relativt snart kan återgå till en ordning då tidigare veckolånga möten fick det utrymme som nordiskt samarbete behöver. Därför kan vi erinra oss om att Nordens samtliga talmän önskar detta och att utrikesutskottet i sak har instämt i denna min önskan. Må det snart bli en förändring!

Till sist, fru talman: Det finns inget så disparat i världen som Norden. Men det finns inte heller något som är mer sammanhållet mellan olika länder med så skilda förutsättningar som nordiskt samarbete. Vi kan tycka att det åstadkoms alltför lite. Självfallet bör vi uppriktigt sträva efter att få fart på en del praktiska samsarbetsfrågor. Men vi får inte bortse från det värde som ligger i att vi ute i Europa eller i Förenta nationerna ofta med en röst kan tala för de fem länderna och också för de tre självstyrande områdena. Detta, om något, är ett kvitto på att det råder en samstämmighet som man inte hittar någon annanstans i världen. Låt oss både värna och vårda en sådan situation!

Men detta ger oss också som nordbor ett särskilt ansvar mot våra systrar och bröder i Europa och ute i världen. En globalisering för nordisk del är inte bara ett talesätt – det är en realitet. Plötsligt har hela världen kommit nära oss i Norden.

Anf. 110 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Med anledning av skrivelsen har det kommit in många motioner. Det är inte alltid det kommer in så många motioner med anledning av skrivelser, och vi är glada att vi får motionera med anledning av denna.

Ministerrådet har tagit på sig en samordnande roll för samefrågor när det gäller de årliga ministermötena. Det är bra, men samer har ju levt och bott i norra Skandinavien så länge som det har funnits människor här. Därför ska de precis som andra folk i Norden delta på samma villkor, och

inte vara utanför. De ska alltså ha fullvärdigt medlemskap i Nordiska rådet.

Man kan inte säga att skälet till att samerna inte har fullvärdigt medlemskap är att reglerna säger att det inte kan vara på det sättet. Det är nämligen vi som tillsammans bestämmer om reglerna, och nu är det dags för oss att ändra på dem!

När det gäller Nordiska ministerrådets arbete med närområdesfrågor; de baltiska länderna, nordvästra Ryssland, Barentsområdet och Arktis så kommer tonvikten efterhand att öka vad gäller insatserna i det ryska närområdet. Och det är bra! Situationen i Kaliningrad har uppmärksamats, och insatser planeras. Här finns redan en väl etablerad miljöorganisation, Ecodefence, att samarbeta med.

De sociala frågorna, som handel med kvinnor, knark och en dramatisk ökning av hiv/aids kan angripas först om själva attityden mot dem som utsätts förändras. Handel med flickors och kvinnors kroppar kan endast förekomma om det finns en efterfrågan på prostitution.

Här krävs insatser på statsministernivå om resultat ska kunna nås.

Det finns även förslag till att koncentrera insatser för större projekt. Jag vill fokusera på den mycket alarmerande situationen på Kolahalvön med läckande atomavfall från de kärnvapenbestyckade ubåtarna och de nedlagda kärnkraftverken.

Varför inte tala klartext, fru talman? Om ingenting görs åt radioaktiviteten, och den läcker ut i havet, så smittas hela Atlanten.

Bellona, som erhållit rådets miljöpris, har många goda förslag till åtgärder. Bl.a. diskuterar man om det verkligen är slutförvaring och inte i stället mellanlagring som ska prioriteras. Det kanske är bättre att inte ta de stora fighterna om var avfallet ska slutförvaras, utan i stället koncentrera sig på den mellanlagring som faktiskt behövs.

Norge har alltför länge lämnats ensamt med att bygga kontaktnät och satsa pengar. Det är hög tid för ministerrådet att göra en kraftsamling.

Jag yrkar bifall till reservation 2 under mom. 5.

Det som är oroande just nu är den situation som uppstår när Ryssland ändrar sin lagstiftning så att det blir möjligt att ta emot kärnkraftsavfall från andra länder. När Ryssland gör det har både Tyskland och Schweiz annonserat att de är intresserade av att få upparbetning i Ryssland. Det finns starka misstankar om att denna trafik då kommer att gå i Östersjön på båtar till S:t Petersburg. Med den tyska inrikespolitik som man för i dag med järnvägstrafiken och de problem som finns när man ska slutförvara så ser man förstås detta som en möjlighet från Rysslands sida. För oss är det snarare en rysare.

I det danska ordförandeprogrammet på kulturområdet har uppmärksamhet fästs vid de nya formerna för konstnärssamarbete. Museum Anna Nordlander skulle kunna vara ett konkret projekt. Museet har ambitioner att vara ett nordiskt centrum för kvinnors konstnärliga skapande. Det vill arbeta med jämställdhetsfrågor genom att sätta kvinnliga konstnärer och deras skapande i fokus. Museum Anna Nordlander är i dag, tillsammans med Frauen Museum i Bonn, det enda konstmuseet i Europa som arbetar med och för kvinnliga konstutövare. I Norden finns två kvinnomuseer: kvinnomuseet i Århus och kvinnomuseet Rolighed i Kongsvinger. Museum Anna Nordlander i Skellefteå skulle bli ett bra nordiskt tillskott för kvinnokonst.

Ministerrådets kultursamarbete på barn- och ungdomsområdet har som huvudmål att stärka den nordiska identiteten. I det medielandskap där de nordiska ungdomarna lever dominerar dock det amerikanska utbudet med upp till 70 %. Barn i Sverige mellan tre och åtta år umgås i två timmar och 42 minuter varje dag med någon form av medier.

De gemensamma satsningar som görs på barnkulturforskning är bra, men vi vill gärna att satsningarna på nordisk barnfilm ökar. Vi är ganska ensamma i Europa om att satsa speciellt på barnfilm. Det behövs mer stöd, bl.a. till ökad marknadsföring men även till produktion.

Nordicom stöds bl.a. av Nordiska rådet. Deras forskning inom medieområdet är i dag erkänd världen över. Deras forskning om barn och medier är världsunik. För fortsatta framgångar krävs fortsatt kontinuitet i arbetet och fortsatt långsiktig finansiering av rådet. Jag hoppas att rådets planer på att övergå till projektfinansiering är lagda på hyllan och att ministerrådet vill ge mer kontinuerligt stöd, annars äventyras den kontinuerliga forskningen.

Nordiska Film- och TV-fonden behöver kompletteras med en ny fond för länders ursprungsbefolkningar. De nordiska ländernas olika språklingar har resulterat i olika insatser för ländernas ursprungsbefolkningar när det gäller produktion av film på eget språk. I Sverige t.ex. ges inga öronmärkta pengar över huvud taget till samisk filmproduktion, vilket vi hoppas att det snart blir en ändring på. Det finns i alla fall kreativa krafter som arbetar för det. När det gäller det nordiska samarbetet vill vi att en nordisk filmproduktionsfond inrättas för våra olika ursprungsfolk. Då tänker jag på norska, finska och svenska samer, jag tänker på grönländare men även på samarbete med ryska samer.

Jag tycker att det är bra att Nordiska kulturfonden satsar på bredden, men jag vill också påminna om att om Sverige bygger ut ett nätverk av folkmusikinstitut, som man har gjort i Norge och Finland, underlättas det regionala nordiska samarbetet inom området.

Marknadsföring av nordisk litteratur, musik, film, teater och dans behöver också förstärkas, kanske i första hand till våra systerländer i Europa. Intresset för nordisk konst inom alla de områden som står till buds är mycket stort just nu. Då är det synd att inte hela utbudet kan nå ut på den europeiska och internationella marknaden.

En stor del av det nordiska näringspolitiska samarbetet är inriktat på att utreda gemensamma problem och möjligheter och att utbyta erfarenheter och synpunkter när gäller frågor som man säger att man har gemensamt intresse i. De olika nordiska ländernas rovdjurspolitik är en viktig näringspolitisk fråga när det gäller nordiska länders olika erfarenheter, och den kan behöva ventileras. Man säger att den här frågan är aktualiserad genom samarbetet mellan Sverige och Norge. Men här spelar ju också Ryssland och de baltiska ländernas rovdjurspolitik in. Det är i högsta grad en närområdesfråga.

När det gäller de nordiska konsumenternas krav på olika former av miljömärkning behöver Nordiska ministerrådet öka takten. Miljömärkningen Svanen går sakta framåt, och här gäller det att hålla hög kompetens så att vi kan lita på Svanen och så att inte bristfälliga produkter slinker igenom. Undersökningar har även visat att de nordiska konsumenterna vill att livsmedel märks inte endast med innehåll utan även med ur-

sprungsland. Här förväntas konkreta förslag från ministerrådet under våren.

Även inom jämställdhetsområdet behöver kunskap utbytas. I Sverige ökar löneskillnaderna mellan kvinnor och män trots att vi har en lagstiftning som säger att det ska vara tvärtom. I den gemensamma kampen mot handel med flickor och kvinnor är det viktigt att se problemets grund, nämligen efterfrågan på prostituerade. I Sverige är det förbjudet att köpa en kropp, men inte i våra nordiska grannländer. Det gör att svenska män från Norrbotten åker till Norge och Finland i stället och konsumerar kvinnor eller kroppar. Handeln med kvinnor över gränserna ökar alltså just nu säger polisen i Norrbotten. Frågans dignitet blir faktiskt tydligare om den lyfts upp på regeringschefsnivå. Inom mittgruppen kommer vi att lyfta upp frågan i Kungälv i sommar. Vi kommer att börja med att utbyta kunskap med varandra om hur de olika länderna arbetar med prostitution, eftersom det är det som är roten till det onda.

Fru talman! Jag kan konstatera att ordet grannlands-TV inte alls nämns i skrivelsen. Det måste vara ett förbiseende, eftersom samarbetsministrarna från de olika länderna vid flera frågetillfällen har sagt att de arbetar aktivt med frågan. Nu finns det även ett nytt medlemsförslag för rådet att ta ställning till, men det bästa vore ju om Nordiska ministerrådet, på initiativ från Sverige, kunde lösa frågan innan den återigen behandlas i rådet. Låt oss få ett slut på denna långkörare.

Slutligen vill jag tacka utrikesutskottet för den fina behandlingen av alla motionsyrkanden.

Anf. 111 AGNETA BRENDT (s):

Fru talman! I det här betänkandet om nordiskt samarbete har utskottet behandlat dels regeringens skrivelse om det nordiska samarbetet under år 2000, dels Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående verksamheten under förra året. Betänkandet behandlar även de motioner som väckts med anledning av skrivelsen och redogörelsen från rådet samt en del motioner från allmänna motionstiden 1999 och 2000. Samtliga motioner har avstyrkts eller besvarats av utskottet.

Utskottet föreslår att skrivelsen och redogörelsen läggs till handlingarna.

Under förra året innehade Danmark ordförandeskapet i det nordiska regeringssamarbetet. Huvudtemat var frågor rörande de nordiska välfärdsstaterna. Andra frågor som lyftes fram var samarbetet i närområdet, effektiviseringen av det nordiska kultursamarbetet och uppföljningen av statsministerdeklarationen från år 1999 om ett hållbart Norden.

Den s.k. vismanspanelen som studerat samhällsutvecklingen i Norden inför det nya årtusendet lämnade sin rapport i oktober förra året. Ett antal utvecklingstrender som påverkar Nordens framtid identifierades, bl.a. globaliseringen, den teknologiska utvecklingen och Europaintegrationen. Vismanspanelen har bedömt konsekvenserna för det nordiska samarbetet och skisserat förslag till åtgärder, bl.a. förändringar av den nordiska samarbetsstrukturen både vad gäller Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets organisation och inriktning av arbetet. Anita Johansson kommer närmare att belysa dessa frågor och de förslag som diskuterats i Nordiska rådet.

Samarbetet inom Norden har under förra året, liksom tidigare, varit inriktat på frågor som har betydelse för enskilda och företag i vardagen. Särskilt har arbetet med att avlägsna gränshinder stått högt på dagordningen.

En fråga som alltid står i centrum är samarbete med frivilligorganisationerna, och där intar Föreningen Norden en särställning. Det är ett mycket viktigt inslag i det nordiska samarbetet.

Över den nordiska budgeten ges stöd till samisk verksamhet som Samerådet, Nordiskt samiskt institut och till samisk kulturverksamhet. Dessutom fördelas medel för urbefolkningsfrågor inom ramarna för det arktiska programmet.

Europafrågorna är ett av huvudområdena för det nordiska samarbetet. De har spelat en framträdande roll också under verksamhetsåret 2000. Samarbetet med närområdet – de tre baltiska länderna, nordvästra Ryssland, Barentsområdet och Arktis – är ett prioriterat område inom det nordiska samarbetet. Huvudmålsättningen med ministerrådets arbete är att bidra till en stabil och demokratisk utveckling och att främja utvecklingen av en fungerande marknadsekonomi. Den snabba utvecklingen i närområdet och behovet av en avstämning med andra nationella och internationella insatser ledde förra året till en översyn av de strategiska målsättningarna för närområdessamarbetet. Någon omedelbar förändring av definitionen av närområdet har inte föreslagits, men efterhand kommer ökad tonvikt att läggas på insatser i det ryska närområdet.

Huvudmålet för kultursamarbetet inom barn- och ungdomsområdet är att stärka den nordiska identiteten. Kultursektorn har dessutom ett särskilt ansvar för att bekämpa främlingsfientlighet och rasism. Genom respekt för kulturell mångfald kan de nordiska länderna motarbeta rasism och främja positiva värden. Bl.a. bör en satsning göras för att stärka rekryteringen av minoriteter på alla nivåer och för att ge stöd till verksamhet som är opinionsbildande och som ger uppmärksamhet.

På utbildningsområdet har ministerrådet fastställt en strategiplan för tiden 2000–2004 för utbildnings- och forskningssektorn i syfte att göra Norden till en föregångsregion för utveckling av mänskliga resurser. Även nya handlingsplaner för nordiskt skolsamarbete och för folkbildning och vuxenundervisning där betoning läggs på insatser för livslångt lärande, kompetensutveckling, kvalitets- och värdegrundsfrågor fastställdes under förra året.

Ett nytt miljöhandlingsprogram för perioden 2001–2004 och en strategi för hållbar utveckling i Norden togs fram under året. Det nordiska samarbetets stora betydelse för närområdet, särskilt nordvästra Ryssland och Baltikum, understryks i regeringens skrivelse.

År 2000 godkände Nordiska rådet ett nytt samarbetsprogram för arbetsmarknadssektorn. Programmets huvudmål innefattar frågor om full sysselsättning, avskaffande av gränshinder, trygghet i arbetsmiljön och arbetslivet samt frågor som gäller den nordiska välfärdsmodellen. En rapport om hinder för arbetskraftens rörlighet inom den nordiska arbetsmarknaden lämnades förra året, och i det fortsatta arbetet kommer insatser för att avskaffa sådana hinder att vara en prioriterad uppgift.

Gränsöverskridande handel fortsätter att vara en viktig fråga inom det nordiska samarbetet, och konsumentministrarna har enats om att frågan bör prioriteras i det konsumentpolitiska samarbetet.

När det gäller det nordiska säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet utgörs kärnan i samarbetet främst av verksamheten inom det fredsfrämjande området. Syftet är i dag att ett samordnat nordiskt militärt bidrag inom en brigads ram kan bli tillgängligt. Brigaden ska kunna användas inom ett brett spektrum av fredsfrämjande insatser fr.o.m. den 1 juli 2003 och inom FN:s, EU:s, Natos eller Partnerskap för freds ramar. Under det senaste året har dessutom ytterligare samarbete kring minröjning utvecklats. Det omfattar forskning, materialutveckling, industrifrågor, utbildningsfrågor samt fredsfrämjande och humanitära insatser.

I de baltiska länderna stöder de nordiska länderna uppbyggnaden av nationella försvarsförmågor inom ramen för BALTBAT, BALTRON och Baldefcol. Det handlar om kunskapsöverföring inom flera olika områden, bl.a. demokratisk kontroll och styrning av försvarsmakter, modernt ledarskap, totalförsvar, operationskonst och taktik med nordisk profil, vilket från svenska utgångspunkter är betydelsefullt.

Fru talman! I motioner från Miljöpartiet och Folkpartiet tas frågan om inrättande av grannlands-TV i Norden upp. Den har också tagits upp tidigare här i debatten. Invånarna i de nordiska länderna skulle då få tillgång till *public service*-kanalerna i vart och ett av de nordiska länderna. Den frågan kommer jag dock inte att närmare belysa, utan den tas upp i Åke Gustavssons anförande.

Till betänkandet har fogats fyra reservationer. Två av reservationerna behandlar det nordiska miljösamarbetet med nordvästra Ryssland.

I utskottet har vi kunnat konstatera att de motionsyrkanden som ligger till grund för reservationerna berör frågor som redan i dag är högt prioriterade inom det nordiska samarbetet. Under år 2000 har också ett förslag till reviderad nordisk närområdesstrategi, *Närmare Norden*, presenterats inom Nordiska ministerrådet. I rapporten framhålls vikten av att närområdessamarbetet successivt bör flyttas till det ryska närområdet i Östersjö- och Barentsregionerna. Bedömningen anknyter till de slutsatser som regeringen presenterar i propositionen angående Sveriges utvecklings-samarbete med Central- och Östeuropa.

I propositionen framhålls att ”det är regeringens bedömning att fortsätta svenska insatser på miljöområdet i Ryssland och Ukraina är angelägna. Det bilaterala stödet bör ske i nära samverkan med och komplettera det stöd som lämnas på gemensam nordisk basis genom NIB och NE-FCO. Dessutom bör det bilaterala stödets katalytiska funktion utnyttjas i syfte att ta fram resurser för andra lån- och biståndsgivare.”

Beträffande använt kärnbränsle och radioaktivt avfall är målet att detta ska tas om hand, mellanlagras och slutförvaras på ett från säkerhets- och miljösynpunkt acceptabelt sätt. Det radioaktiva avfallet i nordvästra Ryssland bör ägnas särskild uppmärksamhet, inte minst på grund av dess omfattning och det sätt på vilket det i dagsläget förvaras.

I en reservation från moderaterna hävdas att de baltiska länderna bör erbjudas medlemskap i Nordiska rådet. Det har hävdats även här i dag. Både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet bedriver ett nära samarbete med de baltiska länderna, och arbetet i närområdesutskottet i Nordiska rådet skapar goda förutsättningar för att ytterligare bredda och fördjupa detta. När det gäller medlemskap har vi från utskottets sida konstaterat att det nordiska samarbetet vilar på den språkliga och kulturella gemenskapen mellan de nordiska länderna. Det nordiska samarbetet

är dessutom ingen internationell organisation där andra länder kan ansöka om medlemskap.

Utskottet vidhåller alltså sin uppfattning från tidigare år. Dessutom har nu ett liknande motionskrav om medlemskap för de baltiska staterna behandlats vid Nordiska rådets 52:a session och där avslagits.

Moderaterna och Folkpartiet liberalerna yrkar i en reservation att deltagarkretsen vid Nordiska rådets sessioner ska utökas med ledamöter från Europaparlamentet. Det reformarbete som pågått under senare år har inneburit en ny inriktning på verksamheten, nya arbetsformer och ny organisation. Den nya rådsorganisationen har öppnat för nya mötesformer, t.ex. s.k. temamöten, där andra än rådsmedlemmar och regeringsrepresentanter kan delta. EU-parlamentariker, Europarådsparlamentariker och parlamentariker från de nordiska parlamentens EU-organ och andra parlamentsutskott har utan att ha plats i rådet kunnat delta i sessioner och konferenser och även kunnat delta i debatten.

Europautskottet har till uppgift att samverka i frågor av betydelse för arbetet inom EU och EES, där de nordiska länderna kan agera utifrån en grundläggande värdegemenskap. Från utskottets sida vidhåller vi vår uppfattning från tidigare år.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på de reservationer som föreligger.
(forts. 12 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.57 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då voteringen skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

11 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KUU1 EU:s framtidsfrågor

Punkt 1 (Legitimitetsfrågor)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

295 för utskottet

15 för res. 1

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 73 m, 37 v, 38 kd, 14 c, 13 fp

För res. 1: 1 m, 14 mp

Frånvarande: 11 s, 8 m, 6 v, 4 kd, 4 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Prot. 2000/01:107

9 maj

Punkt 2 (Förenkling av fördragen och kompetensfördelningen)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

295 för utskottet

14 för res. 2

1 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 73 m, 37 v, 38 kd, 14 c, 13 fp

För res. 2: 14 mp

Avstod: 1 m

Frånvarande: 11 s, 8 m, 6 v, 4 kd, 4 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Punkterna 3–5

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU10 Vissa EU-frågor

Punkt 1 (Regionalpolitiska frågor)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

273 för utskottet

37 för res. 1

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 74 m, 38 kd, 14 c, 13 fp, 14 mp

För res. 1: 37 v

Frånvarande: 11 s, 8 m, 6 v, 4 kd, 4 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 2 (Energipolitiska frågor)

1. utskottet

2. res. 2 (kd)

Votering:

272 för utskottet

38 för res. 2

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 74 m, 37 v, 14 c, 13 fp, 14 mp

För res. 2: 38 kd

Frånvarande: 11 s, 8 m, 6 v, 4 kd, 4 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 3 (Utrikeshandelspolitiska frågor m.m.)

1. utskottet
2. res. 3 (m, kd, fp)

Votering:

171 för utskottet

124 för res. 3

13 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 37 v, 14 c

För res. 3: 73 m, 38 kd, 13 fp

Avstod: 13 mp

Frånvarande: 11 s, 9 m, 6 v, 4 kd, 4 c, 3 fp, 3 mp, 1 –

Anna Åkerhielm (m) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

FiU24 Riksdagens revisorers årsredovisning för 2000

Kammaren biföll utskottets förslag.

Nordiskt samarbete

12 § (forts. från 10 §) Nordiskt samarbete (forts. UU13)

Anf. 112 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Agneta Brendt har i sitt anförande talat mycket om de olika stöd som ges till samiska verksamheter. Men vi har ju konstruerat regler som gör att samerna själva inte får vara med i rådet som fullvärdiga medlemmar. Jag undrar om inte Agneta Brendt precis som vi i Miljöpartiet tycker att det är dags att ändra på de reglerna nu – eller?

Anf. 113 AGNETA BRENDT (s) replik:

Fru talman! Samernas ställning i Nordiska rådet är en fråga som har diskuterats vid ett flertal debatter här i kammaren. Från utskottets sida har vi alltid betonat att samerna sedan 1994 har observatörs- och yttranderätt i Nordiska rådet och i generaldebatten.

Vi tycker naturligtvis att det är nödvändigt och viktigt att Nordiska rådet och de nordiska ländernas regeringar fortlöpande och konstruktivt har kontakter med företrädare för samerna. När vi nu senast behandlade motioner om dessa frågor vidhöll vi vår uppfattning.

Vi har konstaterat att regeringens skrivelse som rör samerna kommer att lämnas i höst. Det finns nu också ett medlemsförslag angående samernas deltagande som kommer att prövas i anslutning till Nordiska rådets 53:e session i höst. Det antar jag att Ewa Larsson är väl medveten om. Då ska vismanspanelens rapport behandlas. Det är mitt svar till Ewa Larsson.

Anf. 114 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag uppfattade svaret som att Agneta Brendt delar vår syn att det är otillfredsställande att samerna inte har fullvärdigt medlemskap. Men det tycks vara svårt att ändra på de regler som vi själva har konstruerat.

Ett sätt att göra någonting under tiden som man försöker klura ut hur man ska ändra på det man själv bestämt är att göra som i Danmark. Där ger man grönländarna några av sina egna platser.

Skulle inte vi i Sverige under tiden detta bereds kunna ge några av våra egna platser till de samiska företrädarna?

Anf. 115 AGNETA BRENDT (s) replik:

Fru talman! De delegater som deltar i Nordiska rådets sessioner företräder det svenska parlamentet. Om personer av samiskt ursprung sitter i parlamentet har de samma möjlighet som vilken annan person som helst i Sverige att delta i sessionen. I övrigt har vi i Sverige tyckt att det har varit viktigt att ge observatörsstatus och yttranderätt.

Jag delar Ewa Larssons syn att det är viktigt att ha ofta återkommande kontakter med samerna. Men i övrigt delar jag inte Ewa Larssons syn på samernas ställning i Nordiska rådet.

Anf. 116 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Agneta Brendt kommenterade budgeten och att det fördelades pengar. Men hon gav inte någon meningsyttring om ifall hon tyckte det var en lagom budget vi hade eller om det fanns anledning att rent av räkna upp den. Jag nämnde att det är oerhört små pengar vi satsar på nordiskt samarbete i jämförelse med vad vi satsar på det större och bredare europeiska samarbetet. Det skulle vara intressant med en meningsyttring där.

Agneta Brendt sade också att man stöder opinionsbildande aktiviteter och ”det som ger uppmärksamhet”. Vad avsåg utskottets talesman med det yttrandet?

Anf. 117 AGNETA BRENDT (s) replik:

Fru talman! Vi har från utskottets sida i årets behandling av skrivelserna och rapporten från Nordiska rådet inte gjort något yttrande om att vi skulle öka budgeten.

Detta med att ge uppmärksamhet nämnde jag i sammanhanget att det är viktigt att arbeta mot främlingsfientlighet och rasism och att det på olika sätt är viktigt att bilda opinion mot det. Det var vad jag menade.

Anf. 118 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag har en ytterligare fråga. Agneta Brendt kommenterade de militärpolitiska insatserna och uppgifterna. Hon sade att det handlar om fredsuppgifter och minröjning och att det nordiska samarbetet skulle ha, om jag uppfattade det rätt, något av en brigads storlek.

Den fråga jag vill ställa är med anledning av den omröstning vi hade i morse här i kammaren. Riksdagens majoritet beslöt att vi inte skulle kunna ge särskilda förmånliga villkor för de flyktingar vi har från Kosovoområdet.

Min fråga till Agneta Brendt blir om det inte känns tveeggat och konfliktfyllt att sända både soldater och flyktingar i samma flygkorridor och vid samma tidpunkt.

Anf. 119 AGNETA BRENDT (s) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att frågan är riktigt relevant i den här debatten, dvs. att vi ska diskutera flyktingsituationen i samband med behandlingen av betänkandet om Nordiska rådets arbete.

Anf. 120 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik:

Fru talman! Som tidigare påpekats har utrikesutskottet den goda vana att försöka se det positiva i de yrkanden som framläggs, och därför blir det väldigt många besvaranden. Men det blir också reservationer ibland.

Vi kristdemokrater har här en reservation som handlar om det nordiska miljösamarbetet med nordvästra Ryssland och speciellt med Murmansk. Där framhåller vi att det arbetet måste ha en högre prioritet och att det måste hända mera.

Situationen där är skrämmande både vad gäller använt kärnbränsle och radioaktivt avfall liksom också den nickelkombinatsverksamhet som finns i området. Agneta Brendt känner säkert till det.

Vi tycker att det är beklagligt att man inte vill ställa upp på att öka insatserna här när det är så mycket som behöver göras.

Anf. 121 AGNETA BRENDT (s) replik:

Fru talman! Jag delar Jan Erik Ågrens oro för det radioaktiva avfallet som finns i nordvästra Ryssland. Behovet av stöd till Ryssland när det gäller reaktorsäkerhet, utbränt kärnbränsle och radioaktivt avfall är mycket stort.

Möjligheterna att bistå Ryssland på dessa områden är begränsade på grund av att det saknas ett juridiskt ramverk som reglerar frågor som tullar, skatter och ansvar om det skulle uppstå en atomskada.

En multilateral förhandlingsprocess med Ryssland och ett antal potentiella givarstater, bl.a. de nordiska länderna, pågår sedan ett par år för att lösa dessa frågor och för att bereda vägen för konkreta insatser rörande bl.a. det radioaktiva avfallet.

Från utskottets sida har vi inhämtat, och det vet också Jan Erik Ågren, att det är en fråga med mycket hög prioritet för regeringen att genom ett aktivt agerande bidra till att ett sådant avtal kommer till stånd förhoppningsvis under våren.

Anf. 122 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik:

Fru talman! Jag känner till det som är diskuterat och omnämnt i utskottet. Det som vi tycker är märkligt är att en sådan viktig process ska behöva pågå flera år utan att man får se ett resultat.

Agneta Brendt säger att det kommer ett avtal till stånd under våren 2001. Vi är nu där, och våren har inte så många veckor kvar. Om avtalet är klart ska vi hälsa det med tillfredsställelse, men än har vi inte sett det.

Anf. 123 AGNETA BRENDT (s) replik:

Fru talman! Jag sade att det är en fråga med mycket hög prioritet för regeringen. Genom ett aktivt agerande försöker regeringen bidra till att ett sådant avtal kommer till stånd. Vi hoppas att det ska ske under det svenska ordförandeskapet nu i vår.

Sedan är det så, Jan Erik Ågren, att man måste vara två för att dansa tango, som man brukar säga. I det här fallet handlar det om, som jag har sagt redan tidigare, att man måste komma överens om ett juridiskt ramverk. Det kan inte ske ensidigt från svensk eller nordisk sida.

Det måste finnas ett ramverk som reglerar frågorna om tullar, skatter och ansvar i händelse av en atomskada.

Anf. 124 CHRIS HEISTER (m) replik:

Fru talman! När jag lyssnar till Agneta Brendt blir jag bekymrad när det gäller utskottsmajoritetens och socialdemokraternas syn på möjligheten för de baltiska länderna att kunna bli medlemmar i Nordiska rådet.

Jag lyssnade till debatten förra året och fick en känsla av att Agneta Brendt var lite försiktig i sina uttalanden men ändå gav en viss öppning för att man skulle diskutera vidare. I dag tycker jag att socialdemokraterna och utskottsmajoriteten har stängt dörren.

Det här är bekymmersamt. Om man tror att framtiden för det nordiska samarbetet och våra möjligheter att göra skillnad skulle stanna vid gränsen för de fem nordiska länderna tror jag inte att man riktigt vet vilka möjligheter som skulle finnas om vi i stället vore aktiva i vårt samarbete med våra närområden och gav Estland, Lettland och Litauen möjlighet till medlemskap i Nordiska rådet. Det är då man skulle kunna få ett helt annat djup och en helt annan bredd i samarbetet.

Det här går på något sätt igen, tycker jag. Agneta Brendt hänvisar nu till det omfattande samarbete som sker inom ramen för det nordiska samarbetet. Det kan hon bl.a. tacka min partigrupp för, den konservativa gruppen. Jag har alltid känt att vi har tvingats baxa socialdemokraterna framför oss, både när det gällt att få till stånd de gemensamma sessionerna mellan Nordiska rådet och Baltiska rådet och när det gällt att fördjupa samarbetet genom att låta representanter från de baltiska länderna delta i de arbetsgrupper vi tillsätter i det nordiska samarbetet. Varenda gång har jag känt att det inte har funnits någon entusiasm från socialdemokraternas sida. Tvärtom har man försökt förhindra utvecklingen.

Jag skulle vilja ställa en fråga mot bakgrund av den majoritetstext som svarar på den motion som moderaterna har väckt i utrikesutskottet angående medlemskap. Vad säger ni till de baltiska länderna när de har blivit medlemmar i det europeiska samarbetet och kommer med sin medlemskapsansökan? Vad svarar Agneta Brendt Estland, Lettland och Litauen då?

Anf. 125 AGNETA BRENDT (s) replik:

Fru talman! Vad vi ska säga då är väl en fråga som vi ska diskutera när det blir aktuellt. Jag och alla andra socialdemokrater tycker i likhet med Chris Heister att samarbetet med de baltiska länderna är oerhört viktigt. Det är oerhört viktigt för dem, men också för oss, att vi kan utvidga det på olika sätt. Men när det har gällt frågan om att bli medlemmar i Nordiska rådet har vi vidhållit vår uppfattning att de kan delta. Det

gör de redan i dag. Representanter för den baltiska församlingen deltar i Nordiska rådets arbetsgruppsmöten, och baltiska parlamentariker är inbjudna till Nordiska rådets sessioner.

Det kanske allra viktigaste är dock att de baltiska staterna inte har framfört någon önskan om att bli medlemmar i Nordiska rådet. Det är när den begäran kommer som vi kan börja diskutera vad vi ska säga.

Anf. 126 CHRIS HEISTER (m) replik:

Fru talman! Det Agneta Brendt nu gör sig till tolk för är det som även vismansgruppen diskuterade i sin rapport: Vi har tyvärr i dag ett patron–klient-förhållande när det gäller samarbetet mellan de nordiska länderna och de tre baltiska länderna. I mångt och mycket sker det på våra villkor, och det är det som vi vill ändra. Det är därför vi vill gå ett steg vidare och ge möjligheter för de baltiska länderna att bli medlemmar.

Då säger Agneta Brendt att de inte har bett att få bli medlemmar än. Nej, man kanske inte gör det till en organisation som inte säger att man är välkommen. Det är just det vi vill åstadkomma: att öppna möjligheten för dem att bli medlemmar. Vi har mycket att vinna på att fördjupa vårt samarbete med de baltiska länderna, nordvästra Ryssland och Kaliningrad. Här har vi en möjlighet att göra en förändring, att åstadkomma en skillnad, och då avstår socialdemokraterna från den. De avstår också i arbetet i Nordiska rådet från att ta ytterligare steg. På något sätt känns det som om ni inte riktigt vill.

Återigen ställer jag frågan: Vad tänker Agneta Brendt svara Estland, Lettland och Litauen? Det går inte att smita undan med att säga att den frågan svarar jag på då, för då kanske det är för sent. Då kanske de tre baltiska länderna säger nej tack till Norden. Då förlorar såväl de nordiska länderna som de tre baltiska länderna och vår del av Europa när det gäller att skapa förutsättningar för frihet, fred, stabilitet och säkerhet, som är så viktigt för att åstadkomma bra förutsättningar för våra medborgare kring Östersjön.

Anf. 127 AGNETA BRENDT (s) replik:

Fru talman! Utvecklingen i vårt närområde går oerhört snabbt. Jag tycker att det skulle vara förmätet av mig att stå här i dag och uttala mig om vad jag ska säga om två, tre eller fyra år. Det skulle vara helt fel.

Sedan vill jag ta upp Chris Heisters syn på den ställning vi socialdemokrater intar gentemot de baltiska länderna. Vi har ju ett utvecklings-samarbete med Central- och Östeuropa och med de baltiska länderna. Allt svenskt utvecklingssamarbete bygger i dag på partnerskap, att det ska vara två parter som förhandlar med varandra. Det är inte något patron–klient-förhållande, vare sig när det gäller biståndet till Asien eller Afrika eller när det gäller utvecklingssamarbetet i vårt närområde.

Anf. 128 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! De nordiska länderna och deras samarbete är något unikt i världen. Våra länder här uppe i norr – demokratiska, i fred sedan lång tid tillbaka, med relativt god ekonomi och med väl utvecklad social välfärd – har förutsättningar som skiljer oss från andra regioner på ett positivt sätt. Naturligtvis har vi problem med våra långa avstånd, men ändå.

Det nordiska samarbetet har utvecklats och förändrats kraftigt under senare år. Den största förändringen kom med det kalla krigets slut, med öppningen österut och den mängd kontakter och samarbete detta förde med sig. Dessutom är nu tre av Nordens länder medlemmar i EU, och Nordiska rådet har en viktig funktion som kontakt mellan de länder som är med i EU och de som valt att vara utanför.

Efter murens fall kunde Nordiska rådet också diskutera utrikespolitik, något som varit tabu tidigare. Sedan 1997 diskuteras säkerhetspolitiska frågor vid Nordiska rådets sessioner. Utrikes- och försvarsministrarna lämnar gemensamma redogörelser och deltar i debatten. Det är mycket intressant.

Den globalisering som pågår berör naturligtvis Nordiska rådet väldigt mycket, vilket också framgår av vismanspanelens rapport *Norden 2000 – öppet för världens vindar*. Vi i de nordiska länderna har stora möjligheter att vara förebilder för andra regioner i världen, inte minst gentemot Ryssland och Baltikum men också i allt annat internationellt arbete. Genom ökat internationellt samarbete kan vi också effektivisera och stärka vår representation utomlands och göra våra samlade biståndsinsatser mer effektiva. Jag vet att det pågår arbete för en ökad samordning, men jag är övertygad om att mycket mer kan göras.

Vi har också större möjligheter än andra små länder att satsa resurser internationellt för att främja en mer rättvis, human och effektiv internationell rättsordning och en handelsregim som tar hänsyn till miljö, rättvis fördelning, bättre marknadstillträde för de fattigaste länderna och respekt för den lilla människan. Bättre förutsättningar ger naturligtvis också större ansvar.

Jag tror alltså att de nordiska länderna kan åstadkomma väldigt mycket.

Förutsättningen för att det nordiska samarbetet ska vara lyckosamt såväl utåt som inåt är att det är förankrat hos de nordiska folken, att människorna fortsatt känner samhörighet. Då är kultur nog det viktigaste området, ja, själva kittet i det nordiska samarbetet. Den gamla frågan om att se varandras TV är då naturligtvis fortfarande mycket aktuell. Jag vill bara peka på att vi i Sverige är de som har de sämsta förutsättningarna att se varandras TV. De andra länderna kan ofta se våra TV-program, men vi ser inte deras. Nu finns det inte längre tekniska hinder. Däremot har tiden gått så långt och programutbudet är så stort att det blir svårt att få till stånd en ordentlig efterfrågan på nordiska program i Sverige. Det innebär att den folkliga förankringen för det nordiska samarbetet nog är allra sämst i Sverige, eftersom vi vet så lite om de andra. De vet mycket mer om oss. Det innebär, tycker jag, att i TV-frågan har Sverige det allra största ansvaret, då det är vi som har minst av de andra ländernas utbud. Jag vill fråga Leif Pagrotsky hur vi ska kunna tackla detta så att vi i Sverige kan se de andra ländernas TV. Det tycker jag är en stor fråga för oss i Sverige.

Jag har några andra frågor till Leif Pagrotsky också. Under 1998 när Sverige innehade ordförandeskapet var frågorna om avveckling av hinder för att underlätta boende, pendling, arbete och resande över gränserna mycket aktuella. Arbetet har fortsatt under år 2000, kan vi se i skrivelse. Jag vill då fråga hur läget ser ut nu. Hur långt har man hunnit? Finns det

någon lägesbeskrivning? Det skulle vara intressant att veta vilka hinder som är kvar.

Till samernas deltagande i det nordiska samarbetet. Vi har tidigare varit med på reservationer där vi hävdar att samerna bör bli fullvärdiga medlemmar i Nordiska rådet. Nu finns ingen sådan reservation. Vi väntar på den skrivelse som skulle ha kommit i höstas. Nu ska det komma en skrivelse i höst. Såvitt jag förstår finns det inte något stort intresse för att ge samerna just den här statusen.

Det är naturligtvis viktigt att ha samråd med samerna själva och komma överens med dem om hur deras representation ska se ut. Men jag tycker att vi ska vara öppna för att ge samerna status som fullvärdiga medlemmar i Nordiska rådet. Det går naturligtvis att lösa. Jag vet att man skulle behöva ändra Helsingforsavtalet, men det är väl inte så konstigt. Regler är ju till för att vara ett stöd, de är inte till för att hindra någonting. Det är klart att sådana avtal alltid går att ändra om man vill det. Jag tycker att vi ska vilja det. Jag vill fråga hur läget är på den fronten nu.

Jag vill också ta upp de svenska insatserna för kärnsäkerhet, kärnavfall och ansvarsfrågorna. Vi var några stycken som var uppe i Murmanskområdet i augusti. Vi fick då veta att Sverige satsar mycket mindre än Norge och Finland gör i arbetet för att förbättra kärnsäkerheten. Vi fick höra att det hade med ansvarsfrågorna att göra, att det inte finns något avtal. Men de andra länderna har inte heller något avtal.

Det är jättebra att Sverige arbetar hårt på den frågan, för det behövs naturligtvis. Men de andra länderna väntar inte på detta. De inser ju att det här arbetet behöver pågå. Händer det en stor olycka drabbas vi, oavsett om vi har avtal eller inte. Jag har lite svårt att förstå varför Sverige ska vara sämre när det gäller de sakerna.

Vi har inte några reservationer till det här betänkandet, men vi har en motion som handlar om sprängningar i Idefjorden. Jag vill bara välkomna den starka skrivning som utskottet har gjort med anledning av den. Det tycker vi är bra.

I övrigt vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 129 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! I dag firas Europadagen. Jag tycker att det är ett väldigt fint sammanträffande, men det kanske inte bara är en slump, att vi gör det genom att diskutera nordiskt samarbete här i riksdagen. Jag tycker att det är ett mycket bra sätt att fira Europadagen.

Det nordiska samarbetet är på många sätt ett föredöme för EU-arbetet. Det är folkligt förankrat. Här är det inte bara de stora orden som gäller, utan det är vardagen och nyttan som står i fokus. Inte minst är det nordiska samarbetet stabilt och självklart.

På regeringsnivå och parlamentsnivå finns ett nära vardagssamarbete. Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet arbetar intensivt genom utskott, ministerrådsmöten och ämbetsmannakommittéer.

Men det är viktigt för mig att understryka att det nordiska samarbetet är långt större än så. Norden vävs framför allt samman genom samarbete över de nordiska gränserna av föreningar, organisationer, företag, kommuner och regioner och inte minst genom alla medborgare som korsar gränserna. Vi semestrar i varandras länder. Vi handlar i varandras länder. Gränshandeln är mycket stor. Vi handlar verkligen med våra grannar.

Handeln med Norge, Finland och Danmark, tre länder med tillsammans 15 miljoner invånare, är dubbelt så stor som Sveriges handel med hela det väldiga Asien. Dubbelt så stor. Bara handeln med Norge är tre gånger så stor som handeln med Japan.

Vi investerar i varandras länder. Kalles kaviar och Svenska Dagbladet är norska. Aalborgs Jubileum och Gammeldansk ägs av svenska folket. SAS, Stora Enso och Nordea är andra exempel på det starka och naturliga nordiska samarbetet i näringslivet.

När ett företag börjar sitt språng mot världsmarknaden börjar det ofta i ett nordiskt grannland. Innan man etablerar sig i New York, etablerar man sig i Oslo och Helsingfors. Globaliseringen startar i närområdet. Paradoxalt växer därför Norden i betydelse för oss i takt med internationaliseringen.

Internationaliseringen leder till att nationsgränserna minskar i betydelse. Regionernas och gränsområdenas möjligheter ökar. Gränshindersfrågorna kommer i centrum. Som ni redan vet, eftersom vi har debatterat det här i tidigare sammanhang, ser jag det som en av de viktigaste uppgifterna i det nordiska samarbetet. Hinder i vardagen för medborgare och företagare måste undanröjas för att stimulera integrationen över gränserna.

Arbetet med att stimulera gränsregional integration har fått och måste få ökad betydelse i Norden. Öresundsprojektet är det tydligaste exemplet i det här sammanhanget. Det har ibland kallats för ett gränshinderslaboratorium för hela EU. Öresundsområdet har också av EU utsetts till en modellregion för ökad sysselsättning i Europa, ett initiativ från oss själva tillsammans med Danmark.

I de fall där harmoniseringsåtgärder inte är möjliga eller ens önskvärda måste det vara lätt att få tag på information om grannlandets regler. I Öresundsområdet har den svenska och danska regeringen satsat på att informera medborgarna och företagen om förhållandena på respektive sida om sundet.

Ett liknande gränshinderssamarbete pågår mellan Sverige och Norge och mellan Sverige och Finland. De har resulterat i två olika rapporter. I båda fallen står det också klart att information är av stor betydelse för integrationen. Utrikesdepartementet har tagit initiativ till ett samarbete med regionala aktörer längs norsksvenska gränsen för att tillsammans diskutera hur informationen effektivast kan nå användarna. Detta har bl.a. resulterat i att Länsstyrelsen i Värmland nu undersöker strukturerna för ett informationssamarbete mellan Norges och Sveriges gränsregioner.

En annan integrationsprocess utspelar sig längst upp i norr. Det framgångsrika samarbetet i Haparanda och Torneå ger uttryck för Europatankens förverkligande på gränsregional nivå. I dessa två kommuner är inte nationsgränsen något hinder för gemensamma satsningar på kommunal service, exempelvis inom räddningstjänsten, energiförsörjningen och skolväsendet. Eleverna får välja på vilken sida av gränsen de vill gå i skolan. Det här är ett föredöme.

Ett betydande samarbete pågår också i den s.k. sydvästkandinaviska regionen. För att titta närmare på hur detta samarbete kan fördjupas och inom vilka områden det finns särskilda förutsättningar för framtida samarbete har man tagit fram en förstudie som man kallat *Den skandinaviska arenan*.

Studien identifierar ett antal områden där förutsättningar finns för ett fördjupat samarbete, bl.a. inom IT, miljö, infrastruktur och bioteknik. Det svenska initiativet att skapa förutsättningar för ett djupare samarbete inom dessa områden är ett ambitiöst projekt. Bl.a. kommer ett seminarium med deltagare från de svenska och norska regeringarna att hållas på Voksenåsen senare i maj för att på ett konkret sätt diskutera det vidare arbetet med fördjupningen och integrationen. En bred krets av regionala intressenter medverkar naturligtvis också.

En annan typ av gränsöverskridande och regionalt samarbete är Barentssamarbetet. Här finns uppgifter att lösa för att främja handel, rörlighet och miljö. Här finns också ett lokalt engagemang att bygga på.

En annan fråga som har stor betydelse, inte minst i gränsbygderna, och som tagits upp i debatten vid flera tillfällen i dag är frågan om grannlands-TV. Kulturministern är den i regeringen som har ansvar för frågan, och hon svarade nyligen på en interpellation där hon redogjorde för de utredningar och initiativ som pågår och de överväganden som görs. Som svar på de frågor som här har ställts till mig kan jag försäkra att jag som samarbetsminister också i fortsättningen kommer att följa denna fråga nära. Låt mig till riksdagens ledamöter uttrycka en stilla personlig undran: Med det engagemang som finns för att nordisk *public service*-TV ska bli tillgänglig för alla i Norden, blev jag lite häpen när jag fick höra före voteringspausen att riksdagen själv i sitt kabel-TV-nät inte har tillgång till de andra ländernas TV-kanaler. Det starka engagemang som riksdagen visar i denna fråga trodde jag redan hade medfört att det eminenta kabel-TV-nät som jag vet finns i riksdagen var utrustat med norsk, finsk, dansk och isländsk *public service*-TV. Jag ska försöka att nära följa utvecklingen i denna fråga framöver.

Med denna redovisning av gränsfrågorna hoppas jag att Marianne Andersson är nöjd.

Fru talman! Internationaliseringen, det ökade Europasamarbetet och regionernas ökade betydelse utgör verkligen inget hot mot det nordiska. Tvärtom ger det nordiska samarbetet ny vitalitet och nya uppgifter. Därför är vi, och måste vi vara, beredda att förändra formerna för det nordiska samarbetet i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Det är viktigt för att samarbetet ska svara upp mot de krav som ställs på förändringar både inom Norden och i omvärlden.

För tio år sedan tog de nordiska statsministrarna initiativ till en omfattande reformering av det nordiska regeringssamarbetet. Syftet var att koncentrera verksamheten och effektivisera organisationen. Åren 1994–1995 gick Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet gemensamt i spetsen för en reformprocess med anledning av Finlands och Sveriges EU-medlemskap. Resultatet blev en inriktning av samarbetet på tre huvudområden; samarbetet inom Norden, samarbetet i EU–EES-frågor och samarbetet med närområdet.

Nu har vi flera betydelsefulla reformprojekt på gång. Det gäller revideringen av närområdessamarbetet och det gäller strategin för ett hållbart Norden. Förslag i dessa frågor har nyligen lämnats till Nordiska rådet. Vi håller också på att se över budgetsystemet, och vi avser att inom kort lägga fram förslag även på detta område. Inte minst pågår ett arbete för att följa upp den s.k. vismanspanelens rapport med förslag till inriktning av det nordiska samarbetet inför det nya årtusendet.

För två år sedan tog de nordiska samlarbetsministrarna initiativ till den s.k. vismanspanelen. Den fick i uppgift att studera samhällsutvecklingen i Norden på lång sikt och bedöma vilka konsekvenserna kunde vara för det nordiska samarbetet. Rapporten innehåller massor av förslag av olika karaktär. Den har stimulerat till en nödvändig och vitaliserande debatt.

Nu går vi vidare med uppföljningsarbetet. Det sker både på Nordiska rådssidan och på Nordiska ministerrådets sida. Vi har haft gemensamma möten, och vi planerar ytterligare ett sådant till mitten av juni.

Jag har förstått att det på den parlamentariska sidan pågår en intensiv diskussion med anledning av de förslag som panelen har väckt om Nordiska rådet. Låt mig i sammanhanget peka på några erfarenheter som jag tror att jag delar med många andra nordiska ministrar vad gäller just arbetsformerna för Nordiska rådet. Jag tror att Nordiska rådet skulle vinna på att vara en smidigare och mindre byråkratisk organisation. Man borde ha mer av de på större politiska frågor inriktade temamötena i stället för formella sessioner som behandlar alla frågor samtidigt och som gör det omöjligt, eller åtminstone väldigt svårt, att skaffa sig en överblick över verksamhetens syfte och resultat. Det bör också vara en angelägen uppgift att se till att ministrarna har en meningsfull och aktiv roll vid Nordiska rådets möten. Den tiden är tyvärr sedan länge förbi då ministrarna kunde tillbringa hela dagar, eller t.o.m. en vecka, i mötesbänken.

Det är nu tio år sedan de nordiska informationskontoren upprättades i de baltiska huvudstäderna. Nordiska ministerrådet har uppmärksammat det vid seminarier och andra evenemang i de baltiska huvudstäderna. Nordiska ministerrådet var tidigt ute med sina insatser – redan innan länderna hade upprättat ambassader.

Jag vill också nämna att ministerrådet förra året beslutade att upprätta en informationspunkt i Kaliningrad. I den frågan väntar vi, tyvärr, fortfarande på svar från ryska myndigheter. Vi hoppas verkligen att det blir ett positivt besked snart.

De insatser som har gjorts från nordisk sida för att främja utvecklingen mot demokrati och marknadsekonomi i närområdet har varit ett viktigt komplement till nationella och andra insatser. Jag tycker att närområdesinsatserna är bra exempel på att den nordiska samlarbetsorganisationen – precis i motsats till vad en del kritiker hävdar – kan visa handlingskraft, flexibilitet och förmåga till omprioriteringar.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag slå fast att det nordiska samarbetet är omfattande, nära och i internationell bemärkelse konfliktfritt. Historiskt, kulturellt, språkligt och handelsmässigt är vi tätt sammanbundna. Samhällsutvecklingen gör att vi nordiska länder ökar i betydelse för varandra. Detta, fru talman, ska vi ta till vara. Om detta är vi också helt överens över partigränserna; såvitt jag kan finna efter den diskussion som hittills har varit och efter alla de kontakter vi har haft mellan partierna under de år jag har varit ansvarig för det nordiska samarbetet i regeringen.

Anf. 130 CHRIS HEISTER (m) replik:

Fru talman! Jag lyssnade noga på Leif Pagrotsky. Jag kan säga att jag i stort delar hans uppfattning och de prioriteringar som han som samlarbetsminister gör när det gäller det nordiska samarbetets framtid. Det

handlar om att undanröja hinder, att fördjupa integrationen men också att se till att vi får en mer smidig och flexibel organisation som är än mer slagkraftig än i dag.

Mot bakgrund av mitt tidigare inlägg som Leif Pagrotsky inte kommenterade vill jag ställa en fråga till samlararminister. Är den svenska regeringen beredd att stöda vårt förslag att Estland, Lettland och Litauen skulle kunna bli medlemmar i Nordiska rådet, inklusive det samlarar som sker i ministerrådet? Jag är spänd på att höra samlararministerens svar, framför allt mot bakgrund av det som Paavo Lipponen, Finlands statsminister, sade i slutet av generaldebatten vid sessionen i Reykjavik i höstas.

Anf. 131 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Fru talman! Det vore kanske förmåtet av mig som representant för ministerrådet, som representant för regeringssamlarar, att ha alltför precisa synpunkter på hur parlamentarikersamlarar ska organiseras i just det avseendet.

Låt mig berätta vad vi på regeringssidan gör. Vi träffar sedan flera år tillbaka – jag tror att det var första gången under det svenska ordförandeskapet när det var nordiskt samlararministermöte i Göteborg – en gång om året våra baltiska kolleger. Det har i normala fall varit utrikesministrarna. De har deltagit i våra överläggningar, och vi har haft en särskild sittning med dem och diskuterat intressanta gemensamma frågor. Det har alltid väckt ett starkt intresse och engagemang från deras sida. De deltar med liv och lust. Vi har utvidgat vårt samlarar på olika delområden där också de baltiska staterna involveras.

Jag har i andra sammanhang, inte minst i min egenskap av vanlig handelsminister, mycket kontakter med mina baltiska kolleger. Jag har det bilaterala samlarar som en del i min portfölj. Dessutom umgås jag rätt mycket med Estlands utrikesminister. Vi umgås familjevis och träffas ganska ofta.

Jag har aldrig någonsin under de intensiva kontakterna jag har haft mött någon propå, någon sondering, någon idé, i de annars mycket idérika samtal vi har haft, eller något uttryck för en längtan att delta i det organiserade nordiska samlarar.

Däremot har jag mött en stark längtan när det gäller att bli en aktiv deltagare i det nordiska kulturutbytet – i den nordiska politiska kulturen. Toomas Ilves från Estland brukar uttrycka det som att hans mål för Estland är att utveckla landet till ett tråkigt nordiskt land. Det är det finaste han kan säga med hänsyn till deras dramatiska och icketråkiga förflutna.

Det är min kommentar till diskussionen om baltiskt medlemskap i Nordiska rådet på ett organiserat sätt.

Anf. 132 CHRIS HEISTER (m) replik:

Fru talman! Mot bakgrund av att jag är övertygad om att man noterar statsrådets svar både i Tallinn, Riga och Vilnius vill jag försöka få statsrådet att fundera kring om han delar Paavo Lipponens uppfattning. Paavo Lipponen tror att utvecklingen går mot att de baltiska länderna blir medlemmar i Nordiska rådet. Det är ett sätt att göra det lite lättare för Leif Pagrotsky att uttrycka sin syn, och vi kan få veta hur han ser på det framtida samlarar – på möjligheterna till ett samlarar på lika villkor där vi

kan nå det som Leif Pagrotsky också talade om i sitt anförande, dvs. att ta till vara all den dynamik och alla de möjligheter som finns i vår region.

Det är inte bara Leif Pagrotsky utan också andra som ska svara på denna fråga. De brukar säga så här: Det är lite förmätet av oss att lägga oss i Nordiska rådets eget arbete och hur man vill samarbeta. Men Leif Pagrotsky vet lika bra som jag att det nordiska samarbetet bygger på två delar. Det ena är det parlamentariska samarbetet, och det andra är det samarbete som sker i Nordiska ministerrådet. Är det så att vi ger de baltiska länderna möjlighet att bli medlemmar i Nordiska rådet, som jag hoppas, kommer de också att delta fullt ut i det samarbete som nu bedrivs mellan de fem nordiska regeringarna.

Det skulle vara intressant att höra om samlarminister Pagrotsky delar Paavo Lipponens förvissning om att man går mot att de baltiska länderna blir medlemmar i Nordiska rådet. Det skulle betyda mycket, tror jag, när det gäller de viktiga propåerna framåt för att åstadkomma ett än bättre samarbete med än fler möjligheter än vad vi har i dag.

Anf. 133 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att vi ska utesluta att ländersammansättningen i framtiden kan komma att ändras. Det finns fördelar med det, och det finns nackdelar med det. Vi har frågor om hur språkregimen ska kunna lösas och en del annat, men det ligger på framtiden. Jag tycker gott att man kan ha en öppen attityd till detta.

Men det viktiga för mig är inte vilka institutionella former det tar sig. Det viktiga för mig är att vi etablerar ett område där vi har gemensamma värderingar, gemensamma synsätt och ett gemensamt sätt att hantera politiska frågor och politiska diskussioner och där vi samarbetar för att lösa gemensamma problem och vidareutvecklar och fördjupar våra diskussioner och våra politiska åtgärder för att minska gränshinder, öka kontakter och öka samarbetet och sammanflätningen mellan våra länder både ekonomiskt och politiskt. Det är det viktiga för mig. Där kan vi betrakta dem som fullvärdiga partner.

Det nordiska samarbetet har verkligen redan bytt karaktär på grund av omvandlingen i vårt närområde. En betydande del av det nordiska samarbetets resurser ägnas i dag just åt dessa nya uppgifter som inte fanns för tio år sedan. Det viktiga för mig är att gå vidare på den vägen.

Om det sedan i en framtid leder till att det tar sig det ena eller det andra eller det tredje organisatoriska uttrycket är inte för mig en huvudfråga – i alla fall inte i dag. Det kanske det blir så småningom, men för mig är det mer angeläget att gå vidare och fördjupa där vi står nu.

På vilka ytterligare ministerområden bör vi ha denna typ av samarbete? Hur ska vi accelerera kontakterna med Kaliningrad? Hur ska vi involvera fler människor i Kaliningrad i utbytesverksamhet av olika slag? Hur ska vi samarbeta bättre om miljövården, aidsbekämpningen, brottsligheten och kvinnohandeln? Det finns massor av akuta uppgifter att ta itu med nu där vi behöver samarbeta. Det är för mig viktigare än de institutionella frågorna om i vilka former vi ska mötas.

Anf. 134 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! I USA står filmproduktion som nummer tre på exportin-komstlistan. För att vi ska nå dit krävs det väsentligt större motprestat-ioner från samhällets sida. Vår nordiska unika produktion av barnfilm och drama behöver öka, anser vi i Miljöpartiet, och den behöver mark-nadsföras än mer.

Även om en samarbetsminister inte har så stor beslutsrätt i dessa frå-
gor har hans åsikter stor betydelse i den offentliga debatten, så jag undrar
om Leif Pagrotsky är beredd att gå in i denna offentliga debatt.

Jag hade en kort fråga till. Det är om Leif Pagrotsky delar Miljöparti-
ets syn att samerna bör ha fullvärdigt medlemskap i rådet. Denna institut-
ionella fråga är en mycket viktig och väsentlig fråga från samerna själva.

Anf. 135 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Fru talman! Jag tackar Ewa Larsson för möjligheten att yttra mig i
den offentliga debatten om nordiskt samarbete på filmområdet. Det är
faktiskt ett av de områden där samarbetet är ganska spontant och vitalt.
Det är ju så att den viktigaste danska filmen nu görs i Trollhättan med
skådespelare från flera olika länder och med finansiärer från flera andra
länder. Filmproduktionen flätas samman.

Kanske är det så att den revolution som har skett i filmvärlden genom
att det plötsligt har blivit billigt att göra film med bra teknik – man måste
inte ha Hollywoods alla resurser för att bli framgångsrik med en film i ett
litet språkområde eller ens i ett stort språkområde – har ställt gamla sam-
band på huvudet och satt kreativitet i centrum. Det har skapat en nytänd-
ning inte minst i svensk film.

Jag tycker att det är en väldigt positiv utveckling att små länder sam-
arbetar. Hur kulturministrarna väljer att prioritera sina resurser och vad
de väljer att ta för politiska initiativ är en fråga som jag är säker på att
Ewa Larsson redan har diskuterat med Marita Ulvskog, och om inte
annat så kommer hon kanske att göra det snart. Det är inte mitt bord.

Men låt mig vad gäller den allmänna frågan säga att jag tycker att det
är en väldigt positiv utveckling, och jag är väldigt optimistisk vad beträf-
far den svenska filmens framtid mot bakgrund av det vi just har sagt.

Vad gäller frågan om samernas representation i Nordiska rådet kan
jag hänvisa till vad jag sade för en liten stund sedan. På ministerrådssidan
finns inga förutsättningar för ett speciellt samiskt samarbetsorgan som
skulle delta i vårt samarbete. Hur parlamentarikersidan väljer att göra i
den frågan kan jag inte förutse spontant. Men det är inte riktigt min sak.

Låt mig bara säga att jag inte har mött något översvallande och starkt
folkligt tryck från den samiska gruppen när det gäller närvaro vid våra
möten. Kommer det något sådant ska jag naturligtvis överväga det i den
mån vi organiserar möten och annat där de kan ha intresse av att delta,
men utgångsläget är inte att de står och bankar på dörren.

Anf. 136 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Kulturutskottet var på Film i Väst i går, faktiskt. Vi fick
ta del av den fantastiska produktion som görs där. Men denna revolution
behöver nå ut utanför Norden till Europa och kanske ända till USA. Då
behövs ökade insatser för marknadsföring, och det behövs mer resurser
för att kunna göra bra kvalitetsfilm för barn och ungdomar.

Min fråga var om Leif Pagrotsky vill gå in i debatten, precis som han gjorde när det gällde musikproduktionen, och också lyfta fram de positiva näringspolitiska sidorna. Det finns tydligen en vilja till det.

När det gäller samernas fullvärdiga medlemskap i rådet har det funnits ett önskemål sedan lång tid tillbaka. Det är starkt. Det är lite uppgivet, på något sätt, därför att det inte har mötts på ett seriöst sätt. Man har i synnerhet från svensk sida endast hänvisat till att vi har de regler vi har i stället för att ändra på de regler vi har.

Från danskt håll har man sagt så här: Varför gör ni inte i Sverige som vi har gjort i Danmark, där vi har gett Grönland några platser? Vi skulle kunna lösa denna fråga parlamentariskt också i Sverige genom att ge samerna våra egna platser.

Det finns starka önskemål. Jag ska framföra till de samiska representanterna att Leif Pagrotsky gärna lyssnar på deras krav.

Anf. 137 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Fru talman! Jag tackar Ewa Larsson än en gång för passningen att ge mig chansen att säga detta offentligt och delta i debatten om filmexport och annat, det är inte vanligt. Jag hade inte räknat med att just debatten om nordiska frågor skulle ge mig den möjligheten, men nu tar jag chansen.

Jag deltar gärna i exportfrämjande aktiviteter också för filmbranschen på samma sätt som alla andra branscher i Sverige har rätt till hjälp och stöd från statsmaktens sida på likvärdiga villkor. För den bransch som är ny i sådana här sammanhang och inte har traditionen att komma till Utrikesdepartementet och be om hjälp eller stöd eller annat för deltagande i marknadsaktiviteter i andra länder, precis som var fallet med musiken för ett par år sedan, ska de inte känna att de inte är välkomna. Detta är i själva verket den bransch som jag tror, precis som när det gäller musiken, går en ny vår till mötes på grund av att talanger, kreativitet och ungdomlig upptäckarglädje har en chans att komma fram som aldrig förr på grund av revolutioner i tekniken.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 18.01 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

Anf. 138 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Samarbetsministern talade mycket talangfullt om handelns betydelse. Intressant är att just globaliseringen kan stimulera nordiskt samarbete. Jag tycker också att det är värt att ta fasta på det som sades om vad en fri och seriös handel betyder ekonomiskt men också den demokratiska dimension som ligger i det. Vad vi skulle behöva göra utöver att främja de här två sakerna är att med bistånd i olika former se till att vi inte bygger nya murar mot tredje världen, som jag försökte säga.

Sedan har statsrådet gjort en spännande upptäckt den här dagen, nämligen att det vi har påstått i rätt många debatter här, att vi inte kan ta del av nordiskt *public service*-utbud, nu blivit en sanning också för regeringen. Det ska bli spännande att se vad det kan innebära.

Jag vill bara påminna om några saker som hänger ihop med det här. Den ena är skiftet från det analoga till det digitala där åtminstone ett land har talat om att man tänker släcka ned.

Den andra är kostnaden. Jag tycker att om vi betalar en hög TV-avgift – den kan i och för sig ifrågasättas – ska vi inte betala en gång till genom att köpa boxar. Då blir det, som jag sade till kulturministern häromdagen, en rikemansförmån.

Återigen: Utbudet av nordisk *public service* gör att vi får den språkliga fördelen, vi får ett kulturellt värde, och det är värt så mycket att det gäller att se till att frågan löses förhållandevis snabbt.

Anf. 139 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Jag har redan tidigare berört frågan om grannlands-TV där också jag tycker att det vore väldigt stora fördelar, inte minst av de kulturella skäl som Elver Jonsson beskriver, språkförståelse, att lära känna de andra ländernas kultur och traditioner och sätt att debattera politik och annat i sina TV-program. Det skulle vara ett väldigt stort värde i det.

Men frågan är inte min, den ansvarar kulturministern för. Jag följer arbetet och försöker med mitt engagemang pressa på en smula. Det är ganska svåra saker att antingen tvinga nätoperatörer att leverera den här typen av tjänster till dem som vill eller på annat betala vad det kostar. Det är inte helt enkelt. Men frågan präglas av aktivitet, det har lagts nya uppdrag att tänka igenom möjligheterna, inte minst i ljuset av de tekniska förändringar som nu pågår. Jag kommer för min del att noga följa vad som händer och hoppas kunna delta i de diskussioner som kommer om hur detta ska förvaltas.

Anf. 140 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag tackar för den deklaration som statsrådet ger i den principiella delen, men sedan kommer det alltför ofta, tycker jag, från svenska regeringsledamöter att frågan inte är min. Men som samarbetsminister har Leif Pagrotsky ett övergripande ansvar. Jag sätter mycket stor tilltro till hans förmåga att ge god support här, därför att kulturministrarna hittills inte har skött frågan särskilt bra.

Sedan kommenterade inte statsrådet hur starten av Schengensamarbetet hade gått. Det skulle vara intressant att få ett par ord om det.

Jag har talat om att regelverken behöver samordnas, men självfallet vill vi ha frihet i vissa säkerhetsfrågor och när det finns hälsopolitiska motiv. Det är någonting som jag skulle vilja skicka med.

Beträffande det smidiga umgänge som statsrådet talade om, med klar accent på parlamentarikerna, kan man säga att det gäller båda de här grupperna. Jag tror att det i fråga om ett smidigt samarbete handlar om att sopa utanför åtminstone två dörrar.

Anf. 141 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Vad gäller Schengensamarbetet noterar jag att Elver Jonsson ställde en fråga till mig i sitt inledningsanförande. Jag beklagar att jag faktiskt tappade bort den.

Frågan gällde hur de första veckorna i Schengenland varit. Vad har vi gjort för erfarenheter? Jag skulle gärna säga som mitt perspektiv på detta att Schengenreformen är en enormt stor reform, en reform av historisk betydelse i Europa som man kommer att tala om flera generationer framåt, skulle jag tro. Det är i det perspektivet man får se de, som jag tycker, ganska små svårigheter och problem som än så länge har upptäckts. Det har upptäckts saker som innebär steg tillbaka. Det har upptäckts saker som man inte hade tänkt på. Det har upptäckts att aktörer som har en viktig roll att spela inte riktigt har anpassat sig på ett sådant sätt som det var tänkt. Men i ljuset av storleken på den reform det handlar om tycker jag att det är ganska små saker.

Jag blir själv rätt störd av att höra att t.ex. Viking Line kräver att man ska ha ett pass med sig för att komma ombord på båten. De vill inte ta ansvar för att den som kommer till den andra hamnen inte får släppas i land. Detta händer mellan två nordiska länder. Såvitt jag har kunnat finna finns det ingenting i regelsystemet som gör det motiverat, utan det förefaller mig vara en privat försiktighet som en transportör själv har ålagt sig. Jag tror att tiden kommer att utvisa att vi får se en och annan sådan. En och annan kanske beror på regelverk som behöver förändras ytterligare. Men på det hela taget kan man ändå säga att den första perioden har gått överraskande bra.

Det är min, inte särskilt genomtänkta, bild. Men om Elver Jonsson frågar efter en spontan bild av de första veckorna kostar jag på mig att göra den här reflexionen.

Anf. 142 JAN-ERIK ÅGREN (kd) replik:

Herr talman! Ett par saker skulle jag vilja ta upp. Det första gäller informationspunkten Kaliningrad. Det är positivt att det har fattats ett beslut, men jag undrar hur den ryska reaktionen är, om den är positiv eller inte. Jag undrar varför det dröjer innan det kommer till fullbordan.

Den andra saken gäller behovet av stöd till Ryssland i fråga om utbränt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Stödet är stort. Det finns inget juridiskt ramverk, och det begränsar möjligheterna att arbeta. Det pågår en förhandlingsprocess sedan ett par år. Hur diskuterar man de här frågorna med andra länders ansvariga ministrar? Norge kan göra en hel del trots det läge som är.

Sedan undrar jag om det kommer att bli ett avtal klart under det svenska EU-ordförandeskapet. Det har det ju mer eller mindre lovats under våren. Det är inte mycket kvar av våren.

Anf. 143 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Detta är två frågor som hänger ihop. Båda handlar om Rysslands sätt att hantera propåer från oss och andra om samarbete. Vi slås ibland av hur konstig deras reaktion förefaller oss. Vi lämnar som vi tycker generösa erbjudanden om samarbete. Vi åtar oss att spendera mycket pengar på gemensamma intressen. Det gäller t.ex. kärnsäkerhet. I stället för att konstruktivt diskutera hur man snabbt ska få åtgärderna på plats till gemensam nytta möts man av misstänksamhet. Man möts av skatter. Man möts av pålagor. Man möts av krav på ansvarstagande, försäkringar och annat.

I fallet Kaliningrad verkar vi inte ha fått någon reaktion över huvud taget. Vi vill öppna ett informationskontor. Vi vill främja kontakter. Vi vill främja ömsesidig upplysning av olika slag. Då tror man ju efter allt tal om hur viktigt det är att man river murar och barriärer, ökar samarbetet och kontaktytorna mellan folken, att detta ska tas väl emot. I stället möts det bara med tystnad.

En gissning är att det råder oklara beslutsförhållanden. Man vet inte vem som ska fatta beslut. Det kanske råder konkurrens eller rivalitet, eller så tror ingen att de ska fatta beslut. Jag vet inte. Jag beklagar detta. Tyvärr är det inte första gången som vi möter detta. Den ryska administrationen har inte riktigt den smidighet som vi är vana att möta i Sverige, även om vi i Sverige ofta är missnöjda.

Jag kan berätta att vi vill öppna ett generalkonsulat i Kaliningrad. Det kräver självfallet tillstånd av Rysslands myndigheter. Även där är vi lite oroliga för hur det hela kommer att hanteras. Statsministern hade detta uppe med sin kollega Kasianov, som var här för ett par veckor sedan. Vi uttryckte som en förhoppning att vi kan få en snabb reaktion så att detta kan komma på plats ganska snart.

Anf. 144 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik:

Herr talman! Man tycker att ryssarna skulle vara positiva till det som kan hända i Kaliningrad med tanke på det speciella läge som råder och de svårigheter som Kaliningrad redan nu har fått uppleva genom att Litauen och Polen arbetar för att komma med i EU. Som parlamentariker har i alla fall jag de senaste åren upplevt en betydligt öppnare inställning i diskussioner och samtal med ryssar än tidigare. Man hoppas att det ska påverka också denna typ av förhandlingar. Det är ju viktigt att vi kan komma till ett slut med dem, så att vi kan få se resultat både i Kaliningrad och när det gäller miljöproblemen i nordvästra Ryssland.

Jag uppfattade tyvärr inget svar från statsrådet. Kommer detta att bli färdigt under våren 2001 med de förhandlingar som nu förs?

Anf. 145 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Det är korrekt att jag inte gav något svar. Det har den enkla förklaringen att jag inte har något svar att ge. Detta handlar om svårigheter som vi i första hand möter på den ryska sidan och som är svåra för oss att förstå. Jag kan ju drista mig till att säga något djärvt som

att jag hoppas att det ska vara möjligt att få detta klart före den 1 juli. Men jag måste vara försiktig med någonting som skulle kunna likna en utfästelse från min sida, för detta är frågor som jag själv inte rå över.

Kaliningrad är en fråga som jag själv engagerar mig starkt i, och det har jag gjort under lång tid. Jag är rätt optimistisk vad gäller Kaliningrad.

Jag träffade den nya guvernören Jegorov när han var med premiärminister Kasianov här i Stockholm, och jag fick intrycket att han är besjälad av en positiv vilja och en positiv attityd. Han har den rätta instinkten för våra frågor och för våra perspektiv när det gäller betydelsen av kontakter, samarbete och avbyråkratisering. Jag tror alltså att vi har en förbättring att se fram emot.

Men utgångsläget är väldigt dåligt. Innan förbättringen har hunnit ge något resultat som gör att nivån är bra så måste det hela därför hålla på länge, är jag rädd. Men vi bidrar till detta genom att från vår sida ligga på med att uppgradera vårt konsulat t.ex.

Vi kör nu för fullt när det gäller investeringarna i vattenreningsverket och avloppsreningsverket, som efter många års sorger och bedrävelser nu äntligen är i gång med full kraft.

Kontaktytorna ökar. Vi fortsätter med utbytesprogram för ungdomar som går i svenska skolor. Vi har svenska lärare som undervisar ungdomar i Kaliningrad i svenska språket.

Vi jobbar också på många andra vis, eftersom vi har identifierat Kaliningrad som en verkligt viktig partner för Sverige att jobba med i vårt eget absoluta närområde.

Anf. 146 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag är lite orolig just nu – inte för det nordiska samarbetet utan för att jag snart ska bli mormor! Vilken timme som helst ska en ny nordisk medborgare komma till världen, hoppas jag.

Ibland talas det om den nordiska identiteten när det gäller nordiskt samarbete. Den bygger på en månghundraårig i stort sett gemensam historia och tradition. Samarbetet formulerades för snart 50 år sedan, då Nordiska rådet bildades. Under de gångna 50 åren har efterhand nya förutsättningar lett till förändringar av såväl innehållet som formen för det nordiska samarbetet.

Senast skedde det som resultat av en rapport som heter *Nordiskt samarbete i en ny tid*. Den lades fram för drygt sex år sedan av en arbetsgrupp som var gemensam för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Gruppens uppgift var att klargöra det nordiska samarbetets framtida roll och uppgifter med hänsyn till de dåvarande relationerna till EG, som det hette på den tiden. Också det förändrade förhållandet i Nordens närområde – mest påtagligt var de baltiska ländernas självständighet – spelade då en central roll för gruppens arbete.

I den rapport som gruppen lämnade föreslogs att det nordiska samarbetet skulle koncentreras till tre huvudområden. De var samarbetet inom Norden, Norden och Europa, EU och EES samt Norden och dess närområden.

För ministerrådets del ledde inte rapporten till några större förändringar i samarbetsstrukturen.

I Nordiska rådet förändrade vi vår utskottsstruktur och etablerade – i stället för som tidigare sex fackutskott – Nordenutskottet, Europautskottet och närområdesutskottet.

Herr talman! Det är nu efter fem år med förändrad struktur och arbetsform i rådet hög tid att vi utvärderar arbetet.

Närområdessamarbetet har utökats och förstärkts, såväl på parlamentarikerplanet som på regeringsplanet. Ett särskilt närområdesprogram utarbetas varje år, vilket är mycket bra.

Nordiska rådet och Baltiska församlingen har regelbundna gemensamma möten. Ett flertal seminarier och konferenser på angelägna teman har genomförts genom åren.

Beträffande Europasamarbetet har ambitionerna för samråd och koordinering kommit på skam. Varken på regeringssidan eller på parlamentarikersidan har det nordiska samarbetet brukats för att samordna, förbereda och följa upp viktiga ställningstaganden i EU såsom föreslogs i den nämnda rapporten. Detta är att beklaga, tycker jag.

Herr talman! Mycket återstår för att få den nationella förankringen och uppföljningen att fungera tillfredsställande. En negativ faktor kan vara den nuvarande utskottsstrukturen, som inte har någon motsvarighet i de nationella parlamenten eller i ministerrådet.

En av samarbetsministrarna tillsatt vismanspanel, som vi har hört mycket om i dag, har skrivit en rapport, *Norden 2000 – öppet för världens vindar*. Där redovisas tio utvecklingstrender som panelen ser som centrala för det framtida nordiska samarbetet. De tio trenderna är intressanta, och bör ingå i underlaget för diskussioner och beslut om prioriterade uppgifter och politikområden i det nordiska samarbetet.

Jag tycker att Nordiska rådet bör ses som ett instrument för de nordiska ländernas parlament. Dess huvudfunktioner kan beskrivas som att ta initiativ genom förslag och rekommendationer, att behandla förslag från ministerrådet och att medverka till att det blir en koordinering med EU–EES. Det gäller också närområdessamarbetet och övrigt internationellt samarbete samt att kontrollera och följa upp regeringarnas arbete med bl.a. rekommendationerna.

Nordiska rådets framtida struktur och arbetsuppgifter bör i huvudsak utformas i enlighet med denna beskrivning. Det innebär att en fast struktur behålls med ledamöter som utses av de nationella parlamenten och som organiseras i utskott och presidium på ett sätt som är det bästa möjliga för att lösa aktuella samarbetsuppgifter.

Den socialdemokratiska hållningen är att Nordiska rådets framtida struktur bör utformas så att presidiet behålls med i huvudsak samma uppgifter och utseende som nu.

Vi socialdemokrater förordar en återgång till ordningen med fackutskott, bl.a. för att vi bedömer att det förbättrar möjligheterna till nationell förankring och till samarbete med ministerrådet.

Fler fackutskott med färre medlemmar i varje bör också ge en bättre möjlighet till en mer gedigen beredning av de aktuella ärendena.

Vi förordar alltså sex utskott med 12–13 medlemmar i varje. Alla rådsmedlemmar ska ha en plats i utskott eller presidium. Rådet bör också behålla kontrollkommittén med samma uppgifter som i dag.

Den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet har för ett par år sedan föreslagit att rådet ska ha två ordinarie sessioner under året – hu-

vudsessionen under våren och en session på hösten där man huvudsakligen behandlar budgeten och förrättar val. Vi står naturligtvis bakom vårt förslag som vi har drivit ett par år nu och hoppas på att vinna gehör för det. Jag är väldigt glad att jag nu har Elver Jonssons stöd i denna fråga, herr talman.

I det här sammanhanget vill jag framhålla att den svenska riksdagens arbete också bör planeras så att den debatt som vi har i dag om det nordiska samarbetet genomförs strax före Nordiska rådets huvudsession, såsom vi hade när vi hade sessionen här i Stockholm för något år sedan.

Ett väl fungerande nordiskt samarbete mellan de nordiska länderna och deras medborgare är mycket viktigt. Det är också av stor betydelse för det ekonomiska, sociala och politiska samarbetet med länderna i Nordens närområde, och särskilt när det gäller Estland, Lettland och Litauen, att vi fortsätter närområdesprogrammet. Syftet med den nordliga dimensionen är ett ökat samarbete. Det är väldigt viktigt att vi också bidrar till att Ryssland kommer med i detta samarbete.

Herr talman! För en månad sedan genomförde Nordiska rådet en temakonferens i Oslo om ett hållbart Norden. En högst aktuell fråga som behandlades gällde globala miljöhot och klimatfrågor. Det gällde bl.a. hur processen kring Kyotoavtalet skulle stärkas. Nordiska rådet uttalade sin oro över konsekvenserna av att USA inte ställer upp på avtalet.

Också livsmedelssäkerhet behandlades, vilket hade en påtaglig aktualitet genom nyupptäckta fall av galna ko-sjukan och framför allt genom en epidemi av mul- och klövsjuka och de åtgärder som vidtagits i bl.a. de nordiska länderna för att förhindra spridning. I ett uttalande som den socialdemokratiska gruppen ställde sig bakom underströks bl.a. vikten av en nära dialog mellan respektive regeringar och myndigheter i de nordiska länderna när sådana åtgärder övervägs.

Konsumentfrågor och livsmedelssäkerhet är viktiga frågor som bör prioriteras i det nordiska samarbetet, inte minst för att medverka till att konsumenternas intresse tillgodoses och att säker mat blir standard i hela Europa.

Anf. 147 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! För ungefär två år sedan hade jag glädjen att presentera en rapport till Nordiska rådet med titeln *Ett gränslöst Norden*. Många av de förslag som lades fram i den rapporten är nu sådana som håller på att bearbetas vidare på ett, som jag tolkar det, positivt sätt inom ministerrådet.

Däremot finns det ett annat förslag där jag i min naivitet förväntade mig att det skulle hända någonting. Det handlar om TV-sändningar från våra nordiska grannländer. Det är inte svårt för mig att instämma i de kritiska synpunkter som har framkommit här under dagen på att det faktiskt har hänt så lite på det här området. Jag ska inledningsvis beröra det utifrån en rent språklig utgångspunkt. Jag är nämligen ordförande i någonting som kallas för Språkkommittén. Det är en av regeringen tillsatt parlamentarisk kommitté. Det är alldeles självklart att om man ser det här ur nordisk synpunkt är det faktum att vi har en gemensam historia viktigt för kultur och värderingar, och förståelsen för grannlänernas språk är ju oerhört central.

Jag var i Helsingfors nu i våras och informerade mig om hur man hanterar språkfrågorna där. Där har man en språkkommitté som arbetar. Nu i maj månad ska den lägga fram sitt betänkande. I Finland behandlar man det svenska språket på ett sätt som jag tycker är mycket positivt ur svensk synpunkt. Det är alltså inskrivet i grundlagen att Finland har två officiella språk, nämligen svenska och finska.

Samtidigt har det inom delar av den svenska universitetsvärlden förts en diskussion om att man ska skära ned undervisningen i finska. Jag menar att detta skulle motverka inte bara det finska språkets ställning i Sverige utan också det svenska språkets ställning i Finland. Jag menar alltså att båda länderna bör bjuda på en generositet i det här hänseendet. Jag hoppas att det är slut med de negativa diskussionerna om finskans ställning i Sverige.

Den finska språkkommittén kommer alltså med sitt betänkande nu. I Danmark kommer man att lägga fram ett betänkande i juni månad om det danska språkets ställning. Vi har också fått veta att man i Norge nu överväger att tillsätta en utredning om norskan. Dessutom aktualiserar ministerrådet också språkfrågan ur det nordiska perspektivet i förhållande till omvärlden. Inom Nordiska rådet följer Nordenutskottet frågan.

Det är ingen tillfällighet att det har blivit så aktuellt. De nordiska språken ställs ju inför nya och större utmaningar i en värld där också språkliga förändringar sker allt snabbare. Tekniska termer har inte alltid ett ord på något av de nordiska språken. Vi hotas av domänförluster, dvs. man riskerar att det egna språket inte blir tillräckligt inom ett fackområde. Som en politisk markering vill jag gärna säga att jag tror att det är oerhört viktigt för alla de nordiska länderna att man ser till att det egna språket är ett fullödigt språk som kan användas som ett komplett språk på alla områden. Därför tror jag t.ex. att avhandlingar inom den akademiska världen bör vara om inte enbart på svenska så i alla fall tvåspråkiga. Man bör inte enbart hålla sig till engelska och använda det som det fullödiga språket.

Sedan är det klart att språkförståelsen mellan oss också har en nyckelroll. Här spelar naturligtvis möjligheten att lyssna på radio och framför allt se på TV en väldigt stor roll. Vi har ju hört i dag att möjligheterna att se på grannländernas TV-program är begränsade, även om de ibland har ökat genom att man i stället för enbart terrestra sändningar har använt satellit och kabel-TV. Samtidigt sker det teknikbrott, som också har nämnts tidigare. Det ser alltså väldigt positivt ut när det gäller den tekniska utvecklingen.

Apropå riksdagen och TV:n i riksdagen kan man gå in på Sveriges Televisions text-TV och slå upp s. 191 och några sidor framåt. Vi är vana vid att de nordiska nyheterna ligger där. Där står det att sidorna med nordiska text-TV-nyheter är nedsläckta med hänvisning till tekniska problem av något slag. Så har det varit i ett halvår eller något sådant. Det säger kanske en del om det intresse som finns för att lösa sådana här frågor.

I utskottets betänkande hänvisas det till att yttrandefrihetsgrundlagen innebär att det är kabel-TV-företagen som självständigt avgör vilka kanaler de ska erbjuda utöver *public service*-kanalerna.

Lennart Bodström gjorde en utredning kring detta för några år sedan. Då ville han, apropå språk, mynta ett begrepp från engelskan om att man

skulle ha en *must offer*-paragraf också, dvs. att man måste erbjuda konsumenterna att kunna ta emot en nordisk kanal. Då visade det sig att yttrandefrihetsgrundlagen sätter hinder i vägen, just som utskottet säger. Yttrandefrihetsgrundlagen bör ju ytterst vara till för medborgargarantin och medborgarens yttrandefrihet. Här handlar det i praktiken om yttrandefrihet för Telia, och jag är inte säker på att detta är den bästa formuleringen. Jag tycker faktiskt att man ska fundera på om det finns anledning att ytterligare granska yttrandefrihetsgrundlagen ur just den här synpunkten.

Det finns samtidigt mellan TV-företagen ett samarbete med positiva erfarenheter. SVT Syd i Skåne har medarbetare placerade i Köpenhamn, och på motsvarande sätt har man från dansk sida medarbetare placerade i Malmö. Också samarbetet mellan SVT och YLE i Finland är ett gott sådant exempel.

Tyvärr har det dock än så länge inte gått att komma fram till ett gemensamt nordiskt agerande. Det har gått så långt att Nordenutskottet vid sitt senaste sammanträde beslutade sig för att skriva till presidiet och framhålla att man kräver ett mer aktivt agerande från ministerrådets sida i den här frågan.

I mina dystra stunder funderar jag i den här frågan på om vi ska tvingas ge upp den nordiska tanken och i stället gå in för bilaterala avtal, som Sverige har gjort mellan Sveriges Television och YLE i Finland och med NRK i Norge och Danmarks Radio i Danmark. Jag hoppas att man ska kunna lösa detta på en gemensam nordisk grund. Kan man inte det tror jag faktiskt att det bara återstår att försöka nå bilaterala överenskommelser.

Anf. 148 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Åke Gustavsson har nu instämt i de kritiska synpunkterna när det gäller hela den nordiska TV-frågan. Jag tycker att vi får ta det som en acceptans på att vi parlamentariker där står väldigt samstämda. Jag tycker inte att Åke Gustavsson ska lasta sina unga skuldror med att han var naiv när de här löftena gavs på mötet i Stockholm. Jag tycker att kritiken mot detta måste gå till ministerrådet. Hur man där fördelar skuldfrågan får väl redas ut vid någon regeringslunch.

Jag hoppas vidare att Åke Gustavsson inte låter de dystra stunderna ta över. Jag tror att vi fortfarande ska leva med ett upplägg som i god mening svarar mot att det som vi nu sysslar med ska ha nordisk nytta, och då ska det vara allmänt övergripande.

Anf. 149 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Herr talman! Det är klart att det skulle vara till nordisk nytta. Det bör också vara allmänt övergripande. Men om man inte mellan *public service*-företagen eller mellan de fem regeringarna lyckas hitta en gemensam väg och alternativet då är att det inte blir någonting, menar jag att vad som återstår är att söka bilaterala lösningar. Den lösning som finns mellan YLE och Sveriges Television tycker jag faktiskt är ganska bra. Men också jag hoppas att man ska kunna klara detta på en gemensam nordisk väg.

När jag instämde i de synpunkter som under tidigare diskussioner framfördes här på ministerrådets agerande skedde det bl.a. med utgångs-

punkt i att ett enhälligt nordenutskott i Nordiska rådet har beslutat att tillskriva Nordiska rådets presidium för att ta upp den här frågan med ministerrådet. Det är inte acceptabelt att frågan får bli liggande det ena året efter det andra och att dessutom en utlovad rapport uteblir.

Jag hoppas faktiskt, utan att jag för min del ska fördela skuldfrågan inom ministerrådet, att det verkligen händer någonting i den här frågan.

Anf. 150 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag.

Vi och många med oss här i dag tror på det nordiska samarbetets framtid. Visserligen kan det aldrig mäta sig med det nya europeiska samarbetet, men vi tror att det alltså kan utgöra en viktig plattform för internationellt samarbete. Det kan också tillföra andra intressanta och viktiga dimensioner som EU inte kan bidra med.

Vi tillsammans i Norden med vår historia, kultur, vår unika välfärd och vårt folkbildningssystem kan vara en kraft att räkna med även utanför Norden och EU. Därför tycker vi att Sverige ska använda sig av det nordiska samarbetet både i det lilla och i det stora.

I vismanspanelens rapport *Norden öppen för världens vindar* tas viktiga globala frågor upp. Dock, herr talman, anar vi en nedtrappning av det nordiska samarbetet. Vissa förslag i vismanspanelens rapport anser vi inte vara särskilt bra. Det föreslås exempelvis att vissa delar av det nordiska samarbetet i dag ska ersättas med ett lösare nätverkssamarbete. Vi tror att det krävs en tydlig struktur och att nätverk *kan* vara bra som ett komplement i en struktur med sakutskott, givetvis fyllt med ett rikt politiskt innehåll.

Jag får många gånger höra att Nordiska rådet har spelat ut sin roll, men jag tror inte att det är så. Jag tror att Nordiska rådet alltså har mycket att ge. För vem, herr talman, tycker inte att det är viktigt att kraftsamla nordiska resurser och nordisk kompetens kring atomavfallet på Kolahalvön eller att verka för ett nordiskt centrum för kvinnokonst, för ökad språkförståelse i Norden eller för nordisk grannlands-TV?

Jag hoppas således, herr talman, att Nordiska rådet ska utvecklas till en vital och dynamisk plattform för samverkan mellan länder i och utanför Norden. Jag tror faktiskt att alla mötesplatser där människor kommer samman och diskuterar viktiga politiska frågor har betydelse för politiken och för demokratin.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 10 maj.)

13 § Körkortsfrågor

Föredrogs

trafikutskottets betänkande 2000/01:TU12

Körkortsfrågor.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 10 maj.)

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2000/01: MJU17
Söderåsens nationalpark (prop. 2000/01:82).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 9 maj

2000/01:1177 av *Kerstin Heinemann* (fp) till socialminister Lars Engqvist

Receptförskrivningsrätt för pensionerade läkare

2000/01:1178 av *Staffan Werme* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén

Kommunernas självbestämmande

2000/01:1179 av *Ola Karlsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Styrelser i statliga företag

2000/01:1180 av *Kenth Skårvik* (fp) till näringsminister Björn Rosengren

AB Svensk Bilprovning

2000/01:1181 av *Håkan Juholt* (s) till näringsminister Björn Rosengren

Tillgång till bredband till rimligt pris

2000/01:1182 av *Margareta Cederfelt* (m) till finansminister Bosse

Ringholm

Alkoholskatten

2000/01:1183 av *Margareta Cederfelt* (m) till finansminister Bosse

Ringholm

Skatteutjämningssystemet

2000/01:1184 av *Per Rosengren* (v) till finansminister Bosse Ringholm

Förmögenhetsskatt på boende och taxeringsvärdet

2000/01:1185 av *Margareta Cederfelt* (m) till statsminister Göran Persson

son

Beskattningsavdrag av låginkomsttagare

2000/01:1186 av *Anders Karlsson* (s) till statsrådet Mona Sahlin

Medel för lokalt utvecklingsarbete i Landskrona

2000/01:1187 av *Catherine Persson* (s) till statsrådet Mona Sahlin

Lokalt utvecklingsavtal för integrationsbefrämjande åtgärder

2000/01:1188 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsrådet Mona Sahlin

FN:s världskonferens mot rasism

2000/01:1189 av *Willy Söderdahl* (v) till statsrådet Ingela Thalén

Funktionshindrades rätt till utbildning

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 15 maj.

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 9 maj

2000/01:1118 av *Margareta Cederfelt* (m) till socialminister Lars Engqvist

Barns övervikt

2000/01:1124 av *Björn Leivik* (m) till socialminister Lars Engqvist

Rätt till vård

2000/01:1129 av *Tuve Skånberg* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Abortregister och kvinnors hälsa

2000/01:1130 av *Lena Ek* (c) till socialminister Lars Engqvist

Abortregister

2000/01:1131 av *Anders Sjölund* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson

Upprätthållande av skolplikten

2000/01:1132 av *Ola Sundell* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Statens användning av skogspengarna

2000/01:1135 av *Inger Strömbom* (kd) till finansminister Bosse Ringholm

Momsuttag inom vårdsektorn

2000/01:1137 av *Staffan Werme* (fp) till miljöminister Kjell Larsson

Skyddande av svensk skog

2000/01:1138 av *Lennart Kollmats* (fp) till miljöminister Kjell Larsson

Myskoxens fortsatta existens

2000/01:1139 av *Eva Marcusdotter* (s) till socialminister Lars Engqvist

Ideellt skadestånd och försörjningsstöd

2000/01:1144 av *Carina Hägg* (s) till kulturminister Marita Ulvskog

Begravningsavgiften

2000/01:1149 av *Willy Söderdahl* (v) till statsrådet Ingegerd Wärnersson

Etablering av friskolor

2000/01:1150 av *Lars Björkman* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson

Stressen i skolan

2000/01:1151 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till socialminister Lars Engqvist

Viktig telefonrådgivning

2000/01:1152 av *Bengt Silfverstrand* (s) till statsrådet Ingegerd Wärnersson

Friskolor

2000/01:1154 av *Carl-Axel Johansson* (m) till socialminister Lars Engqvist

Sjuka människors rätt till fri rörlighet inom Schengenområdet

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 maj.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 7 § anf. 19 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 54 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 87 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.57,
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 18.01 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om inkomna faktagpromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
4 § Förnyad bordläggning.....	1
5 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 3 maj	2
UbU14 Kvalificerad yrkesutbildning	2
JuU21 Från anstalt till frihet.....	3
6 § Beslut om utskottsbetänkande som slutdebatterats den 4 maj	4
SfU9 Migration och asylpolitik	4
Ajournering.....	6
Återupptagna förhandlingar	6
7 § EU:s framtidsfrågor	7
Sammansatta konstitutions- och utrikesutskottets betänkande 2000/01: KUU1	7
Anf. 1 PER UNCKEL (m)	7
Anf. 2 VIOLA FURUBJELKE (s).....	9
Anf. 3 LARS OHLY (v).....	11
Anf. 4 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	13
Anf. 5 MARIANNE ANDERSSON (c).....	15
Anf. 6 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp).....	18
Anf. 7 PER LAGER (mp)	19
Anf. 8 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	22
Anf. 9 PER UNCKEL (m) replik	24
Anf. 10 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	25
Anf. 11 PER UNCKEL (m) replik	25
Anf. 12 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	25
Anf. 13 LARS OHLY (v) replik	25
Anf. 14 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	25
Anf. 15 LARS OHLY (v) replik	26
Anf. 16 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	26
Anf. 17 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	27
Anf. 18 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	27
Anf. 19 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	27
Anf. 20 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	28
Anf. 21 MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	28
Anf. 22 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	29
Anf. 23 MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	29
Anf. 24 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	30
Anf. 25 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	30
Anf. 26 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	31
Anf. 27 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	31
Anf. 28 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	32

Anf. 29	PER LAGER (mp) replik	32
Anf. 30	Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	32
Anf. 31	PER LAGER (mp) replik	33
Anf. 32	Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	33
Anf. 33	SÖREN LEKBERG (s)	33
Anf. 34	PER LAGER (mp) replik	35
Anf. 35	SÖREN LEKBERG (s) replik.....	35
Anf. 36	PER LAGER (mp) replik	36
Anf. 37	SÖREN LEKBERG (s) replik.....	36
Anf. 38	LARS TOBISSON (m)	36
Anf. 39	Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	39
Anf. 40	LARS TOBISSON (m) replik	40
Anf. 41	Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	40
Anf. 42	LARS TOBISSON (m) replik	41
Anf. 43	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik.....	41
Anf. 44	LARS TOBISSON (m) replik	42
Anf. 45	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik.....	42
Anf. 46	LARS TOBISSON (m) replik	42
Anf. 47	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	43
Anf. 48	INGVAR SVENSSON (kd)	45
Anf. 49	AGNE HANSSON (c).....	48
Anf. 50	HELENA BARGHOLTZ (fp).....	50
Anf. 51	MARIANNE SAMUELSSON (mp)	51
Anf. 52	GÖRAN MAGNUSSON (s)	53
Anf. 53	HELENA BARGHOLTZ (fp) replik.....	55
Anf. 54	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	55
Anf. 55	HELENA BARGHOLTZ (fp) replik.....	56
Anf. 56	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	56
Anf. 57	GÖRAN LENNMARKER (m)	56
Anf. 58	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik.....	59
Anf. 59	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	59
Anf. 60	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik.....	60
Anf. 61	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	60
Anf. 62	KENNETH KVIST (v).....	60
Anf. 63	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	62
Anf. 64	KENNETH KVIST (v) replik	63
Anf. 65	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	63
Anf. 66	KENNETH KVIST (v) replik	63
Anf. 67	BJÖRN VON DER ESCH (kd).....	64
Anf. 68	ÅSA TORSTENSSON (c)	66
Anf. 69	KENNETH KVIST (v) replik	68
Anf. 70	ÅSA TORSTENSSON (c) replik	68
Anf. 71	KENNETH KVIST (v) replik	68
Anf. 72	ÅSA TORSTENSSON (c) replik	69
Anf. 73	HARALD NORDLUND (fp).....	69
Anf. 74	YVONNE RUWAIDA (mp)	70
Anf. 75	HARALD NORDLUND (fp) replik.....	72
Anf. 76	YVONNE RUWAIDA (mp) replik.....	73
Anf. 77	HARALD NORDLUND (fp) replik.....	73

Anf. 78 YVONNE RUWAIDA (mp) replik.....	74
Anf. 79 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	74
Anf. 80 YVONNE RUWAIDA (mp) replik.....	75
Anf. 81 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	75
Anf. 82 YVONNE RUWAIDA (mp) replik.....	76
Anf. 83 Andre vice talman EVA ZETTERBERG (v)	76
Anf. 84 BENGT-OLA RYTTAR (s).....	78
Anf. 85 MARGIT GENNSER (m).....	79
Anf. 86 WILLY SÖDERDAHL (v).....	81
Anf. 87 ANA MARIA NARTI (fp).....	82
Anf. 88 GUDRUN LINDVALL (mp).....	83
Anf. 89 HARALD NORDLUND (fp) replik	85
Anf. 90 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	85
Anf. 91 HARALD NORDLUND (fp) replik	86
Anf. 92 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	86
Anf. 93 LARS ÅNGSTRÖM (mp)	86
(Beslut fattades under 11 §.)	88
8 § Vissa EU-frågor	88
Näringsutskottets betänkande 2000/01:NU10	88
Anf. 94 OLA SUNDELL (m)	88
Anf. 95 GUNILLA WAHLÉN (v).....	90
Anf. 96 OLA SUNDELL (m) replik	91
Anf. 97 GUNILLA WAHLÉN (v) replik.....	92
Anf. 98 OLA SUNDELL (m) replik	92
Anf. 99 GUNILLA WAHLÉN (v) replik.....	92
Anf. 100 INGER STRÖMBOM (kd).....	92
Anf. 101 EVA FLYBORG (fp).....	94
Anf. 102 INGEGERD SAARINEN (mp)	95
Anf. 103 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s).....	96
Anf. 104 OLA SUNDELL (m) replik	97
Anf. 105 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik.....	97
Anf. 106 WILLY SÖDERDAHL (v).....	97
(Beslut fattades under 11 §.)	98
9 § Riksdagens revisorers årsredovisning för 2000	98
Finansutskottets betänkande 2000/01:FiU24	98
(Beslut fattades under 11 §.)	98
10 § Nordiskt samarbete	98
Utrikesutskottets betänkande 2000/01:UU13.....	98
Anf. 107 CHRIS HEISTER (m).....	98
Anf. 108 JAN ERIK ÅGREN (kd).....	101
Anf. 109 ELVER JONSSON (fp)	103
Anf. 110 EWA LARSSON (mp).....	106
Anf. 111 AGNETA BRENDT (s).....	109
(forts. 12 §).....	112
Ajournering.....	112
Återupptagna förhandlingar	112
11 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	112
KUU1 EU:s framtidsfrågor	112

NU10 Vissa EU-frågor	113
FiU24 Riksdagens revisorers årsredovisning för 2000	114
12 § (forts. från 10 §) Nordiskt samarbete (forts. UU13).....	114
Anf. 112 EWA LARSSON (mp) replik.....	114
Anf. 113 AGNETA BRENDT (s) replik	114
Anf. 114 EWA LARSSON (mp) replik.....	115
Anf. 115 AGNETA BRENDT (s) replik	115
Anf. 116 ELVER JONSSON (fp) replik	115
Anf. 117 AGNETA BRENDT (s) replik	115
Anf. 118 ELVER JONSSON (fp) replik	115
Anf. 119 AGNETA BRENDT (s) replik	116
Anf. 120 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik.....	116
Anf. 121 AGNETA BRENDT (s) replik	116
Anf. 122 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik.....	116
Anf. 123 AGNETA BRENDT (s) replik	117
Anf. 124 CHRIS HEISTER (m) replik.....	117
Anf. 125 AGNETA BRENDT (s) replik	117
Anf. 126 CHRIS HEISTER (m) replik.....	118
Anf. 127 AGNETA BRENDT (s) replik	118
Anf. 128 MARIANNE ANDERSSON (c)	118
Anf. 129 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	120
Anf. 130 CHRIS HEISTER (m) replik.....	123
Anf. 131 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik	124
Anf. 132 CHRIS HEISTER (m) replik.....	124
Anf. 133 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik	125
Anf. 134 EWA LARSSON (mp) replik.....	126
Anf. 135 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik	126
Anf. 136 EWA LARSSON (mp) replik.....	126
Anf. 137 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik	127
(forts.)	127
Ajournering.....	127
Återupptagna förhandlingar	127
12 § (forts.) Nordiskt samarbete (forts. UU13).....	128
Anf. 138 ELVER JONSSON (fp) replik	128
Anf. 139 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik	128
Anf. 140 ELVER JONSSON (fp) replik	128
Anf. 141 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik	129
Anf. 142 JAN-ERIK ÅGREN (kd) replik	129
Anf. 143 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik	130
Anf. 144 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik.....	130
Anf. 145 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s) replik	130
Anf. 146 ANITA JOHANSSON (s)	131
Anf. 147 ÅKE GUSTAVSSON (s)	133
Anf. 148 ELVER JONSSON (fp) replik	135
Anf. 149 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	135
Anf. 150 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	136
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)	136
13 § Körkortsfrågor.....	136
Trafikutskottets betänkande 2000/01:TU12	136

Prot. 2000/01:107
9 maj

	(Beslut skulle fattas den 10 maj.)	136
14 §	Söderåsens nationalpark	137
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2000/01:MJU17	137
	(Beslut skulle fattas den 10 maj.)	137
15 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	137
16 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	138
17 §	Kammaren åtskildes kl. 19.37.	139

Elanders Gotab, Stockholm 2001